

ARCHEOLOGICKÉ
VÝSKUMY
ANÁLIZY
NA SLOVENSKU
V ROKU 1989



ARCHEOLOGICKÉ VÝSKUMY
A NÁLEZY
NA SLOVENSKU
V ROKU 1989

NITRA 1991

Na obálke spona z knižnej väzby z konca 15. storočia z Letanoviec, okres Spiš-
ská Nová Ves /kresba I. Berta/

OBSAH - INHALT

Mapa lokalít - Karte der Fundorte	13
Prehľad lokalít - Übersicht der Fundorte	14
Róbert B a ě a - Vladimír K r u p a /Balneologické múzeum, Piešťany/	
Ojedinelé a hromadné nálezy v regióne Piešťan	19
Einzel- und Mehrfunde im Museum von Piešťany	19
Juraj B á r t a /Archeologický ústav SAV, Nitra/	
Gravettienske sídlisko v Horných Lefantovciach	20
Gravettezeitliche Siedlung in Horné Lefantovce	20
Stredopaleolitická dielňa v Bartošovej Lehôtke	20
Mittelpaläolithische Werkstatt in Bartošova Lehôtka	21
Juraj B a r t í k - Zdeněk F a r k a š /Archeologické múzeum SNM, Bratislava/	
Záchranný výskum v Pezinku	21
Rettungsgrabung in Pezinok	21
Juraj B a r t í k - Ján Š t r b í k /Archeologické múzeum SNM, Bratislava/	
Nové nálezy z Bučian	22
Neue Funde aus Bučany	22
Jozef B á t o r a /Archeologický ústav SAV, Nitra/	
Výsledky prieskumu v údolí Perkovského potoka	22
Ergebnisse einer Begehung im Tal des Perk-Baches	23
Záverečná sezóna záchranného výskumu v Ludaniciach v časti Mýtna Nová Ves	23
Schlußsaison der Rettungsgrabung in Ludanice, Teil Mýtna Nová Ves	23
Peter B a x a /Mestské múzeum, Bratislava/ - Branislav L e s á k /Archeologické múzeum SNM, Bratislava/ - Margaréta M u s i l o - v á /Mestská správa pamiatkovej starostlivosti, Bratislava/ - Zuzana M a k o v i c k á /Ústav zdravotnej výchovy, Bratislava/	
Výskumy v štátnej mestskej pamiatkovej rezervácii Bratislava . . .	24
Grabungen in der staatlichen städtischen Denkmalreservation in Bratislava	24
Peter B e ě n á r /Archeologický ústav SAV, Nitra/	
Stredoveké nálezy z Nitry-Štitár	25
Mittelalterliche Funde aus Nitra-Štitáre	25

Peter B e d n á r - Ján H u n k a /Archeologický ústav SAV, Nitra/ Prieskum v Osľanoch a Čereňanoch	25
Geländebegehung in Osľany und Čereňany	26
Peter B e d n á r - Matej R u t t k a y /Archeologický ústav SAV, Nitra/ Prieskum povodia potoka Bocegaj	26
Begehung des Bocegaj-Bachtales	28
Július B é r e š /Archeologický ústav SAV, Nitra/ - Božena T o - m á š o v á /Vlastivedné múzeum, Prešov/ Druhá etapa záchranného výskumu v Prešove	28
Zweite Etappe der Rettungsgrabung in Prešov	29
Darina B i a l e k o v á /Archeologický ústav SAV, Nitra/ Sekerovitá hrivna zo Salky	29
Axtbarren aus Salka	29
Dušan Č a p l o v i č - Pavol M a č a l a /Archeologický ústav SAV, Nitra/ Predstihový výskum v mestskej pamiatkovej rezervácii Košice	30
Vorsprungsgrabung in der städtischen Denkmalreservation von Košice	31
Marcela Ď u r i š o v á /Kysucké múzeum, Čadca/ Záchranný výskum v Kysuckom Novom Meste-Radoli	31
Rettungsgrabung in Kysucké Nové Mesto-Radoľa	32
Beáta E g y h á z y - J u r o v s k á - Zdeněk F a r k a š /Archeo- logické múzeum SNM, Bratislava/ Nové nálezy z Mlynskej doliny v Bratislave	32
Neue Funde aus Mlynská dolina in Bratislava	32
Zdeněk F a r k a š - Lev Z a c h a r /Archeologické múzeum SNM, Bratislava/ Kultúrne vrstvy v Bratislave-Karlovej Vsi	33
Kulturschichten aus Bratislava-Karlova Ves	33
Václav F u r m á n e k - Klára M a r k o v á /Archeologický ústav SAV, Nitra/ Ďalší výskum pravekého osídlenia vo Včelinciach	33
Weitere Erforschung der urzeitlichen Besiedlung in Včelince	34
Klára F ů r y o v á /Archeologické múzeum SNM, Bratislava/ Ukončenie výskumu zaniknutej stredovekej osady Gemerský Sad-Somkút Grabungsabschluss auf der mittelalterlichen Siedlungswüstung Gemer- ský Sad-Somkút	34
Miriám G r i a č o v á /Partizánske/ Stredoveké a novoveké nálezy z Nitry-Klokočiny	35
Mittelalterliche und neuzeitliche Funde aus Nitra-Klokočina	35

Milan H a n u l i a k - Ivan K u z m a /Archeologický ústav SAV, Nitra/	
Desiata sezóna výskumu v Mužle-Čenkove	35
Zehnte Grabungssaison in Mužla-Čenkov	36
Štefan H o l č í k /Archeologické múzeum SNM, Bratislava/	
Pokračovanie výskumu v Bíni	37
Fortsetzung der Grabung in Bína	37
Jozef H r o m a d a /Archeologický ústav SAV, Nitra/ - Ján C u - p e r /Právnická fakulta UK, Bratislava/	
Neskoropaleolitický výrobný ateliér v Dubovej	38
Spätpaläolithisches Produktionsatelier in Dubová	38
Jozef H r o m a d a /Archeologický ústav SAV, Nitra/ - Jaroslava R u t t k a y o v á /Oblasťné nitrianske múzeum, Nitra/	
Nové nálezy neskoropaleolitickéj štiepanej industrie z Nitry	38
Neufunde von spätpaläolithischer Spaltindustrie aus Nitra	39
Jozef H r o m a d a - Vladimír V a r s i k /Archeologický ústav SAV, Nitra/	
Prieskum v severozápadnej časti Záhoria	39
Geländebegehung im nordwestlichen Teil des Záhorie-Gebietes	40
Prieskum v strednej a západnej časti Žitného ostrova	40
Begehung im mittleren und westlichen Teil der Schüttinsel	41
Ivan C h e b e n - Matej R u t t k a y /Archeologický ústav SAV, Nitra/	
Ukončenie výskumu pieskovej duny v Bajči	41
Grabungsabschluss auf der Sanddüne in Bajč	42
Ján C h o v a n e c /Okresné vlastivedné múzeum, Trebišov/	
Lokalita pilinskej kultúry v Zemplínskom Hradišti	42
Fundstelle der Pilinyer Kultur in Zemplínske Hradište	43
Bohuslav C h r o p o v s k ý - Gabriel F u s e k - Peter B e d - n á r /Archeologický ústav SAV, Nitra/	
Výskumy v Nitre na hradnom kopci	43
Grabungen in Nitra auf dem Burgberg	44
Bohuslav C h r o p o v s k ý - Jozef H r o m a d a /Archeologický ústav SAV, Nitra/	
Tretia sezóna obnoveného výskumu kostrového pohrebiska zo 7.-8. storočia v Čataji	44
Dritte Saison der erneuerten Grabung auf dem Skelettgräberfeld aus dem 7.-8. Jahrhundert in Čataj	44
Bohuslav C h r o p o v s k ý - Jozef H r o m a d a - Vladimír V a r s i k /Archeologický ústav SAV, Nitra/	
Druhá sezóna záchranného výskumu v Čalove	44
Zweite Saison der Rettungsgrabung in Čalovo	45

Július J a k a b /Archeologický ústav SAV, Nitra/

Antropologická analýza žiarových hrobov z mladšej doby bronzovej v Radoli	45
Anthropologische Analyse von Brandgräbern aus der jüngeren Bronzezeit in Radola	46
Antropologické zhodnotenie dvoch kostier zo sídliskovej jamy v Prešove	46
Anthropologische Auswertung zweier Skelette aus einer Siedlungsgrube in Prešov	47
Antropologický rozbor detskej kostry z doby bronzovej z Medzian	47
Anthropologische Analyse eines bronzezeitlichen Kinderskelettes aus Medzany	47
Zhodnotenie ľudských kostrových zvyškov ľudu lengyelskej kultúry z Borovej	48
Auswertung menschlicher Skelettreste von Trägern der Lengyel-Kultur aus Borová	48

Mária J e n ě o v á /Vlastivedné múzeum, Hanušovce nad Topľou/

Ukončenie záchranného výskumu v Nižnom Hrušove	48
Abschluss der Rettungsgrabung in Nižný Hrušov	49

Ľubomíra K a m i n s k á /Archeologický ústav SAV, Košice/

Ďalšia výskumná sezóna v Hôrke-Ondreji	49
Weitere Grabungssaison in Hôrka-Ondrej	49
Záchranný výskum v Turnianskom Podhradí	49
Rettungsgrabung in Turnianske Podhradie	49

Márián K l ě o /Archeologický ústav SAV, Nitra/

Paleolitické nálezy zo Soli	50
Paläolithische Funde aus Sol	50
Stredoveká železná sekera z Drahoviec	50
Mittelalterliche Eisenaxt aus Drahovce	50
Stredoveké nálezy z intravilánu Vrbového	51
Mittelalterliche Funde aus dem Intravillan von Vrbové	51
Stredoveké nálezy z Považia	51
Mittelalterliche Funde aus dem Waagtal	51

Títus K o l n í k - Kristián E l s c h e k - Zuzana R a j t á - r o v á /Archeologický ústav SAV, Nitra/

Ôsma výskumná sezóna v Bratislave-Dúbravke	52
Achte Grabungssaison in Bratislava-Dúbravka	52

Eva K o l n í k o v á - Ján H u n k a /Archeologický ústav SAV, Nitra/

Prírastky mincí v Archeologickom ústave SAV v roku 1989	52
Münzzuwachs im Archäologischen Institut der SAV im Jahre 1989	56

Katarína K o n e č n á /Vlastivedné múzeum, Nová Baňa/ Výskum v Hronskom Beňadiku, časť Psiare	57
Grabung in Hronský Beňadik, Teil Psiare	58
Klára K u z m o v á - Ján R a j t á r /Archeologický ústav SAV, Nitra/ Pokračovanie výskumu rímskeho kastela v Iži	58
Fortsetzung der Grabung auf dem römischen Kastell in Iža	59
Jozef L a b u d a /Slovenské banské múzeum, Banská Štiavnica/ Výskum Starého mesta v Banskej Štiavnici	59
Untersuchung der Altstadt in Banská Štiavnica	60
Záchranný výskum v miestach dominikánskeho kláštora v Banskej Štiavnici	60
Rettungsgrabung an der Stelle des Dominikanerklosters in Banská Štiavnica	61
Zisťovací výskum v Iliji	61
Feststellungsgrabung in Ilija	61
Mária L a m i o v á - S c h m i e d l o v á /Archeologický ústav SAV, Nitra/ - Božena T o m á š o v á /Vlastivedné múzeum, Prešov/ Výskum v Medzanoch	62
Grabung in Medzany	62
Marta M á c e l o v á /Stredoslovenské múzeum, Banská Bystrica/ Druhá sezóna výskumu hradiska Priekopa vo Zvolene	62
Zweite Saison der Burgwallgrabung Priekopa in Zvolen	63
Praveké a stredoveké nálezy zo Sliača	63
Urzeitliche und mittelalterliche Funde aus Sliač	63
Zničený lužický hrob vo Zvolene	64
Vernichtetes Lausitzer Grab in Zvolen	64
Klára M a r k o v á /Archeologický ústav SAV, Nitra/ Z prieskumov v okrese Bratislava-vidiek	64
Begehungen im Bezirk Bratislava-Land	65
Marta M a r u n i a k o v á /Mestská správa pamiatkovej starostli- vosti a ochrany prírody, Bratislava/ Záchranné výskumy archeologického oddelenia MSPSOP v historickom jadre Bratislavy	65
Rettungsgrabungen der archäologischen Abteilung des MSPSOP im historischen Kern von Bratislava	65
Klára M é s z á r o s o v á /Západoslovenské múzeum, Trnava/ Výskumy v Trnave	66
Grabungen in Trnava	66

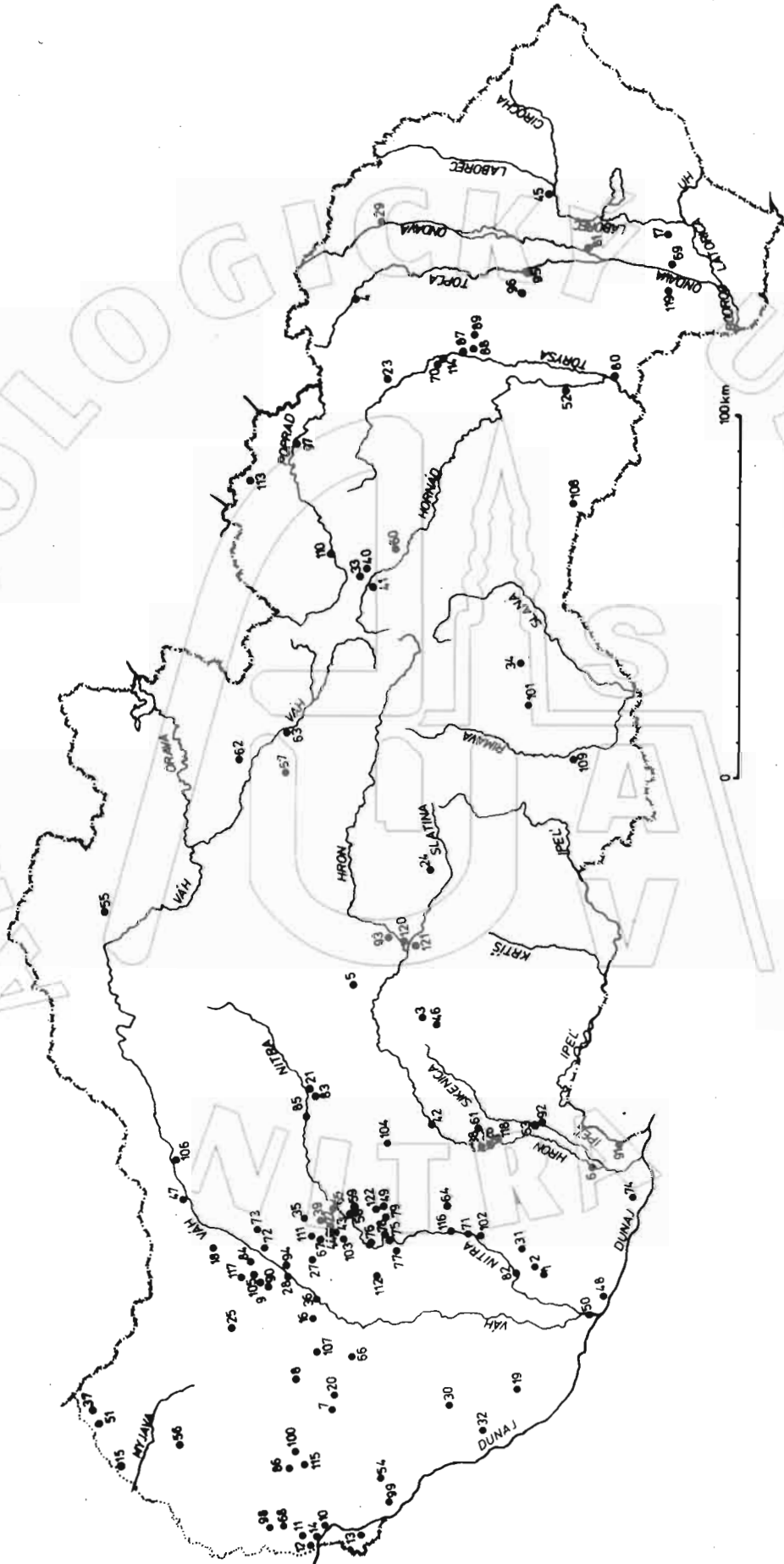
Elena M i r o š š a y o v á /Archeologický ústav SAV, Nitra/	
Pokračovanie výskumu sídliska v Budkovciach	66
Fortsetzung der Siedlungsgrabung in Budkovce	67
Peter M ú d r y /Liptovské múzeum, Ružomberok/	
Stredoveké nálezy z Liptovského Jána	67
Mittelalterliche Funde aus Liptovský Ján	67
Viera N ě m e j c o v á - P a v ú k o v á /Archeologický ústav SAV, Nitra/	
Zisťovací výskum fortifikácie lengyelskej kultúry v Borovej . .	67
Feststellungsgrabung auf einer Fortifikation der Lengyel-Kultur in Borová	69
Tamara N e š p o r o v á /Trenčianske múzeum, Trenčín/	
Nové nálezy z Ivanoviec	69
Neufunde aus Ivanovce	70
Tretia sezóna výskumu v Trenčíne-Brezine	70
Dritte Grabungssaison in Trenčín-Brezina	70
Gabriel N e v i z á n s k y /Archeologický ústav SAV, Nitra/	
Stredoveká keramika z Kukučínova	71
Mittelalterliche Keramik aus Kukučínov	71
Gabriel N e v i z á n s k y /Archeologický ústav SAV, Nitra/ -	
Margaréta P ō l h ō s o v á /Tekovské múzeum, Levice/	
Záchranný výskum v Sikenici, časť Veľký Pesek	71
Rettungsgrabung in Sikenica, Teil Veľký Pesek	72
Petr N o v á k /Západoslovenské múzeum, Trnava/	
Sbĕrem ověřené sídliště v katastru Majcichova	72
Durch Begehung beglaubigte Siedlung im Kataster von Majcichov .	72
Výsledky průzkumu katastru Dobré Vody	72
Ergebnisse der Begehung des Katasters Dobrá Voda	73
Peter N o v o s e d l í k /Okresné múzeum Trnava so sídlom v Hlohovci/	
Nález železného strmeňa v Hlohovci, časť Šulekovo	73
Fund eines Eisensteigbügels in Hlohovec, Teil Šulekovo	73
Bohuslav N o v o t n ý /Katedra všeobecných dejín a archeológie, Bratislava/	
Hromový klin z Lúčnice nad Žitavou	73
"Donnerkeil" aus Lúčnica nad Žitavou	73
Záchranný výskum vo Veľkej Lomnici	74
Rettungsgrabung in Veľká Lomnica	74

Bohuslav Novotný - Mária Novotná /Katedra všeobecných dejín a archeológie FF UK, Bratislava/	
Výskum v Gánovciach	74
Grabung in Gánovce	74
Ladislav Olexa /Archeologický ústav SAV, Nitra/	
Trinásta etapa výskumu v Nižnej Myšli	74
Dreizehnte Grabungsetappe in Nižná Myšľa	75
Ondrej Ožďán /Archeologický ústav SAV, Nitra/	
Nádoba z 9.-10. storočia z Úľan nad Žitavou	76
Gefäß aus dem 9.-10. Jahrhundert aus Úľany nad Žitavou	76
Nález hlineného závažia z Úľan nad Žitavou	76
Fund eines tönernen Webgewichtes aus Úľany nad Žitavou	76
Praveké a stredoveké nálezy v Úľanoch nad Žitavou	77
Urzeitliche und mittelalterliche Funde in Úľany nad Žitavou	77
Výskum sídliska z doby bronzovej v Úľanoch nad Žitavou	77
Abdeckung einer bronzezeitlichen Siedlung in Úľany nad Žitavou	78
Jozef Paulík /Archeologické múzeum SNM, Bratislava/	
Výskum v Marianke	78
Grabung in Marianka	79
Karol Pietra /Archeologický ústav SAV, Nitra/	
Hradisko Zvon v Lazisku	79
Burgwall Zvon in Lazisko	80
Výskum v Liptovskej Mare v roku 1989	80
Grabung in Liptovská Mara im Jahre 1989	80
Karol Pietra /Archeologický ústav SAV, Nitra/ - Katarína Konečná - Gejza Trgína /Vlastivedné múzeum, Nová Baňa/	
Hromadný hrob ludanickej skupiny vo Vyšnom nad Hronom	81
Massengrab der Ludanice-Gruppe in Vyšné nad Hronom	81
Magda Pichlerová /Archeologické múzeum SNM, Bratislava/	
Výskum Gerulaty	81
Grabung in Gerulata	82
Margaréta Pöhlsová /Tekovské múzeum, Levice/	
Kostrový hrob z 10. storočia na Ludanskej ulici v Leviciach	83
Skelettgrab aus dem 10. Jahrhundert aus der Gasse Ludanská ulica in Levice	83

Margaréta Pöhlhová - Hana Vlačičová /Tekovské múzeum, Levice/	
Terénny prieskum v Dolnej Seči	84
Geländeerkundung in Dolná Seč	84
Mária Rejholicová /Archeologický ústav SAV, Nitra/	
Včasnostredoveká nádoba z Lefantoviec	84
Frühmittelalterliches Gefäß aus Lefantovce	84
Peter Romsauer - Ladislav Veliachík /Archeologický ústav SAV, Nitra/	
Veľkomoravské hroby z Dolných Otrokoviec	85
Grossmährische Gräber aus Dolné Otrokovce	85
Peter Roth /Okresné múzeum, Stará Ľubovňa/	
Bronzová sekera z Hranovnice	86
Bronzeaxt aus Hranovnica	86
Prieskum v okrese Stará Ľubovňa	86
Begehung im Bezirk Stará Ľubovňa	87
Výskum hradu Ľubovňa	87
Grabung auf der Burg Ľubovňa	87
Alexander Ruttkay /Archeologický ústav SAV, Nitra/	
Stredoveké architektúry na nádvorí zámku v Topoľčiankach	87
Mittelalterliche Architektur auf dem Schlosshof des nationalen Kulturdenkmals (NKD) Topoľčianky	88
Výskum v Nitre-Dražovciach pri kostole sv. Michala a v jeho okolí	88
Grabung in Nitra-Dražovce, in der St.-Michaels-Kirche und ihrer Umgebung	90
Matej Ruttkay /Archeologický ústav SAV, Nitra/	
Prieskum dolného Požitavia	90
Begehung des unteren Žitava-Tales	91
Prieskum stredného Ponitria	91
Begehung des mittleren Nitratales	91
Jaroslava Ruttkayová /Oblasťné nitrianske múzeum, Nitra/ - Matej Ruttkay /Archeologický ústav SAV, Nitra/	
Nové nálezy v Partizánskom	92
Neufunde in Partizánske	92
Michal Slivka /Archeologický ústav SAV, Nitra/	
Siedma výskumná sezóna na Kláštorisku	92
Siebente Grabungssaison in Kláštorisko	93
Výskum interiéru kostola v Bratislave-Rusovciach	93
Grabung im Kircheninterieur in Bratislava-Rusovce	94

Danica S t a š š í k o v á - Š t u k o v s k á /Archeologický ústav SAV, Nitra/	
Piata sezóna výskumu v Borovciach	95
Fünfte Grabungssaison in Borovce	95
Danica S t a š š í k o v á - Š t u k o v s k á /Archeologický ústav SAV, Nitra/ - Vladimír K r u p a /Balneologické múzeum, Piešťany/	
Prieskum v Trebaticiach	95
Geländebegehung in Trebatice	96
Ivana S t r a k o š o v á /Okresné vlastivedné múzeum, Humenné/	
Záchranný výskum v Humennom	96
Rettungsgrabung in Humenné	96
Peter Š a l k o v s k ý /Archeologický ústav SAV, Nitra/	
Záverečná etapa výskumu v Detve	96
Schlussetappe der Grabung in Detva	97
Alena Š e f č á k o v á /Prírodovedné múzeum SNM, Bratislava/	
Včasnostredoveké kostry zo Sedlárskej ulice 2 v Bratislave	97
Frühmittelalterliche Skelette aus der Gasse Sedlárska ulica in Bratislava	98
Stanislav Š i š k a /Archeologický ústav SAV, Nitra/	
Zisťovací výskum v okolí soľných prameňov v Soli	98
Feststellungsgrabung in der Umgebung der Salzquellen in Soli	99
Božena T o m á š o v á /Vlastivedné múzeum, Prešov/	
Nálezy z okolia Prešova	99
Funde aus der Umgebung von Prešov	99
Katarína T o m č í k o v á /Archeologické múzeum SNM, Bratislava/	
Výskum v Lakšárskej Novej Vsi	99
Grabung in Lakšárska Nová Ves	100
Štefánia T ó t h o v á /Štátny ústav pamiatkovej starostlivosti, Bratislava/	
Výskumy v mestskej pamiatkovej rezervácii Banská Štiavnica	100
Grabungen in der städtischen Denkmalreservation in Banská Štiavnica	101
Alexander T r u g l y /Oblasťné podunajské múzeum, Komárno/	
Záchranný výskum pohrebiska pri lodeniciach v Komárne	101
Rettungsgrabung auf dem Gräberfeld bei der Schiffswerft in Komárno	102
Vladimír T u r č a n /Archeologické múzeum SNM, Bratislava/	
Ďalší rok obnoveného výskumu rímskej stanice v Stupave	102
Weiteres Jahr der erneuerten Grabung auf der römischen Station in Stupava	102

Adrián V a l l a š e k /Archeologické múzeum SNM, Bratislava/	
Výskum bratislavského hradného svahu	103
Grabung auf dem Hang des Bratislavaer Burgberges	103
Ladislav V e l i a č i k - Rudolf K u j o v s k ý /Archeologický ústav SAV, Nitra/	
Sídlisko lužickej kultúry v Partizánskom	103
Siedlung der Lausitzer Kultur in Partizánske	104
Marián V i z d a l /Filozofická fakulta UPJŠ, Prešov/	
Paleolitická stanica v Červenici pri Sabinove	104
Paläolithische Station in Červenica pri Sabinove	104
Polykultúrne sídlisko v Markovciach	105
Polykulturelle Siedlung in Markovce	105
Prieskumy v okolí Prešova	105
Begehungen in der Umgebung von Prešov	106
Mária V o n d r á k o v á /Archeologický ústav SAV, Nitra/	
Kostrové zvyšky dvoch jedincov z veľkomoravského pohrebiska v Dolných Otrokovciach	106
Skelettreste zweier Individuen aus dem grossmährischen Gräberfeld in Dolné Otrokovce	106
Ľudské kostrové zvyšky z neolitického sídliska v Bajči	107
Menschliche Skelettreste aus einer neolithischen Siedlung in Bajč	107
Egon W i e d e r m a n n /Okresné múzeum, Topoľčany/	
Prieskum osídlenia povodia Hlavinky	108
Erkundung von Besiedlung im Hlavinka-Tal	108
Výskum polykultúrneho sídliska v Hajnej Novej Vsi	109
Grabung auf einer polykulturellen Siedlung in Hajná Nová Ves . .	109
Pavel Ž e b r á k /Archeologický ústav SAV, Nitra/	
Další stopy povrchové ťžby rud meďi ve Španím Poli	109
Weitere Spuren von Obertageabbau von Kupfererzen in Španie Pole	109
Skratky názvov pracovísk	110
Obrázky 1-59 - Abbildungen 1-59	111
Text zu den Abbildungen	151



Mapa lokalít k prehľadu archeologických výskumov a nálezov na Slovensku v roku 1989 /číslovanie nálezísk zodpovedá poradovým číslam na tabuľke - str. 14-18/
Karte der Fundorte zur Übersicht der archäologischen Grabungen und Funde in der Slowakei im J. 1989 /die Nummern der Fundstellen entsprechen den laufenden Zahlen in der Tabelle auf S. 14-18/

Prehľad slovenských lokalít, na ktorých sa v roku 1989 uskutočnili výskumy alebo zistili archeologické objekty, nálezy a pod. /Poradové čísla zodpovedajú číslam na mapke./

[illegible]

Poradové číslo	Obec /lokalita/	Okres	Datovanie lokalít, objektov, nálezov										Príspevok na strane		
			paleolit a mezolit	neolit	eneolit	bronzová	dobá		stredovek						
							halštatská	laténska	rímska a stánovania národov	6.-8. storočie	9. storočie	10.-12. storočie		13.-16. storočie	novovek
29	Dubová	Svidník	•												38
30	Dunajská Streda	Dunajská Streda												•	40
31	Dvory nad Žitavou	Nové Zámky			•								•		90
32	Gabčíkovo	Dunajská Streda			•										19
33	Gánovce	Poprad			•										74
34	Gemerský Sad, časť Nováčany	Rožňava											•	•	34
35	Hajná Nová Ves	Topoľčany			•	•									109
36	Hlohovec, časť Šulekovo	Trnava												•	73
37	Holíč	Senica						•			•	•			39
38	Horná Seč	Levice							•						54
39	Horné Obdokovce	Topoľčany											•		22
40	Hôrka, časť Ondrej	Poprad	•			•									49
41	Hranovnica	Poprad				•									85
42	Hronský Beňadik, časť Psiare	Žiar nad Hronom		•	•	•		•			•	•			57
43	Hruboňovo, časť Súľany	Nitra				•			•						22
44	Hruboňovo, časť Výčapky	Nitra											•	•	22
45	Humenné	Humenné		•		•			•			•			96
46	Ilija	Žiar nad Hronom				•							•		61
47	Ivanovce	Trenčín			•	•			•		•				69
48	Iža	Komárno							•		•				54, 58
49	Kolíňany	Nitra			•	•		•	•		•	•			27
50	Komárno	Komárno								•		•			101
51	Kopčany	Senica									•	•			39
52	Košice	Košice-mesto											•	•	30
53	Kukučínov	Levice											•		71
54	Kvetoslavov	Dunajská Streda						•	•				•		40
55	Kysucké Nové Mesto, časť Radoľa	Čadca		?	•	•	•						•	•	31, 45
56	Lakšárska Nová Ves	Senica											•		99
57	Lazisko	Liptovský Mikuláš						•	•						79
58	Lefantovce, časť Dolné Lefantovce	Nitra										•			84

Poradové číslo	Obec /lokalita/	Okres	Datovanie lokalít, objektov, nálezov										Príspevok na strane	
			paleolit a mezolit	neolit	eneolit	doba				stredovek				
						bronzo	halštatská	laténska	rímska a stahovania národov	6.-8. storočie	9. storočie			
												10.-12. storočie		13.-16. storočie
59	Lefantovce, časť Horné-Lefantovce	Nitra	•											20
60	Letanovce	Spišská Nová Ves											•	55, 92
61	Levice	Levice										•		83
62	Liptovská Sielnica	Liptovský Mikuláš						•	•					80
63	Liptovský Ján	Liptovský Mikuláš											•	67
64	Lúčnica nad Žitavou	Nitra		•										73
65	Ludanice, časť Mýtna Nová Ves	Topoľčany			•		•			•	•			23
66	Majcichov	Trnava		•	•		•							72
67	Malé Ripňany	Topoľčany		•	•		•			•	•	•		108
68	Marianka	Bratislava-vidiek			•									78
69	Markovce	Michalovce		•	•			•						105
70	Medzany	Prešov			•				•					47, 62
71	Mojzesovo	Nové Zámky		•					•		•	•		91
72	Moravany nad Váhom	Trnava			•						•			19
73	Moravany nad Váhom, časť Ducové	Trnava		•										19
74	Mužla, časť Čenkov	Nové Zámky		•	•	•	•			•	•		•	35
75	Nitra	Nitra	•											38
76	Nitra, časť Dražovce	Nitra			•		•				•	•	•	55, 88
77	Nitra, časť Klokočina	Nitra											•	35
78	Nitra, časť Staré Mesto	Nitra		•		•	•	•	•	•	•	•	•	43, 55
79	Nitra, časť Štitáre	Nitra										•	•	25
80	Nižná Myšľa	Košice-vidiek			•									74
81	Nižný Hrušov	Vranov nad Topľou			•	?								48
82	Nové Zámky	Nové Zámky											•	56
83	Oslany	Prievidza		•	•					•	•	•	•	26
84	Ostrov, časť Veľké Orvište	Trnava											•	51
85	Partizánske	Topoľčany			•			•	•	•	•			92, 103
86	Pezinok	Bratislava-vidiek		•	•	•	•	•						21
87	Prešov	Prešov	•	•	•	•	•				•			28, 46, 105

[illegible]

Poradové číslo	Obec /lokalita/	Okres	Datovanie lokalít, objektov, nálezov										Príspevok na strane	
			paleolit a mezolit	neolit	eneolit	bronzová	doba		stredovek	novovek				
							halštatská	laténska						
											rímska a stahovania národov	6.-8. storočie		9. storočie
119	Zemplínske Hradište	Trebišov				•								42
120	Zvolen	Zvolen				•								64
121	Zvolen, časť Môťová	Zvolen								•	•			62
122	Žirany	Nitra		•						•	•			26

OJEDINELE A HROMADNÉ NÁLEZY V MÚZEU V PIEŠŤANOCH

Róbert B a ě a - Vladimír K r u p a

Dokumentácia nových nálezov z okolia Piešťan (okr. Trnava) i mimo okresu, získaných výskumom, zbermi, darmi a kúpou, uloženie nálezov BM v Piešťanoch.

1. D r a h o v c e (okr. Trnava)

Štrkovisko na V od obce v polohe Baková-Tajvan (35-34-03, 1 : 10 000, 364 : 140 mm). Železný meč s rukoväťou ukončenou guľovitou hlavicom a rovnou priečkou, dĺ. 120,5 cm, max. š. čepele 5,4 cm, dĺ. priečky 18,2 cm, pol. 14. stor. (obr. 2: 2). Železný jednosečný meč s jazykovitou rukoväťou s 5 otvormi pre nity a s trňom, priečka rovná, dĺ. 108,6 cm, dĺ. priečky 6,8 cm, max. š. čepele 3,3 cm, 15. stor. (obr. 1: 3). Železný jednosečný meč s jazykovitou rukoväťou a 3 otvormi pre nity, tyčinkovitá priečka, ohnutá smerom k rukoväti s kolmo vybiehajúcim trňom, ukončeným klincovitou hlavicom, dĺ. 103,2 cm, max. š. čepele 3,8 cm, 15. stor. (obr. 1: 2). Železný jednosečný meč s jazykovitou rukoväťou so 4 otvormi pre nity, rukoväť ukončená poloblúkovitým bronzovým plechom, dĺ. 93,5 cm, max. š. čepele 3,5 cm, 15. stor. (obr. 2: 3). V hl. 6 m vybagrované parožie.

2. G a b ě í k o v o (okr. Dunajská Streda)

Vodné dielo, extravilán (polohu sa nepodarilo fixovať), masívny kamenný kopytovitý klin modrozelenej farby, dĺ. 40,5 cm, v. 5,4 cm, hr. 4,2 cm, neolit (obr. 1: 1).

3. M o r a v a n y n a d V á h o m (okr. Trnava)

a/ Poloha Podzadky-Valachech jarky, na SV od obce (35-32-14, 1 : 10 000, 322 : 80 mm), estrichové dno polozemnicovej chaty v hl. 35 cm, ďalšie orbou zničené, kusy mazanice s odtlačkami prútia, tuhovaná žliabkovaná keramika, neskorá doba bronzová.

b/ Vrch Marhát, 748 m n. m. (35-32-15, 1 : 10 000, 207 : 230 mm), železná sekera, dĺ. 15 cm, š. ostria 6,4 cm, tylo 3,4x1,7 cm, dĺ. otvoru 3,7 cm, 11.-13. stor. (obr. 2: 1).

4. M o r a v a n y n a d V á h o m , časť D u c o v é (okr. Trnava)

Pole na terase na SV od obce, Cintorín-Veľký diel (35-32-09, 1 : 10 000, 463 : 204 mm), fragmenty lengyelskej keramiky a zvieracích kostí, neolit.

5. S o k o l o v c e (okr. Trnava)

Pozemok J. Poláčka, pole na terase v polohe Pod Židovňou (35-32-23, 1 : 10 000, 133 : 150 mm), hrob, kostra v natiahnutej polohe, orientácia S-J, bronzová spona - derivát s podviazanou nôžkou, 3. stor. n. l. (obr. 1: 4).

EINZEL- UND MEHRFUNDE IM MUSEUM VON PIEŠŤANY. Neue Funde aus den Bez. Trnava und Dunajská Streda gewann man aus 6 Fundorten: 1. Drahovce, 4 Eisenschwerter aus dem 14. und 15. Jh. (Abb. 1: 2, 3; Abb. 2: 2, 3), 1 Geweih. 2. Gabčíkovo, Schuhleistenkeil, Neolithikum (Abb. 1: 1). 3. Moravany nad Váhom, Siedlungsfunde aus der Spätbronzezeit, Eisenaxt aus dem 11.-13. Jh. (Abb. 2: 1). 4. Moravany nad Váhom, Teil Ducové, Siedlungsfunde der Lengyel-Kultur, Neolithikum. 5. Sokolovce, germanisches Grab, Bronzefibel, 3. Jh. u. Z. (Abb. 1: 4).

GRAVETTIENSKE SÍDLISKO V HORNÝCH LEFANTOVCIACH

Juraj B á r t a

Lefantovce, časť Horné Lefantovce (okr. Nitra), Tribečské podhorie, poloha Kamenec (M-34-121-C-d, 1 : 25 000, 337 : 48 mm), vyvýšenina, mladý paleolit, zber, uloženie nálezov AÚ SAV v Nitre.

Na JJZ od Horných Lefantoviec na plochom chrbte nezalesneného a mierne na JZ privráteného svahu Kamenca zber amatérov J. Kohúta a J. Zaťka, ktorý doplnil autor. V skromnej kolekcii vyniká kombinovaný artefakt z pazúrika, asymetrické škrabadlo - stredové rydlo. Ostatné nálezy sú drobné úštepky z pazúrika. Táto zatiaľ skromná kolekcia naznačuje existenciu novej ľavobrežnej mladopaleolitickej lokality v strednej časti údolia Nitry, ktorá pravdepodobne časovo súvisí s gravettienskymi sídliskami zistenými v minulosti na južnom okraji mesta Nitry.

GRAVETTEZEITLICHE SIEDLUNG IN HORNÉ LEFANTOVCE. Örtliche Amateure in Lefantovce, Teil Horné Lefantovce (Bez. Nitra) gewannen als Lesefunde eine kleine Kollektion von Steinartefakten, deren kulturelle Einstufung ein kombiniertes Werkzeug Kratzer-Stichel von gravettoidem Typ ermöglicht. Es handelt sich um eine neue linksuferige Gravettefundstelle im Mittellaufgebiet der Nitra.

STREDOPALEOLITICKÁ DIELŇA V BARTOŠOVEJ LEHÔTKE

Juraj B á r t a

Bartošova Lehôtka (okr. Žiar nad Hronom), Kremnické vrchy, lokalita Húšťavka (M-34-122-B-b, 1 : 25 000, 224 : 63 mm), stredný paleolit, zisťovací výskum, uloženie nálezov AÚ SAV v Nitre.

Východne od obce na čiastočne zalesnenom svahu privrátenom na Z r. 1985 objavil Š. Končok východy limnokvarcitov vo forme vyčnievajúcich i čiastočne zaklinených balvanov, z ktorých časť bola na povrchu narušená mrazom. V množstve nahromadených úštepov sa okrem retušovaných artefaktov, viacerých variantov driapadiel a nukleov našiel aj zlomok otláčača z kramencového okruhliaka.

Zisťovací výskum J. Bártu a J. Hudeca na severozápadnom okraji neďalekého zárezu cesty zistil v profile, hlbokom 3 m, viaceré splachové polohy artefaktov, ale aj naturálnych limnokvarcitických úlomkov, sfarbených v splachových hlinách materskou horninou podložných vulkanitov, čo sťažuje stratigrafickú chronológiu archeologických nálezov. Tieto nálezy reprezentujú varianty nukleov, a to aj levalloisienských, široké a čepeľovité úštepky, oškrabovače, ako aj ďalšie stredopaleolitické typy. V západnom susedstve skúmaného profilu bol východ limnokvarcitu, na ktorého vrchole sa našiel fragment okruhliaka ako otláčača. Je to najstarší konkrétny dôkaz primárneho spracúvania silicitovej suroviny na mieste prírodného výskytu.

Celkové nálezové okolnosti naznačujú prítomnosť stredopaleolitického atelieru pri východoch limnokvarcitových ložísk na území Jastrabskej vrchoviny, ktorá je súčasťou juhovýchodného územia Kremnických vrchov. Ich stredom preteká potok Rudnica, podmieňujúci severo-južný komunikačný priechod, na ktorého východnom brehu leží aj Bartošova Lehôtka. Toto nálezisko dopĺňa komplex početných lokalít susednej Žiarskej kotliny, ktoré habitom z typologického hľadiska poukazujú na existenciu lokálnej skupiny mladej fázy stredného paleolitu.

MITTELPALÄOLITHISCHE WERKSTATT IN BARTOŠOVA LEHÔTKA. Östlich der Gemeinde Bartošova Lehôtka (Bez. Žiar nad Hronom) befinden sich auf dem teilweise bewaldeten Hang Húšťavky sporadische felsblockartige Austrittsstellen von buntfarbigen Limnoquarziten. Schon 1985 konstatierte ein örtlicher Amateur in einem Haufen von Abschlägen auch Nuklei und Artefakte, die dem Mittelpaläolithikum nahestehen. Eine spätere Feststellungsgrabung im Profil des nahen Geländeeinschnittes ergab mehrere Lagen ähnlicher Artefakte zusammen mit natürlichen Abschlägen, die hierher eingeschwenkt wurden. Bei der Erkundung der 2 Austrittsstellen des Limnoquarzits wurden außer Artefakten auch ein Fragment und ein ganzer Schlagstein gefunden. Dies deutet auf die Existenz eines Produktionsateliers bei der Austrittsstelle des Limnoquarzits. Es ist der älteste konkrete Beweis der primären Verarbeitung von Silizitrohstoff auf der Stelle seines natürlichen Vorkommens in der Mittelslowakei im Žiar-Becken, das die größte Lagerstätte von Limnoquarzit seit der mittleren Phase des Paläolithikums ist.

ZÁCHRANNÝ VÝSKUM V PEZINKU

Juraj Bartík - Zdeněk Farkaš

Pezinok (okr. Bratislava-vidiek), Lazárna - hlinisko Západoslvenských tehelní (44-22, 1 : 50 000, 80 : 136 mm), neolit, eneolit, stredná doba bronzová, mladšia doba laténska, uloženie nálezov AM SNM v Bratislave.

Južne orientovaný svah, skláňajúci sa k potoku Mahulanka.

Pri odhumusúvaní nových ťažobných plôch na juhovýchodnom okraji hliniska narušili zásobnú jamu boľerázskej skupiny s kruhovým rovným dnom a kužeľovite sa k ústiu zužujúcimi stenami. Vo výplni bola početná keramika, sčasti odpad súvisiaci s hrnčiarskou výrobou, a parohové nástroje.

Povrchovým zberom na odkrytej ploche sa získal črepový materiál z obdobia kultúry ľudu s mladou lineárnou keramikou, zlomky nádob zdobené technikou brázdneného vpichu, najskôr patriace do mladého eneolitu, a doklady osídlenia polohy v strednej dobe bronzovej (stredodunajská mohylová kultúra) a v mladšej dobe laténskej.

RETTUNGSGRABUNG IN PEZINOK. Auf einem südlich orientierten Hang über dem Bach Mahulanka im Kataster der Stadt Pezinok (Bratislava-Land) störte man in einer Ziegeleilehmgrube eine Vorratsgrube der Boleráz-Gruppe mit gerader Sohle und der Mündung zu sich trichterförmig verengenden Wänden. Sie ent-

hielt zahlreiches, teils mit Töpferproduktion zusammenhängendes Keramikmaterial und Geweihgeräte. Einzelfunde im Umkreis weisen darauf hin, daß die Lage auch zur Zeit der Kultur mit junger Linearkeramik, im Endäneolithikum, in der mittleren Bronzezeit (mitteldanubische Hügelgräberkultur) und in der jüngeren Latènezeit besiedelt war.

NOVÉ NÁLEZY Z BUČIAN

Juraj Bartík - Ján Štrbík

Bučany (okr. Trnava), vyvýšenina napravo od cesty Bučany - Brestovany (35-34, 1 : 50 000, 425 : 307 mm), povrchový zber, neolit, eneolit, doba bronzová, uloženie nálezov AM SNM v Bratislave.

Rozsiahle sídlisko s početnými objektmi lengyelskej kultúry; 1 objekt s keramikou zo začiatku strednej doby bronzovej (obr. 3: 2, 3), z jeho povrchu pochádza i črep zdobený v štýle tzv. Litzengeramik (obr. 3: 1).

NEUE FUNDE AUS BUČANY. Im Gemeindekataster von Bučany (Bez. Trnava), nördlich des Weges Bučany - Brestovany, stellte man eine Siedlung aus der Zeit der Lengyel-Kultur und der mittleren Bronzezeit fest (Abb. 3).

VÝSLEDKY PRIESKUMU V ÚDOLÍ PERKOVSKÉHO POTOKA

Jozef Bátorá

Terénny prieskum zameraný na zistenie štruktúry pravekého a včasnohistorického osídlenia v údolí Perkovského potoka, ktorý tvorí ľavostranný prítok riečky Radošiny. Región, ktorého južná časť patrí do okresu Nitra a severná časť do okresu Topoľčany. Uloženie nálezov AÚ SAV v Nitre.

1. Horné Obdokovce (okr. Topoľčany)

a/ Na pravej terase Perkovského potoka 200 m na S od osady Bodok (M-34-121-A, 1 : 50 000, 274 : 348 mm), ojedinelý črep z vrcholnostredovekého obdobia.

b/ Na ľavej vysokej terase Perkovského potoka pri severovýchodnom okraji obce (M-34-121-C, 1 : 50 000, 280 : 2 mm), ojedinelé črepy z vrcholnostredovekého obdobia.

2. Hruboňovo, časť Suľany (okr. Nitra)

V polohe za humnami na ľavej terase Perkovského potoka (M-34-121-C, 1 : 50 000, 322 : 137 mm), v inundačnom území rímsko-barbarské črepy, v hornej časti terasy črepový materiál neskorobronzového charakteru.

3. Hruboňovo, časť Výčapky (okr. Nitra)

Na pravej (severnej) terase malého neoznačeného potoka, ktorý je ľavým prítokom Perkovského potoka, cca 200 m na V od obce (M-34-121-C, 1 : 50 000, 315 : 102 mm), atypický praveký materiál, nálezy z obdobia vrcholného stredoveku a novoveku.

4. Š u r i a n k y (okr. Nitra)

a/ V polohe Za Figurom na pravej terase Perkovského potoka (M-34-121-C, 1 : 50 000, 333 : 186 mm), polykultúrne sídlisko (kultúra s lineárnou keramikou, ludanická skupina? neskorá doba bronzová, doba laténska a 12.-13. stor.) a pohrebisko nitrianskej skupiny (ľudské kosti, parohové koráliky).

b/ V polohe Za Kľučiarokou na ľavej vysokej terase vybiehajúcej nad údolie Perkovského potoka pri severovýchodnom okraji obce (M-34-121-C, 1 : 50 000, 327 : 162 mm), črepy lengyelskej kultúry (z nepomaľovanej keramiky mladých stupňov), badenskej a maďarovskej kultúry, svedčiace o sídlisku, a 2 silexové streľky poukazujúce na osídlenie ľuďom nitrianskej skupiny.

ERGEBNISSE EINER BEGEGHUNG IM TAL DES PERK-BACHES. Bei einer Begehung des Perk-Bachtales (Bez. Nitra und Topoľčany) erfaßte man 6 Fundstellen von Siedlungscharakter (linearkeramische Kultur, Lengyel-Kultur - junge Stufe, Badener Kultur, Maďarovce-Kultur, Spätbronzezeit, Latènezeit, römische Zeit, 12.-15. Jh. und 2 Gräberfelder der Nitra-Gruppe.

ZÁVEREČNÁ SEZÓNA ZÁCHRANNÉHO VÝSKUMU V LUDANICIACH V ČASTI MÝTNA NOVÁ VES

Jozef B á t o r a

Ludanice, časť Mýtina Nová Ves (okr. Topoľčany), záhrada S. Baráta, D. Gerháta, I. Kapustu a M. Kráľovej (M-34-121-C, 1 : 50 000, 209 : 58 mm), systematický záchranný výskum, ťažisko nitrianska skupina, únětická kultúra a čačianska kultúra, uloženie nálezov AÚ SAV v Nitre.

Pravá, asi 3 m vysoká terasa rieky Nitry, nadmor. v. 157 m, Podunajská pahorkatina (Stredonitrianska niva). Výstavba nových domov a hlboká orba, preskúmaná plocha 1200 m² (od r. 1982 bola preskúmaná plocha 5800 m²).

Staršia doba bronzová, pohrebisko, preskúmaných ďalších 144 hrobov, čím celkový počet na lokalite dosiahol 550 hrobov. Prevažná časť hrobov patrí do obdobia nitrianskej skupiny a menšia časť do obdobia únětickej kultúry. Zachytený bol západný, východný a juhovýchodný okraj pohrebiska.

Čačianska kultúra, sídlisko, preskúmaných ďalších 22 sídliskových objektov, čím celkový počet dosiahol 137 objektov. Ide prevažne o exploatačné, zásobné a kolové jamy. Boli získané nové poznatky o vnútornej štruktúre a zástavbe osady z mladšej doby bronzovej.

Z mladších období je doložené osídlenie z doby laténskej, včasnოსlovenskej a z veľkomoravského obdobia. Významné je preskúmanie chaty pražského typu a chaty z veľkomoravského obdobia.

SCHLUSSAISON DER RETTUNGSGRABUNG IN LUDANICE, TEIL MÝTNA NOVÁ VES. Die Grabung in Ludanice, Teil Mýtina Nová Ves (Bez. Topoľčany), ergab weitere 144 Gräber, wodurch die Gesamtzahl auf dem Gräberfeld 550 Gräber erreichte. Der Großteil der Gräber fügt sich in die Nitra-Gruppe und der kleinere in die Aunjetitzer Kultur. Untersucht wurden weitere 22 Objekte, insgesamt sind es 137. Der überwiegende Teil der Objekte gehört in die jüngere Bron-

zezeit - Čaka-Kultur, der restliche Teil in die Latène-, frühslawische (Prager Typus) und großmährische Zeit.

VÝSKUMY V ŠTÁTNEJ MESTSKEJ PAMIATKOVEJ REZERVÁCII BRATISLAVA

Peter B a x a - Branislav L e s á k - Margaréta M u s i l o v á - Zuzana M a k o v i c k á

Bratislava, námestie 4. apríla, centrálna časť ŠMPR Bratislava, preventívny systematický výskum (1. etapa) v súvislosti s celkovou rekonštrukciou námestia, Michalská ulica, Dibrovo námestie, záchranný preventívny výskum, ťažisko novovek, stredovek, doba laténska, uloženie nálezov AÚ SAV v Nitre.

Námestie 4. apríla - plocha, odkrytá plocha 120 m², zistených 11 objektov. 18.-19. stor., mestská kanalizácia, vápenná jama.

16.-17. stor., vodovod, základy kamennej kruhovej stavby s priemerom 3 m. Funkcia stavby zatiaľ nezistená.

2. pol. 13. stor.-15. stor., štetovanie - povrchová úprava námestia, sústava kolových jám - súčasť nosnej konštrukcie kramárskych búd (stánkov), zahĺbený objekt, amorfné odpadové jamy, mince, kostené hracie kocky, sklo, črepy, kovové predmety.

1. pol. 13. stor.-12. stor., jamovitý objekt neznámeho účelu, mince, črepy.

V súvislosti s kolektORIZÁCIOU inžinierskych sietí v historickom jadre Bratislavy boli preskúmané odťažbové jamy OJ I-III.

OJ I/89 - námestie 4. apríla, záchranný preventívny výskum na ploche 49 m², nadmor. v. 138,87 m.

18. stor., mestský vodovod.

14.-15. stor., dobová niveleta povrchu námestia, kanalizačný systém, tvorený ústredným zberačom a 2 ústiacimi ramenami.

13.-14. stor., objekt 2 - odpadová jama, vo výplni črepy, sklo, tehly, pravová kamenná guľa.

12. stor. - 1. pol. 13. stor., dobová niveleta povrchu námestia, množstvo hracích kostených kociek.

11.-12. stor., časť objektu 3 (polozemnica).

Neskorá doba laténska, objekt 4 (polozemnica), črepy, zuhoľnatý trám.

OJ II/89 - Michalská ulica - vozovka, záchranný preventívny výskum, ťažisko eneolit s keramikou boľerázskej skupiny.

OJ III/89 - Dibrovo námestie - vozovka, záchranný preventívny výskum, nadmor. v. 141,23 m, ťažisko včasný stredovek, doba laténska.

12.-13. stor., chlebová pec, predpečná jama.

12. stor., dobová niveleta terénu, minca.

11. stor.(?), kostrový hrob jedinca, orientácia Z-V, bez nálezov.

GRABUNGEN IN DER STAATLICHEN STÄDTISCHEN DENKMALRESERVATION IN BRATISLAVA.

1. Im Zusammenhang mit der Gesamtreakonstruktion des Platzes Nám. 4. apríla begann die erste Etappe der präventiven systematischen Grabung auf dem Platz.

Abgedeckt wurden: die städtische Kanalisation, eine Kalkgrube aus dem 18.-19. Jh., die Wasserleitung, Fundamente eines runden Steinbaues aus dem 16.-17. Jh., Pflasterung - Oberflächenzurichtung des Platzes, ein System von Pfostenlöchern - Bestandteil der Tragkonstruktion von Krämerbuden (Verkaufsständen), ein eingetieftes Objekt, amorphe Abfallgruben, Münzen, Spielwürfel aus Knochen, Glas, Scherben, Metallgegenstände aus der 2. Hälfte des 13.-15. Jh., ein Grubenobjekt von unbekanntem Zweck, Münzen, Scherben aus der 1. Hälfte des 13.-12. Jh. 2. Die Rettungsgrabung im Abschnitt OJ I/89 - Platz Nám. 4. apríla ergab eine städtische Wasserleitung aus dem 18. Jh., eine zeitgenössische Nivelette, ein Kanalisationssystem aus dem 14.-15. Jh., eine Abfallgrube aus dem 13.-14. Jh., eine Nivelette aus der 2. Hälfte des 13. Jh., ein Objekt aus dem 11.-12. Jh., eine Halbgrubenhütte aus der Spätlatènezeit. Im Abschnitt OJ II/89 - Gasse Michalská ulica wurden 3 Objekte aus dem Spätäneolithikum mit Keramik der Boleráz-Gruppe festgestellt. Der Grabungsabschnitt OJ III/89 - Platz Dibrovo námestie, ergab einen Ofen zum Brotbacken, eine Vorofengrube aus dem 12.-13. Jh., eine zeitgenössische Nivelette, eine Münze aus dem 12. Jh., ein Skelettgrab mit W-O-Orientierung, ohne Funde, aus dem 11. Jh. (?).

STREDOVEKÉ NÁLEZY Z NITRY-ŠTITÁR

Peter B e d n á r

Nitra, časť Štitáre (okr. Nitra), Dolné Štitáre (M-34-121-C-d, 1 : 25 000, 258 : 310 mm), pravobrežná terasa bezmenného potoka, obhliadka melioračných rýh, črepy, uloženie nálezov AÚ SAV v Nitre.

Pri obhliadke zemných prác cca 250-300 m na JJV od okraja intravilánu a na V od cesty Pohranice - Dolné Štitáre zistené 2 nedatovateľné objekty bez nálezov a objekt obsahujúci keramiku z 12.-13. stor.

Povrchovým zberom na lokalite získané aj atypické praveké a novoveké črepy.

MITTELALTERLICHE FUNDE AUS NITRA-ŠTITÁRE. Bei der Begehung einer Stelle von Erdarbeiten, ca. 250-300 m nach SSO der Gemeinde Štitáre, Teil Nitra, wurden 2 nicht datierte Objekte und ein Objekt mit Keramik aus dem 12.-13. Jh. festgestellt. Außerdem weist die Fundstelle sporadisches Vorkommen von urzeitlichen und neuzeitlichen Scherben auf.

PRIESKUM V OSĽANOCH A ČEREŇANOCH

Peter B e d n á r - Ján H u n k a

Regionálny prieskum povodia rieky Nitry v okrese Prievidza, povrchový zber, uloženie nálezov AÚ SAV v Nitre.

1. O s l a n y

a/ Dolné lány (M-34-121-B-b, 1 : 25 000, 123 : 132 mm), ľavobrežná terasa Oslianskeho potoka južne od železničnej trate Partizánske - Prievidza, črepy, štiepaná industria, lengyelská kultúra, 15. stor. (obr. 4: 1).

b/ Horné lány I (M-34-121-B-b, 1 : 25 000, 100-108 : 138-150 mm), pravo-brežná terasa Oslianskeho potoka od severozápadného okraja obce v dĺžke cca 300 m, črepy, 13.-16. stor. (obr. 4: 6).

c/ Horné lány II (M-34-121-B-b, 1 : 25 000, 109-116 : 125-135 mm), pravo-brežná terasa Oslianskeho potoka 500-800 m na SZ od obce, črepy, 9.-16. stor. (obr. 4: 2-5, 7).

d/ Horné lány III (M-34-121-B-b, 1 : 25 000, 105 : 122 mm), ľavobrežná terasa rieky Nitry juhovýchodne od železničnej trate, črepy, brúsená a štiepaná kamenná industria, neolit (kultúra s mladou lineárnou keramikou, resp. železovská skupina), lengyelská kultúra, stredovek až novovek.

2. Č e r e ň a n y

a/ Podlužné (M-34-121-B-b, 1 : 25 000, 66 : 83 mm), ľavobrežná terasa rieky Nitry na JV od železničnej trate, črepy, štiepaná industria, lengyelská kultúra, mladšia doba bronzová, resp. doba halštatská, 9.-10. stor., novovek.

b/ Predné Sedliská (M-34-121-B-b, 1 : 25 000, 60 : 70 mm), ľavobrežná terasa rieky Nitry cca 400-500 m na SZ od obce, črepy, pravek, 15.-16. stor.

c/ Dedinská - Zadné Sedliská (M-34-121-B-b, 1 : 25 000, 41 : 60 mm), ľavobrežná terasa rieky Nitry cca 300 m na S od obce, črepy, lengyelská kultúra(?), mladšia doba bronzová, resp. doba halštatská, stredovek až novovek.

GELÄNDEBEGEHUNG IN OSLANY UND ČEREŇANY. Bei einer regionalen Begehung des Nitratales im Bezirk Prievidza wurden 7 neue Fundstellen festgestellt:

Oslany: a/ Lage Dolné lány - Lengyel-Kultur, Mittelalter; b/ Lage Horné lány I - Mittelalter; c/ Lage Horné lány II - Mittelalter; d/ Lage Horné lány III - Kultur mit jüngerer Linearkeramik bzw. Želiezovce-Gruppe, Lengyel-Kultur, Mittelalter bis Neuzeit; Čereňany: a/ Lage Podlužné - Lengyel-Kultur, jüngere Bronzezeit bis Hallstattzeit, 9.-10. Jh., Neuzeit; b/ Lage Predné Sedliská - Urzeit, 15.-16. Jh.; c/ Lage Dedinská-Zadné Sedliská - Lengyel-Kultur, jüngere Bronzezeit bis Hallstattzeit, Mittelalter bis Neuzeit. (Abb. 4).

PRIESKUM POVODIA POTOKA BOCEGAJ

Peter B e d n á r - Matej R u t t k a y

Regionálny prieskum v okrese Nitra na hornom Požitaví v povodí potoka Bocegaj v úseku medzi Žiranmi a Beladicami, uloženie nálezov MM v Zlatých Moravciach.

1. Ž i r a n y

a/ Severne od Kolíňan na pravobrežnom svahu potoka Bocegaj oproti ľavobrežnému prítoku (M-34-121-C-d, 1 : 25 000, 149 : 212 mm), sídliskové nálezy, neolit (lengyelská kultúra), črepy a kamenná surovina.

b/ 500 m severne od Kolíňan na pravobrežnom svahu potoka Bocegaj v miernej úľabine (M-34-121-C-d, 1 : 25 000, 164 : 212 mm), sídliskové nálezy, eneolit (lengyelská kultúra), črepy.

c/ 700 m severne od Kolíňan na pravobrežnom svahu potoka Bocegaj (M-34-121-C-d, 1 : 25 000, 167 : 202 mm), pravek, hrubozrnná keramika a štiepaný pílkovitý nástroj.

d/ 1 km severozápadne od Kolíňan, 700 m juhovýchodne od Žirian (M-34-121-C-d, 1 : 25 000, 182 : 192 mm), sídliskové nálezy, eneolit (lengyelská kultúra), hrubozrnná keramika a fragment nedorobenej brúsenej sekery.

e/ 500 m severovýchodne od Kolíňan na ľavobrežnom svahu potoka Bocegaj (M-34-121-C-d, 1 : 25 000, 130 : 210 mm), sídliskové nálezy, pravek a 9.-11. stor., nevýrazná keramika.

2. K o l í ň a n y

a/ 250 m juhovýchodne od obce na pravom brehu potoka v cípe medzi poľnými cestami (M-34-121-C-d, 1 : 25 000, 135 : 264 mm), povrchový prieskum, eneolit (lengyelská kultúra), črepy; doba laténska, črepy; 13. stor., 15.-16. stor., črepy.

b/ Asi 300 m juhovýchodne od obce na miernom svahu, pravý breh potoka Bocegaj (M-34-121-C-d, 1 : 25 000, 136 : 270 mm), sídliskové nálezy, stredná až mladšia doba bronzová (staršia fáza čačianskej kultúry, záver karpatskej mohylovej kultúry?), množstvo črepov z tenkostenných i hrubostenných nádob, časť sekundárne prepálená (obr. 5: 1-3, 5).

c/ 500-600 m juhovýchodne od obce na pravobrežnom svahu potoka Bocegaj, 80-200 m od neho, na miernej vyvýšenine pretiahnutej k potoku (M-34-121-C-d, 1 : 25 000, 135 : 264 mm, 126 : 272 mm), pravek, črepy, 7 úštepov a čepieľok (rádiolarit, obsidián, limnokvarcit), 1 bielo patinovaný (azda paleolit); eneolit (lengyelská kultúra), črepy; doba laténska, črepy z hrubších i tenkostenných nádob, prímies tuhy (obr. 5: 4).

d/ Približne 2 km juhovýchodne od obce na pravobrežnom svahu potoka Bocegaj (M-34-121-C-d, 1 : 25 000, 66-70 : 293-303 mm), na hnedom podloží (ornici) čierne plochy - porušené objekty, 10.-11. stor., hnedá keramika z hrncovitých na kruhu vytočených nádob.

e/ 1300 m juhovýchodne od obce na pravobrežnom svahu potoka Bocegaj, 50-160 m od nádrže (M-34-121-C-d, 1 : 25 000, 91-96 : 272-277 mm), pravek, hrubé, bližšie nezaraditeľné črepy, patinovaný úštep a rádiolaritová čepeľ; doba laténska, črepy z nádob vytočených na kruhu; doba rímska, keramika z nádob vyrobených v ruke (obr. 5: 6, 7); stredovek, bližšie nezaraditeľné črepy.

f/ Juhovýchodne od obce na pravobrežnom svahu potoka Bocegaj, 100 m juhovýchodne od nádrže a 100-200 m južne od potoka (M-34-121-C-d, 1 : 25 000, 82-86 : 281-287 mm), pravek, nevýrazná keramika, kremencový nástroj; doba rímska, črepy z nádob vytočených na kruhu, menej z nádob vyrobených v ruke, črep terry sigillaty; 12.-13. stor., šedé črepy z hrncovitých nádob.

g/ 700 m juhovýchodne od obce na pravobrežnom svahu pri potoku Bocegaj, 80-150 m od neho a 20-70 m od jeho pravobrežného prítoku, resp. kanála (M-34-121-C-d, 1 : 25 000, 119-121 : 272-277 mm), pravek, črepy hrubšieho charakteru; doba laténska, fragmenty črepov z nádob vytočených na kruhu; 12.-13. stor., čierne črepy zdobené obežnými ryhami a vrypami.

BEGEHUNG DES BOCEGAJ-BACHTALES. Die regionale Begehung des oberen Žitava-
tales im Bezirk Nitra erfaßte die Fundstellen: 1. Žirany: a/ Äneolithikum
(Lengyel-Kultur), Scherben, Steinrohstoff; b/ Äneolithikum (Lengyel-Kultur),
Scherben; c/ Urzeit, Scherben; d/ Äneolithikum (Lengyel-Kultur), Scherben,
Fragmente eines Steinbeiles; e/ Urzeit und 9.-11. Jh., Scherben. 2. Kolí-
ňany: a/ Äneolithikum, Latènezeit, 13. Jh., 15.-16. Jh.; b/ mittlere und
jüngere Bronzezeit, Scherben, Knochenwerkzeug (Abb. 5: 1-3, 5); c/ Äneo-
lithikum, Lengyel-Kultur, Scherben und Steinabschläge, Latènezeit, Scher-
ben (Abb. 5: 4); d/ 10.-11. Jh., Scherben; e/ Urzeit, Scherben und Radio-
laritklinge, Latènezeit bis römische Zeit, Scherben scheibengedrehter Ge-
fäße (Abb. 5: 6, 7), Mittelalter, Scherben; f/ Urzeit, römische Zeit,
12.-13. Jh.; Scherben (auch Terra sigillata); g/ Urzeit, Latènezeit, Mit-
telalter, Scherben.

DRUHÁ ETAPA ZÁCHRANNÉHO VÝSKUMU V PREŠOVE

Július B é r e š - Božena T o m á š o v á

Prešov (okr. Prešov), Pod Bikošom (27-44-24, 1 : 10 000, 297-317 : 306-
297 mm), záchranný výskum, ťažisko doba laténska, včasnostredoveké obdobie, ulo-
ženie nálezov VM v Prešove.

Pravobrežná mierne vyvýšená riečna terasa, nadmor. v. 250 m, preskúmaná
plocha 4680 m².

Neolit - vrstva osídlenia s východnou lineárnou keramikou, bukovohorská
kultúra, sídlisko, preskúmaná zahĺbená chata obdĺžnikového pôdorysu s ohniskom,
3 kultúrne jamy. Získaný črepový materiál z tenkostenných i hrncovitých nádob,
cievky, prasleny.

Doba bronzová (HA-HB) - sídlisko, odkryté 2 kultúrne jamy. Z výplne misa
so zatiahnutým ústím a zlomky hrncovitých nádob.

Doba halštatská (HD-LA) - sídlisko, preskúmaných 6 kultúrnych jám nepra-
videlného tvaru s bohatým keramickým inventárom. Získané aj fragmenty miskovi-
tých nádob vytáčaných na kruhu, prasleny, zlomok železného noža, bronzový krú-
žok s preloženými koncami s Ø 5 cm.

Doba laténska (LC) - sídlisko, odkryté chaty štvorcového, resp. obdĺž-
nikového pôdorysu, 3 zásobné jamy, kultúrne jamy, chlebová pec a jama - kultu-
ový objekt(?), z výplne ktorého pochádza značné množstvo kalcinovaných kostí,
železná spona, fragment spropelitového náramku, železné dláto, prasleny, že-
lezná súčasť zámočnického zariadenia, zlomky situlovitých nádob, misiek vytoče-
ných na kruhu i hrncovitých nádob lepených v ruke. S týmto časovým horizontom
azda súvisí aj kostrový dvojhrob situovaný na dne sídliskovej jamy. Orientácia
JZ-SV. Vo výplni množstvo zuhoľnateného obilia. Bez milodarov.

12.-13. stor. - sídlisko, odkrytých 12 kultúrnych jám, 1 zásobná jama a za-
hĺbená chata obdĺžnikového pôdorysu s predsunutým vstupom. Z objektov pochádza
množstvo zlomkov zo zdobených hrncovitých nádob, strieborný denár Ondreja II.,
železný kosák, zámok, klince a zvyšky železa.

Počas výskumu bolo preskúmaných aj 15 objektov, zväčša kultúrnych jám,
z ktorých výplne pochádza zlomkovitý bližšie nedatovateľný materiál.

ZWEITE ETAPPE DER RETTUNGSGRABUNG IN PREŠOV. Auf einer leicht erhöhten Flußterrasse in Prešov wurden 55 Siedlungsobjekte und ein näher undatiertes Skelettdoppelgrab abgedeckt. Aus dem Neolithikum stammt eine Siedlungsschicht mit östlicher Linearkeramik, eine Siedlung der Bükker Kultur, freigelegt wurden eine Grubenhütte und Kulturgruben. Die jüngere Bronzezeit repräsentieren Kulturgruben. Die Füllerde hallstattzeitlicher Siedlungsgruben ergab reiches Keramikmaterial, auch scheibengedrehtes, einige Eisenmesser und Spinnwirtel. Latènezeit - freigelegt wurden quadratische und rechteckige Hüttengrundrisse, ein Kult(?)objekt mit zahlreichen kalzinierten Knochen, ein Backofen, Kulturgruben mit vielen Keramikscherben, Spinnwirteln, Bronze- und Eisenschmuck und Werkzeuge. Aus dem 12.-13. Jh. sind Kulturgruben und eine Hütte, Fragmente topfförmiger Gefäße, ein Denar Andreas II.

SEKEROVITÁ HRIVNA ZO SALKY

Darina B i a l e k o v á

Salka (okr. Nové Zámky), ľavobrežná terasa Ipľa cca 200 m južne od vtoku kanála do Ipľa (L-34-2-B-c, 1 : 25 000, cca 332 : 172 mm), stredovek (9. stor.), ojedinelý nález, uloženie nálezu AÚ SAV v Nitre (prír. č. 123/89, nál. spr. 12 657/90).

Prvý nález sekerovitej hrivny z dolného Poipľia (v r. 1988, do zbierok AÚ SAV získaný v r. 1989). Fragment dolnej časti listu železnej sekerovitej hrivny (obr. 6), max. dĺ. 6,5 cm, š. 3,1-3,8 cm, hr. 0,1 cm. Hrivna sa našla spolu s atypickými črepami a amorfnými kúskami železa približne v tom mieste, kde sa pri povrchovom prieskume AÚ SAV r. 1980 prišlo na slovanské sídlisko (Hanuliak, M. - Zábajník, J. 1981: Výsledky prieskumu v katastroch obcí Salka, Leľa. In: Archeol. Výsk. a Nál. na Slov. v r. 1980. Nitra, s. 83-84). Popri depote sekerovitých hrivien z Bine a fragmentoch hrivien z Mužly-Čenkova je to tretia lokalita v juhovýchodnom cípe Západoslovenského kraja. Nález je zaujímavý tým, že indikuje kontakty tejto oblasti so slovanskými mocenskými a hospodárskymi centrami Slovenska a Moravy v 9. stor. (Bialeková, D. 1990: Sekerovité hrivny a ich väzba na ekonomické a sociálne prostredie Slovanov. In: Staroměstská výročí. Sborník příspěvků ze slavnostního zasedání u příležitosti 40 let archeologických výzkumů ve Starém Městě a výročí objevu první velkomoravské zděné stavby ve Starém Městě Na valách. Brno, s. 99-119).

AXTBARREN AUS SALKKA. In Salka (Bez. Nové Zámky) wurde auf der linksseitigen Eipelterrasse der erste Fund eines Axtbarrens aus dem unteren Eipeltal gewonnen. Er stammt ungefähr von jener Stelle, wo 1980 eine slawische Siedlung (9. Jh.) entdeckt wurde. Das Fragment des unteren Wangenteiles (Abb. 6) mißt: max. L. 6,5 cm, Br. 3,1-3,8 cm, D. 0,1 cm. Der Fund verweist auf Kontakte dieses Gebietes mit den Macht- und Wirtschaftszentren der Slowakei und Mährens im 9. Jh.

PREDSTIHOVÝ VÝSKUM V MESTSKEJ PAMIATKOVEJ REZERVÁCII KOŠICE

Dušan Č a p l o v i č - Pavol M a č a l a

Košice, mestská pamiatková rezervácia (ďalej MPR), predstihový záchranný archeologický výskum v súvisi s rozsiahlou pamiatkovou obnovou, 13.-18. stor., uloženie nálezov VPS AÚ SAV v Košiciach.

Pozornosť sa sústredila na uskutočňujúcu sa rekonštrukciu budovy štátneho divadla (ďalej ŠD) a výstavbu prevádzkových objektov, teda na rekonštrukciu a modernizáciu pamiatkového areálu na Leninovej ul. 58 (Hlavná ul. - dvorný trakt).

V priebehu zemných prác v súvislosti s výstavbou podzemného parkoviska na sever od budovy ŠD sa rozpoznala časť zaniknutej kupeckej haly (18. stor.). V južnej časti interiéru a exteriéru ŠD sa zachytili základové murivá staršieho mestského divadla (17.-19. stor.) a najmä pôvodnej gotickej radnice (15.-16. stor.), ktorá sa nachádzala oproti domu sv. Alžbety.

Archeologický výskum bol zacielený na polohu v dvornom trakte (Leninova ul. 58), ktorý sa nachádzal na rozhraní dvoch parciel v stredovekom urbanizme: Mäsiarska ul. (dnes Sverdlovova) a námestie oproti radnici (Hlavná ul., dnes Leninova). Pri zemných prácach boli narušené viaceré stredoveké a novoveké objekty.

K najstaršej architektúre patrí časť podmurovky z kameňov kladených nasucho. Jednopriestorový dom je datovaný superpozíciou mladších objektov a nálezom železnej strely do šípa z luku z druhej polovice 13. stor. Zistený architektonický solitér sa radí k najstaršej zástavbe formujúceho sa stredovekého mestského jadra.

Z ďalšej stavebnej etapy sú gotické portály zistené v suteréne dvorného traktu domu (Čaplovič, D. - Mačala, P. 1990: Záchranný výskum a prieskumy v mestskej pamiatkovej rezervácii Košice a okolí. In: Archeol. Výsk. a Nál. na Slov. v r. 1988. Nitra, v tlači), ktoré boli z exteriéru prístupné zaklenutou tehlovou chodbou ústiacou do ulicovej časti domu na námestí. V prízemí interiéru budovy sa nachádzala miestnosť so zachovalou krížovou klenbou a svorníkom s vínnou révou, ako aj s fragmentárne zachovaným pôvodným gotickým vstupným portálom.

K stavebnému vývoju datovanému do 14.-15. stor. patrí gotická studňa a gotická chladnica. Interiér chladnice sa ku dnu zužuje a podobne ako studňa je chladnica zapustená do štrkového podlažia. Z dna chladnice pochádza tzv. zásuvný kľúč s kruhovou hlavícou, ktorý bol súčasťou valčekového dvojdielného zámku a je datovaný do 13.-14. stor. Z hornej, zásypovej časti chladnice pochádza časť železnej prilby z konca 15., resp. zo začiatku 16. stor.

Z interiéru chladnice sa získala doteraz najrozsiahlejšia kolekcia gotického riadu z dnešného územia Slovenska. Radia sa do nej poháre rôznych tvarov a veľkostí, krčah zdobený kolkovanou výzdobou, súprava hlinených hrncov, pokrývok, mís a kahancov. K unikátom patrí gotický pohár s primárne (pred vypálením) vyrytým nápisom - gotickou minuskulou.

Z komplexne preskúmanej stredovekej chladnice sa získala drevená merica, vyrezávané drevené rúčky a kožené čižmy. Rôznorodý nálezový súbor dopĺňajú zlomky sklenených výrobkov bez bližšieho typologického určenia, archeozoologické a paleobotanické nálezy. Funkčnosť chladnice spadá najmä do priebehu 15. stor. a jej zánik do prelomu 15.-16. stor.

V priebehu výskumu sa fixovali (v profiloch) ďalšie stredoveké a novoveké objekty, najmä však gotické (14.-15. stor.) a renesančné pivnice (16.-17. stor.).

Preskúmané architektonické objekty, zväčša solitéry (studňa a chladnica), ale aj uvádzané časti pivníc spolu s nálezmi vyspelých remeselných výrobkov, doplnené paleobotanickými a archeozoologickými vzorkami, svedčia nielen o stavebnom vývoji, ale najmä o vyspelosti remeselnej výroby a životnej úrovni obyvateľov Košíc, v tomto prípade predovšetkým majetnejších vrstiev, v stredoveku a na začiatku novoveku. Výskumom sa rozšírila poznatková báza dôležitá pre komplexnejšie štúdium "predmestského" vývoja a ďalšieho formovania vyspelého stredovekého mestského celku v stredoeurópskom historickom prostredí, konkrétne vo feudálnom Uhorsku.

VORSPRUNGSGRABUNG IN DER STÄDTISCHEN DENKMALRESERVATION VON KOŠICE. Bei der Rekonstruktion, Denkmalerneuerung und Fertigstellung des Staatlichen Theaters wurde ein Teil einer wüsten Kaufhalle (18. Jh.) abgedeckt und dokumentiert wurden Fundamentmauern des älteren Stadttheaters (17.-19. Jh.) und des ursprünglichen gotischen Rathauses (15.-16. Jh.). Im Hoftrakt (Leninova ul. 58) untersuchte man im Zusammenhang mit dem Aufbau von Betriebsobjekten des Staatlichen Theaters mittelalterliche und neuzeitliche Keller (15.-17. Jh.), besonders jedoch einen gotischen Brunnen (14.-15. Jh.) und eine gotische Kühlanlage (15.-Wende des 15./16. Jh.). Die Kühlanlage ergab die bisher umfangreichste Kollektion von mittelalterlichem Tongeschirr - Becher, Krüge, Töpfe, Schüsseln und Tonlampen. Aus dem Interieur stammt auch ein gotischer sog. Steckschlüssel, der Teil eines Eisenhelms (von der Wende des 15.-16. Jh.), ein Holzmalter und Lederstiefel. Den Fundverband ergänzen archäologische und paläobotanische Proben. Zu wichtigen Erkenntnissen reiht man die Abdeckung eines aus Steinen trocken gefügten Mauersockelteiles - eines einräumigen Hauses aus der zweiten Hälfte des 13. und ersten Hälfte des 14. Jh. Neue Erkenntnisse gewann man über die Anfänge der Bauentwicklung der mittelalterlichen Stadt, das hohe Niveau der Handwerksproduktion und des Lebensstandards der begüterten Schichten zur Zeit des Hoch- und Spätmittelalters.

ZÁCHRANNÝ VÝSKUM V KYSUCKOM NOVOM MESTE-RADOLI

Marcela Ď u r i š o v á

Kysucké Nové Mesto, časť Radoľa (okr. Čadca), Koscelisko (26-31-12, 1 : 10 000, 115 : 35 mm), záchranný výskum, mladšia doba bronzová, stredovek, uloženie nálezov KM v Čadci.

Terasa vrchu Veľký Vreten nad údolím rieky Kysuce, nadmor. v. 379 m, rez valom a priekopou, odkrytá plocha 104 m².

Eneolit(?), rohovcové, rádiolaritové a obsidiánové čepele (7 ks), úštepy (6 ks), rydlo, jadro a odštep v násype valu.

Mladšia doba bronzová, lužická kultúra. Odkrytá časť pohrebiska - 1 čiastočne narušený a 2 neporušené urnové hroby prekryté kameňmi. Urna č. 2, dvojkónická

nádoba, obsahovala bronzovú špirálku, krúžok s dvoma vinutiami, ihlicu s pečatidlovou hlavicom a fragmenty ihlice so stočenou hlavicom. V násype valu sa našlo veľa lužických črepov a niekoľko fragmentov bronzových predmetov zo zničených hrobov.

Doba halštatská, črepy zdobené pretláčaným pásikom a zvislým pozdĺžnym hrboľčekom, získané z násypu valu.

Doba laténska, ojedinelé črepy.

Stredovek, časť objektu s tmavohnedou výplňou a nálezmi stredovekých črepov (13.-15. stor.), hrotu šípu a niekoľkých lužických črepov. Fragment nádoby z 12.-13. stor. so stopami dechtu, nájdený pred valom.

Val, kamenno-zemný. Základ valu tvorila vrstva kameňov prekrytá hlineným násypom. Kamenná vrstva mala v. 40-130 cm a š. 25-55 cm. V kamennej konštrukcii boli lužické a stredoveké(?) črepy. Väčšinu črepového materiálu pochádzajúceho z kamennej vrstvy a z násypu možno len rámcovo zaradiť do praveku.

Priekopa súvisí so stredovekým osídlením. V hornej časti dosiahla š. 11 m. Do hl. 160 cm siahla hnedočierny zásyp s kúskami prepálenej hliny a novovekou keramikou. Pod hnedočiernym zásypom bola vrstva štrkovitej žltej zeminy (do hl. 220 cm) s kúskami prepálenej hliny a uhlíkmi.

RETTUNGSGRABUNG IN KYSUCKÉ NOVÉ MESTO-RADOŤA. Die Lage Koscelisko in RadoŤa, Teil Kysucké Nové Mesto (Bez. Čadca) befindet sich auf einer Terrasse. Es wurde eine Rettungsgrabung realisiert - ein Schnitt durch den Wall und Graben. Der Stein-Erde-Wall bot keine Möglichkeiten zur präzisieren Datierung. Der Graben hing mit mittelalterlicher Besiedlung zusammen. Im Wallkörper fand man Lausitzer, hallstattzeitliche, Púchover und mittelalterliche Scherben wie auch äneolithische(?) Steinindustrie und in ihn eingetieft war ein mittelalterliches Objekt mit Material aus dem 13.-15. Jh. Erfasst wurde der Teil eines Lausitzer Gräberfeldes aus der jüngeren Bronzezeit.

NOVÉ NÁLEZY Z MLYNSKEJ DOLINY V BRATISLAVE

Beáta E g y h á z y - J u r o v s k á - Zdeněk F a r k a š

Bratislava, Mlynská dolina (44-23, 24, 42, 1 : 50 000, 384 : 47 mm), bývalý stavebný dvor, záchranný výskum a sledovanie zemných prác, neolit, uloženie nálezov AM SNM v Bratislave.

Pri výstavbe preložky trasy električky a inžinierskych sietí medzi bývalou sondou I/87 a plochou A, odkrytou v r. 1985-87, sa preskúmala zásobná jama a čiastočne zdokumentovalo južné pokračovanie obytnej stavby 2 (kolové a materiálové jamy), známej už z predchádzajúcich sezón. Sprievodný črepový materiál spadá do obdobia kultúry Iudu s mladou lineárnou keramikou a železovskej skupiny. V blízkosti stavby bager zničil niekoľko bližšie nedatovateľných zásobných jam.

NEUE FUNDE AUS MLYNSKÁ DOLINA IN BRATISLAVA. Auf einem sanften Hang über dem Zusammenfluß der Donau mit dem Vydrlica-Bach in Bratislava-Mlynská dolina wurde bei Bauarbeiten der Teil eines Hauses und eine Vorratsgrube gestört

die durch begleitendes Scherbenmaterial in die Zeit der Kultur mit jüngerer Linearkeramik und der Želiezovce-Gruppe datiert sind.

KULTÚRNE VRSTVY V BRATISLAVE-KARLOVEJ VSI

Zdeněk F a r k a š - Lev Z a c h a r

Bratislava, časť Karlova Ves (44-24-01, 1 : 10 000, 4 : 248 mm), prieskum, lengyelská kultúra, ľudanická skupina, stredodunajská mohylová kultúra, velatická kultúra, kalenderberská kultúra(?), neskorá doba laténska, vrcholný stredovek, uloženie nálezov AM SNM v Bratislave.

Na ľavom brehu Dunaja medzi vyústením triedy L. Novomeského a Líščieho údolia v tesnej blízkosti vodárne Bratislava-Karlova Ves boli v profiloch výkopu pre vodovodnú sieť narušené kultúrne vrstvy. Pri bližšej obhliadke sa zistilo, že sú uložené priečne voči nive Dunaja a mohli tvoriť bezprostredné okolie ústia lokálneho koryta menšieho vodného toku, vytekajúceho azda z depresie Líščie údolie alebo z niektorej z okolitých neogénnych terás. Túto skutočnosť potvrdzuje nielen pedologický charakter vrstiev, ale aj zmiešaný keramický materiál z rôznych období praveku, včasnej doby dejinnej a stredoveku. V spomínaných vrstvách prevláda črepový materiál z neskorej doby laténskej.

KULTURSCHICHTEN AUS BRATISLAVA-KARLOVA VES. Bei Geländebegehungen in Bratislava stellte man auf dem linken Donauufer zwischen der Ausmündung der Gassen trieda L. Novomeského und Líščie údolie, in den Profilen eines Ausbuchs für ein Ingeniernetz gestörte Kulturschichten fest. Sie bildeten wahrscheinlich die unmittelbare Umgebung der Mündung des lokalen Wasserlaufes. Diese Tatsache bestätigt nicht nur der pedologische Charakter der Schichten, ihre vertikale stratigraphische Lagerung, sondern auch das vermischte Keramikmaterial aus verschiedenen Epochen der Vor- und Frühgeschichte und des Mittelalters. In den erwähnten Schichten überwiegt spätlatènezeitliches Scherbenmaterial.

ĎALŠÍ VÝSKUM PRAVEKÉHO OSÍDLENIA VO VČELINCIACH

Václav F u r m á n e k - Klára M a r k o v á

a/ Včelince (okr. Rimavská Sobota), Lászlófala (M-34-125-D-c, 1 : 25 000, 185-115 mm), systematický výskum, ťažisko doba bronzová, stredovek, uloženie nálezov AÚ SAV v Nitre.

Ostroh málo výraznej vyvýšeniny v Rimavskej kotline na Gemerskej terase v povodí rieky Slaná.

V r. 1989 sa preskúmala plocha 250 m², výplň vonkajšej a vnútornej priekopy, objekty. Výskum sa sústredil na III. sídliskovú vrstvu. Vo východnej časti osady sa zistili ohniská a deštrukcie chaty s depotom bronzových predmetov koszider-

ského horizontu. V džbánu bolo uložených 511 bronzových nitov, 2 srdcovité závesky, náramok. Pod nádobou bol zdobený sekeromlat s kotúčovitým tylom a kosák s 2 bočnými tŕňmi.

b/ Včelince (okr. Rimavská Sobota), Halomszer (M-34-125-D-c, 1 : 25 000, 166 : 137 mm), revízný výskum, inundačná rovina rieky Slanej.

Mohyla, skúmaná r. 1908 (Ľ. Hűvössy), nepočetné nálezy stratené, doterajšie datovanie neurčité, predpokladaná mladšia doba bronzová, doba halštatská.

Rez r. 1989 určil východnú hranicu sondy predchádzajúceho výskumu s časťou pôvodného násypu pláštá a hĺbku podložia.

Vo výskume obidvoch lokalít sa bude pokračovať aj v r. 1990.

WEITERE ERFORSCHUNG DER URZEITLICHEN BESIEDLUNG IN VČELINCE. Es wurden weitere Siedlungsobjekte in der Lage Lászlófala in Včelince (Bez. Rimavská Sobota) aus der älteren und mittleren Bronzezeit untersucht. Entdeckt wurde ein Depotfund von Bronzegegenständen des Koszider-Horizontes, bestehend aus einem Tonkrug, 511 Nieten, 2 herzförmigen Anhängern, einem Armring, einer Nackenscheibenaxt und einer Sichel. In der Lage Halomszer wurde eine Revisionsgrabung des schon im J. 1908 untersuchten urzeitlichen Hügelgrabes eingeleitet.

UKONČENIE VÝSKUMU ZANIKNUTEJ STREDOVEKEJ OSADY GEMERSKÝ SAD-SOMKÚT

Klára F ů r y o v á

Gemerský Sad, časť Nováčany (okr. Rožňava), Somkút (37-32-11, 1 : 10 000, 353 : 337 mm), 12.-13. stor., uloženie nálezov AM SNM v Bratislave.

Odkryli sa zvyšky veľmi poškodených výrobných objektov (železiarskych pecí), kamennej ohrady spevnenej kolovou konštrukciou a objekty čiastočne zapustené do zeme.

Množstvo keramiky, železných predmetov (napr. ostrôh) je z 12.-13. stor. Vo výrobných objektoch sa nachádzala železiarska troska, drevné uhlie a niekoľko úlomkov hlinených výfuční.

Posledná sezóna výskumu jednoznačne dokázala kontinuitu osídlenia lokality od 11. do 16. stor.

GRABUNGSABSCHLUSS AUF DER MITTELALTERLICHEN SIEDLUNGSWÜSTUNG GEMERSKÝ SAD-SOMKÚT. In Gemerský Sad, Teil Nováčany (Bez. Rožňava) deckte man Reste von Produktionsobjekten, einer mit Pfostenkonstruktion versteifter Steinumzäunung und weitere, teilweise eingetiefte Objekte ab. Eine Menge von Keramik und Eisengegenständen stammt aus dem 12.-13. Jh. Die letzte Grabungssaison bewies eindeutig die Besiedlungskontinuität dieser Fundstelle vom 11. bis in das 16. Jh.

STREDOVEKÉ A NOVOVEKÉ NÁLEZY Z NITRY-KLOKOČINY

Miriam G r i a č o v á

Nitra (okr. Nitra), časť Klokočina (45-21-06, 1 : 10 000, 70 : 160-170 mm), stredovek - novovek, črepy, minca, hrot oštep, uloženie nálezov AŮ SAV v Nitre.

Vrchol pravobrežnej terasy rieky Nitry. 200 m na Z od okraja sídliska nález bližšie nedatovateľného stredovekého železného hrotu oštep (dĺ. 14 cm, obr. 7) a medenej mince (Mária Terézia, 1762, 1-grajciar). V okolí ojedinelé nálezy črepov zo šedej tenkostennej na kruhu vytočenej keramiky, datovateľnej do 15.-17. stor.

MITTELALTERLICHE UND NEUZEITLICHE FUNDE AUS NITRA-KLOKOČINA. Im Extravilan der Stadt Nitra (Teil Klokočina) fand man die Spitze eines mittelalterlichen Eisenspeeres (Abb. 7), eine Kupfermünze (Maria Theresia, 1762) und Keramik von der Wende des Mittelalters und der Neuzeit.

DESIATA SEZÓNA VÝSKUMU V MUŽLE-ČENKOVE

Milan H a n u l i a k - Ivan K u z m a

Mužla, časť Čenkov (okr. Nové Zámky), Vilmakert a Orechový sad, uloženie nálezov AŮ SAV v Nitre.

a/ Vilmakert (L-34-C-a, 1 : 25 000, 282 : 307 mm), systematický výskum, pokračovanie na ploche odkrytej v r. 1988. Práce sa sústredili najmä do jej východnej časti, do sektorov G-F/24-36. Preskúmalo sa 107 sídliskových objektov a 11 hrobov.

Z obdobia kultúry s mladou lineárnou keramikou a železovskej skupiny sa odkrylo 25 objektov, najmä zásobné a materiálové jamy. Okrem toho sa zachytili i ďalšie časti pôdorysov dlhých domov.

Z obdobia badenskej kultúry (27 objektov) sa skúmali najmä zásobné jamy, pomerne bohaté na materiál. Príbytky sa ani v tejto sezóne nezistili. Podobná situácia bola i v prípade skupiny Kosiň-Čaka (8 objektov).

Nový kultúrny prvok predstavujú 2 objekty skupiny Vekerzug. Významný je najmä objekt 823, materiál z ktorého svedčí o existencii dielne na výrobu parohovej industrie. Zo 6 kusov polotovarov je najvýznamnejšia polovica rukoväti noža s hlavícou v tvare protómy dravého vtáka. Analogické sú z Veľkého Grobu, Szentes Vekerzuga a Pencu (Farkaš, Z. 1986: Nález noža z doby halštatskej vo Veľkom Grobe. Archeol. Rozhl., 38, s. 169, obr. 4, 5). Okrem toho sa našla i nahrubo pripravená zrkadlová časť rukoväti a väčší kus parohu upravený na výrobu ďalšej. Možno tu dobre sledovať postup výroby. Našli sa i 2 parohové objímky a polotovary zrejme na výrobu postrannice. Objekt obsahoval i pomerne veľké množstvo črepového materiálu, na základe ktorého ho možno datovať do 5. stor. pred n. l.

Až v sezóne 1989 bol preskúmaný i objekt z doby laténskej (niekoľko črepov sa našlo už v r. 1981 pri skúmaní valu), obsahujúci okrem nevýrazných črepov i časť misky typu Békásmegyer, čo umožňuje datovať ho do stupňa LD.

Okrem toho boli preskúmané i 2 objekty z doby bronzovej a 23 objektov s atypickým materiálom, resp. bez nálezov.

Včasnostredovekých objektov bolo preskúmaných 19, z toho 3 chaty a zvyšok zásobné jamy. Odkrylo sa i ďalších 11 hrobov, z ktorých väčšina sa nachádzala v rámci malého pohrebiska na sídlisku. Z nich najvýznamnejší je dvojhrob 43, z ktorého pochádzajú strieborné granulované náušnice so 4 bubienkami a stĺpikové s 2 bubienkami, ako i strieborný gombík s rastlinným motívom, na základe čoho možno hrob datovať do poslednej tretiny 9. až prvej polovice 10. stor.

Významným objavom sezóny je odkrytie čelného múru valového opevnenia z riadkovaného nasucho kladeného kameňa v dĺ. 30 m vrátane zaobleného severného nárožia (v. 50-140 cm). Jeho ďalší výskum, ako i skúmanie vnútornej konštrukcie valu budú pokračovať v budúcej sezóne.

b/ Orechový sad (45-44-09, 1 : 10 000, 485-500 : 312-328 mm), predstihový záchranný výskum, ťažisko osídlenia v 9.-10. stor. V úvodnej etape výskumnej sezóny v západnej časti polohy bola odhumusovaná plocha 0,5 ha. Nadviazalo sa na zisťovaciu sondu vytýčenú v r. 1985 (Kuzma, I. - Šalkovský, P. 1986: Šiesta sezóna výskumu v Mužle-Čenkov. In: Archeol. Výsk. a Nál. na Slov. v r. 1985, s. 137-138).

Osídlenie ľudom železovskej skupiny dokladajú 3 funkčne neurčené jamy. 7 zásobných jám a bližšie funkčne neurčených jám s črepovým materiálom patrí skupine Kosihy-Čaka. V 4 jamách bol atypický materiál z obdobia praveku. Z 9.-10. stor. pochádza 6 zásobných jám, 2 kupolovité pece, 3 funkčne neurčené jamy a 6 polozahĺbených obytných objektov s kamennými pieckami v rohoch. Kostrové hroby z daného obdobia sa sústreďujú v juhozápadnej časti odkrytej plochy. Tvoria súčasť malého pohrebiska prebádaného čiastočne v r. 1985 (Kuzma, I. - Šalkovský, P. 1986, s. 138). 7 ďalších hrobov je rozptýlených na ploche medzi sídliskovými objektmi. Zo 17.-18. stor. sú 2 obytné zemnice, 5 veľkoobjemových zásobných jám, funkčne neurčená jama a ohrada pozostávajúca zo sústavy kolov a žlabov. 5 funkčne neurčených jám z dôvodov absencie materiálu nemožno chronologicky zaradiť.

Objekty z obdobia praveku sú dokladom osídlenia dunajského brehu pokračujúceho do skúmanej polohy z priľahlej časti Vilmakert. Sídliskové objekty a hroby z 9.-10. stor. tvoria súčasť neopevnenej osady ležiacej západne od opevneného areálu v polohe Vilmakert. Novoveké sídliskové objekty s ohradou a nálezmi militáris treba dať do súvisu s vojenskými akciami v tamojšom mikroregióne.

ZEHNTE GRABUNGSSAISON IN MUŽLA-ČENKOV. Fortsetzung der Grabung in Mužla, Teil Čenkov (Bez. Nové Zámky) in der Lage Vilmakert und Orechový sad. Freigelegt wurden 107 Objekte und 11 Gräber: Kultur mit jüngerer Linearkeramik und Želiezovce-Gruppe 25 Objekte, Badener Kultur 27 Objekte, Kosihy-Čaka-Gruppe 8 Objekte. Als neue Kultureinheit untersuchte man 2 Objekte der Verkerzug-Gruppe. Eines von ihnen (Objekt 823) aus dem 5. Jh. v. u. Z. zeugt von einer Werkstatt für Geweihindustrie. Es enthielt einen Messergriff mit dem Knauf in Form eines Raubvogelprotoms (Analogie Veľký Grob und Szentes

Vekerzug) und weitere Halbfabrikate. Untersucht wurden 2 Objekte aus der Bronzezeit, 1 aus der Stufe LD und 23 mit atypischem Material bzw. ohne Funde. Aus dem Frühmittelalter wurden 19 Objekte ergraben, davon 3 Hütten. Von 11 Gräbern ist Grab 43 das bedeutendste, das auf einem kleinen Gräberfeld der Siedlung situiert ist. Silberne granuliert Ohrringe und ein Knopf aus ihm stammen aus dem letzten Drittel des 9. bis ersten Hälfte des 10. Jh. Bedeutsam ist auch die Entdeckung der frontalen Steinmauer einer Wallbefestigung. In der Lage Orechový sad untersuchte man auf 0,5 ha Fläche 46 Siedlungsobjekte und 15 Gräber. 3 Objekte fügen sich in die Želiezovce-Gruppe, 7 in die Kosiň-Čaka-Gruppe, 4 rahmenhaft in die Urzeit. In das 9.-10. Jh. entfallen 6 Vorratsgruben, 2 Kuppelöfen, 3 funktionell unbestimmte Objekte, 6 halb eingetieft Wohnobjekte und 15 Skelettgräber. Aus dem 17.-18 Jh. stammen 2 Grubenhütten, 5 Vorratsgruben, 1 funktionell unbestimmte Grube und eine Umzäunung aus einem System von Pfostenlöchern und Rinnen. 5 Objekte sind chronologisch nicht einstuftbar.

POKRAČOVANIE VÝSKUMU V BÍŇI

Štefan H o l č í k

Bíňa (okr. Nové Zámky), hospodársky dvor fary (VZÚ v Prahe 1938, 4861/2, 1 : 25 000, 344 : 560 mm), systematický výskum, sídlisko, ťažisko eneolit a 10.-12. stor., uloženie nálezov AM SNM v Bratislave.

Pokračovanie výskumu plochy hospodárskeho dvora fary v 3 nadväzujúcich sondách HD XV, HD XVI, HD XVIIA.

Zistené sídliskové objekty badenskej kultúry a zásobné jamy z 10.-11. stor. Z eneolitu pozoruhodný hromadný nález keramiky v zásobnej jame, pravdepodobne keramická pec s nálezom deformovaných častí nádob, a fragment plochého bezhlavého antropomorfného hlineného idolu (obr. 8). Zo stredovekých zásobných jam, medzi nimi 1 s výklenkom, získané 2 celé nádoby a železný tanier.

Ostatný bohatý nálezový materiál: fragment silne zhrdzavenej ostrohy z 10. stor.(?), fragment dna terra sigillaty s nápisom, kvantum pravekých a stredovekých keramických črepov, štiepanej industrie a zvieracích kostí.

FORTSETZUNG DER GRABUNG IN BÍŇI. Fortgesetzt wurde die systematische Grabung auf dem Wirtschaftshof der röm.-kath. Pfarrei in Bíňa (Bez. Nové Zámky) mit dem Ergebnis von Siedlungsobjekten der Badener Kultur und Vorratsgruben aus dem 10.-11. Jh. Im Fundmaterial dominierten: ein Depotfund von Badener Gefäßen, ein Idolfragment (Abb. 8), wahrscheinlich ein Keramikofen mit deformierter Keramik, eine Terra sigillata-Scherbe mit Inschrift, ein Spornfragment, 2 ganze Gefäße aus dem 10. Jh. und ein Eisenteller.

NESKOROPALEOLITICKÝ VÝROBNÝ ATELIÉR V DUBOVEJ

Jozef H r o m a d a - Ján C u p e r

Dubová (okr. Svidník), Za cintorínom (M-34-91-D-d, 1 : 25 000, 236 : 181 mm), prieskum, postgravettienska industria (magdalénien?), uloženie nálezov AÚ SAV v Nitre.

Ľavobrežná terasa Ondavy, nadmor. v. 320 m.

V chotári obce, ležiacej v severnej časti Nízkych Beskýd, ktorého územie je budované kriedovými a paleogénnymi sedimentmi flyšového pásma Karpát, bola zistená rozsiahla koncentrácia neskoropaleolitických artefaktov. Z vyše 1000 nájdených kusov je takmer polovica retušovaných. Prevažujú polotovary (čepele a ich zlomky, čepelovité úštepy, jednopodstavové prizmatické a ihlancové jadrá). Z hrotových nástrojov sú najvýraznejšie vrtákovité formy (zvlášť typ Zinken), drobné hroty a hrotité, slabo retušované mikročepele, vruby, hranové rydlá. Málo sú zastúpené škrabadlá. Celý súbor je vyrobený z menilitických rohovcov, ktoré majú prirodzené východiská v okolí (tzv. magurské pásmo flyšu - Cigľa, Smilno, Dubová), len ojedinele sa vyskytuje hnedý rádiolarit.

Charakter industrie dovoľuje uvažovať o miestnej ťažbe a primárnom spracúvaní suroviny. Typologicky je súbor blízky industriám postgravettienskeho vývoja (epigravettien, magdalénien). (Obr. 9, 10.)

SPÄTPALÄOLITISCHES PRODUKTIONSATELIER IN DUBOVÁ. Auf der linksseitigen Ondava-Flußterrasse in Dubová (Bez. Svidník) in den Niederen Beskiden unweit der polnischen Grenze ergaben Begehungen eine verhältnismäßig umfangreiche Kollektion von Spaltindustrie (Abb. 9, 10) aus fast ausschließlich menilitischem Hornstein örtlichen Ursprungs (Austrittsstellen der sog. Magura-Zone des karpatischen Flysch in der Gegend von Cigľa, Dubová und Smilno). Von über 1000 gefundenen Stücken trägt beinahe die Hälfte Spuren von Retusche. Es überwiegen Klingen in verschiedenen Produktionsstufen, Klingenabschläge, prismatische und pyramidale Kerne. Am ausgeprägtesten sind von fertigen Werkzeugen Bohrerformen (hauptsächlich der Typ Zinken), kleine Spitzen, Kerben und Stichel an Klingen. Das Vorkommen von Kratzern ist vereinzelt. Der Charakter der Industrie erlaubt Erwägungen über örtlichen Abbau und primäre Verarbeitung des Rohstoffes. Typologisch steht die Kollektion den Industrien der Postgravette-Entwicklung in gegebenen Raum nahe (Epigravettien, Magdalénien).

NOVÉ NÁLEZY NESKOROPALEOLITICKEJ ŠTIEPANEJ INDUSTRIE Z NITRY

Jozef H r o m a d a - Jaroslava R u t t k a y o v á

Nitra (okr. Nitra), Toboľa, resp. Hrabina (45-21-07, 1 : 10 000, 392 : 273 mm), vyvýšenina, prieskum, paleolit, neolit(?), uloženie nálezov OVM v Nitre.

Rovné platô vyvýšeniny v okolí kóty 210. Na menšej ploche bolo nájdených asi 30 štiepaných kamenných artefaktov. Najvýraznejším exemplárom je hranové ryd-

lo na krátkej čepeli z hrany jadra s priretušovanou zahrotenou bázou. V súbore chýbajú výraznejšie typy, ktoré by umožnili presnejšie kultúrne zaradenie industrie. Vyskytla sa terminálna časť úzkej čepele s retušovaným koncom, jednodstavové ihlancové jadro na odbíjanie drobných úzkych čepelí, fragmenty plochých mikrojadier, stredné, príp. terminálne časti čepelí, hrotitá čepeľ z hrany jadra a slabo retušované drobné úštepy. Prevažná časť artefaktov je vyrobená z rádiolaritov, sporadicky sa vyskytuje patinovaný limnokvarcit (obr. 11).

Celý súbor sa radí do neskorého paleolitu, pri niektorých artefaktoch nemožno vylúčiť ani ich neolitický vek.

NEUFUNDE VON SPÄTPALÄOLITHISCHER SPALTINDUSTRIE AUS NITRA. Bei einer Begehung der sanften Anhöhe am SO-Rand des Intravillans der Stadt Nitra wurde auf verhältnismäßig kleinem Raum palaolithische Besiedlung festgestellt. In einer Kollektion von etwa 30 Stück dominiert ein Stichel an Klinge mit retuschierte Basis. Es fehlen ausgeprägtere Typen, die eine präzisere Datierung der Kollektion ermöglichen würden. Es kommen Kerne (pyramidale, flache Mikrokerne) und Klingen von der Kernkante vor. Die Industrie (Abb. 11) ist aufgrund ihres typologischen Inhaltes und der Produktionstechnologie in das Spätpaläolithikum datierbar, manche Artefakte könnten auch neolithisch sein.

PRIESKUM V SEVEROZÁPADNEJ ČASTI ZÁHORIA

Jozef H r o m a d a - Vladimír V a r s i k

Prieskum v severnej časti slovenského Pomoravia v okrese Senica, zameraný na vyhľadávanie lokalít zo slovanského obdobia a včasného stredoveku, uloženie nálezov AÚ SAV v Nitre.

1. B r o d s k é

a/ Veleš, nížinná poloha medzi starým a novoregulovaným korytom Moravy (34-24-21, 1 : 10 000, 431-446 : 250-261 mm) asi 100 m západne od okraja obce, nadmor. v. 150 m. Na ploche približne 3 ha roztrúsený medzi kamennou deštrukciou črepový materiál z 13.-14. stor. Pravdepodobne ide o pozostatky zaniknutej stredovekej dediny.

b/ Chmeľnice, nížinná poloha v inundácii Moravy asi v polovici cesty medzi Brodským a majerom Adamov (34-24-21, 1 : 10 000, 321 : 160 mm), nadmor. v. 156 m. Sporadický črepový materiál z 15.-16. stor.

2. H o l í ě

Za kaštieľom, piesková duna asi 600 m na JZ od kaštieľa medzi železničnou traťou a cestou Kopčany - Holíč (M-33-119-C-b, 1 : 25 000, 310-315 : 136-141). Črepový materiál z doby laténskej a z 9.-11. stor.

3. K o p ě a n y

a/ Medzi kanálmi, 2 nevýrazné viate piesčité duny asi 1 km na SZ od severovýchodného okraja obce, z JV a J ohraničené závlahovými kanálmi, v nadmor. v. 160 m (34-24-07, 1 : 10 000, 82-98 : 240-265 mm). Keramický materiál z 9.-11. stor.

b/ Rybník, nížinná poloha asi 1 km na SZ od obce v riedkom lesíku na ľavom brehu prítoku Moravy nazývaného Struha (34-24-07, 1 : 10 000, 148-156 : 208-216),

nadmor. v. asi 160 m. Pri výstavbe dnes už zaniknutého rybníka z medzivojnového obdobia narušená asi sídlisková kultúrna vrstva s črepmi z 9. stor., s troskou a mazanicou.

c/ Za záhradami, mierna vyvýšenina bezprostredne pri západnom okraji obce v nadmor. v. 160-161 m (34-24-07, 1 : 10 000, 98-119 : 281-300). Početný črepový materiál z 9. stor. a železná troska na ploche cca 0,5 ha.

d/ Za rybníkom, mierna vyvýšenina na SZ od obce na ľavom brehu potoka Struha (34-24-07, 1 : 10 000, 149-157 : 220-225 mm) v nadmor. v. asi 160-162 m, na ploche 1 ha roztrúsený črepový materiál z 9. stor. a železná troska.

GELÄNDEBEGEHUNG IM NORDWESTLICHEN TEIL DES ZÁHORIE-GEBIETES. Die Begehung richtete sich auf die Erkundung von Fundstellen aus slawischer Zeit und dem Frühmittelalter. Entdeckung von 7 neuen Lagen in den Katastern dreier Gemeinden: 1. Brodské, Siedlungsfunde, 13.-15. Jh., Reste einer mittelalterlichen Dorfwüstung. 2. Holíč, Siedlungsfunde aus der Latènezeit und dem 9.-11. Jh. 3. Kopčany, in verschiedenen Lagen Scherbenmaterial aus dem 9.-11. Jh., Lehmewurf und Eisenschlacke.

PRIESKUM V STREDNEJ A ZÁPADNEJ ČASTI ŽITNÉHO OSTROVA

Jozef H r o m a d a - Vladimír V a r s i k

Regionálny prieskum v okrese Dunajská Streda, uloženie nálezov AÚ SAV v Nitre.

1. D u n a j s k á S t r e d a

Lidér Tejed, východne od mesta za potravinárskym závozom medzi železnicou a cestou do Povody (L-33-12-A-b, 1 : 25 000, 345-350 : 62-68 mm). Mierna vyvýšenina. Pri hĺbení ryhy pre vodovodné potrubie porušených asi 30 hrobov, orientácia v osi V-Z, bez milodarov, zistené len železné klince z rakiev, novovek.

2. K v e t o s l a v o v

a/ Kvetoslavov I, asi 1,5 km na JV od obce (45-13-16, 1 : 10 000, 493 : 247). Rovinatý terén s nadmor. v. 126 m, zbrázdnený meandrovitými depresiami - zrejme pozostatok bývalých riečnych ramien Dunaja. Keramika šedej farby, neskorý stredovek.

b/ Kvetoslavov II, asi 500 m východne od predchádzajúcej lokality, na JZ od železničnej trate Šamorín - Kvetoslavov (45-13-16, 1 : 10 000, 460 : 269 mm). Sporadický výskyt črepového materiálu z doby laténskej a zo 14.-16. stor., železná troska.

c/ Kvetoslavov III, medzi železničnou traťou a cestou Šamorín - Kvetoslavov (45-13-16, 1 : 10 000, 437 : 246 mm). Rovina s meandrovitými depresiami v nadmor. v. 126 m. Na okraji jednej z depresí zistený stredoveký črepový materiál a keramický materiál z doby rímskej, zastúpená germánska, v ruke robená keramika (výzdoba nechtovitých vrypov, šikmé ryhovanie), ako aj keramika robená na kruhu (jemná šedá keramika zdobená vrypmi ozubeným kolieskom, miska s prstencovite odsadeným dnom; obr. 12). Z katastra obce sú známe 3 rímske mince z 1. a 3. stor. (Ondrouch, V. 1964: Nálezy keltských, antických a byzantských mincí na Slovensku. Bratislava, s. 76, 81, 132).

3. Š a m o r í n

Báčsky rybník, 500 m na J od JRD v Kvetoslavove vpravo od cesty Šamorín - Kvetoslavov (44-244, 1 : 25 000, 10 : 167 mm). Rovina s nadmor. v. 127 m. Sporadický črepový materiál z doby laténskej a z neskorého stredoveku.

BEGEHUNG IM MITTLEREN UND WESTLICHEN TEIL DER SCHÜTTINSEL. Bei einer regionalen Begehung im Bezirk Dunajská Streda auf der Schüttinsel wurden 5 Fundstellen erfaßt: 1. Dunajská Streda, Lidér Tejed, Friedhof, Neuzeit. 2. Kvetoslavov: a/ Kvetoslavov I, Siedlungsfunde, Spätmittelalter; b/ Kvetoslavov II, Siedlungsfunde, Latènezeit, Spätmittelalter; c/ Kvetoslavov III, Siedlungsfunde, römische Zeit (Abb. 12), Mittelalter. 3. Šamorín, Báčsky rybník, Siedlungsfunde, Latènezeit, Spätmittelalter.

UKONČENIE VÝSKUMU PIESKOVEJ DUNY V BAJČI

Ivan C h e b e n - Matej R u t t k a y

Bajč (okr. Komárno), Medzi kanálmi (I-34-1-A-b, 1 : 25 000, 87 : 252 mm; Čaplovič, D. - Cheben, I. - Ruttkay, M. 1988: Rozsiahly záchranný výskum pravekého a stredovekého osídlenia v Bajči. In: Archeol. Výsk. a Nál. na Slov. v r. 1987. Nitra, s. 39-41; tí istí 1990: Pokračovanie výskumu v Bajči. In: Archeol. Výsk. a Nál. na Slov. v r. 1988. Nitra, v tlači), záchranný výskum (3. sezóna), neolit, železovská skupina, doba veľkomoravská a veľkomoravská, 15.-16. stor., uloženie nálezov AÚ SAV v Nitre.

V predchádzajúcich výskumných sezónach sa preskúmala plocha temer 4500 m² (okrem úseku lokality vo východnej časti duny, zničeného ťažbou piesku), 1/3 z celkovej rozlohy duny. Práce v poslednej sezóne sa zamerali na doskúmanie ostávajúcej podstatnej časti sídliskového areálu na západnom mierne sa zvažujúcom svahu duny. Na ploche temer 6000 m² sa preskúmalo 212 sídliskových objektov železovskej skupiny a kostrový hrob z toho istého časového úseku. Celková rozloha sídliskového areálu vrátane zničenej časti lokality dosahuje 15 000 m².

Neolit, železovská skupina, sídlisko. Toto sídlisko predstavuje podstatnú časť pravekého osídlenia, rozloženého s rôznou intenzitou po celej ploche lokality. Z odkrytých objektov sú zastúpené prevažne kultúrne jamy odpadového charakteru. Ich inventár predstavuje hlavne keramika, brúsená a štiepaná kamenná industria, kostená industria (najmä šidlá, hroty a hladidlá), parohová industria (mlaty), hlinené predmety (závažia, prasleny, guľky), osteologický materiál. Získali sa i početné vzorky drevných uhlíkov.

Na skúmanej ploche sa zachytili aj kolové jamy, ktoré však netvorili pôdorysnú dispozíciu dlhého domu. Pri okraji jednej z nich sa zachytila nádoba obrátená dnom hore. Vo výplni 3 objektov sa našli jednotlivo ľudské lebky bez náznakov pietneho uloženia. Železovskej skupine patrí i kostrový hrob, ktorého inventár tvorilo 5 nádob uložených pri temene.

9.-10. stor., sídlisko. Preskúmalo sa ďalších 44 objektov, z toho 14 obydlí, najčastejšie s kamennou pecou v rohu. V jednom prípade sa okrem kamennej pece v rohu doložila i hlinená kupolovitá pec vysunutá mimo vonkajšej steny príbytku.

Obydlia mali nejednotnú kolovú konštrukciu. Zachytilo sa i 6 samostatne situovaných pecí, z toho 2 mali i predpecné jamy. Z 24 sídliskových objektov sa odkryli 4 zásobné a 4 v pôdoryse obdĺžnikovité jamy, zrejme zvyšky nadzemných objektov. Inventár tvorila keramika, kostené šidlá, zlomky žarnovov, železné nože a kovania, železná troska, zvieracie kosti, ako i paleobotanické nálezy.

11.-13. stor., sídlisko. Pokračovalo sa vo výskume systému žlabov, ktorý nadväzuje na jarky odkryté v predchádzajúcich sezónach. Nálezový materiál tvorila keramika a prasleny.

15.-16. stor., sídlisko. Preskúmali sa 2 jamy veľkých rozmerov, vyhĺbené po úroveň spodnej vody. V jednej z nich boli pohodené 3 teľacie kostry. Inventár tvorila keramika a železné klnce.

Na ploche lokality v západnej časti sídliska sa odkrylo viacero kolových jám bez akéhokoľvek systému.

GRABUNGSABSCHLUSS AUF DER SANDDÜNE IN BAJČ. In der dritten Grabungssaison wurde auf der Fundstelle Medzi kanálmi in Bajč (Bez. Komárno) die Erforschung der Sanddüne mit einem Siedlungsareal der Želiezovce-Gruppe und mit Siedlungsobjekten aus großmährischer und nachgroßmährischer Zeit beendet. Auf fast 6000 m² Gesamtfläche erschloß man 212 Objekte der Želiezovce-Gruppe und ein zweites Grab dieser Gruppe mit dem Inventar von 5 Gefäßen. Das Fundgut der Želiezovce-Gruppe besteht vor allem aus Keramik, aber auch aus zahlreicher geschliffener und gespaltener Silexindustrie, Knochenwerkzeugen (Ahlen, Spitzen, Glätter), Geweihindustrie (Hammeräxte) und Tongegenständen (Spinnwirtel, Webgewichte, Kugeln). Das 8.-10. Jh. vertreten 44 Siedlungsobjekte, davon 14 Wohnhäuser. Charakteristisch für die Wohnhäuser ist ein Steinofen in der Ecke, einmal wurde außer einem solchen Ofen auch ein in die Lehmwand der Hütte eingetiefter Kuppelofen festgestellt. Die Pfostenkonstruktion der Wohnhäuser ist uneinheitlich. Das 11.-13. Jh. charakterisiert ein System von Fundamenttrinnen, die an die in der vorangehenden Saison abgedeckten Rinnen anschließen. Die jüngsten Besiedlungsplätze gewährten 2 große Objekte, die bis zum Niveau des Grundwassers ausgeschachtet waren. In einem von ihnen waren 3 hineingeworfene Skelette von Kälbern. Erfasst wurden auch mehrere Pfostenlöcher aus dem Neolithikum und Mittelalter, die jedoch keinen Grundriß eines eventuellen Baues andeuteten.

LOKALITA PILINSKEJ KULTÚRY V ZEMPLÍNSKOM HRADIŠTI

Ján Chovanec

Zemplínske Hradište (okr. Trebišov), Konopianky (38-32-12, 1 : 10 000, 480 : 335 mm), stredná až mladšia doba bronzová, ojedinelý nález, uloženie nálezu VM v Trebišove.

Terénna vlna (102-103 m n. m.) v zaplavovanom území na juhozápadnom okraji obce. V druhej polovici 50. rokov sa počas výstavby objektov v areáli hospodárskeho dvora JRD našla nádobka pilinskej kultúry (v. 4,4 cm, Ø dna 3 cm, Ø ústia 5,5 cm, farba sivohnedá; obr. 13). Ďalšie nálezové okolnosti retrospektívne už nie je možné zistiť.

FUNDSTELLE DER PILINYER KULTUR IN ZEMPLÍNSKE HRADIŠTE. In Zemplínske Hradište (Bez. Trebišov) wurde in der zweiten Hälfte der 50er Jahre beim Bau von Wirtschaftsobjekten im Areal der LPG eine Fundstelle der Pilinyer Kultur gestört. Im Museum von Trebišov ist ein Gefäß untergebracht, das von dieser Fundstelle stammt (H. 4,4 cm, Mdm. 5,5 cm, Stfl. 3 cm, Farbe grau-braun; Abb. 13). Weitere Fundumstände sind unbekannt.

VÝSKUMY V NITRE NA HRADNOM KOPCI

Bohuslav Chropovský - Gabriel Fusek - Peter Bednár

1. Nitra, časť Staré Mesto (okr. Nitra), hrad (45-21-02, 1 : 10 000, 327 : 258 mm), záchranný výskum, ťažisko stredovek, uloženie nálezov AÚ SAV v Nitre.

Pokračovanie výskumu v priestore medzi Vazilovou vežou a uzávermi kostolov (Chropovský, B. - Fusek, G. 1990: Obnovený výskum Nitrianskeho hradu. In: Archeol. Výsk. a Nál. na Slov. v r. 1988, v tlači).

Nálezy keramiky z neolitu, staršej doby bronzovej (maďarovská kultúra) a zo včasnostredovekého obdobia (7.-9. stor.) vo vrstvách. Preskúmaná časť objektu (základový žlab a mazanícová deštrukcia) z mladšej doby bronzovej, časť objektu z konca doby laténskej a z mladšej doby rímskej.

V najspodnejších vrstvách datovaných do 10.-12. stor. zistené deštrukčné zvyšky architektúry. Ďalej preskúmaných 26 hrobov stredovekého prikostolného cintorína. Ďalší hrob bol v subpozícii so staršou stavbou, zistenou v r. 1988 pod Vazilovou vežou. Do hrobovej vrstvy bola čiastočne zapustená chata s tehlovou pieckou. Ďalší objekt (chata?) a piecka sa nachádzali v superpozícii nad mladšou stavbou pri Vazilovej veži, ktorá zanikla v 2. pol. 15. stor. Nad nimi bola zachytená časť zahĺbeného objektu s kolovou konštrukciou. Okrem toho sa preskúmal zahĺbený stredoveký murovaný objekt pri severnej hradbe a baroková stavba okolo studne. Podarilo sa identifikovať zvyšky starších fáz fortifikačných stavieb na nádvorí a relatívne datovať vznik studne.

2. Nitra (okr. Nitra), Horné mesto, novovytvorené námestie medzi Samovou, Východnou a Pribinovou ulicou (45-21-02, 1 : 10 000, 280 : 320 mm; Ožďáni, O. 1990: Praveké a stredoveké osídlenie Pribinovho námestia v Nitre. In: Archeol. Výsk. a Nál. na Slov. v r. 1988. Nitra, v tlači), záchranný výskum, ťažisko staršia doba bronzová, stredovek, uloženie nálezov AÚ SAV v Nitre.

Pri zemných prácach v severozápadnej časti námestia narušené vrstvy s keramickým materiálom zo staršej doby bronzovej (maďarovská kultúra), stredoveku až novoveku.

V severovýchodnej časti námestia porušený kostrový hrob (orientácia JZ-SV) bez milodarov. V jeho blízkosti zistený ďalší silne porušený kostrový hrob (zachovalo sa dno hrobovej jamy a niekoľko kostí).

V južnej časti námestia preskúmaný pôdorys pivnice domu zo 16.-17. stor., zachytené časti základov 2 starších kamenných murovaných stavieb, zásobná jama z 10.-11. stor. a časti 2 objektov zo včasnostredovekého obdobia. Vo vrstvách sporadické nálezy keramiky z doby laténskej.

GRABUNGEN IN NITRA AUF DEM BURGBERG. 1. Nitra-Burg: Die Grabung erfolgte im Raum zwischen den Kirchenabschlüssen und dem Turm Vazilová veža. In den Schichten wurde neolithische, älterbronzezeitliche und frühmittelalterliche Keramik gefunden. Untersucht wurden Teile von Objekten aus der jüngeren Bronzezeit, der Latène- und jüngeren römischen Zeit. In den unteren, in das 10.-12. datierten Schichten stellte man die Destruktion einer einstweilen nicht interpretierten Steinarchitektur fest. Über ihr befanden sich 26 Gräber eines mittelalterlichen Friedhofs. Erfasst wurden Teile eingetiefter Objekte, Reste älterer Fortifikationsphasen und eines unbekannten mittelalterlichen Baues. 2. Nitra-Horné mesto: Bei der Grabung auf dem Platz zwischen den Gassen Samová, Východná und Pribinová ulica stieß man auf gestörte Schichten aus der älteren Bronzezeit (Maďarovce-Kultur), aus dem Mittelalter bis zur Neuzeit, auf 2 undatierte Skelettgräber, Objekte aus dem Frühmittelalter, eine Vorratsgrube aus dem 10.-11. Jh. und 3 Steinbauten aus dem 13.-16./17. Jh. In den Schichten befanden sich sporadische Funde aus der Latènezeit.

TRETIA SEZÓNA OBNOVENÉHO VÝSKUMU KOSTROVÉHO POHREBISKA ZO 7.-8. STOROČIA V ČATAJI

Bohuslav Chropovský - Jozef Hromada

Čataj (okr. Bratislava-vidiek), Zemianske-Gejzové (M-33-143-B-b, 1 : 25 000, 120 : 292 mm), systematický výskum, ťažisko 7.-8. stor., uloženie nálezov AÚ SAV v Nitre.

Okraj sprašovej terasy, nadmor. v. 137 m, na rozhraní najjužnejších výbežkov Trnavskej sprašovej tabule a seneckej nivy Podunajskej nížiny. Pokračovanie výskumu z r. 1987-88, preskúmaná plocha ca 400 m².

7.-8. stor., pohrebisko, preskúmaných ďalších 9 kostrových hrobov. V r. 1975-1989 sumárne preskúmaných 254 hrobov, z ktorých 227 patrí do 7.-8. stor. Prevažujúci tvar hrobových jám obdĺžnikovitý a orientácia SZ-JV. Hĺbka jám v rozmedzí 5-190 cm. Z celkového počtu boli 3 hroby detské, v 5 prípadoch zistená úprava hrobových jám v podobe výdrevy. Ako milodary sa vyskytovali bronzové kovania, železné nože, železné kresadlo, železné okutia vedierok a keramika.

DRITTE SAISON DER ERNEUERTEN GRABUNG AUF DEM SKELETTGRÄBERFELD AUS DEM 7.-8. JAHRHUNDERT IN ČATAJ. Bei der Grabung in Čataj (Bez. Bratislava-Land) wurden auf etwa 400 m² Fläche weitere 9 Skelettgräber untersucht. Die Gesamtzahl der untersuchten Gräber in den J. 1975-89 stieg auf 254 an, wovon 227 in das 7.-8. Jh. gehören.

DRUHÁ SEZÓNA ZÁCHRANNÉHO VÝSKUMU V ČALOVE

Bohuslav Chropovský - Jozef Hromada - Vladimír Varsík

Čalovo (okr. Dunajská Streda), Vámosteľ (L-33-12-B-c, 1 : 25 000, 350 : 330 mm), záchranný výskum, postupne prechádzajúci do systematického, ťažisko mladšia doba rímska a 7.-8. stor., uloženie nálezov AÚ SAV v Nitre.

Viata sprašovo-piesčitá duna s rozlohou asi 2,5 ha, nadmor. v. 109 m, v rozsiahlej dunajskej inundácii južnej časti Žitného ostrova. Pokračovanie výskumu polohy narušenej zemnými prácami. Preskúmaná plocha cca 4000 m².

Neolit, kultúra s mladšou lineárnou keramikou, železovská skupina, preskúmaných 16 sídliskových objektov a 2 kostrové hroby. Keramika, zvieracie kosti, brúsená a štiepaná kamenná industria.

Eneolit, skupina Kosiň-Čaka, 3 sídliskové objekty. Hlinený kadlub na výrobu medenej sekery s jedným ostrím, keramika, zvieracie kosti.

Stredná doba bronzová, preskúmané 3 sídliskové objekty, nájdená jednoduchá bronzová ihlica, keramika a zvieracie kosti.

Mladšia doba rímska, sídlisko, preskúmaných ďalších 25 objektov, z toho 9 zahíbených obydľí (spolu 11). Keramika (germánska i výrazná provinciálna, terra sigillata), spona, minca (Vespasianus), zvieracie kosti.

Obdobie avarskej ríše (7.-8. stor.), pohrebisko, preskúmaných ďalších 40 hrobov (spolu 55). Prevažuje orientácia v smere SZ-JV; 1 hrob jazdecký, 4 detské. Úprava hrovej jamy zachytená v 20 prípadoch. Do 26 hrobov boli vložené milodary, z toho v 15 prípadoch nádoba. Hĺbka hrobových jám sa pohybovala v rozmedzí 4-100 cm, 7 hrobov neobsahovalo kostru alebo bola úplne strávená. Z ďalších náleзов sa vyskytovali bronzové garnitúry opaskov, ihelníky, parohová "soľnička", náhrdelníky z korálikov, bronzová agrafa, vaječné škrupiny a najčastejšie železné nože.

Včasný stredovek, zo zberu v areáli skúmanej duny pochádzajú početné fragmenty okrajov hlinených kotlíkov, terénnym výskumom však neboli zachytené súčasné sídliskové objekty.

ZWEITE SAISON DER RETTUNGSGRABUNG IN ČALOVO. Fortsetzung der Rettungsgrabung auf der Löß-Sand-Düne in der Donauinundation im Süden der Schüttinsel in Čalovo (Bez. Komárno). Auf ca. 4000 m² Fläche erfaßte man Spuren von Siedlungen der Železovce-Gruppe (16 Objekte und 2 Gräber), aus dem Äneolithikum (Kosiň-Čaka-Gruppe - 3 Objekte), der mittleren Bronzezeit (3 Objekte), jüngerer römischer Zeit (25 Objekte, davon 9 eingetiefte Wohnhütten) und ein Gräberfeld aus dem 7.-8. Jh., von welchem zusammen 55 Gräber untersucht wurden (40 im Grabungsjahr 1989).

ANTROPOLOGICKÁ ANALÝZA ŽIAROVÝCH HROBOV Z MLADŠEJ DOBY BRONZOVEJ V RADOLI

Július J a k a b

Kysucké Nové Mesto, časť Radoľa, Koscelisko, pohrebisko, antropologický materiál, lužická kultúra, uloženie materiálu KM v Čadci.

Pri záchrannom archeologickom výskume sa vyzdvihli 3 popolnice so žiarovým antropologickým materiálom (Đurišová, M. v tejto ročenke).

Popolnica 1. Pohlavie neurčené, juvenis až adultus I (16 až 30 rokov). Hmotnosť cca 220 g. Drobné úlomky dokonale kalcinovaných kostí strednej stavby so slabou vyvinutým reliéfom svalových úponov. Identifikované fragmenty: os frontale bilat., processus styloideus ossis temporalis, ploché kosti neurokránia (6 ks), caput mandibulae lat. dx., korene zubov (4 ks).

Popolnica 2. Pravdepodobne muž, adultus až maturus I (20 až 50 rokov). Hmotnosť cca 1125 g. Dokonale kalcinované drobné fragmenty ľudských a zvieracích kostí. Úlomky ľudských kostí sú strednej stavby a reliéf svalových úponov bol na nich pravdepodobne tiež stredne mohutný. Identifikované fragmenty: os parietale lat. dx., os temporale (pars petrosa bilat., processus zygomaticus lat. sin., processus mastoideus lat. sin.), ploché kosti neurokráňa (13 ks), os zygomaticum lat. dx. (facies lateralis je vysoká s hrboľatým povrchom a tuberculum marginale je výrazné), collum et caput mandibulae lat. sin., korene zubov (42 ks), spinálne oblúky 2 driekových stavcov, rebrá (6 ks), distálna epifýza humeru, diafýza pravej ulny, ossa metacarpi (5 ks), phalanges digitorum (7 ks), distálna epifýza pravého femuru, diafýza fibuly a patella lat. dx. Hmotnosť vyčlenených zvieracích kostí: cca 75 g. Pri popolnici sa našla i malá kôpka rovnako prepálených drobných úlomkov kostí (hmotnosť: cca 15 g). Vyzdvihnuté a analyzované boli osobitne, patrili stredne veľkému zvieraťu.

Popolnica 3. Pohlavie neurčené, adultus II až maturus I (30 až 50 rokov). Hmotnosť cca 720 g. Dokonale kalcinované drobné úlomky sú strednej stavby s pravdepodobne stredne mohutným rozvojom reliéfu svalových úponov. Obsah popolnice bol pri jej vyprázdňovaní rozdelený na 2 časti. V oboch sa našli fragmenty kostí lebky i postkraniálnej kostry. V spodnej časti boli zistené aj úlomky kostí menšieho zvieraťa. Identifikované fragmenty: os parietale bilat. (4 ks), margo parietalis ossis sphenoidalis, pars basilaris ossis occipitalis, squama occipitalis ossis occipitalis (2 ks), os temporalis lat. dx. (2 ks), ploché kosti neurokráňa (23 ks), caput mandibulae lat. dx., margo lingualis corpus mandibulae, korene zubov (21 ks), korunka zuba, atlas (2 ks), krčné stavce (6 ks).

ANTHROPOLOGISCHE ANALYSE VON BRANDGRÄBERN AUS DER JÜNGEREN BRONZEZEIT IN RADOĽA. Es werden die Ergebnisse einer Analyse des anthropologischen Materials aus 3 Urnen der Lausitzer Kultur aus Kysucké Nové Mesto, Teil Radolá, Lage Koscelisko (Bez. Čadca) angeführt. Alle Urnen enthielten vollkommen gebrannte kleine Knochenbruchstücke. In einem Falle wurden auch Fragmente von Tierknochen festgestellt. Das Geschlecht der Bestatteten war unbestimmbar; 2 Individuen waren Erwachsene und 1 ein Jugendlicher.

ANTROPOLOGICKÉ ZHODNOTENIE DVOCH KOSTIER ZO SÍDLISKOVEJ JAMY V PREŠOVE

Július J a k a b

Prešov (okr. Prešov), Pod Bikošom, sídlisko, záchranný výskum, ťažisko doba laténska a 11.-12. stor., antropologický materiál, uloženie materiálu AÚ SAV v Nitre.

Počas druhej etapy záchranného archeologického výskumu boli na dne sídliskovej jamy (objekt 27/89) zistené kostry 2 jedincov vo vystretej polohe (Béreš, J. - Tomášová, B. v tejto ročenke). Kostry boli po dohode s vedúcimi výskumu označené číslami 1 a 2.

Kostra 1. Žena, adultus II (30 až 40-ročná). Drobné fragmenty kostí lebky a neúplnej postkraniálnej kostry sú strednej stavby so slabo až stredne vytvo-

reným reliéfom svalových úponov. Bol zistený nápadne vysoký výskyt zubného kazu (až 10 zubov). Femury sú nepilastrické a hyperplatymérne a ľavá tibia je v strede euryknémna.

Kostra 2. Muž, adultus II (30 až 40-ročný). Drobné, korodované úlomky kostí neúplnej lebky sú strednej stavby so stredne mohutným rozvojom reliéfu svalových úponov. Fragmenty neúplného postkranialneho skeletu svedčia o robustnej stavbe a strednom až mohutnom stupni rozvoja reliéfu svalových úponov. Femury sú výrazne pilastrické a ľavá tibia v strede euryknémna.

ANTHROPOLOGISCHE AUSWERTUNG ZWEIER SKELETTE AUS EINER SIEDLUNGSGRUBE IN PREŠOV. Der Beitrag informiert über die grundlegende anthropologische Bestimmung der Skelettreste von 2 Individuen aus einer Siedlungsgrube in Prešov (Lage Pod Bikošom). Es handelt sich um Reste unvollständiger Skelette eines Mannes und einer Frau im Alter Adultus II.

ANTROPOLOGICKÝ ROZBOR DETSKEJ KOSTRY Z DOBY BRONZOVEJ Z MEDZIAN

Július J a k a b

Medzany (okr. Prešov), Nižný Počkaj, sídlisko, záchranný výskum, antropologický materiál, doba bronzová, uloženie materiálu AÚ SAV v Nitre.

Na ploche sídliska z doby bronzovej sa našla na dne zásobnej jamy (objekt 154/89) neúplná kostra dieťaťa vo vystretej polohe (Lamiová-Schmiedlová, M. - Tomášová, B. v tejto ročenke). Zomrelo vo veku infans II (2 až 4-ročné). Kostí sú gracilnej stavby so slabo vytvoreným reliéfom svalových úponov. Kalva a úlomky kostí lebky sú výrazne postmortálne deformované. Postkranialna kostra sa zachovala v poškodenom až vo veľmi poškodenom stave. Kompletná skladba dlhých kostí končatin bola zistená len na pravej strane tela. Z ľavej strany sa zachovala iba úplná ulna, proximálna časť diafýzy humeru a distálna polovica tibie. Ľavá ulna je evidentne kratšia ako pravá, zároveň je v proximálnej tretine zhrubnutá a výrazne ohnutá ventrálnym smerom.

ANTHROPOLOGISCHE ANALYSE EINES BRONZEZEITLICHEN KINDERSKELETES AUS MEDZANY. Das unvollständige Kinderskelett aus einem Kulturobjekt in Medzany, Lage Nižný Počkaj (Bez. Prešov), ist von grazilem Bau mit leicht ausgebildetem Muskelansatzrelief. Die Kalva und Schädelfragmente sind ausgeprägt postmortal deformiert. Von den langen Gliedmaßenknochen sind von der linken Seite nur eine vollständige Ulna, der proximale Teil der Diaphyse des Humerus und die distale Hälfte der Tibia vorhanden. Die linke Ulna ist pathologisch verändert.

ZHODNOTENIE ĽUDSKÝCH KOSTROVÝCH ZVÝŠKOV ĽUDU LENGYELSKEJ KULTÚRY Z BOROVEJ

Július J a k a b

Borová (okr. Trnava), priekopa, lengyelská kultúra, záchranný výskum, antropologický materiál, uloženie materiálu AÚ SAV v Nitre.

V priekope fortifikácie sídliska ľudu lengyelskej kultúry sa našli v superpozícii kostrové zvyšky 2 jedincov (Němejcová-Pavúková, V. v tejto ročenke). Vrchný jedinec bol označený ako kostra A, spodný ako kostra B.

Kostra A. Muž? maturus II (50 až 60-ročný). Na analýzu sa zachovali fragmenty neúplnej lebky a 3 kosti pravej ruky. Lebka bola strednej až robustnej stavby so stredne až mohutne vyvinutým reliéfom svalových úponov. Z anomálií a patologických zmien sa zistila iba sutura metopica supranasalis a evidentné artrotické zmeny na distálnom konci prvého metakarpu pravej ruky. Metricky bolo možné hodnotiť len veľmi úzku biorbitálnu šírku.

Kostra B. Žena, maturus II (50 až 60-ročná). Kalva a úlomky lebky sú strednej až robustnej stavby so stredne a mohutne vytvoreným reliéfom svalových úponov. Paradentosis diffusa, caries M₂ vpravo v maxile i mandibule. Mezokránne neurokranium je veľmi dlhé a veľmi široké. Kostí postkraniálnej kostry su poškodené, strednej stavby so stredne až mohutne vytvoreným reliéfom svalových úponov. Femury sú pilastrické a hyperplatymérne. Výška postavy nadstredná (157,2 cm).

AUSWERTUNG MENSCHLICHER SKELETTRESTE VON TRÄGERN DER LENGYEL-KULTUR AUS BOROVÁ. Die grundlegende Bestimmung des anthropologischen Fundes aus einem Fortifikationsgraben der Lengyel-Kultur aus Borová (Bez. Trnava) betrifft Skelettreste von 2 Individuen - wahrscheinlich Mann und Frau. Beide starben im Alter Maturus II, waren von mittlerem bis robustem Bau mit mittelmäßig bis stark ausgebildetem Muskelansatzrelief.

UKONČENIE ZÁCHRANNÉHO VÝSKUMU V NIŽNOM HRUŠOVE

Mária J e n ě o v á

Nižný Hrušov (okr. Vranov nad Topľou), Pod hruny (M-34-116-D-a-1, 1 : 10 000, 342-367 : 190-220 mm), sídlisko, záchranný výskum, neskorá doba bronzová, doba halštatská(?), uloženie nálezov OVM v Hanušovciach nad Topľou.

Východoslovenská nížina, ľavý breh Ondavy, nadmor. v. 116-118 m. Sondážou preskúmaných 176 m².

Zachytený dvojpriestorový zahĺbený objekt s kolovými jamami, druhý, zrejme tiež obytný, bol porušený melioračnou ryhou. Funkcia ďalších 2 objektov - jamy štvoruholníkového tvaru a malej plytkej kruhovej jamy - je otázna.

Získaný fragmentárny keramický materiál prevažne z neskorej doby bronzovej, bronzová ihlica, prasleny, úlomky hlinených závaží, brúsne a trecie kamene, mazanica a uhľíky.

ABSCHLUSS DER RETTUNGSGRABUNG IN NIŽNÝ HRUŠOV. Auf einer Niederungssiedlung in Nižný Hrušov (Bez. Vranov nad Topľou), erfaßte man ein zweiräumiges Wohnobjekt, den Teil eines, durch eine Meliorationsrinne gestörten zweiten Objektes und zwei seichte Gruben von unklarer Funktion. Die Ausbeute bestand aus überwiegend spätbronzezeitlicher Keramik, einer Bronzenadel, Spinnwirtel, Bruchstücke von tönernen Webgewichten, Schleif- und Reibesteinen, Lehmewurf und Holzkohlenstückchen.

ĎALŠIA VÝSKUMNÁ SEZÓNA V HÔRKE-ONDREJI

Ľubomíra K a m i n s k á

Hôrka, časť Ondrej (okr. Poprad), Smrečányiho skala (M-34-101-D-d, 1 : 25 000, 320 : 273, 330 : 273 mm), travertínová lokalita, paleolit, doba bronzová, uloženie nálezov VPS AÚ SAV v Košiciach.

Sondážne práce sa robili v širšom areáli lokality na jednotlivých pracoviskách. Na pracovisku A sa odkrývala časť pôvodného krycieho reliéfu a interglaciálnych sedimentov s nálezmi štiepanej industrie a fauny. Na pracovisku C pokračovala odkrývka komplexu profilov so zatiaľ neobjasnenou dynamikou striedania travertínových a hlinitých vrstiev. Získala sa štiepaná industria a fauna a potvrdila sa existencia ohniska v hlinitej vrstve pod penovcom z vrcholu R/W. Pracovisko D tvorí takmer neporušený výver minerálnej vody. V pomerne pevných vrstvách travertínu boli zaliate zvyšky fauny, aj malakofauna, drevo a štiepaná industria. Ďalší profil, označený ako F, je komplexom travertínových vrstiev s interglaciálnou faunou, ktorý má v nadloží hlinitú vrstvu obsahujúcu pamiatky otomanskej kultúry z doby bronzovej.

WEITERE GRABUNGSSAISON IN HÔRKA-ONDREJ. Auf der mittelpaläolithischen Travertinfundstelle in Hôrka, Teil Ondrej, deckte man in der Lage Smrečányiho skala (Bez. Poprad) auf den Arbeitsstellen A, C, D und F verschiedene Lehm- und Travertinschichten ab, die Spaltindustrie, Fauna- und Florareste enthielten. Im Hangenden der Travertine auf der Arbeitsstelle F wurde eine Schicht der Otomani-Kultur aus der Bronzezeit festgestellt.

ZÁCHRANNÝ VÝSKUM V TURNIANSKOM PODHRADÍ

Ľubomíra K a m i n s k á

Turnianske Podhradie (okr. Košice-vidiek), Kamenná tvár (M-34-126-B-a, 1 : 25 000, 8 : 164 mm), záchranný výskum, sídlisko, mladšia až neskorá doba bronzová, uloženie nálezov VPS AÚ SAV v Košiciach.

Výskum bol vyvolaný prácami členov Slovenskej speleologickej spoločnosti, oblastnej skupiny Košice-Jasov.

Prevažná časť plochy bola odkrytá. Získaná keramika a bronzové šperky spadajú do mladšej až neskorej doby bronzovej. V ich sprievode sa vyskytli ľudské a zvieracie kosti, ktoré zatiaľ neboli bližšie určované.

RETTUNGSGRABUNG IN TURNIANSKE PODHRADIE. In der Höhle Kamenná tvár in Turnianske Podhradie (Bez. Košice-Land) wurden Denkmäler aus der jüngeren und späten Bronzezeit abgedeckt (Keramikscherven und Bronzeschmuck). Zugleich wurden menschliche und Tierknochen gefunden.

PALEOLITICKE NÁLEZY ZO SOLI

Marián K l č o

1. Soľ (okr. Vranov nad Topľou), Table (38-11-19, 1 : 10 000, 89 : 21 mm) mladý paleolit, sídlisko, prieskum, uloženie nálezov AÚ SAV v Nitre (prír. č. 105/89).

Na severovýchodnom svahu v nadmor. v. 187 m zistená štiepaná kamenná industria (spodná a bazálna časť čepelí, fragment širokej čepele a úštepy), vyrobená z rádiolaritu, pazúrika, obsidiánu a opálu.

2. Soľ, časť Rudlov, Chrást (38-11-19, 1 : 10 000, 246 : 36 mm), mladý paleolit, sídlisko, prieskum, uloženie nálezov AÚ SAV v Nitre (prír. č. 104/89).

Lokalita severne od pohoria Železná hora na svahu v nadmor. v. 254 m. Zistená štiepaná kamenná industria (čepeľ, čepeľovitý úštep, škrabadlo a úštepy) vyrobená z limnokvarcitu, rádiolaritu a obsidiánu.

PALÄOLITHISCHE FUNDE AUS SOLĽ. In der Gemeinde Soľ in den Lagen Table (Kat.-Geb. Soľ) und Chrást (Teil Rudlov) stellte man Spaltindustrie fest, die in das obere Paläolithikum datiert ist.

STREDOVEKÁ ŽELEZNÁ SEKERA Z DRAHOVIEC

Marián K l č o

Drahovce (okr. Trnava), neznáma poloha (Baková?), stredovek, železná sekera, ojedinelý nález, uloženie v súkromnej zbierke.

Sekera bola nájdená v neznámej polohe v extraviláne pri ťažbe štrku.

Železná sekera tvaru širokej bradatice (dĺ. 25,2 cm, š. ostria 18,4 cm) s dlhou tuľajkou (tzv. kolonizačná) je datovaná do 15. stor. (obr. 14).

MITTELALTERLICHE EISENAXT AUS DRAHOVCE. Im Gemeindekataster von Drahovce (Bez. Trnava) entdeckte man in unbekannter Lage den Einzelfund einer Eisenaxt (Abb. 14) von der Form einer breiten Bartaxt aus dem 15. Jh.

STREDOVEKÉ NÁLEZY Z INTRAVILÁNU VRBOVÉHO

Marián K l č o

Vrbové (okr. Trnava), intravilán, sídlisko, prieskum, ojedinelý nález, stredovek, uloženie nálezov AČ SAV v Nitre.

a/ Ulica Februárového víťazstva (35-32-06, 1 : 10 000, 50 : 317 mm), výkopom základov bytovej jednotky bola porušená zásypová vrstva obsahujúca stredoveké črepy z 13.-14. stor. (obr. 15: 1).

b/ Námestie Slobody (35-32-06, 1 : 10 000, 72 : 305 mm), stredovek.

Ojedinelý nález nádoby (v. 7,4 cm) tmavosivej farby, datovanej do 15.-16. stor. (obr. 15: 2).

MITTELALTERLICHE FUNDE AUS DEM INTRAVILLAN VON VRBOVÉ. In Vrbové (Bez. Trnava) fanden sich in zwei Lagen Scherben aus dem 13.-14. Jh. und ein kleines Gefäß aus dem 15.-16. Jh. (Abb. 15).

STREDOVEKÉ NÁLEZY Z POVAŽIA

Marián K l č o

Ojedinelé nálezy z neznámych polôh z obcí Rakovce a Orvište, časť Veľké Orvište (okr. Trnava), odovzdané na zdokumentovanie, uloženie nálezov A. Otepka, Vrbové, ul. SNP č. 290/6.

1. R a k o v i c e (okr. Trnava)

Masívna železná sekera tvaru bradatice (dĺ. 23,8 cm, š. ostria 14,6 cm) s vbíjanou značkou v tvare obdĺžnika s uhlopriečkou na krku, datovaná do 15. stor. (obr. 16).

2. O s t r o v časť V e ľ k é O r v i š t e (okr. Trnava)

Železná sekera v tvare tesárskej šírочки s dlhou tuľajkou (dĺ. 16,8 cm, š. ostria 15,6 cm), s vbíjanou značkou (3 značky v tvare gotického štítu), datovaná do 16. stor. (obr. 17).

MITTELALTERLICHE FUNDE AUS DEM WAAGTAL. Im Kataster der Gemeinde Rakovce (Bez. Trnava) wurde aus unbekannter Lage der Einzelfund einer Eisenaxt (Abb. 16) aus dem 15. Jh. gewonnen. Im Gemeindekataster von Ostrov, Teil Veľké Orvište (Bez. Trnava) gewann man aus unbekannter Lage als Einzelfund eine Eisenaxt in Form einer Zimmermannsbreitaxt (Abb. 17), die in das 16. Jh. datiert wurde.

ÔSMA VÝSKUMNÁ SEZÓNA V BRATISLAVE-DÚBRAVKE

Títus K o l n í k - Kristián E l s c h e k - Zuzana R a j t á r o v á

Bratislava, časť Dúbravka, Veľká lúka (44-22-21, 1 : 10 000, 129 : 160 mm), systematický výskum, ťažisko doba rímska a doba laténska, uloženie nálezov AÚ SAV v Nitre.

Mierny svah stredopleistocénnej terasy, privrátenej na SV, nadmor. v. 200 m, preskúmaná plocha 4850 m².

Eneolit, sídlisko, 2 jamy nepravidelného tvaru, črepový materiál badenskej kultúry, brúsená a štiepaná industria.

Doba laténska, sídlisko, zemnice, sídliskové jamy, črepový materiál, bronzové a železné spony, fragmenty sklenených náramkov, zvieracie kosti.

Doba rímska, sídlisko, germánske polozemnice šesťkolovej konštrukcie, sídliskové jamy, 6 železiarskych redukčných pecí so zahĺbenou nistejou, pracovná jama s nevytavenou rudou. Nálezy: germánsky a provinciálny črepový materiál, bronzové a železné spony, bronzová ihlica, sklo, troska, zvieracie kosti.

Doba slovanská (9.-10. stor.), 2 sídliskové objekty, črepy, zvieracie kosti.

Raný stredovek (12.-13. stor.), panský dvorec, kolová stavba v areáli dvor-

ca.

ACHTE GRABUNGSSAISON IN BRATISLAVA-DÚBRAVKA. In Bratislava, Teil Dúbravka, Lage Veľká lúka, setzte die systematische Abdeckung einer Siedlung aus dem Äneolithikum, der Latène-, der römischen, der slawischen Zeit und aus dem Frühmittelalter fort. Untersucht wurden mehrere Halbgrubenhütten mit Sechspostenkonstruktion aus der römischen Zeit und 6 Reduktionsöfen zur Eisengewinnung aus der älteren römischen Zeit.

PRÍRASTKY MINCÍ V ARCHEOLOGICKOM ÚSTAVE SAV V ROKU 1989

Eva K o l n í k o v á - Ján H u n k a

B a r d e j o v

- pri kostole sv. Egídia, stredoveké objekty a sídliskové vrstvy (D. Čaplovič, F. Javorský).

Uhorsko, Ľudovít I. (1342-1382), denár, 1343. 1,18 cm, 0,16 g. Huszár 525. (Prír. č. 7095.)

Uhorsko, Ľudovít I. (1342-1382), denár, 1373-1382. 0,93 cm, 0,09 g. Huszár 547 alebo 548. (Prír. č. 7096.)

Uhorsko, Mária (1385-1395), Košice, denár, 1383. 1,43 cm, 0,212 g. Huszár 566. (Prír. č. 7182.)

Uhorsko, Žigmund Luxemburský (1387-1437), parvus, 1387-1427. 1,13 cm, 0,205 g. Huszár 580. Vzájomná prerazba averzu a reverzu. (Prír. č. 7192.)

Uhorsko, Žigmund Luxemburský (1387-1437), quarting, 1430-1437. 1,21 cm, 0,331 g. Huszár 586. (Prír. č. 7185.)

Uhorsko, Matej Korvín (1458-1490), Baia Mare, denár, 1463. 1,50 cm, 0,339 g.
Huszár 706. (Prír. č. 7193.)

Uhorsko, Matej Korvín (1458-1490), denár, 1463. 1,43 cm, 0,486 g. Huszár 706.
(Prír. č. 7188.)

Uhorsko, František Jozef I. (1848-1916), Kremnica, 20-halier, 1893. 2,00 cm,
3,688 g. Huszár 2205. (Prír. č. 7181.)

Čechy, Vladislav II. (1471-1516), Kutná Hora, dvojstranný biely peniaz. 1,40
cm, 0,207 g, dvojráz. (Prír. č. 7183.)

Čechy, Vladislav II. (1471-1516), Kutná Hora, jednostranný biely peniaz.
1,35 cm, 0,321 g. (Prír. č. 7191.)

Čechy, Ferdinand I. (1526-1564), Kutná Hora, jednostranný biely peniaz. 1,30
cm, 0,271 g. (Prír. č. 7187.)

Čechy, Maximilián II. (1564-1576), Kutná Hora, jednostranný biely peniaz,
1568. 1,30 cm, 0,216 g. (Prír. č. 7186.)

Tešínsko, Adam Václav (1528-1579), trojník (ternár), 1568. 1,40 cm, 0,510 g.
Saurma 317, tab. V, č. 134. (Prír. č. 7194.)

Poľsko, Vladislav II. (1386-1434), Kraków, denár. 1,11 cm, 0,242 g. Kopic-
ki I, 1, 274, č. 2. (Prír. č. 7184.)

Rakúsko, František Jozef I. (1848-1916), Miláno, grajciar, 1858. 1,83 cm,
2,897 g. (Prír. č. 7180.)

Rakúsko, František Jozef I. (1848-1916), Viedeň, grajciar, 1881. 1,90 cm,
3,032 g. (Prír. č. 7995.)

Rakúsko, František Jozef I. (1848-1916), Viedeň, 5/10 grajciara, 1859.
1,70 cm, 1,505 g. (Prír. č. 7179.)

Uhorsko?, Ferdinand II. (1619-1637) alebo Ferdinand III. (1637-1657), zle
zachovaná medená minca, pravdepodobne grajciar. 1,55 cm, 0,154 g. (Prír. č. 7189.)

Nečitateľná minca. 0,80 cm, 0,194 g. (Prír. č. 7190.)

B r a t i s l a v a , časť S t a r é M e s t o

- námestie 4. apríla, neskoroláténske a stredoveké osídlenie (P. Baxa).

Kelti, Norikum západné, typ Karlstein, 2. pol. 1. stor. pred n. l. 0,80 cm,
0,344 g. (Prír. č. 7160.)

Rakúsko, Fridrich Pekný (1314-1330), Viedenské Nové Mesto, fenig bez leto-
počtu. 1,65 cm, 0,46 g. Koch, tab. 17, č. 226. (Prír. č. 7112.)

Rakúsko, Fridrich Pekný (1314-1330), Viedeň, fenig bez letopočtu. 1,50 cm,
0,50 g. Koch, tab. 16, č. 207. (Prír. č. 7113.)

Rakúsko, Fridrich Pekný (1314-1330), Viedeň, fenig bez letopočtu. 1,52 cm,
0,44 g. Koch, tab. 17, č. 211. (Prír. č. 7114.)

Rakúsko, fenig bez letopočtu, 1,22 cm, 0,22 g. (Prír. č. 7115.)

Uhorsko, anonymný denár z 12.stor. 1,11 cm, 0,216 g. Huszár 92. (Prír. č.
7116.)

Uhorsko, Leopold I. (1657-1705), Kremnica, duáriuš 1699. 1,50 cm, 0,33 g.
Huszár neuvádza. (Prír. č. 7117.)

Bližšie neurčená minca z 13.-14. stor. 1,31 cm, 0,242 g. (Prír. č. 7111.)

- Dibrovo námestie, neskoroláténske a včasnostredoveké osídlenie (P. Baxa).

Rímska republika, C. Memmius C. F., denár, cca 56 pred n. l. 19,5 cm,
2,673 g. Sydenham 921. (Prír. č. 7119.)

Uhorsko, Belo III. (1172-1196), medená minca tzv. byzantského typu. 2,70 cm,
3,22 g. Huszár 72. (Prír. č. 7118.)

B r a t i s l a v a, časť D ú b r a v k a

Neskoroláténske osídlenie a rímske stavebné objekty (T. Kolník, Z. Rajtárová, K. Elschek).

Rímska republika, Faustus Cornelius Sulla (63-62 pred n. l.), denár. 1,85 cm, 3,610 g. Sydenham 884. (Prír. č. 7099.)

Rím, Claudius II. Gothicus (268-270), Rím, antoninianus. 1,70 cm, 2,364 g. RIC V/I, s. 216, č. 66. (Prír. č. 7109.)

B r a t i s l a v a, časť R u s o v c e

Kostol sv. Víta, porušené hroby novovekého cintorína (M. Slivka).

Uhorsko, František I. Lotrinský (1745-1765), Kremnica, grajciar 1756. 1,40 cm, 0,59 g. Huszár 1822. (Prír. č. 7098.)

Č a c h t i c e (okr. Trenčín)

- náhodný nález (M. Gerči).

Uhorsko, Rudolf II. (1576-1608), Kremnica, denár 1602. 1,50 cm, 0,40 g. Huszár 1059. (Prír. č. 7154.)

Č a l o v o (okr. Dunajská Streda)

Rímsko-barbarské sídlisko (J. Hromada).

Rím, Vespasianus (69-79), Rím, denár 72-73. 1,20 cm, 2,929 g. RIC II, s. 19. (Prír. č. 7146.)

H o r n á S e ě (okr. Levice)

- zber (L. Mosný).

Rím, Maximianus Herculus? (286-305), follis. 2,55 cm, 5,245 g. (Prír. č. 7145.)

I ž a (okr. Komárno)

- rímske stavebné objekty (J. Rajtár, K. Kuzmová).

Rím, Traianus (98-117), denár 103-111. 1,80 cm, 2,664 g. RIC II, s. 256, č. 187. (Prír. č. 7144.)

Rím, Traianus (98-117), denár 103-111. 1,85 cm, 2,564 g. RIC II, s. 252, č. 118? (Prír. č. 7143.)

Rím, Antoninus Pius (138-161), zošúchaný as. 2,70 cm, 8,490 g. (Prír. č. 7149.)

Rím, Marcus Aurelius (161-180), sestericius, dec. 171 - dec. 172. 3,05 cm, 15,033 g. RIC III, s. 295, č. 1033. (Prír. č. 7150.)

Rím, Marcus Aurelius (161-180), as, dec. 178 - jar 179. 2,42 cm, 9,221 g. RIC III, s. 311, č. 1234. (Prír. č. 7157.)

Rím, Faustina jun. (+ 175), dupondius. 3,00 cm, 16,129 g. (Prír. č. 7147.)

Rím, Faustina jun. (+ 175), as. 2,40 cm, 7,127 g. (Prír. č. 7151.)

Rím, Lucilla (+ 183), sestericius. 3,20 cm, 20,973 g. (Prír. č. 7148.)

Rím, 2. stor.?, zošúchaná bronzová minca. 2,40 cm, 5,712 g. (Prír. č. 7159.)

Rím, Diocletianus (284-305), Aquileia, follis 301. 2,55 cm, 9,862 g. (Prír. č. 7110.)

Rím, Maximianus Herculus (286-305), Cyzicus, follis 295-296. 2,85 cm, 7,736 g. RIC VI, s. 580, č. 10a. (Prír. č. 7142.)

Rím, Galerius Maximianus (293-311), Cyzicus, follis 311. 2,55 cm, 4,464 g. RIC VI, s. 589, č. 65. (Prír. č. 7153.)

Rím, Galerius Maximianus (293-311), Cyzicus, follis ca 311. 2,55 cm, 3,451 g. RIC VI, s. 589, č. 65. (Prír. č. 7152.)

Rím, Galerius Maximianus (293-311), Siscia, štvrtfollis 305-306. 1,90 cm, 1,629 g. RIC VI, s. 475, č. 169b. (Prír. č. 7158.)

L e t a n o v c e (okr. Spišská Nová Ves)

- Kláštorisko, kartuziánsky kláštor (M. Slivka).

Uhorsko, Mária (1385-1395), denár 1383. 1,30 cm, 0,20 g. Huszár 566. (Prír. č. 7155.)

Uhorsko, Ladislav V. (1453-1457), Košice(?), denár 1446. 1,71 cm, 0,67 g. Huszár 652. (Prír. č. 7156.)

N i t r a, časť S t a r é M e s t o

- hrad, stredoveké osídlenie (B. Chropovský, G. Fusek, P. Bednár).

Hrob 23/89:

Uhorsko, brakteát, koniec 12. - prvá polovica 13. stor. 1,80 cm, 0,16 g.

Huszár 195. (Prír. č. 7100.)

Vo vrstvách zberom:

Uhorsko, Žigmund Luxemburský (1387-1437), Košice? denár 1390-1427. 1,35 cm, 0,30 g. Huszár 576. (Prír. č. 7101.)

Uhorsko, Žigmund Luxemburský (1387-1437), Bratislava, quating 1430-1437. 1,22 cm, 0,24 g. Huszár 586. (Prír. č. 7102.)

Uhorsko, Ladislav V. (1453-1457), Kremnica, denár 1451-1452. 1,61 cm, 0,48 g. Huszár 655. (Prír. č. 7103.)

Uhorsko, Ladislav V. (153-1457), Bratislava, denár 1440. 1,48 cm, 0,43 g. Huszár 643. (Prír. č. 7104.)

Uhorsko, Matej Korvín (1458-1490), Buda, denár 1464. 1,60 cm, 0,48 g. Huszár 708. (Prír. č. 7105.)

Uhorsko, Matej Korvín (1458-1490), Košice? denár 1482-1490. 1,48 cm, 0,26 g. Huszár 720. (Prír. č. 7106.)

Rakúsko, František Jozef I. (1848-1916), Viedeň, grajciar 1858. 1,90 cm, 3,15 g. (Prír. č. 7107.)

- Pribinovo námestie, zásyp stavebnej jamy (G. Fusek, P. Bednár).

Uhorsko, Žigmund Luxemburský (1387-1427), parvus 1387-1427. 1,00 cm, 0,26 g. Huszár 580. (Prír. č. 7108.)

N i t r a, časť D r a ž o v c e

- kostol sv. Michala, stredoveké pohrebisko (A. Ruttkay, E. Rejholec).

Hrob 110: Uhorsko, Ondrej I. (1046-1060), obol. 1,40 cm, 0,424 g. Huszár 9. (Prír. č. 7173.)

Hrob 18, na mieste lebky: Uhorsko, Koloman (1095-1116), denár. 1,80 cm, 0,218 g. Huszár 31. (Prír. č. 7165.)

Hrob 13, pod ľavou dľaňou: Uhorsko, Koloman (1095-1116), denár. 1,35 cm, 0,414 g. Huszár 38. (Prír. č. 7164.)

Hrob 8, na pravej ruke: Uhorsko, Koloman (1095-1116), denár. 1,07 cm, 0,174 g. Huszár 40. (Prír. č. 7163.)

Hrob 6, nad ľavým kolenom: Uhorsko, Ladislav II. (1162-1163), denár. 0,90 cm, 0,062 g. Huszár 59. (Prír. č. 7162.)

Hrob 62, v pravej ruke: Uhorsko, anonymný denár, 12. stor. 1,00 cm, 0,219 g. Huszár 97. (Prír. č. 7168.)

Hrob 109, v ľavej ruke: Uhorsko, anonymný denár, 12. stor. 1,10 cm, 0,186 g. Huszár 180a. (Prír. č. 7172.)

Hrob 56, pod panvou: Uhorsko, anonymný denár, 12. stor. 1,25 cm, 0,202 g. Huszár 156. (Prír. č. 7166.)

Hrob 82, 2 mince: Uhorsko, brakteát, koniec 12. - prvá pol. 13. stor. 1,31 cm, 0,126 g. Huszár 195. (Prír. č. 7169.)

Uhorsko, Ondrej II. (1205-1235), denár. 1,32 cm, 0,54 g. Huszár 247. (Prír. č. 7170.)

Hrob 60: Uhorsko, Štefan V. (1270-1272), denár. 1,15 cm, 0,253 g. Huszár 357. (Prír. č. 7167.)

Sonda 4, hĺ. 90 cm: Uhorsko, Žigmund Luxemburský (1387-1437), denár, 1387-1389. 1,30 cm, 0,402 g. Huszár 576. (Prír. č. 7176.)

Sonda 4, hĺ. 20 cm: Uhorsko, Ferdinand I. (1526-1564), Kremnica, denár, 1538. 1,52 cm, 0,441 g. Averz: Huszár 937, reverz: Huszár 936. (Prír. č. 7174.)

Sonda 4, halda: Uhorsko, Ferdinand I. (1526-1564), Kremnica, denár, 1546. 1,55 cm, 0,536 g. Averz: Huszár neuvádza, reverz: Huszár 945. (Prír. č. 7175.)

Sonda 5c, severozápadný roh, 20 m nad hrobom 131: feniq, koniec 12. - polovica 13. stor. 1,42 cm, 0,533 g. Baumgartner ani Koch neuvádza, podobný typ Huszár 236: Ondrej II. (1205-1235), denár. (Prír. č. 7177.)

Hrob 71, pravá strana hrudníka: Štajersko, Ferdinand II. (1619-1637), Štajerský Hradec, groš, 1634. 2,20 cm, 1,268 g. (Prír. č. 7171.)

Sonda 5, predĺženie na S, hrob 117: benediktínsky medailón, 17.-18. stor. 8-uholníkový tvar, hore dierka a krúžok 2,40 x 1,70 cm, 1,231 g. (Prír. č. 7178.)

N o v é Z á m k y

- Nyárhid, stavebná deštrukcia, prieskum detektorom kovov (M. Kopecký, J. Tírpák).

Uhorsko, Ferdinand II. (1619-1637), Kremnica, denár 1624. 1,31 cm, 0,36 g. Huszár 1204 (avertz), 1203 (reverz). (Prír. č. 7094.)

S o Ľ (okr. Vranov nad Topľou)

- Surovice, na povrchu sondy (S. Šiška, M. Klčo).

Uhorsko, František II. (1792-1835), Smolník, 1/4-grajciar 1816. 1,95 cm, 1,811 g. Huszár 2072. (Prír. č. 7161.)

V e Ľ k é Z á l u ž i e (okr. Nitra)

- súčasť hromadného nález, 22 mincí, 14.-15. stor. Podrobný rozbor Slovenská numizmatika 12. (Prír. č. 7120-7141.)

V i n o d o Ľ (okr. Nitra)

- na poli, náhodný nález (M. Uher).

Uhorsko, Ľudovít I. (1342-1382), denár 1373-1382. 1,30 cm, 0,47 g. Huszár 547. (Prír. č. 7097.)

MÜNZZUWACHS IM ARCHÄOLOGISCHEN INSTITUT DER SAW IM JAHRE 1989. In die Sammlung des Archäologischen Institutes der SAW erwarb man 102 Münzen aus einzelnen historischen Abschnitten (siehe die Übersichtstabelle). Es handelt sich besonders um eine keltische Münze des Typs Karlstein (Bratislava - Platz nám. 4. apríla), um römische republikanische Münzen aus spätlatènezeitlichen Siedlungen (Bratislava - Platz Dibrovo nám., Bratislava, Teil Dúbravka), kaiserzeitliche Münzen aus römischen Bauobjekten (Iža, Bratislava, Teil Dúbravka), aus einem römisch-barbarischen Siedlungsobjekt (Čalovo), mittelalterliche und neuzeitliche Münzen aus abgegangenen Siedlungsstrukturen (Bratislava, Nitra, Bardejov, Letanovce), aus Gräbern (Nitra, Teil Dražovce), um ein Münzdepot aus dem 14.-15. Jh. (Veľké Zálužie) und weitere einzelne zufällige Münzfunde.

Prehľad prírastkov mincí v AÚ SAV v roku 1989

Nálezisko	Mince							Spolu
	keltské	rímske	byzant- ské	Storočie				
				11.-13.	14.-15.	16.-17.	18.-20.	
Bardejov					8	6	5	19
Bratislava, nám. 4. apríla	1			1	5	1		8
Bratislava, Dibrovo nám.		1		1				2
Bratislava, časť Dúbravka		2						2
Bratislava, časť Rusovce							1	1
Čachtice						1		1
Čalovo		1						1
Horná Seč		1						1
Iža		14						14
Letanovce, Kláštorská					2			2
Nitra, hrad				1	6		1	8
Nitra, Pribino- vo nám.					1			1
Nitra, časť Dra- žovce				12	1	3	1	17
Nové Zámky						1		1
Soľ							1	1
Veľké Zálužie					22			22
Vinodol					1			1
Spolu	1	19	-	15	46	12	12	102

VÝSKUM V HRONSKOM BEŇADIKU, ČASŤ PSIARE

Katarína K o n e č n á

Hronský Beňadik, časť Psiare (okr. Žiar nad Hronom), Pole pod vinicami (45-22, 1 : 50 000, 167 : 21 mm), záchranno-zisťovací výskum, ťažisko neolit, eneolit, 10.-13. stor., uloženie nálezov VM v Novej Bani.

Okraj poriečnej nivy na pravom brehu Hrona v južnej časti jeho prielomového údolia na styku Pohronskej pahorkatiny so Štiavnickými vrchmi a s Pohronským Inovcom, nadmor. v. 177 m. Terén v podstate rovinný, prevýšenie len nepatrné, preskúmaná plocha cca 30 m².

Neolit a eneolit, hrubá kultúrna vrstva (1,35 m) s vysokou koncentráciou výraznej keramiky mladej lineárnej, železovskej a lengyelskej, mazanica, zvieracie kosti, štiepaná kamenná industria, ojedinele i obsidiánové čepeľky (obr. 18; 19: 4). Nerysovali sa žiadne objekty, podložie tvorila vrstva piesku, riečného štrku a okruhliakov.

10.-13. stor., hrubá kultúrna vrstva (2,25 m) s výskytom keramiky, zvieracích kostí; ojedinelé drobné predmety (obr. 19: 2, 3, 5-9).

Neskorá doba bronzová, sporadický výskyt črepového materiálu (obr. 19: 1) prevažne v ornici.

Doba laténska, ojedinelý výskyt fragmentov tuhovej keramiky.

Preskúmaný bližšie nedatovaný ženský kostrový hrob, mladší, zapustený do lengyelskej kultúrnej vrstvy, kostra uložená v hĺ. 0,65 m, orientovaná lebkou na ZSZ. Lebka a mierne pokrčené dolné končatiny spočívali na ľavom boku, trup uložený v polohe naznak, bederná časť mierne vychýlená doľava, ľavá ruka skrčená k hrudi, pravá, uložená vedľa tela, spočívala na bedernej časti. Pod lebkou nález jednoduchej náušnice z bronzového drôtu, na hrdle neprevítaný zvierací špiaciak. Pri kostre zo všetkých strán roztrúsená keramika, mazanica, štiepaná kamenná industria a zvieracie kosti, pochádzajúce z kultúrnej vrstvy. Obrisy hrovej jamy sa nepodarilo zachytiť.

GRABUNG IN HRONSKÝ BEŇADIK, TEIL PSIARE. Die Fundstelle befindet sich am NW-Rand der Gemeinde Psiare, Teil von Hronský Beňadik (Bez. Žiar nad Hronom), auf einer Gran-Terrasse. Festgestellt wurde polykulturelle Besiedlung, eine mächtige Kulturschicht aus dem Neolithikum-Äneolithikum (Abb. 18; 19: 4), eine Kulturschicht aus dem 10.-13. Jh. (Abb. 19: 2, 3, 5-9), sporadisches Vorkommen von Keramikmaterial aus der Spätbronzezeit (Abb. 19: 1) und Latènezeit. Es wurde ein Skelettgrab untersucht (Frau, Schädel nach WNW orientiert), das in eine Lengyel-Kulturschicht eingetieft war; es ergab den Fund eines einfachen Bronzedrahtohrrings.

POKRAČOVANIE VÝSKUMU RÍMSKEHO KASTELA V IŽI

Klára K u z m o v á - Ján R a j t á r

Iža (okr. Komárno), Leányvár (L-34-1-C-d, 1 : 25 000, 142-155 : 16-19 mm), doba rímska (2.-4. stor.), rímskoprovinciálna kultúra, systematický záchranný výskum, uloženie nálezov AŮ SAV v Nitre.

Mierna vyvýšenina na ľavom brehu Dunaja. Odkrytá plocha cca 2000 m², nedoskúmaná. Zistené viaceré stavebné fázy.

Najstaršia fáza, drevozemné opevnenie z obdobia markomanských vojen (2. pol. 2. stor.) so zvyškami stavieb z nepálených tehál vo vnútornom areáli. Preskúmané zvyšky dvojtraktovej kasárenskej stavby v celej dĺžke v priestore juhovýchodného nárožia a ďalších stavieb v južnom predpolí kamenného kastela (v úseku medzi južnou bránou a juhozápadnou rohovou vežou). Zistená časť cesty orientovanej v smere S-J v priestore medzi stavbami z nepálených tehál (via decumana?). Početné nálezy keramiky, terry sigillaty, zvieracích kostí, častí výzbroje a výstroja vojenskej posádky so stopami po katastrofovom zániku tábora.

V priestore juhovýchodného nárožia preskúmaný priebeh pevnostného múru a I. priekopy kamenného kastela s nálezmi z 2.-5. stor. Zistené detaily pôdorysu juhozápadnej rohovej veže - odvodňovacieho žlabu a vonkajšej bastiónovitej prístavby zo 4. stor. s početnými nálezmi.

FORTSETZUNG DER GRABUNG AUF DEM RÖMISCHEN KASTELL IN IŽA. Die Grabung in Iža (Bez. Komárno) richtete sich auf die älteste Phase der Befestigung - das Holz-Erde-Lager aus der Zeit der Markomannenkriege (2. Hälfte des 2. Jh.). Untersucht wurden Reste eines zweitraktigen Kasernengebäudes im Raum der SO-Ecke und weiterer Bauten aus luftgetrockneten Lehmziegeln im südlichen Vorfeld des Steinkastells. Festgestellt wurde der Teil eines N-S orientierten Weges (via decumana?). Die zahlreichen Funde sind Belege eines katastrophischen Untergangs des Lagers. Im Raum der SO-Ecke verfolgte man den Verlauf der Festungsmauer und des I. Grabens des Steinkastells mit Funden aus dem 2.-5. Jh. Es wurden Einzelheiten des Grundrisses des SW-Eckturmes festgestellt - ein Abwasserkanal und ein bastionsartiger Anbau aus dem 4. Jh.

VÝSKUM STARÉHO MESTA V BANSKEJ ŠTIAVNICI

Jozef L a b u d a

Banská Štiavnica (okr. Žiar nad Hronom), Staré mesto - Glanzenberg (M-34-122-D-d, 1 : 25 000, 322 : 157 mm), 13.-16. stor., sídlisko, systematický výskum, uloženie nálezov SBM v Banskej Štiavnici.

8. etapa výskumu na zaniknutej lokalite v lesnom prostredí. Okrem permanentne skúmaných polôh (poloha 1 a plošina nad povrchovými dobývkami) sa skúmala v nadväznosti na predchádzajúcu sezónu aj časť terasy B v miestach sondy VI/88 (výskum neukončený).

Poloha 1. Stavba III, odkrytá v predchádzajúcich sezónach, bola prisýpaná a ponechal sa obvodový múr stavby na konzervovanie. Výskum sa sústredil východne od stavby III, kde sa zisťoval ďalší priebeh obvodového muriva F z jeho vonkajšej i vnútornej strany. Vo vzdialenosti 9 m od stavby III sa zachytilo murivo I, pristavané k murivu F. Jeho priebeh je paralelný s obvodovým murivom stavby III, teda rysuje sa ďalšia stavba pristavaná k vonkajšiemu obvodovému murivu F.

Na uvedenej polohe sa skúmal i areál 2, situovaný južne od stavby III. V minulých sezónach sa tu odkrývala dlažba voľného nezastavaného priestoru, pravdepodobne nádvorí. Pozoruhodný je prudký pokles terénu východne od muriva G. Keramický a kovový inventár z tejto polohy chronologicky spadá do 12.-16. stor.

Plošina nad povrchovými dobývkami. V nadväznosti na predchádzajúcu sezónu sa odkrýval priestor západne od stavby III s portálom. Objavila sa tu stavba V nepravidelného obdĺžnikového pôdorysu (11,2x7,6 m), pripájajúca sa k obvodovému murivu D. V strede dĺžky južného traktu stavby V sa cez murivo D zachytil odvodňovací kanál (smer S-J). Vonkajšie líčovanie obvodových múrov tejto stavby sa nezachytilo. Pozoruhodný je poznatok o minimálnom zastúpení nálezového materiálu. Po dokumentovaní objektu IV sa z bezpečnostných dôvodov (hl. 2,5 m) interiér prisypal tak, aby v budúcnosti bolo možné zabezpečiť konzerváciu jeho obvodových múrov. V súvislosti s nepreskúmanou severnou a nezalesnenou časťou terasy A sa v týchto miestach vymerala sonda. Po odstránení humusovitej vrstvy sa objavilo skalné podlažie.

Terasy B. V sonde VI/88, vymeranej kolmo na hranu terasy, sa už v r. 1988 zachytila vertikálne prebiehajúca škára. Z toho dôvodu sa výskum v týchto miestach rozšíril, pričom sa odkryl murovaný objekt obdĺžnikového pôdorysu (4,5x4 m) so

strielňou v obvodovom murive. Vonkajšie lícovanie sa zachytilo iba v západnej časti (hr. 140 cm), ináč nebolo skúmané. Oproti strielni bol v západnom trakte muriva deštruovaný náznak portálu. Objekt bol minimálne dvojpodlažný. Sprievodné nálezy umožňujú časové zaradenie do 13.-14. stor.

UNTERSUCHUNG DER ALTSTADT IN BANSKÁ ŠTIAVNICA. In Banská Štiavnica (Bez. Žiar nad Hronom), in der Lage Staré mesto (Altstadt)-Glanzenberg, verlief die 8. Grabungsetappe auf der abgegangenen Lokalität aus dem 13.-16. Jh. in waldigem Milieu (unbeendigte Grabung). Lage 1: Östlich des Baues III wurde der weitere Verlauf der Umfassungsmauer F von seiner Außen- und Innenseite verfolgt. In der angeführten Lage wurde auch das Areal 2 untersucht, das südlich des Baues III situiert ist. Das Keramik- und Metallinventar von hier entfällt in das 12.-16. Jh. Plateau über dem Tagebau: Hier entdeckte man den Bau V von unregelmäßigem Grundriß (11,2 x 7,6 m), der sich an die Umfassungsmauer D anschließt. Terrasse B: Abgedeckt wurde ein gemauertes Objekt von rechteckigem Grundriß (4,5 x 4 m) mit einer Schießschanze in der Umfassungsmauer. Gegenüber der Schießschanze, im W-Trakt des Gemäuers, befand sich eine destruierte Andeutung eines Portals. Das Objekt war minimal zweistöckig. Die Begleitfunde ermöglichten eine zeitliche Einreihung in das 13.-14. Jh.

ZÁCHRANNÝ VÝSKUM V MIESTACH DOMINIKÁNSKEHO KLÁŠTORA V BANSKEJ ŠTIAVNICI

Jozef L a b u d a

Banská Štiavnica (okr. Žiar nad Hronom), areál bývalého dominikánskeho kláštora (M-34-122-D-b, 1 : 25 000, 302 : 178 mm), 15.-20. stor., záchranný výskum, uloženie nálezov SBM v Banskej Štiavnici.

V blízkosti farského kostola Nanebovzatia Panny Márie je voľná plocha, ktorú MsNV chce využiť ako parkovisko. V týchto miestach sa nachádzala kláštorná budova dominikánov, archívne doložená v 15.-16. stor., od r. 1536 využívaná pre potreby mesta až do r. 1933, keď ju zrútili a terén upravili do dnešnej podoby.

Sondami sa overila terénna situácia v miestach dnešnej terasy i na jej hrane a príkrom svahu. V predstihu prác sa konfrontovala pôdorysná dispozícia niekdajšieho kláštora na pôdoryse z 50. rokov 18. stor. so stavbou dominikánskeho kostola, dodnes stojacou. Odkryla sa časť vykurovania priestorov (dormitória?) rozvetvujúcich sa pomocou priečky. Vyhrievacie teleso bolo situované pravdepodobne v priestore nad krížovou chodbou kláštora. Vzhľadom na terénnu situáciu možno uvažovať o odkrývaní prvého podlažia objektu, ktoré - zdá sa - rešpektuje dispozíciu suterénu. Rovnako sa zachytilo vonkajšie obvodové murivo kláštora z jeho južnej časti. Keramický materiál je datovaný do 15.-20. stor. Perspektívne treba overiť predpokladanú existenciu kláštornej stavby najneskôr z 1. polovice 14. stor., pretože prítomnosť dominikánov v meste je doložená písomne opätovne po tatárskom vpáde k r. 1275.

RETTUNGSGRABUNG AN DER STELLE DES DOMINIKANERKLOSTERS IN BANSKÁ ŠTIAVNICA. Die Grabung verlief in Banská Štiavnica (Bez. Žiar nad Hronom), im Areal des ehemaligen Dominikanerklosters aus dem 15.-20. Jh. In der Nähe der heutigen Maria-Himmelfahrts-Pfarrkirche befand sich ein Dominikanerkloster, das archivarisches im 15.-16. Jh. belegt ist und seit 1536 bis zum J. 1933 benützt wurde, wann das Gebäude vernichtet und das Terrain zur heutigen Gestalt zugerichtet wurde. Durch Schnitte deckte man den Teil des Heizkörpers in die durch eine Querwand aufgeteilten Räume (Dormitorien?) ab. Man erwägt über die Abdeckung des ersten Stockwerks des Objektes, das vielleicht die Disposition des Souterrains respektiert.

ZISTOVACÍ VÝSKUM V ILIJI

Jozef L a b u d a

Ilija (okr. Žiar nad Hronom), románsky kostol (M-34-122-D-b, 1 : 25 000, 285 : 347 mm), pravek, 13.-15. stor., zistovací výskum, uloženie nálezov SBM v Banskej Štiavnici.

Na severnej strane hlavnej lode kostola, z jeho vonkajšej časti, bol urobený výkop kvôli odvodneniu vlhnucej steny. Jeho úsek v miestach nárožia hlavnej lode a sakristie sa upravil do sondy 160x300 cm. V humusovitej vrstve (hĺ. 20 cm) boli črepy a železné predmety. Datovanie: mladšia doba bronzová, stredovek (13.-15. stor.). V kompaktnej hnedej hline, zmiešanej s drobnými kameňmi, sa sporadicky zachytili zvyšky ľudskej lebky a kostí (hĺ. 80 cm). Pozoruhodné bolo zistenie základového muriva nejakej stavby, ktoré prebieha paralelne s hlavnou loďou kostola, vzdialené 160 cm. Jedna strana muriva je vymedzená severnou časťou muriva sakristie, jeho š. je 60 cm.

Výskum zistil osídlenie z mladšej doby bronzovej. Po sporadických nálezoč zvyškov ľudských kostí z vonkajšej časti južnej lode kostola sa potvrdil predpoklad lokalizácie cintorína v bezprostrednej blízkosti hlavnej lode na jej severnej strane. Funkcia odkrytého muriva zatiaľ nie je zistená (výskum neskončený).

FESTSTELLUNGSGRABUNG IN ILIJA. In Ilija (Bez. Žiar nad Hronom) wurde Besiedlung aus der jüngeren Bronzezeit festgestellt. Nach sporadischen Funden von menschlichen Knochenresten aus dem äußeren Teil des S-Schiffes der romanischen Kirche ist die Voraussetzung einer Lokalisierung des Friedhofs in unmittelbarer Nähe des Hauptschiffes an seiner N-Seite bestätigt worden. Die Funktion des abgedeckten Gemäuers konnte einstweilen nicht gedeutet werden (die Grabung ist nicht beendet).

VÝSKUM V MEDZANOCH

Mária Lamiiová - Schmiedlová - Božena Tomášová

Medzany (okr. Prešov), Nižný Počkaj (27-44-18, 1 : 10 000, 358 : 459 mm), systematický výskum, ťažisko doba bronzová, doba rímska, doba sťahovania národov, uloženie nálezov VM v Prešove.

Pravobrežná mierne vyvýšená riečna terasa, nadmor. v. 300 m, preskúmaná plocha 780 m² (Lamiiová-Schmiedlová, M. - Tomášová, B.: Výskum polykultúrneho sídliska v Medzanych, In: Nové Obz. 33. Prešov, v tlači).

Doba bronzová (BD-HA), sídlisko, preskúmaných 20 kultúrnych jam kruhovitého tvaru, detský kostrový hrob umiestnený na dne zásobnej jamy spolu so zvyškami kostier bobra a zajaca, orientácia Z-V. Nevýrazný črepový materiál pochádzajúci z výplne objektov je málopočetný a zlomkovitý.

Doba rímska (2.-3. stor.), sídlisko, odkrytá zahĺbená chata obdĺžnikového pôdorysu a chata s nadzemnou kolovou konštrukciou, zásobné jamy, kultúrne jamy, výrobné objekty - pražnice(?) obdĺžnikového, resp. štvorcového pôdorysu, deštruovaná výrobná pec. Okrem črepov z väčšieho počtu hrncovitých nádob tvarovaných v ruke pochádzajú z výplne objektov aj prasleny a železný kľúč (zach. dl. 12,4 cm).

Doba sťahovania národov (4.-5. stor.), sídlisko, preskúmané 2 kultúrne jamy kruhového tvaru. Z keramiky sú najvýraznejšie fragmenty veľkých zásobníc s ústím formovaným do okružia, na pleciach zdobené viacnásobnou vlnovkou. Pozoruhodný je nález trojvrstvového kosteného hrebeňa. Obdĺžnikové doštičky, spojené 6 nitmi, prechádzajú do vysokého polkruhového držadla (š. 9,4 cm, v. 7,3 cm); datovanie do polovice 5. stor.

GRABUNG IN MEDZANY. Auf einer ebenen, sanft erhöhten Flußterrasse in Medzany (Bez. Prešov) wurden 43 Siedlungsobjekte abgedeckt. Bronzezeit (BD-HA): untersucht wurden Kulturgruben. Das wenige Material ist bruchstückhaft. Auf der Sohle einer Vorratsgrube war ein Kinderskelettgrab zusammen mit Skelettresten eines Bibers und Hasen situiert. Römische Zeit (2.-3. Jh.): Grundrisse von 2 Wohnbauten, Vorratsgruben und Produktionsobjekte von quadratischem bzw. rechteckigem Grundriß mit vorläufig unbekannter Bestimmung. Zahlreiches Keramikmaterial stammt vor allem von topfförmigen Gefäßen. Völkerwanderungszeit (4.-5. Jh.): freigelegt wurden Kulturgruben, wobei ein Dreilagenkamm aus Knochen mit halbkreisförmigem Griff geborgen wurde.

DRUHÁ SEZÓNA VÝSKUMU HRADISKA PRIEKOPA VO ZVOLENE

Marta Mácelová

Zvolen, časť Môťová (okr. Zvolen), Priekopa (36-32, 1 : 50 000, 275 : 115 mm), hradisko (KP č. Ss/1205), systematický výskum, 9.-11. stor., uloženie nálezov SM v Banskej Bystrici.

Pokračovanie v odkrývke pravého krídla umelého vstupu na hradisko, zistená š. valu pri päte - 18 m.

Plošná odkrývka valu za ohradou záhradkárskej osady vo východnej časti. Zistené 3 stavebné fázy výstavby fortifikácie: 1. fáza: hlinený val s kamenným čelným múrom (š. 160 cm) na vonkajšej strane, 2. fáza: drevená komorová konštrukcia s nabitou hlinou, vybudovaná na deštrukcii kamenného múru; vonkajšia komora stabilizovaná bermou, 3. fáza: na vonkajšej polovici valu nad komorovou konštrukciou obvodový kamenný múr budovaný na maltu (obr. 20).

Odkrývanie vonkajšej polovice valu v juhozápadnej časti v bývalej cigánskej kolónii, obnaženie deštrukcie čelného kamenného múru z bridlíc s doskovitou odľučnosťou, kladených nasucho (obr. 21).

Sledovanie fortifikácie v severovýchodnej a severozápadnej časti hradiska a sledovanie jednotlivých fáz opevnenia.

Odkrývka sídliskového objektu z 10.-11. stor. na parcele č. 17 v juhozápadnej časti areálu (obr. 22).

Odkrývka juhovýchodného rohu sídliskového objektu s keramikou z 10.-11. stor. na prístupovej ceste v strede hradiska (obr. 23).

ZWEITE SAISON DER BURGWALLGRABUNG PRIEKOPA IN ZVOLEN. Im Teil Môtová setzte die Abdeckung der Fortifikation im SO-Teil des Burgwalls fort; festgestellt wurden 3 näher nicht datierte Bauphasen (Abb. 20). Freigelegt wurde die äußere Hälfte des Walls im SW-Teil des Burgwalls, der 2 Bauphasen aufwies 2 Objekte aus dem 10.-11. Jh. wurden im Innenareal des Burgwalls untersucht (Abb. 22, 23).

PRAVEKÉ A STREDOVEKÉ NÁLEZY ZO SLIAČA

Marta Mácelová

Sliač, časť Rybáre (okr. Zvolen), uloženie nálezov SM v Banskej Bystrici.

a/ Rybárska ul. (36-32, 1 : 50 000, 279 : 143 mm), mladšia doba bronzová (BD-HA₁), hrob lužickej kultúry.

Pri hĺbení ryhy teplovodu pre nové sídlisko bol porušený hrob lužickej kultúry. Z hl. 120 cm pochádza dvojúčá amfora s kužeľovitým hrdlom, rovno zrezaným okrajom a dvojkónickým ostro lomeným telom, ktoré je v hornej časti zdobené veľkými plytkými kruhovitými jamkami. Jamky oddeľujú od seba zväzky jemných šikmých rýh. Materiál tvorí jemne plavená hlina s pieskom, povrch je tuhovaný, v. 16 cm, Ø dna 8,2 cm, Ø ústia 13,4 cm, hr. 0,5 cm, š. ucha 2,3 cm (obr. 24).

b/ Rybárska ul. (36-32, 1 : 50 000, 279 : 147 mm), porušený sídliskový objekt, 14.-15. stor., záchranný výskum.

V teplovodnej ryhe 80 m južne od porušeného lužického hrobu sa v hl. 60 cm zistila sídlisková kultúrna vrstva obsahujúca početné fragmenty stredovekej keramiky (obr. 25) a osteologický materiál.

URZEITLICHE UND MITTELALTERLICHE FUNDE AUS SLIAČ. In Sliač im Teil Rybáre (Bez. Zvolen) wurde durch Erdarbeiten ein Grab der Lausitzer Kultur gestört, das in die Stufe BD-HA₁ datierte Keramik enthielt (Abb. 24). Die mittelalterliche Siedlungsschicht fügt sich der Keramik nach (Abb. 25) in das 14.-15. Jh.

ZNIČENÝ LUŽICKÝ HROB VO ZVOLENE

Marta M á c e l o v á

Zvolen (okr. Zvolen), Balkán (36-32, 1 : 50 000, 315 : 247 mm), mladšia doba bronzová (HA₁), lužická kultúra, zničený hrob, uloženie nálezov VM vo Zvolene.

Pri kopaní pivnice v rodinnom dome na Balkáne č. 9/810 (obr. 26) bol úplne zničený lužický hrob, ktorý obsahoval 6-7 nádob vo fragmentoch. Zo zachráneného materiálu sa zrekonštruovala dvojchá profilovaná misa s prehnutým hrdlom a kónickým telom, v. 19 cm, Ø ústia 37 cm, Ø dna 11 cm, hr. 1,2 cm.

Ďalší inventár tvorila pravdepodobne veľká amfora s horizontálne vyhnutým rovným okrajom so š. 4,2 cm, s kónickým hrdlom a so zdrsneným povrchom; 2 dna z hrncov; dno z tenkostennej šálky alebo džbánka a dno šálky alebo črπάka, vnútri zdobené. Črepy z vydutia hrubostenných nádob sú zdobené zvislými žliabkami. Inventár z hrobu patrí do mladšej doby bronzovej - HA₁. Porušený hrob je pravdepodobne súčasťou lužického pohrebiska, čiastočne preskúmaného r. 1954 (Balaša, G. 1964: Zvolen v období lužickej kultúry. Banská Bystrica).

VERNICHTETES LAUSITZER GRAB IN ZVOLEN. Beim Aushub eines Kellers in Zvolen, Teil Balkán, wurde ein Lausitzer Grab vernichtet, das Fragmente von 6-7 Gefäßen enthielt. Das Grab, rahmenhaft in die jüngere Bronzezeit HA₁ datiert, ist wahrscheinlich der Teil eines im J. 1954 untersuchten Gräberfeldes (Abb. 26).

Z PRIESKUMOV V OKRESE BRATISLAVA-VIDIEK

Klára M a r k o v á

Prieskumy a povrchový zber, uloženie nálezov AÚ SAV v Nitre.

1. B l a t n é (45-111, 1 : 25 000, 232 : 330 mm), zber z plynovodnej ryhy.

Terasa pravého brehu Stoličného potoka v intraviláne obce: č. d. 102 - lengyelská kultúra, starý stupeň, črepy - pomerne hrubostenné, obojstranne so stopami červenomaľovanej nečitateľnej výzdoby, mazanica; č. d. 310 - črepy, lengyelská kultúra (staršie stupne), nevýrazné črepy z doby bronzovej.

2. Š e n k v í c e (45-111, 1 : 25 000, 355 : 220, 377 : 208 mm), povrchový zber.

Ostroh na sútoku Hruškového a Stoličného potoka. Nálezy: črepy z tuhového materiálu z doby laténskej, málo výrazné keramické fragmenty velatickej kultúry a z eneolitu spolu s fragmentom kamenného sekeromlatu.

3. V i n i č n é (44-222, 1 : 25 000, 115 : 316 mm), povrchový zber.

Terasa pravého brehu Viničnianskeho potoka. Lokalita narušená stavbou nádrže. Nálezy: črepový materiál z obdobia neolitu a výraznejšie črepy kultúry s kanelovanou keramikou a stredodunajskej mohylovej kultúry.

BEGEHUNGEN IM BEZIRK BRATISLAVA-LAND. Begehungen und Lesefunde verwirklichte man in den Gemeinden: 1. Blatné - Intravillan, Lengyel-Kultur (Ältere Stufen), Bronzezeit, als Lesefunde gewonnenes Scherbenmaterial aus einer Gasleitungsrinne. 2. Šenkvice - Sporn am Zusammenfluß der Bäche Hrušovský und Stoličný potok, Scherben aus der Latènezeit, der Velatice-Kultur und dem Äneolithikum. 3. Viničné - Terrasse am rechten Ufer des Baches Viničniansky potok, Scherben der mitteldanubischen Hügelgräberkultur, der Kultur mit kannellierter Keramik und aus dem Neolithikum.

ZÁCHRANNÉ VÝSKUMY ARCHEOLOGICKÉHO ODDELENIA MSPSOP V HISTORICKOM JADRE BRATISLAVY

Marta Maruniaková

Záchranné výskumy v historickom jadre štátnej mestskej pamiatkovej rezervácie (ďalej iba ŠMPR) v Bratislave, časť Staré Mesto, ťažisko doba laténska, 14.-16. stor., 17.-18. stor., uloženie nálezov MSPSOP v Bratislave.

1. Leningradská 1 - parcela 8, južná časť ŠMPR. V statickej sonde vo dvore objektu zistený zvyšok kamennej studne, v jej zásype keramika z 18. stor.

2. Michalská 7 - parcela 381, severozápadná časť ŠMPR. V statickej sonde na dvore odkrytá časť laténskeho objektu s keramikou (LC-LD) a s pohodenými 2 detskými kostrami.

3. Michalská 9 - parcela 383, severozápadná časť ŠMPR, nadmor. v. 142,94 m. V statickej sonde vo dvore objektu prerezaná odpadová jama s keramikou a so sklom zo 17.-18. stor.

4. Michalská 20 - parcela 37, severozápadná časť ŠMPR, nadmor. v. 145,81 m. V prízemí objektu zistené v hĺ. 173-192 cm od úrovne miestnosti stredoveké kamenné múrivo s okrovou maltou, orientované kolmo na uličnú čiaru.

5. Nám. 4. apríla 4 - parcela 11, centrálna časť ŠMPR. V prízemí objektu odpadová jama s keramikou a so sklom z 15.-16. stor. a kamenná studňa (v zásype keramika a sklo zo 16.-18. stor.).

6. Paulínyho ul. 3 - mimo ŠMPR. V prízemí objektu v hĺ. 130 cm od úrovne miestnosti nájdená laténska kultúrna vrstva s keramikou (LC-LD), v zásypovej vrstve nad ňou (stavebná sutina) minca zo 17. stor. (grófstvo Ferrara).

7. Zelená ul. 1 - parcela 332, centrálna časť ŠMPR, nadmor. v. 135,25 m (úroveň suterénu). V suteréne objektu 2 odpadové jamy s keramikou a so sklom z 15.-16. stor. a kamenný múrik neznámej funkcie, hrubý 40 cm, v jeho blízkosti sklo zo 14. stor.

8. Židovská ul. 17 - Žigayova kúria, mimo ŠMPR, nadmor. v. 157,20 m. V prízemí objektu objavená valcovitá murovaná kamenná ľadovňa, preklenutá barokovými tehliami. V zásype keramika, kovové predmety a sklo zo 17.-18. stor., ľadovne cca 2,2 m, hĺ. nezistená pre spodnú vodu (viac ako 5 m).

RETTUNGSGRABUNGEN DER ARCHÄOLOGISCHEN ABTEILUNG DES MSPSOP IM HISTORISCHEN KERN VON BRATISLAVA. In der staatlichen städtischen Denkmalreservation Bratislava und in den anliegenden Teilen konstatierte man durch Rettungsgrabungen an 8 Stellen Objekte und Funde mit dem Schwerpunkt in der Latènezeit, im 14.-16. und 17.-18. Jh.

VÝSKUMY V TRNAVE

Klára M é s z á r o s o v á

Menšie výskumy v historickom jadre Trnavy (okr. Trnava), vyvolané stavebnými prácami, uloženie nálezov ZsM v Trnave.

1. Gottwaldovo námestie 6 (35-33-19, 1 : 10 000, 91 : 349 mm). Zisťovací výskum v pivnici pri uličnej fasáde domu. Sídlišťová vrstva charakteru navážky, nálezy so stopami požiaru, 14.-16. stor.

2. Dolnopotočná ulica (35-33-19, 1 : 10 000, 74 : 355 mm). Záchranný výskum na stavenisku, sídliskové nálezy. Drevené koly na ploche 3,7x10,2 m, zapustené do štrku, pozostatky väčšej konštrukcie (most). Nálezy: črepy, kľúč, 14.-16. stor.

Objekt s obsahom koženého odpadu, 16. stor.

Novoveké sídliskové nálezy, habánska majolika, sklo, 17.-18. stor.

3. Horné bašty (35-33-19, 1 : 10 000, 82-72 : 309 mm). Zisťovací výskum pri hradbovom múre, upriamený na zistenie pôdorysu a spôsobu stavby 2 veží. Chronologicky základy veže založené prv a nezávisle od základov hradbových múrov. Okrem novovekých črepov malý počet črepov z 13.-16. stor.

GRABUNGEN IN TRNAVA. Im historischen Kern von Trnava erfolgten kleinere Grabungen im Zusammenhang mit Bauarbeiten: 1. Platz Gottwaldovo nám. 6, ein Keller, Feststellungsgrabung, Siedlungsfunde, 14.-16. Jh. 2. Gasse Dolnopotočná ulica, Rettungsgrabung auf einem Bauplatz, Siedlungsfunde, Reste einer Holzkonstruktion - Pfosten, Scherben, ein Schlüssel, 14.-16. Jh., Lederfunde, 16. Jh., Habaner Funde, Neuzeit. 3. Horné bašty, Feststellungsgrabung bei der Stadtmauer, festgestellte Turmgrundrisse, Beziehung der Turmfundamente zur Stadtmauer, Siedlungsfunde, 13.-16. Jh.

POKRAČOVANIE VÝSKUMU SÍDLISKA V BUDKOVCIACH

Elena M i r o š š a y o v á

Budkovce (okr. Michalovce), Červenica - Hora (M-34-128-B-b, 1 : 25 000, 260-265 : 172-180 mm), pokračovanie záchranného výskumu, neskorá doba halštatská až staršia doba laténska, uloženie nálezov VPS AÚ SAV v Košiciach.

Ukončenie odkrývania sídliskového objektu 1/88 (Miroššayová, E. - Gačková, L. 1990: Záchranný výskum sídliska v Budkovciach. In: Archeol. Výsk. a Nál. na Slov. v r. 1988. Nitra, v tlači). Výplň: kompletná konská lebka pri juhozápadnom okraji zahĺbenia; prepálené zvieracie kosti, zlomky kuchynskej keramiky, keramiky vytočenej na kruhu, prasleny, uhličky. Objekt 2/89 narušený melioračnou ryhou, čiastočne zahĺbený, štvorhranný pôdorys, približne uprostred kolová jama. Výplň: železná ihlica s hlavicom stočenou do očka, železné šidlo, fragmenty kuchynskej keramiky a keramiky vytočenej na kruhu, zdobené prasleny, zvieracie kosti.

FORTSETZUNG DER SIEDLUNGSGRABUNG IN BUDKOVCE. In Budkovce (Bez. Michalovce) wurde die Abdeckung des Siedlungsobjektes 1/88 abgeschlossen. Das Objekt 2/89 war gestört, teilweise eingetieft, von viereckigem Grundriß, inmitten mit einem Pfostenloch. Die Füllerde ergab eine eiserne Ösennadel, eine Eisenahle, verzierte Spinnwirtel, Fragmente von Küchen- und scheibengedrehter Keramik. Die Funde sind in die späte Hallstatt- bis in die ältere Latènezeit datiert.

STREDOVEKÉ NÁLEZY Z LIPTOVSKÉHO JÁNA

Peter M ú d r y

Liptovský Ján (okr. Liptovský Mikuláš), parcela 191/3 (26-44-21, 1 : 10 000, 423 : 124 mm), 13.-14. stor., sídlisko, záchranný výskum, uloženie nálezov LM v Ružomberku.

Ľavá terasa potoka Štiavnička, nadmor. v. 645 m., geomorfologický celok Nízke Tatry.

Pri stavbe pivnice porušená sídlisková vrstva, preskúmaná plocha 50 m², nálezy zlomkov keramiky a zvieracích kostí.

MITTELALTERLICHE FUNDE AUS LIPTOVSKÝ JÁN. Die Rettungsgrabung in Liptovský Ján (Bez. Liptovský Mikuláš) erfaßte eine Siedlungsschicht mit Funden von Keramik und Tierknochen aus dem 13.-14. Jh.

ZISTOVACÍ VÝSKUM FORTIFIKÁCIE LENGYELSKEJ KULTÚRY V BOROVEJ

Viera N ě m e j c o v á - P a v ú k o v á

Borová (okr. Trnava), fortifikácia (35-33-17, 1 : 10 000, 110 : 338 mm), lengyelská kultúra, zistovací výskum, uloženie nálezov AŮ SAV v Nitre.

J. Bátora objavil na leteckej snímke dvojitý kruhový útvar. Rysoval sa zreteľne v tesnej blízkosti poľnej cesty vychádzajúcej od živočíšnej farmy a ústiacej kolmo na ťah Trnava - Modra - Bratislava. Vďaka tomu a tiež blízkosti stĺpov elektrického vedenia, jasne na snímke sledovateľných, bolo možné objekt v teréne (v nadmor. v. 216 m) presne lokalizovať. Zdvojenie tmavo sa rysujúcich kruhových priekop - vonkajšej s $\varnothing$ cca 150-160 m, vnútornej cca 100 m, dovolilo objekt s najväčšou pravdepodobnosťou interpretovať ako dvojitú kruhovú fortifikáciu lengyelskej kultúry. Na lokalite bol na povrchu zberom získaný veľmi korodovaný, presnejšie v rámci lengyelskej kultúry nezaraditeľný črepový materiál, tiež dosť kamenných sílexov a zlomkov kamenných sekier a sekeromlatov.

I keď objekt nie je jediný, ktorý bol z leteckých snímok alebo priamo leteckou prospekciou posledne zistený (ďalší objavila D. Bialeková severne od Nitry v chotári obce Dolné Otrokovce, okr. Topoľčany), jeho poloha na trase exkurzie XII. svetového kongresu UISPP v r. 1991 dala podnet na zistovací výskum.

Kruhovitý objekt bol v blízkosti stredu preťatý sondou, približne kolmou na poľnú cestu, orientovanou SV-JZ, 200 m od posledného rožného stĺpu elektric-

kého vedenia v mieste zmeny jeho smeru. Ako východiskový bod bola použitá dodnes stojaca betónová objímka pôvodného dreveného stĺpu, zachytená na leteckej snímke (bezprostredne nato boli drevené stĺpy vedenia nahradené betónovými, osadenými tesne alebo takmer tesne vedľa pôvodných).

Zisťovacia sonda, dlhá 220 m, široká 2,80 m, v miestach priebehu fortifikácie bola rozšírená na 2 väčšie plochy, a to 37x10 m a 80x10 m. Napriek zreteľnej viditeľnosti oboch kruhových útvarov na prvej snímke z vojenského archívu v Dobruške i na záberoch opakovaných počas výskumu sa výskumom samotným (aj pri rozsahu odkryvky, ktorá dĺžkou podstatne prevýšila maximálny možný priemer objektu a šírkou sondy dosiahla 10 m v exponovaných miestach) zistila len jedna priekopa. Vnútorňý priemer útvaru zisteného výskumom je 93 m a zatiaľ sa predpokladá, že ide pravdepodobne o vnútorňý kruh. Šírka priekopy, prerezanej na dvoch protiahlych miestach, kolíše okolo 13 m. Palisádové žlaby, bežné v iných skúmaných fortifikáciách lengyelskej kultúry, sa nenašli.

Lokalita je situovaná na plochej vyvýšenine - dvojterase, obtekanej pôvodne z oboch strán potokmi. Jeden z nich ešte existuje, koryto druhého je už zarované. Hnedozemný pôdny typ tvorí na lokalite 25-40 cm hrubý príkrov, pod ktorým je vytvorený veľmi výrazný približne rovnako hrubý červenkastý horizont B. Jeho úplná intaktnosť na všetkých získaných profiloch nedovoľuje zatiaľ predpokladať, že druhá z priekop bola plytká a siahala len po spraš - musela by sa končiť ešte v ornici. Tiež palisádové žlaby, pokiaľ by nezasahovali do spraše, by museli horizont B pretínať, čo sa nezistilo.

Severovýchodný oblúk priekopy bol v š. 2,5 m rozrezaný, aby sa získal informatívny pohľad na jej priebeh v profile - tvar, hĺbku a charakter zásypu.

Stredná časť priekopy, pri pohľade zhora i v reze, je vyplnená typickým tmavým, temer čiernym zásypom, ktorý sa zjavne opakuje vo väčšine doteraz skúmaných objektov tohto druhu. Na najhlbšom mieste, v strede priekopy, zasahuje do hĺ. 90 cm. Pod ním plynule pokračuje vrstva horizontu B, vybiehajúca spod ornice, v mieste priekopy prehnutá a pokrývajúca v hr. 50-80 cm zásyp vlastnej priekopy. Pod vrstvou horizontu B sa priekopa výrazne zužuje, takže v hĺ. 120-140 cm, kde začína klesať dolu, je jej š. len 400 cm.

Rez priekopou bol z technických dôvodov urobený len do hĺ. 300 cm. V tejto hĺbke bola priekopa stále ešte široká 240-260 cm. Ak jej dno nie je ploché a má klasický hrotitý tvar, možno počítať s celkovou hĺ. 500-550 cm od povrchu.

Zásyp vlastnej priekopy pod horizontom B až do dosiahnutej hĺ. 300 cm je jednoliaty, svetlý sivohnedý až svetlohnedý, nezvrstvený, miestami od spraše slabšie odlišiteľný. Prekrytím horizontom B i celkovou štruktúrou sa dosť výrazne líši od výplne priekop oboch fortifikácií zo Svodína i fortifikácie z neďalekých Bučian a tiež nálezy v dosiahnutej hĺbke boli nepočítané. Sú z priesčitej hliny, s korodovaným povrchom ako nálezy zo zberu. Vráťane takmer celej ľahko zvonovite profilovanej masívnej nohy z misky na nôžke pôsobia doteraz mladším dojmom ako známe nálezy z horizontu stupňa I.

V hĺ. 195-210 cm sa v priekope našla neúplná lebka muža a skelet ďalšieho jedinca ženského pohlavia (pozri J. Jakab v tejto ročenke). Z vonkajšej strany priekopy sa našiel v sonde kruhový objekt, žiaľ, bez nálezov.

Po skončení geofyzikálnych meraní, upriamených na problém zdvojeného pôdorysu priekop na leteckých snímkach a ďalšie stavebné detaily, je plánovaná

v r. 1990 rozsiahlejšia odokrývka pravdepodobne severného kvadrantu fortifikácie a jej bezprostredného zázemia.

FESTSTELLUNGSGRABUNG AUF EINER FORTIFIKATION DER LENGYEL-KULTUR IN BOROVÁ. In Borová (Bez. Trnava) wurde in 216 m Überseeöhe nach einer Flugaufnahme ein doppeltes kreisförmiges Gebilde festgestellt. Die sich dunkel skizzierenden Doppelgräben - der äußere von ca. 150-160 m Dm., der innere ca. von 100 m Dm. - erlaubten die Interpretation mit größter Wahrscheinlichkeit als doppelte Kreisfortifikation der Lengyel-Kultur, was Funde von der Fundstelle bestätigt haben. Die Lage des Objektes auf der Exkursionstrasse des XII. Weltkongresses der UISPP im J. 1991 gab die Anregung zu einer Feststellungsgrabung. Durch die Kreisanlage wurde in der Nähe ihrer Mitte ein 220 m langer, NO-SW orientierter Schnitt angelegt. Trotz der klaren Sichtbarkeit beider Kreisgebilde auf der ursprünglichen Aufnahme aus dem Militäarchiv und auch auf den wiederholten Aufnahmen während der Grabung, wurde bei der Grabung selbst nur 1 Graben festgestellt (bestätigt auch durch geophysikalische Messungen J. Tírpáks). Der innere Durchmesser des durch die Grabung festgestellten Gebildes mißt 93 m und im Zusammenhang mit den bei der Flugaufnahme festgestellten 2 Kreisen wird vorausgesetzt, daß es sich wahrscheinlich um den inneren Kreis handelt. Die Breite des an zwei gegenüberliegenden Stellen durchschnittenen Grabens schwankt um 13 m herum. Palisadenrinnen wurden einstweilen an seiner Innenseite nicht gefunden. Der Schnitt durch den Graben wurde aus technischen Gründen nur bis zur Tiefe von 300 cm gemacht, wo der Graben immer noch 240-260 cm breit war. Falls seine Sohle nicht flach, sondern klassisch zugespitzt ist, dürfte mit seiner Gesamt-T. von 500-550 cm von der Oberfläche zu rechnen sein. Das bis jetzt gefundene, nicht sehr zahlreiche Keramikmaterial erweckt vorläufig einen jüngeren Eindruck als die bekannten Funde des Horizontes der Stufe I der Lengyel-Kultur. Die Analyse der anthropologischen Reste bringt der Beitrag von J. Jakab in diesem Jahrgang.

NOVÉ NÁLEZY Z IVANOVIEC

Tamara Nešporová

Ivanovce (okr. Trenčín), Skala (M-33-120-D-b, 1 : 25 000, 277 : 36 mm), sídliskové nálezy, hromadný nález, ťažisko doba rímska, uloženie nálezov TM v Trenčíne.

Pri záchranej akcii na dnes už klasickej polykultúrnej lokalite boli získané nálezy: a/ kostené hroty a šidlá, b/ kamenná štiepaná industria - čepieľky, c/ železný hrot šípú listovitého tvaru, d/ hromadný nález rímskych mincí.

Najvýznamnejší je hromadný nález 35 rímskych mincí, pôvodne uložených v nádobe. Pozostávajú prevažne z malých bronzov, ktoré sú ošúchané, v niektorých prípadoch po obvode vyštrbené, skorodované, preto ťažko čitateľné (zatiaľ nekonzervované).

Nálezy skupiny a, b sú z eneolitu až zo staršej doby bronzovej (bošácka skupina, maďarovská kultúra). Železný hrot sa datuje do 9. stor. na základe typológie. Hromadný nález podľa celkovej ikonografie a najlepšie zachovaných mincí - Konstans (337-350) a Valens (364-378) - je datovaný do 4. stor., záverečnej fázy mladšej doby rímskej.

NEUFUNDE AUS IVANOVCE. Aus der Lage Skala, einer klassischen polykulturellen Fundstelle in Ivanovce (Bez. Trenčín), wurden neue Funde gerettet: Spaltindustrie in Form von Klingen und Knochenspitzen und -ahlen aus dem Äneolithikum bis älteren Bronzezeit - Bošáca-Gruppe, Maďarovce-Kultur; eine blattförmige Eisenpfeilspitze aus dem 9. Jh.; ein Depotfund von 35 römischen Münzen in einem Gefäß wird aufgrund der Ikonographie und lesbaren Münzen von Konstans (337-350) und Valens (364-378) in das 4. Jh. datiert.

TRETIA SEZÓNA VÝSKUMU V TRENČÍNE-BREZINE

Tamara Nešporová

Trenčín (okr. Trenčín), Brezina (35-21-16, 1 : 10 000, 165 : 340 mm), predstihový výskum, ťažisko staršia doba bronzová, uloženie nálezov TM v Trenčíne.

Výskumné práce sa sústredili len v polohe Čerešňový sad, kde boli otvorené sondy v predchádzajúcich rokoch. Plošná odkrývka tu nie je možná pre lesný porast. Sondy sú sústredené na východnej strane Čerešňového sadu v rámci plochy opevnenej tzv. spečeným valom.

Doba bronzová, sídlisko. Nálež kamennej deštrukcie po celej šírke sondy. Pričným rezom bola zistená hrotitá priekopa opevnenia, vyplnená okrem uvedenej kamennej deštrukcie zeminou s početnými uhlíkmi i väčšími kusmi zuhoľnatého dreva, ojedinele mazanicou. Kameň je lomový, použité sú aj riečne okruhlíky. Rámcové datovanie do doby bronzovej, ako aj priebeh opevnenia sa spresnia ďalším výskumom.

Staršia doba bronzová, pohrebisko. Preskúmaný bol v poradí piaty hrob - v hl. 210 cm. Na tej istej úrovni v profile sondy sa našla lebka z ďalšieho hrobu (tento hrob sa neodkrýval). Na hrob upozornilo zoskupenie zvieracích kostí, ktoré boli upravované pozdĺžnym a šikmým štiepaním, dlhých dutých kostí a kĺbových častí. Pod nimi (25 cm) sa nachádzal hrob s kostrou v silno skrčenej polohe na pravom boku; lebka, orientovaná na JV, rozdrvená tlakom pôdy, bola pôvodne pritiahnutá ku kolenám. Hrob bol bez nálezov, v dolnej časti sa našiel stavec väčšieho cicavca, poškodený, neopracovaný.

DRITTE GRABUNGSSAISON IN TRENČÍN-BREZINA. Fortsetzung der Vorsprungsgrabung in Trenčín, Lage Čerešňový sad, auf der Ostseite, auf einer mit einem sog. verbackenem Wall befestigten Fläche. Man stieß auf die Steindestruktion einer älteren Befestigung, mit welcher der durch einen Querschnitt festgestellte Spitzgraben ausgefüllt war. Das verwendete Material waren Bruchsteine, Flußgeröll, Holz und Erde. Die rahmenhafte Datierung in die Bronzezeit wird durch weitere Grabungen präzisiert werden. In derselben Lage wurde das

fünfte Grab eines Älterbronzezeitlichen Gräberfeldes abgedeckt. Der Tote lag in 210 cm T. in extremer rechter Hocklage, der Schädel nach SO orientiert, ohne Funde, außer dem Wirbel eines größeren Säugetieres im Grab. Über dem Grab (25 cm) war eine Gruppe von Tierknochen, einige durch Längs- und Querspaltung zugerichtet, nicht bearbeitet.

STREDOVEKÁ KERAMIKA Z KUKUČINOVA

Gabriel Nevizánsky

Kukučínov (okr. Levice), záhrada domu č. 72, majiteľ J. Serfözö (M-34-134-C-b, 1 : 25 000, 176 : 319 mm), náhodný nález, sídlisko, 13. stor., uloženie nálezov AÚ SAV v Nitre.

Severná časť obce, pravobrežná terasa potoka Perec. Pri kopaní jamy bola narušená sídlisková jama. Vo výplni sa našla na kruhu vytočená keramika - črepy z hrncovitých nádob (obr. 27: 1) a pokrývky (obr. 27: 2). Osada sa v písomných prameňoch uvádza v r. 1293 pod názvom Vruzy, neskôr v r. 1307 Urusi (Györffy, Gy. 1987: Az Árpád-kori Magyarország történeti földrajza I, 3. vydanie. Budapest, s. 464-565).

MITTELALTERLICHE KERAMIK AUS KUKUČINOV. Im Nordteil der Gemeinde Kukučínov (Bez. Levice) wurde eine Siedlungsgrube gestört, die Keramik aus dem 13. Jh. enthielt (Abb. 27).

ZÁCHRANNÝ VÝSKUM V SIKENICI, ČASŤ VEĽKÝ PESEK

Gabriel Nevizánsky - Margaréta Pölhösová

Sikenica, časť Veľký Pesek (okr. Levice), Szilasok (M-34-134-C-d, 1 : 25 000, 126-128 : 10 mm), záchranný výskum, doba bronzová, doba rímska, staromaďarská kultúra, uloženie nálezov Tkm v Leviciach.

Západný svah nízkej terasy nad inundačným terénom potoka Perec, nadmor. v. 136-137 m. Asi 500 m na SZ od okraja bývalej, dnes zlúčenej obce Veľký Pesek približne v strede vzdialenosti medzi tokom Sikenica a Perec 300 m na Z od kóty 137,6, resp. starého kalvínskeho cintorína, po ľavej strane hradskej Veľký Pesek - Kukučínov.

Rekultiváciou poľnohospodárskej pôdy bolo zničené malé staromaďarské pohrebisko (6-7 hrobov) z 10. stor. Z rozrušených hrobov je takmer úplný plechový kotúč s Ø 8 cm, zdobený hviezdicovým ornamentom, fragment ďalšieho podobného a mušľa kauri.

Odkrytá bola plocha 200 m². Zistili sa sídliskové objekty z mladšej doby bronzovej a z doby rímskej (chata, 2 jamy). Veľmi narušený kostrový hrob, orientovaný v smere JJV-SSZ (158°), pravdepodobne z 10. stor., neobsahoval prílohy. Na lokalite je doložené i osídlenie lengyelskej kultúry a v dobe laténskej.

Asi 300-400 m na V od tejto lokality, v polohe Két víz kőze (M-34-134-C-d, 1 : 25 000, 118-124 : 5-12 mm), tesne nad inundačným terénom Sikenice sa zachytilo na ploche 200x400 m osídlenie z 10.-11. stor. (obr. 28).

RETTUNGSGRABUNG IN SIKENICA, TEIL VEĽKÝ PESEK. Durch Erdarbeiten wurde in Sikenica, Teil Veľký Pesek (Bez. Levice) ein kleines altmagyarisches Gräberfeld gestört. Aus 6-7 vernichteten Gräbern rettete man nur eine fast vollständige, mit Sternornament verzierte Blechscheibe von 8 cm Dm., das Fragment einer weiteren und eine Kaurimuschel. Während der Rettungsgrabung wurden Siedlungsobjekte aus der jüngeren Bronzezeit und der römischen Zeit abgedeckt, bzw. ein Skelettgrab wahrscheinlich aus dem 10. Jh., das jedoch keine Beigabe enthielt. Etwa 300-400 m östlich der Fundstelle wurde eine Siedlung aus dem 10.-11. Jh. festgestellt (Abb. 28).

SBĚREM OVĚŘENÉ SÍDLIŠTĚ V KATASTRU MAJCICHOVA

Petr Novák

Majcichov (okr. Trnava), Úvrat (45-11-05, 1 : 10 000, 392 : 325 mm), povrchový sběr, sídliště, eneolit, doba bronzová, doba laténská, uložení nálezů ZsM v Trnavě.

Polykulturní sídliště se rozkládá na mírné terénní vlně 50-100 m od soutoku Trnávky s Parnou směrem k silnici Zeleneč - Majcichov. Ve sběrem získaném střepovém materiálu jsou zastoupené zlomky nádob badenské kultury, přesněji nespecifikované doby bronzové a kultury laténské. Spolu se střepovým materiálem se našla kamenná lichoběžníková sekera.

DURCH BEGEHUNG BEGLAUBIGTE SIEDLUNG IM KATASTER VON MAJCICHOV. Durch Lesefunde oberhalb des Zusammenflusses der Parná und Trnávka im Kataster der Gemeinde Majcichov (Bez. Trnava) stellte man eine polykulturelle Siedlung fest. Das Scherbenmaterial und ein trapezförmiges Silexflachbeil stammt aus der Zeit der Badener Kultur, aus einem genauer nicht spezifizierten Abschnitt der Bronze- und Latènezeit.

VÝSLEDKY PRŮZKUMU KATASTRU DOBRÉ VODY

Petr Novák

Dobrá Voda (okr. Trnava), povrchový sběr, sídliště, neolit - eneolit, uložení nálezů sbírkou F. a A. Novák a ZsM v Trnavě.

1. Vlasáčka (35-31-14, 1 : 10 000, 307 : 325 mm), lokalita se nachází na jihovýchodním svahu spadajícím k přítoku Blavy. Povrchovým sběrem ověřené sídliště se projevuje zlomky mazanice, nevýraznými střepy, úštěpy a fragmenty broušené industrie. Nálezy neumožňují přesnější datování jak do širšího rámce lengyelské kultury.

2. Záhumenice (35-31-14, 1 : 10 000, 355 : 170 mm), lokalita leží východně od obce na plochem návrší. Bližší lokalizaci neolitického až eneolitického sídliště umožnily zlomky mazanice a broušených kamenných nástrojů.

3. Konča Skaliek (35-31-14, 1 : 10 000, 260 : 47 mm), hlubokou orbou značně porušené sídliště je na východním svahu spadajícím k přítoku Blavy. Sběrem získaný střeptový materiál, kamenná štípaná a broušená industrie patří vnějšími znaky do širšího rámce lengyelské kultury.

ERGEBNISSE DER BEGEHUNG DES KATASTERS DOBRÁ VODA. Bei Oberflächenbegehungen im Kataster Dobrá Voda (Bez. Trnava) stellte man in den Lagen Vlasáčka, Záhumenice und Konča Skaliek eine durch Überpflügung gestörte Siedlung fest. Das gefundene Scherbenmaterial, Spalt- und geschliffene Industrie ermöglichen die Zuweisung in den breiteren Rahmen der Lengyel-Kultur.

NÁLEZ ŽELEZNÉHO STRMEŇA V HLOHOVCI, ČASŤ ŠULEKOVO

Peter N o v o s e d l í k

Hlohovec, časť Šulekovo (okr. Trnava), blízko pobočky závodu Mier (35-34-12, 1 : 10 000, 225 : 318 mm), ojedinelý nález, novovek, zber, uloženie nálezu OM v Hlohovci.

Pri jesennej orbe bol vyoraný železný strmeň (obr. 29), ktorý našiel P. Spál z Hlohovca, časť Šulekovo. Menovaný odovzdal strmeň do múzea v Hlohovci. Strmeň pochádza z konca 17. stor. (Kalmár, J. 1971: Régi magyar fegyverek. Budapest, s. 349).

FUND EINES EISENSTEIGBÜGELS IN HLOHOVEC, TEIL ŠULEKOVO. Bei Herbstpflügungen wurde in Hlohovec, Teil Šulekovo (Bez. Trnava) ein eiserner Steigbügel vom Ende des 17. Jh. ausgeackert (Abb. 29).

HROMOVÝ KLIN Z LÚČNICE NAD ŽITAVOU

Bohuslav N o v o t n ý

Lúčnica nad Žitavou (okr. Nitra), dom čp. 156, majiteľka A. Požgayová, náhodný nález, eneolit a novovek, uloženie nálezu v porovnávacej zbierke FFUK v Bratislave.

Na povale za hradou bol uložený tzv. hromový klin - kamenný sekeromlat (obr. 30). Pôvodne ho našli pred r. 1920 pri kopaní základov hospodárskej budovy.

"DONNERKEIL" AUS LÚČNICA NAD ŽITAVOU. In einem Privathaus in Lúčnica nad Žitavou (Bez. Nitra) wurde eine hinter einem Dachbalken steckende, als "Donnerkeil" bezeichnete steinerne Hammeraxt entdeckt (Abb. 30). Auf den Fund stieß man noch vor dem J. 1920 bei der Errichtung eines Wirtschaftsgebäudes.

ZÁCHRANNÝ VÝSKUM VO VEĽKEJ LOMNICI

Bohuslav Novotný

Veľká Lomnica (okr. Poprad), Burchbrich (M-34-101-D-a, 1 : 25 000, 21 : 215 mm), eneolit, badenská kultúra, výšinná osada, záchranný výskum na rozrušenej ploche, uloženie nálezov PM v Poprade.

Na východnom okraji dnešného cintorína v miestach nezákonného výkopu zemi-ny hľadačmi a zberateľmi nálezov boli zdokumentované 3 ohniská (1 značne rozrušené, 1 odkryté iba čiastočne), vyložené riečnymi okruhliakmi. V okolí sa našla úžitková keramika badenskej kultúry (obr. 31).

RETTUNGSGRABUNG IN VEĽKÁ LOMNICA. Aus einem ungesetzlichen Grabungsplatz von Fundsuchern und Privatsammlern in der Lage Burchbrich (heute ein Friedhof) in Veľká Lomnica (Bez. Poprad) wurden 3 mit Flußkiesel ausgelegte Feuerstellen und Bruchstücke der Badener Keramik dokumentiert (Abb. 31).

VÝSKUM V GÁNOVCIACH

Bohuslav Novotný - Mária Novotná

Gánovce (okr. Poprad), Za stodolami, pozemok ŠM (M-34-101-D-c, 1 : 25 000, 133 : 247 mm), neolit, sídlisko, uloženie nálezov PM v Poprade.

Pokračovanie výskumu z r. 1987-88, sídlisko ľudu s lineárnou keramikou. Výber z nálezov: lineárna a železovská keramika, štiepaná industria z miestnych surovín a z obsidiánu, veľké množstvo zvieracích kostí, najmä lovnej zveri (obr. 32).

GRABUNG IN GÁNOVCE. In der Lage Za stodolami in Gánovce (Bez. Poprad) setzte die Grabung der J. 1987 und 1988 fort. Untersucht wurde eine Siedlung der Träger der Kultur mit Linearkeramik mit der Fundausbeute von Bükker und Železovce-Keramik, Spaltindustrie und einer großen Menge von Tierknochen, besonders von Jagdwild (Abb. 32).

TRINÁSTA ETAPA VÝSKUMU V NIŽNEJ MYŠLI

Ladislav Olexa

Nižná Myšľa (okr. Košice-vidiek), Várhegy (M-34-127-B-a, 1 : 25 000, 358 : 158 mm), systematický výskum, otomanská kultúra, uloženie nálezov: VPS AÜ SAV v Košiciach.

Na strategicky výhodnej polohe sa nachádza rozsiahle sídlisko chránené priekopou, samostatne opevnená časť osady (akropola) a pohrebisko. Početné, rôz-

norodé archeologické nálezy datujú toto dôležité hornopotiské stredisko do obdobia medzi r. 1700-1400 pred n. l., teda od mladšieho úseku staršej doby bronzovej (prelom stupňov BA₁-BA₂) až po začiatok strednej doby bronzovej (stupeň BB₁).

Práce sa sústredili na tzv. akropolu a priestor pohrebiska, nad ktorým sa v superpozícii nachádzajú zvyšky sídliska zo začiatkov strednej doby bronzovej.

Na samostatne opevnenej časti lokality (akropole) sa rozpracovalo 400 m² z jej vnútorného areálu, kde sa zachytili zvyšky príbytkov s hlinenými dlážkami. Zistili sa minimálne 2 sídliskové horizonty; nálezy a terénna situácia datujú existenciu tejto tzv. akropoly do klasického stupňa otomanskej kultúry. Bagrom sa odstránila aj ornica na viacerých zisťovacích rezoch cez fortifikáciu.

Väčšie plošné skrývky sa uskutočnili aj v priestore pohrebiska, kde sa ráta s výskumom ešte na niekoľko sezón. Rozpracovala sa plocha cca 1200 m². V horných vrstvách boli zvyšky príbytkov, pri konštrukcii ktorých boli využívané kamene. Preskúmali sa súveké zahĺbené hospodárske objekty a v zisťovacom reze aj fortifikácia. Nálezy a zistené superpozície datujú vznik i zánik tejto osady, ktorá do svojho areálu s rozlohou približne 7 ha pohltila plochu staršieho pohrebiska i tzv. akropolu (čiže pôvodnú, staršiu, ale menšiu osadu), do začiatku strednej doby bronzovej. Na pohrebisku, nachádzajúcom sa pod mladšími sídliskovými objektmi, sa preskúmalo 19 hrobov. Pochádzajú z jeho severovýchodnej časti, všetky boli kostrové a výraznými milodarmi sú dobre datované do klasického stupňa otomanskej kultúry. Časovo korešpondujú s osídlením pôvodnej, menšej opevnenej osady (tzv. akropoly), vzdialenej len 150 m. Z hrobových nálezov sa vyníma kolekcia zlatých šperkov z hrobu 386, kde bola pochovaná žena vybavená záušnicami, nášivkami a plieškami (39 kusov).

Lokalita ešte nie je archeologicky vyčerpaná, v jej výskume sa bude pokračovať aj v nasledujúcich sezónach.

DREIZEHNTE GRABUNGSETAPPE IN NIŽNÁ MYŠĽA. In der Ostslowakei, bei der Gemeinde Nižná Myšľa (Bez. Košice-Land), befindet sich eine der wichtigsten Fundstellen aus den Anfängen der Bronzezeit. Das urzeitliche Areal, dessen Existenz in die Zeit von ca. 1700-1400 v. u. Z. entfällt, besteht aus nicht zeitgleichen befestigten Siedlungen und einem Gräberfeld. Die Fundstelle ist bei weitem noch nicht wissenschaftlich erschöpft, man rechnet mit Arbeiten auch in den nachfolgenden Jahren. Die Grabung konzentrierte sich auf die Abdeckung einer kleineren älteren Siedlung und ihre Fortifikation. Sie entfällt in die klassische Phase der Otomani-Kultur (Stufe BA₂). Erfasst wurden Fußbodenreste von Wohnhäusern und die Befestigung, bestehend aus Wall und Graben. Auf dem korrespondierenden, nur 150 m entfernten Gräberfeld, untersuchte man 19 Skelettgräber, eines von ihnen ergab eine bemerkenswerte Kollektion von 39 Goldschmuckstücken. In Superposition über den Gräbern erfaßte man Reste von Wohnhäusern einer jüngeren umfangreichen Siedlung (ca. 7 ha) aus der Stufe BB₁. Sie war mit einem Wall und Graben befestigt, zahlreiche Funde datieren sie in die nachklassische Stufe der Otomani-Kultur. Die Grabung bestätigte die Besiedlungskontinuität dieser Fundstelle seit der Wende der Stufe BA₁-BA₂ bis zum Abschluß von BB₁.

NÁDOBA Z 9.-10. STOROČIA Z ÚLAN NAD ŽITAVOU

Ondrej Ožďáni

Šurany, časť Úlany nad Žitavou (okr. Nové Zámky), rodinný dom H. Hlavačkovej, č. domu 439 (45-23-09, 1 : 10 000, 214 : 314 mm), 9.-10. stor., ojedinelý nález, zemné práce, uloženie nálezu H. Hlavačková, Úlany nad Žitavou, č. 439.

Západný okraj obce na ľavom brehu rieky Nitry.

Nálezkyňa priniesla autorovi príspevku na určenie hrncovitú nádobu (obr. 33). Podľa jej výpovede sa našla pri kopaní základov jej rodinného domu ešte v r. 1970. Na bližšie nálezové okolnosti sa už nepamätala.

Zachovaná nádoba, výkopom čiastočne sekundárne poškodená, naznačuje, že kopaním základov sa porušil hrob z obdobia včasného stredoveku, rámcovo datovaný do 9.-10. stor.

GEFÄSS AUS DEM 9.-10. JAHRHUNDERT AUS ÚLANY NAD ŽITAVOU. Der Fund eines topfförmigen Gefäßes (Abb. 33) aus dem 9.-10. Jh. in Šurany, Teil Úlany nad Žitavou (Bez. Nové Zámky), stammt wahrscheinlich aus einem noch im J. 1970 durch Aushub gestörten Grab. Nähere Fundumstände sind nicht bekannt.

NÁLEZ HLINENÉHO ZÁVAŽIA Z ÚLAN NAD ŽITAVOU

Ondrej Ožďáni

Šurany, časť Úlany nad Žitavou (okr. Nové Zámky), záhrada a školský pozemok ZŠ (45-23-09, 1 : 10 000, 207 : 337 mm), pravek, ojedinelý nález, dar, uloženie nálezu AÚ SAV v Nitre.

Západná časť obce, severozápadný okraj vyvýšeniny na ľavom brehu rieky Nitry.

V. Ostrožlík (Úlany nad Žitavou, č. domu 347) odovzdal autorovi príspevku hlinené závažie v tvare sploštenej gule s otvorom približne v strede telesa (obr. 34). Predmet našli žiaci na jar r. 1988 pri rýľovaní školskej záhrady. Bližšie časové určenie nie je možné.

FUND EINES TÖNERNEN WEBGEWICHTES AUS ÚLANY NAD ŽITAVOU. In Šurany, Teil Úlany nad Žitavou (Bez. Nové Zámky) fand man ein tönernes Webgewicht von der Form einer abgeflachten Kugel mit dem Loch ungefähr in der Mitte (Abb. 34). Der Fund ist nur rahmenhaft in die Urzeit datierbar.

PRAVEKÉ A STREDOVEKÉ NÁLEZY V ÚĽANOCH NAD ŽITAVOU

Ondrej O ž ď á n i

Šurany, časť Úľany nad Žitavou (okr. Nové Zámky), pozemok R. Osúcha, stavba medzi domami č. 336 a 337 (45-23-09, 1 : 10 000, 179 : 226 mm), doba bronzová, vrcholný stredovek, náhodný nález, uloženie nálezov AÚ SAV v Nitre (črepy), R. Osúch, Úľany nad Žitavou (ihlica).

Severný okraj obce, ľavý breh starého koryta rieky Nitry.

Pri kopaní základovej jamy podpivničeného domu sa porušili sídliskové objekty. Prieskumom dna v hl. 200 cm a profilov už vykopanej pivnice sa zistili zvyšky najmenej 4 odpadových jám, ktorých výplň tvorila tmavošedá až čierna zemina, silne zmiešaná s popolovitými vrstvami.

Z tangovanej plochy sa získal menší súbor väčšinou atypických črepov, rámcovo patriacich do doby bronzovej. S určitou rezervou sa môže niekoľko črepov (obr. 35: 1, 3, 6, 9) datovať na koniec staršej a začiatok strednej doby bronzovej. Ďalšia kolekcia keramiky (obr. 35: 2, 4) dokladá osídlenie v 12.-13. stor.

Výnimočným nálezom sa javí bronzová ihlica s čiaškovitou hlavicou, s 2 vývalkami a rytou geometrickou výzdobou na hrdle (obr. 35: 5). Ihlicu len na zdokumentovanie poskytol majiteľ pozemku R. Osúch, ktorý ju objavil v zemine pri strojovom kopaní pivnice. Rámcovo sa tento nález datuje do mladšej doby bronzovej, skôr do jej mladšieho úseku.

Majiteľ pozemku R. Osúch nepovolil na nálezisku a v príľahlej záhrade krátkodobý zisťovací výskum.

URZEITLICHE UND MITTELALTERLICHE FUNDE IM ÚĽANY NAD ŽITAVOU. Besiedlung aus der Bronzezeit und aus dem Hochmittelalter erfaßte man in Šurany, Teil Úľany nad Žitavou (Bez. Nové Zámky), beim Aushub eines Kellers. Aus Resten von Siedlungsgruben wurde eine Kollektion größerer atypischer Scherben gewonnen (Abb. 35). Mehrere markantere Keramikfragmente deuten auf Besiedlung an der Wende der älteren und mittleren Bronzezeit (Abb. 35: 1, 3, 6, 9) und im 12.-13. Jh. (Abb. 35: 2, 4). Beim Ausschachten eines Kellers fand der Grundstückbesitzer auch eine bronzene Vasenkopfnadel (Abb. 35: 5), die am ehesten in den jüngeren Abschnitt der jüngeren Bronzezeit gehört.

VÝSKUM SÍDLISKA Z DOBY BRONZOVEJ V ÚĽANOCH NAD ŽITAVOU

Ondrej O ž ď á n i

Šurany, časť Úľany nad Žitavou (okr. Nové Zámky), záhrady okolo novostavby rodinného domu P. Zlatinského, č. domu 654 (45-23-09, 1 : 10 000, 172-161 : 329-328 mm), stredná doba bronzová, zisťovaco-záchranný výskum, uloženie nálezov AÚ SAV v Nitre.

Severovýchodná časť intravilánu, južný okraj nízkej duny.

Na základe sľubných nálezov keramiky karpatskej mohylovej kultúry získaných v súvislosti so stavbou domu (Ožďáni, O. 1990: Sídliisko z doby bronzovej v Ťľanoch nad Ťitavou. In: Archeol. Výsk. a Nál. na Slov. v r. 1988. Nitra, v tlači) a pod hrozbou zastavania okolitých záhrad a polí rodinnými domami sa uskutočnil zisťovaco-záchranný výskum. Terénne práce, priestorovo obmedzované už vybudovanými rodinnými domami, verejnými komunikáciami, vinohradmi, ale aj neochotou niektorých majiteľov poskytnúť svoje pozemky pre potreby výskumu, sa koncentrovali v rámci možnosti do blízkeho okolia nálezu keramiky z r. 1988. Sondami I-IV/89 v priestore s dĺ. 120 m a š. 30 m sa preskúmala plocha 250 m².

Ťiaľ, nezachytil sa ťiaden sídliskový alebo funerálny objekt, hoci sondy sa v priemere vyhlbili do hĺ. 60-80 cm. V tejto hĺbke sa už nachádzala buď svetlohnedá intaktná pôda, alebo ťltá sprašovitá zemina.

V sondách I/89 a IV/89 sa však z vrstiev podarilo získať limnokvarcitový silex a menší súbor pravekých, väčšinou značne atypických črepov. Niekoľko typickejších fragmentov keramiky možno na základe tvaru a plastickej výzdoby datovať do strednej doby bronzovej a s najväčšou pravdepodobnosťou priradiť karpatskej mohylovej kultúre (obr. 36: 1-5, 7-11). V sonde I/89 sa v hĺ. 40 cm objavil aj bronzový tyčinkovitý nástroj, ktorý slúžil v kombinácii dlátko - ťidlo, resp. rydlo - ťidlo (obr. 36: 6). Hrot ťidla je odlomený. Časové zaradenie nástroja do strednej doby bronzovej neodporuje doteraz platným typologicko-chronologickým kritériám a princípom. Nástroj kultúrne zrejme korešponduje s uvedenými črepmi.

Vzhľadom na obmedzené priestorové možnosti na lokalite, ale i skromné výsledky sezóny sa už vo výskume nebude pokračovať.

ABDECKUNG EINER BRONZEZEITLICHEN SIEDLUNG IN ŤľANY NAD ŤITAVOU. Die Anregung zu einer Feststellungs-Rettungsgrabung in Ťurany, Teil Ťľany nad Ťitavou (Bez. Nové Zámky), gab die Entdeckung eines Siedlungsobjektes und eines Keramikverbandes der karpatischen Hűgelgrűberkultur im J. 1988 (Ožďáni 1988). Durch Schnitte in der Nűhe des Keramikfundes untersuchte man eine Flűche von 250 m². Es wurden keine Objekte festgestellt. Aus den Schichten der Schnitte gewann man eine kleinere Kollektion atypischer Scherben, einen Silex aus Limnoquarzit und ein bronzenes stabfűrmiges Werkzeug, das in der Kombination von Ahle - Stichel bzw. Meiűel diente (Abb. 36). Aufgrund mancher typischer Scherben fűgt sich das gewonnene Material in die beginnende mittlere Bronzezeit und kulturell am wahrscheinlichsten in die karpatische Hűgelgrűberkultur. Die Grabung ist beendet.

VÝSKUM V MARIANKE

Jozef P a u l í k

Marianka (okr. Bratislava-vidiek), Barania lűka, resp. Nad kameňolomom alebo Bazgovič (44-22-12, 1 : 10 000, 133 : 302 mm), velatická kultűra, výšinné hradisko, uloženie nálezov AM SNM v Bratislave.

Pokračovanie vo výskume velatického výšinného hradiska. Práce sa sústredili v blízkosti predpokladanej západnej brány s cieľom objasniť charakter "zoľnika" - umelej vyvýšeniny, ktorá mohla byť, podľa konfigurácie terénu, súčasťou zložitého opevňovacieho systému (kombinácia viacerých valov a priekop). Vyvýšenina bola priečne useknutá v blízkosti západného ukončenia sondou s rozmermi 16x2 m; pôvodná úroveň terénu dosiahnutá iba na južnej strane cca v dl. 1/4 sondy. Doterajšie zisťovacie práce neumožnili bližšie určiť charakter vyvýšeniny. Skladba a štruktúra vrstiev čiastočne pripomínajú nálezový stav zachytený pri skúmaní opevnenia južnej brány. Získaný materiál - takmer výlučne zlomkovitá keramika s druhotným prepálením, sekundárne premiestnená, vymedzuje presnejšie dobu navrhovania vyvýšeniny - HA₂, resp. prelom stupňov HA₂/HB₁.

GRABUNG IN MARIANKA. Die Grabung des Velatice-Höhenburgwalls in der Lage Barania lúka (Nad kameňolomom; Bazgovič) in Marianka (Bez. Bratislava-Land) setzte fort. In der Nähe des vorausgesetzten Westtores wurde ein Schnitt (16 x 2 m) in der künstlichen, seit längerem als Kultobjekt angesehenen Anhöhe angelegt. Es ist nicht ausgeschlossen, daß dieser sog. "Zolnik" den Bestandteil einer zeitgleichen, beim Westtor ziemlich komplizierten Befestigung gebildet hat. Das sekundär verlagerte Material aus dem Objekt ermöglichte eine präzisere Feststellung seiner Aufschüttung (HA₂ bzw. Wende von HA₂/HB₁).

HRADISKO ZVON V LAZISKU

Karol P i e t a

Lazisko (okr. Liptovský Mikuláš), Zvon (M-34-100-C-c, 1 : 25 000, 253 : 282 mm), zisťovací výskum, včasná doba laténska, neskorá doba laténska, neskorá doba rímska až začiatok doby sťahovania národov, uloženie nálezov AÜ SAV v Nitre.

Severný výbežok vápencového masívu Sinej v Nízkych Tatrách, podľa nového geodetického zamerania nadmor. v. 850 m; plocha opevnenia 1,35 ha.

Skúmané terasy na strmom svahu vnútornej plochy. Pri vale neďaleko brány dláždená cesta a obydlie. Dvojpriestorová stavba 5x4 m kombinovanej zrubovej a stĺpovej konštrukcie. Vo väčšej miestnosti ohnisko. Stopy požiaru. Zvyšky drier, obilie a keramický inventár zo včasnolátenského obdobia. Keramika vytvára spojovací článok medzi keramikou oravskej skupiny doby halštatskej a starším predpúchovským stupňom.

Na okrajoch vrcholovej plošiny zachytený pás dlažby so zvyškami pravouhle viazaných drevených trámov, pravdepodobne opevnenie z neskorej doby laténskej (púchovská kultúra). Keramické nálezy.

Na viacerých plošinách zistená vrstva z neskorej doby rímskej. Fragменты jemnej keramiky a zásobníč, železné kovania, kramle, zákovky na kosu, žarnov. Odkryté časti 2 stavieb s kolovou konštrukciou. Zásobnice s okružím, vázy, džbány, železné kovania, držadlo vedra, hrot šípu. Doklady kováčskej výroby (polotovary kovania a troska).

BURGWALL ZVON IN LAZISKO. Auf dem Kalksteinausläufer des nördlichen Vorgebirges der Niederen Tatra Zvon (850 m ü. d. M.) in der Gemeinde Lazisko (Bez. Liptovský Mikuláš) befindet sich eine Befestigung von 1,35 ha Ausmaß. In Schnitten unweit des Tores stellte man einen gepflasterten Weg fest und neben ihm einen zweiräumigen Bau mit Feuerstelle in Blockbau- und Pfostenbauweise. Den Keramikfunden nach gehört er in den frühlatènezeitlichen Horizont, der die späthallstattzeitliche Besiedlung der Orava-Gruppe mit der Vorpúchov-Stufe überbrückt. Das Plateau des Burwalls war auch in der Spätlatènezeit (Púchov-Kultur) besiedelt und befestigt. Es war mit einem hölzernen Blockbauegefüge auf einer Steinpflasterung umgeben. Die ganze Fläche der frühlatènezeitlichen Burganlage war an der Wende der römischen zur Völkerwanderungszeit besiedelt. Zu diesem Horizont gehören 2 Pfostenbauten. Funde: Feinkeramik und Vorratsgefäße, eiserne Baubeschläge, Eimerbeschläge, eine Pfeilspitze, ein Mahlstein. Eisenschlacke und ein halbfertiger Beschlag belegen das Schmiedehandwerk, das in den vorangehenden Jahren durch eine Menge von Eisenwerkzeugen und -geräten belegt ist.

VÝSKUM V LIPTOVskej MARE V ROKU 1989

Karol P i e t a

Liptovská Sielnica (okr. Liptovský Mikuláš), Liptovská Mara, sídlisko II - Rybníky (M-34-99-D-b, 1 : 25 000, 48 : 273 mm), sondážne práce v rámci dlhodobého výskumu sídliskovej aglomerácie, predpúchovský stupeň a púchovská kultúra (stredná doba laténska až staršia doba rímska), uloženie nálezov AÚ SAV v Nitre.

Juhovýchodné úpätie masívu Úložisko, súčasť Chočského pohoria, nadm. v. 625 m.

Rozsiahle sídlisko východne od hradiska Havránok, skúmané v r. 1965, 1982 a 1988. Rezmi zachytené súvrstvia 2 sídliskových terás s objektmi budovanými na úrovni terénu. Zvyšky zrubových obydľí s kamennými podmurovkami a sčasti dláždenými podlahami. Pozostatky ľahkých stavieb so stĺpovou konštrukciou. Vo vrstvách a objektoch zo staršej doby rímskej (Eggers B_{1a}, B_{1b}) množstvo keramiky vrátane celých nádob, zlomky spôn, nože, pinzeta, sekáč, veľký sklený korálik, grafit na potuhovávanie keramiky, hlinené gule do praku. V súvrství z doby laténskej viac sídliskových horizontov; výskum nebol ukončený. Vo veľkom stredolaténskom objekte množstvo keramiky a doklady kováčskej výroby (okuje, troska, zlomky železných predmetov).

K prínosom výskumu patrí zistenie rozsahu osady sondážou i geofyzikálnym meraním a upresnenie jej stratigrafie vrátane zistenia včasnorímskeho osídlenia.

GRABUNG IN LIPTOVSKÁ MARA IM JAHRE 1989. Auf der Siedlung II beim Ostfuß des Burgwalls Havránok in Liptovská Sielnica (Bez. Liptovský Mikuláš) wurden Sondagearbeiten zwecks Feststellung des Ausmaßes und der genaueren Stratigraphie der Fundstelle durchgeführt. Untersucht wurden 2 Siedlungsterrassen mit Schichten aus der Mittellatènezeit bis älteren römischen Zeit (Vorpúchov-Stufe und Púchov-Kultur). Die Untersuchung der unteren Schichten wurde

nicht abgeschlossen. Festgestellt wurden mehrere Bauten und Pfostenbauweise aus der Mittel- und Spätlatène- und der frühen Kaisterzeit (Eggers B_{1a}, B_{1b}). Im mittellatènezeitlichen Objekt fanden sich Belege über Eisenverarbeitung (Beschläge, Schlacke, Eisenerzeugnisse).

HROMADNÝ HROB LUDANICKEJ SKUPINY VO VYŠNOM NAD HRONOM

Karol P i e t a - Katarína K o n e č n á - Gejza T r g i n a

Vyšné nad Hronom (okr. Levice), Lapošé (M-34-134-C-a, 1 : 25 000, 76 : 18 mm), náhodný nález, eneolit, ludanická skupina, uloženie nálezov AÚ SAV v Nitre.

Ľavobrežná sprašová terasa Hrona, vyvýšenina nad bývalým riečnym meandrom. Pri prieskume na oráčine zistená kumulácia keramiky a mazanica. V hĺ. 25-35 cm v sprašovom podloží jama s Ø 260-280 cm a hĺ. 40 cm. V zásype množstvo kusov mazanice, pozostatky 3 dospelých a 1 nedospelého jedinca, 9-10 nádob, sčasti sekundárne prepálených, 16 bochníkovitých hlinených závaží, praslen, 2 kostené šidlá. Skelety neúplné, sčasti obhorené (obr. 37). V okolí nálezu stopy súdobého sídliska.

MASSENGRAB DER LUDANICE-GRUPPE IN VYŠNÉ NAD HRONOM. Bei Oberflächenbegehungen der Gemeinde Vyšné nad Hronom (Bez. Levice) wurde zufällig eine Grube mit Resten unvollständiger Skelette von 3 erwachsenen und 1 nichterwachsenen Individuum zusammen mit Keramik (9-10 Gefäße), Webgewichten, einem Spinnwirtel und 2 Knochenahnen entdeckt (Abb. 37). In der Füllerde fand man eine Menge Lehmewurf. Die Skelette und Keramik waren sekundär durchglüht. In der Umgebung stellte man Spuren einer größeren zeitgleichen Siedlung fest.

VÝSKUM GERULATY

Magda P i c h l e r o v á

Bratislava, časť Rusovce, Irkutské nám. (Bratislava 8-5/1, 1 : 2000, 415 : 235 mm), Vývojová ul.-ZDŠ (Bratislava 8-5/1, 1 : 2000, 460 : 468 mm), neznáma poloha, doba rímska, novovek, kastel, studne, pohrebisko, náhodný nález, systematický výskum, kúpa, uloženie nálezov AM SNM v Bratislave.

1. Na Irkutskom nám. pokračoval výkop pozdĺž severnej strany sektora I (Pichlerová, M. 1990: Ďalšia sezóna výskumu v Bratislave-Rusovciach. In: Archeol. Výsk. a Nál. na Slov. v r. 1988. Nitra, v tlači). Na ploche 30 m² sa odkryli ďalšie studne: studňa 2 - na štrkovom dne bola nádoba hrncovitého tvaru (v. 32 cm), v zásype črepy z amfor, železný klinec v tvare T, bronzová pinzeta, zvyšky organickej látky, azda kože; doba rímska. Studňa 3 - v zásype sa našli početné črepy nádob; novovek. V jej blízkosti bola studňa 4 (neskúmala sa - tehlový veniec,

nezasypaná); 20. stor. Pozoruhodná je koncentrácia studní z rôznych období: Medzi studňou 2 a 3 sa čiastočne odkryli 2 sídliskové objekty s vymazanou dlážkou, vzájomne v rôznej nivelete. Jeden z nich bol porušený prestavbou kamenného kastela (základmi múru, priamo nadväzný na prv odkryté múry) a kolovými jamami, spevnenými zlomkami tehál a kameňmi, ktoré súvisia s prv zisteným palisádovým opevnením tábora burgusového typu z jeho poslednej fázy (Pichlerová, M. 1990: Kamenárske artefakty vo vývoji Gerulaty. In: Zbor. Slov. nár. Múz. 84. Hist. 30. Bratislava, s. 31 n., plán 1-d).

Z nálezov: štvorcová plochá tehla s kolkom prvej aly Ulpia, nateraz jediná v Panónii, zachovaná v celistvosti, a fragmenty tehál s rôznou plastickou úpravou povrchu (výzdoba stien). Z vojenského výstroja dvojdielna časť bronzového panciera, z výbroje hlinené guľky do praku a kostená časť reflexného luku, tu prvý doklad o lukostrelcoch, o pobyte equites sagittorii Gerolate, doloženej nateraz súdobými písomnými prameňmi a tehlou s kolkom tejto jednotky. Ďalej sa získali zlomky sklenených fľaštičiek a poškodený kostený hrací žetón. Z keramiky je nateraz bez analógií v Panónii horná časť tehlovočervenej amfory s hlbokými obvodovými ryhami na tele a s malým pásikovým uškom na max. vydutí zo studne 2.

2. Na Vývojovej ulici pri hĺbení kanála (hl. 60 cm) medzi budovou ZDŠ a školskou jedálňou sa odkryla horná časť kostry (hlava na Z) s dolnými končatinami pod betónovým chodníkom. V miestach panvy ležal železný predmet, podľa opisu robotníkov a žiakov najskôr nôž s trňom, ktorý zobrala učiteľka. Pri overovaní nálezovej situácie sa získali fragmenty lebky; nôž sa v pedagogickom zbore stratil(?). Novozistený hrob patrí k pohrebisku Ib (4. stor.; Kraskovská, Ľ. 1974: Gerulata-Rusovce. Rímske pohrebisko I. Bratislava, s. 164) a svedčí o jeho pokračovaní na JJZ; od preskúmaných hrobov 3 a 4 je vzdialený cca 50 m. Je to ďalší dôkaz, že pohrebisko nie je preskúmané (Pichlerová, M. 1984: Pokračovanie výskumu v Bratislave-Rusovciach. In: Archeol. Výsk. a Nál. na Slov. v r. 1983. Nitra, s. 209).

3. Z bližšie neznámej polohy pochádza kamenný podstavec so zdobeným prstencom, rozмеры: základňa 50x50 cm, Ø prstenca 40 cm.

GRABUNG IN GERULATA. Die Grabung in Gerulata in Bratislava, Teil Rusovce, setzte in der Lage Irkutské nám. - Reiterkastell fort, wo ein römerzeitlicher, in eine Schotterunterlage eingetiefter Brunnen (mit einem topfförmigen Gefäß) abgedeckt wurde; die Füllerde ergab Amphorenscherben, einen Eisennagel, eine Bronzepinzette und Reste eines organischen Stoffes (Leder?). Es wurden die weiteren Brunnen Nr. 3 und 4 festgestellt (Neuzeit). Zwischen den Brunnen stieß man auf 2 teilweise abgedeckte Objekte mit Kalkfußböden, 1 von ihnen durch Umbau gestört (Fundamente der Steinmauer knüpften an vorher abgedeckte Mauern an), und auf Pfostenlöcher; diese waren mit Bruchstücken von Ziegeln und Steinen versteift, die mit der früher festgestellten Palisadenbefestigung des Lagers vom Burgus-Typ aus dem letzten Umbau zusammenhingen (Pichlerová, M. 1990: Kamenárske artefakty vo vývoji Gerulaty, Zbor. Slov. nár. Múz. 84. História. 30. Bratislava, S. 31 f., Plan 1-d). Fundauswahl: quadratischer flacher Ziegel mit dem Stempel der I. Ala Ulpia, Ziegelfragmente mit verschiedener plastischer Verzierung, Bruchstücke von Glas, ein beschädigter knöcherner Spieljeton u. a. Belege von Militaria: Schleuderkugeln aus Lehm, knöcherne Reflexbogenverstärkung im Zusammenhang mit dem Aufenthalt der equites sagittorii Gerolate. Weiters ein Palmetten-

scharnier eines bronzenen Schienenpanzers. Ohne Analogien ist bisher in der Keramik ein Amphorenoberteil mit tiefen umlaufenden Rillen auf der Bauchung und mit kleinem Bandhenkel auf der größten Bauchweite aus der Füllerde des Brunnens Nr. 2. In der Gasse Vývojová ul. deckte man auf dem Schulhof ein Skelettgrab (mit einem Eisenmesser) ab, das von den untersuchten Gräbern des Gräberfeldes Ib etwa 50 m entfernt war. Das zufällig gestörte Grab aus dem 4. Jh. bezeugt, daß das Gräberfeld in Richtung nach SSW fortsetzt. Aus einer näher nicht bekannten Lage stammt ein Steinsockel mit umlaufendem Kreis auf der Basis.

KOSTROVÝ HROB Z 10. STOROČIA NA LUDANSKEJ ULICI V LEVICIACH

Margaréta P o l h o s o v á

Levice (okr. Levice), Ludanská ul. 37 (M-34-134-A-c, 1 : 25 000, 184 : 21 mm), 10. stor., náhodný nález, kostrové hroby, uloženie nálezov TkM v Leviciach.

Juhovýchodná časť mesta, dvor rodinného domu M. Španitzza.

Koncom r. 1988 a v júni 1989 boli pri hĺbení kanalizačných rýh porušené v hĺ. 80-100 cm 3 kostrové hroby, zahĺbené do piesočnatého podlažia, orientované v smere SZ-JV. Hroby 1 a 2 (rozrušené) boli bez nálezov. V hrobe 3 bol náhrdelník (1-6), vlasové krúžky (7, 8), prsteň (9), železný krúžok (10) a zlomky noža (11): 1. viacnásobne členený korálik zo sklovitej žltohnedej pasty, dĺ. 1,4 cm; 2. 4 valcovité koráliky zo sklenenej pasty sivej a hnedej farby, zdobené na povrchu hrubšími líniami a jamkami, ktoré boli pôvodne vyplnené inofarebnou hmotou, Ø 0,8-1 cm; 3. žltý valcovitý korálik, Ø 0,8 cm; 4. 5 mušlí kauri, v hornej časti prevítaných; 5. mušľa druhu cardium, dĺ. 3,6 cm; 6. korálik z morskéj peny, v. 1 cm; 7. otvorený bronzový krúžok z drôtu kruhového prierezu, Ø 2-2,1 cm; 8. otvorený bronzový krúžok, Ø 0,8-1,1 cm; 9. otvorený bronzový páškový prsteň, Ø 2-2,2 cm; 10. neúplný železný krúžok z drôtu kruhového prierezu, Ø 2,3-2,6 cm; 11. 2 železné fragmenty pravdepodobne z noža, zachovaná dĺ. 4,5 a 7,8 cm, max. š. 1,6 cm.

SKELETTGRAB AUS DEM 10. JAHRHUNDERT AUS DER GASSE LUDANSKÁ ULICA IN LEVICE. Auf dem Hof eines Privathauses in Levice wurden beim Ausschachten von Kanalisationsrinnen 3 grob NW-SO orientierte Skelettgräber in 80-100 cm T. gestört. Die Gräber waren in die Sandunterlage eingetieft. Die Gräber Nr. 1 und 2 waren gestört. Alle Funde stammen aus Grab Nr. 3: 1 mehrfach gegliederte Perle, 4 flache zylindrische Perlen von grauer und brauner Farbe, 1 gelbe zylindrische Perle, 5 Kaurimuscheln mit gelochtem Oberteil, 1 Cardium-Muschel, 1 Meerschamperle, 2 unregelmäßige Bronzeringe aus rundem Draht, 1 bandförmiger unverzierter Bronzefingerring und 2 glatte Eisenfragmente, wahrscheinlich von einem Messer. Die Funde sind in das 10. Jh. u. Z. datiert.

TERÉNNY PRIESKUM V DOLNEJ SEČI

Margaréta Pöhlhsová - Hana Vlačičová

Dolná Seč (okr. Levice), Turecký kopec, resp. Krížny vrch alebo Kucsov kopec (45-22, 1 : 50 000, 185 : 351 mm), prieskum, sídlisko, badenská kultúra, uloženie nálezov TkM v Leviciach.

Turecký kopec sa nachádza vo vzdialenosti asi 250-300 m od toku rieky Hrona. Je vysoký približne 2,5-3 m (pôvodne bol vyšší, pretože v r. 1966 bola urobená rekultivácia v š. 80 m smerom na Z). Dlhý je 600 m a široký cca 250 m. Povrchovým zberom bolo nájdené väčšie množstvo fragmentov kanelovanej keramiky (badenská kultúra) spolu s mazanitou, kosťami a uhlíkmi. V TkM je uložená z tejto lokality kamenná sekera. Nálezy sú datované do eneolitu (2. tretina 3. tisícročia pred n. l.).

GELÄNDEERKUNDUNG IN DOLNÁ SEČ. Im Gemeindekataster von Dolná Seč (Bez. Levice) befindet sich ein nicht großer Hügel mit den Namen Turecký kopec, Krížny vrch, Kucsov kopec. Er unterscheidet sich auffallend farblich vom umliegenden Ackerfeld. Als Lesefunde wurde eine größere Menge von Fragmenten der kannelierten Keramik (Badener Kultur) zusammen mit Lehmewurf, Knochen und Holzkohlestückchen gewonnen. Die Funde sind in das Äneolithikum datiert (2. Drittel des 3. Jahrtausends v. u. Z.).

VČASNOSTREDOVEKÁ NÁDOBA Z LEFANTOVIEC

Mária Rejholcová

Lefantovce, časť Dolné Lefantovce (okr. Nitra), dom č. p. 125 (35-43-12, 1 : 10 000, 78 : 256 mm), 9. stor., ojedinelý nález, uloženie nálezu AÚ SAV v Nitre.

V juhozápadnej časti obce, západný svah sprašovohlinitej terasy rieky Nitry. J. Šiška pri znižovaní úrovne podlahy pivnice našiel črepy z rozbitej nádoby. Nádoba nepochybne patrila ku kostrovému hrobu zničenému pri stavbe domu v r. 1940, ktorý bol súčasťou rozsiahlejšieho pohrebiska. Jeho okrajová časť bola preskúmaná v r. 1987 a 1988 (Rejholcová, M. 1988. Včasnostredoveké pohrebisko v Lefantovciach. In: Archeol. Výsk. a Nál. na Slov. v r. 1987. Nitra, s. 113).

Opis nálezu: Hrncovitá nádoba sivohnedej farby, vyrobená na kruhu z jemnozrnného materiálu. Ústie lievikovite vyhnuté, okraj šikmo zrezaný, telo v hornej polovici zdobené plytko rytými zväzkami vlnoviek a vodorovných líní, max. priemer v strednej tretine výšky, dno rovné; v. 12 cm, Ø ú. 9,5 cm, max. Ø 11,6 cm, Ø dna 6,6 cm (obr. 38).

FRÜHMITTELALTERLICHES GEFÄSS AUS LEFANTOVCE. In Lefantovce, Teil Dolné Lefantovce (Bez. Nitra), wurden beim Vertiefen eines Kellerfußbodens Scher-

ben eines Gefäßes (Abb. 38) gefunden, das zweifellos der Bestandteil eines beim Hausbau zerstörten Skelettgrabes war und zu einem umfangreicheren frühmittelalterlichen Gräberfeld gehört hat, dessen Randteil in den J. 1987-88 untersucht wurde (Rejholcová 1988, S. 113).

VEĽKOMORAVSKÉ HROBY Z DOLNÝCH OTROKOVIEC

Peter R o m s a u e r - Ladislav V e l i a č i k

Dolné Otrokovce (okr. Trnava), intravilán (35-34-09, 1 : 10 000, 169 : 109 mm), pohrebisko, veľkomoravské obdobie, obhliadka lokality, uloženie nálezov AÚ SAV v Nitre.

Pri výkope pivničnej jamy v dvore domu č. 14 (J. Škrovok) boli rozrušené 3 kostrové hroby. Doposiaľ neznáme pohrebisko sa rozprestiera na miernom svahu so sklonom na JV a JZ. V stenách vyhlúbenej jamy s rozmermi 420x250 cm a hl. 140 cm sa počas obhliadky zistili zvyšky 3 hrobov. Zatiaľ čo 2 hroby, spozorované v južnej stene (hrob 2), resp. v severnom rohu (hrob 3), boli rozrušené a kostrové zvyšky v prevažnej miere už vyzdvihnuté, hrob 1, porušený len čiastočne, bolo možné odkryť a zdokumentovať.

Hrobová jama s pôvodnými rozmermi 65-70x170-180 cm sa svetlým sprašovým zásypaním črtala v západnej stene pivničnej jamy. Výkopom bola zničená východná časť hrobu vrátane takmer celých dolných končatín. Už od úrovne - 90 cm boli pozorovateľné zvyšky vydrevenia hrobovej jamy, ktoré pokračovalo až po jej dno v hl. 125 cm. Vydreva, dosahujúca hr. 10 cm, sa zachovala vo forme sypkej sivej a šedočiernej popolovitej vrstvy. Kostra ležala v natiahnutej polohe s hlavou na SZ. Okrem kostí končatín a panvových kostí bola ostatná časť postkranialneho skeletu strávená, lebka mierne roztláčená tlakom zeminy. Aj pod pravou stranou kostry, na dne hrobovej jamy, prebiehal pás zuhoľnateného dreva (obr. 40). E. Hajnalová analýzou odobratých vzoriek z výdrevy a organickej hmoty v okolí lebky určila použitie listnatých drevín v prvom prípade (druhovú úroveň určenie znemožnilo pokročilé spráchnivenie) a výskyt kože v druhom prípade.

Hrobový inventár tvoria 4 bronzové náušnice, objavené až pri vyberaní lebky (2 ležali pod ľavou spánkovou kosťou, ďalšie 2 medzi stlačenými tylovými kosťami); 2 z nich patria k hrozienským náušniciam s obojstranným príveskom obtočeným dvojitém drôtom, ďalšie 2 majú plechový trubičkovitý prívesok (obr. 39). Sú jediným vodidlom pri datovaní pohrebiska do poslednej tretiny 9. stor. Pohrebisko patrí zatiaľ k zriedkavým dokladom veľkomoravského osídlenia územia na juhovýchodnom úpätí Považského Inovca.

GROSSMÄHRISCHE GRÄBER AUS DOLNÉ OTROKOVCE. Besichtigung einer gefährdeten Fundstelle in Dolné Otrokovce (Bez. Trnava). Durch Bauarbeiten wurden 3 Skelettgräber vernichtet, von denen nur das Grab 1 abgedeckt und dokumentiert werden konnte. Die gestörte Grabgrube maß 65-70x170-180 cm, der Tote wies gestreckte Lage mit dem Kopf nach NW auf. Schon ab 90 cm T. waren Reste eines Holzeinbaues verfolgbar, die längs des Skelettes bis zur Grubensohle in 125 cm T. reichten. Der Holzeinbau erreichte 10 cm D. und wurde auch

unter der rechten Seite des Skelettes festgestellt (Abb. 40). Die Analyse von Proben des organischen Materials ergab die Verwendung von Laubbäumen für den Grabeinbau und von Lederresten in der Umgebung des Schädels. 4 unter dem Schädel gefundene Bronzeohrringe (Abb. 39) datieren das Gräberfeld in das letzte Drittel des 9. Jh.

BRONZOVÁ SEKERA Z HRANOVNICE

Peter Roth

Hranovnica (okr. Poprad), intravilán, bližšie neurčená poloha, neskorá doba bronzová, ojedinelý nález, uloženie nálezu Ing. V. Sabo, Hranovnica.

V intraviláne našiel Ing. V. Sabo sekeru so zobákovite vykrojenou tuľajkou a uškom (obr. 41). Ostrie je oblúkovite prehnuté, bočné hrany sú zvýraznené lištami, pri ústí tuľajky sú 3 lišty (Roth, P. 1989: Zaujímavý nález. Podtatranské noviny č. 35 z 31. 8. 1989).

BRONZEAXT AUS HRANOVNICA. Im Intravillan der Gemeinde Hranovnica (Bez. Poprad) fand man als Einzelfund eine Bronzeaxt mit schnabelförmiger Tülle und einer Öse mit plastisch betonten seitlichen Seitenkanten und 3 plastischen Leisten unter der Tüllenmündung (Abb. 41).

PRIESKUM V OKRESE STARÁ ĽUBOVŇA

Peter Roth

Regionálny prieskum okresu Stará Ľubovňa, lokalizácia na mape Okres Stará Ľubovňa, 1 : 50 000, uloženie nálezov OVM v Starej Ľubovni.

1. Stará Ľubovňa

a/ Intravilán (521 : 314 mm), ojedinelý nález väčšieho kamenného kvádra, pochádzajúceho pravdepodobne zo sakrálnej stavby. Výzdobu tvorí rozpolený erb a pod ním latinský nápis z r. 1691 (Roth, P. 1989: Pozoruhodný nález. Ľubovnianske noviny č. 30; Roth, P. v tlači: Doterajšie výsledky archeologického výskumu okresu Stará Ľubovňa. In: Historica Carpatica).

b/ Medzi riekou Poprad a polohou Na štoku (498 : 316 mm), na riečnej terase v priestore výstavby cestného obchvatu mesta nálezy hnedého rádiolaritu, paleolit-neolit (obr. 42: 1) a črepov (obr. 42: 2) zo stredoveku (Roth, P. v tlači: Doterajšie výsledky archeologického výskumu v okrese Stará Ľubovňa. In: Historica Carpatica).

c/ Po oboch stranách železničnej trate (488 : 314 mm), na riečnej terase medzi železničnou traťou a riekou Poprad sa našla novoveká fajka (obr. 42: 3) s firmovou značkou PROTO COLIRT a niekoľko stredovekých - novovekých črepov (Roth, P. v tlači: Doterajšie výsledky archeologického výskumu v okrese Stará Ľubovňa. In: Historica Carpatica).

d/ Nemecký vrch, za hradom Ľubovňa (489 : 280 mm), na kopci, sídliskové nálezy (obr. 42: 4) z neolitu až eneolitu (Roth, P. 1989: Nové objavy. Ľubovnianske noviny č. 35 z 31. 8. 1989).

ske noviny č. 37; Roth, P. v tlači: Doterajšie výsledky archeologického výskumu v okrese Stará Ľubovňa. In: Historica Carpatica).

2. Veľký Lipník

Virkolačka, južne od stredu obce (794 : 159 mm), na kopci dobre viditeľné valy hradiska a získané črepy, stredovek (Roth, P. 1989: Nové objavy. Ľubovnianske noviny č. 37; Roth, P. v tlači: Doterajšie výsledky archeologického výskumu v okrese Stará Ľubovňa. In: Historica Carpatica).

BEGEHUNG IM BEZIRK STARÁ ĽUBOVŇA. Es wurden 5 Fundstellen festgestellt:

1. Stará Ľubovňa, Fundstelle a/ Fund eines Steinquaders mit entzweigebrochener Rippe und lateinischer Inschrift aus dem J. 1691; b/ Siedlungsfunde, Paläolithikum-Neolithikum, Mittelalter (Abb. 42: 1, 2); c/ Siedlungsfunde, Scherben, Pfeife, Mittelalter-Neuzeit (Abb. 42: 3); d/ Siedlungsfunde, Neolithikum-Äneolithikum (Abb. 42: 4); 2. Veľký Lipník, Burgwall, Siedlungsfunde, Mittelalter.

VÝSKUM HRADU ĽUBOVŇA

Peter Roth

Stará Ľubovňa, hrad Ľubovňa (Okres Stará Ľubovňa, 1 : 50 000, 508 : 282 mm), stredovek, novovek, hrad, predstihový výskum, uloženie nálezov OVM v Starej Ľubovni.

Hrad Ľubovňa severne od mesta Stará Ľubovňa. Počas predstihového výskumu hradu sondážnymi prácami i plošnou odkrývkou zistené základy malej budovy (Roth, P. 1990: Znovuobjavená budova. Ľubovnianske noviny č. 3; Roth, P. v tlači: Doterajšie výsledky archeologického výskumu v okrese Stará Ľubovňa. In: Historica Carpatica), klenby pod operákom a inej architektúry na I. a IV. nádvorí hradu. Nálezy: keramika, glazované kachlice, železné predmety, zlomky skla, fajky zo stredoveku i z novoveku (obr. 42: 5-11; 43).

GRABUNG AUF DER BURG ĽUBOVŇA. Eine Vorsprungsgrabung auf der Burg Ľubovňa in Stará Ľubovňa erfaßte Baureste, Funde von mittelalterlicher - neuzeitlicher Keramik, Bruchstücke von Glas, Kacheln, Eisengegenständen und einer Pfeife (Abb. 42: 5-11; 43).

STREDOVEKÉ ARCHITEKTÚRY NA NÁDVORÍ ZÁMKU V TOPOĽČIANKACH

Alexander Ruttkay

Topoľčianky (okr. Nitra), zámok - NKP (M-34-121-D-b, 1 : 25 000, 347 : 253 mm), obhliadka a zisťovacia sondáž, 14.-16. stor., uloženie nálezov AÚ SAV v Nitre.

Nádvorie zámku, rovina.

Pri výkopoch pre výstavbu novej fontány na zámockom nádvorí zistili sa neznáme architektúry. Indície o ich stredovekom pôvode sa potvrdili výsledkami zisťovacej sondáže.

Múry sú budované z lomových kameňov (vulkanický materiál z pohoria Pohronský Inovec) a zachované do v. cca 2,5 m. Ich koruna sa rysuje v hl. 40-70 cm pod dnešnou úrovňou terénu. Zástavba predchádza dispozíciu dnešného zámku, ktorého vývoj sa začal po r. 1574. Pôsobivo zachované zvyšky staršej zástavby súvisia s najväčšou pravdepodobnosťou so stredovekým zemepanským sídlom - vodným hradom - pánov z Topoľčianok, ktoré vzniklo asi v 13. stor.; v prvej polovici 14. stor. je doložené aj písomnými prameňmi. Násilne zaniklo v r. 1535. Medzi zistenými murivami je pravdepodobne hradbový múr s portálom zachovaným v celej výške a časť z pôdorysu vnútornej zástavby sídla (rozdelenie priečkami na viacero priestorov, v jednom prípade je zachované in situ profilované ostenie ďalšieho portálu. Pri najmenej horné vrstvy výplne priestoru medzi múrmi súvisia s navážkami a so zvyšovaním úrovne terénu pred výstavbou renesančného zámku. Hlbšie vrstvy však nesú výrazné znaky požiaru, čo by mohlo súvisieť priamo so zánikovým horizontom stredovekého sídla. Pomerne bohaté sú nálezy keramiky zo 14.-16. stor., hlinené kachlice, zlomky sklenených a železných výrobkov.

Zistená situácia si vyžaduje rozsiahlejšiu archeologickú odkryvku, ktorej výsledky sa stanú základom pôsobivej pamiatkovej prezentácie a integrálnou súčasťou významnej NKP.

MITTELALTERLICHE ARCHITEKTUR AUF DEM SCHLOSSHOF DES NATIONALEN KULTURDENKMALS (NKD) TOPOĽČIANKY. Auf dem Hof des bekannten Renaissanceschlusses (NKD) in Topoľčianky (Bez. Nitra) konstatierte man Mauerwerk eines Feudalsitzes, der etwa schon im 13. Jh. entstand und 1535 vernichtet wurde. Die Mauern sind ungefähr bis zur Höhe eines Stockwerks erhalten. Festgestellt wurde eine künstlich aufgeschüttete Schicht aus der Zeit nach dem Untergang der Gebäude und die darunterliegende Brandkatastrophenschicht. Zahlreiches Fundmaterial stammt aus dem 14.-16. Jh. Zwischen den festgestellten Mauern kann man einstweilen die Befestigungsmauer mit dem Eingangsportal und den Teil der inneren, durch Querwände in mehrere Räume gegliederten Bebauung feststellen. Es wird eine größere Grabung vorbereitet und aufgrund ihrer Ergebnisse eine Denkmalszurichtung.

VÝSKUM V NITRE-DRAŽOVCIACH PRI KOSTOLE SV. MICHALA A V JEHO OKOLÍ

Alexander R u t t k a y

Nitra, časť Dražovce (35-43-21, 1 : 10 000, 71 : 214 mm), systematický výskum, ťažisko 11.-13. stor., okrem toho neskorá doba kamenná, staršia doba železná, 14.-17. stor., uloženie nálezov AÚ SAV v Nitre.

Vápencový ostroh - západný výbežok masívu vrchu Zobor - je situovaný na severnom okraji intravilánu. Na hornej plošine (207 m n. m.), z 3 strán obohnanej umelým valovým násypom (veľkosť 0,42 ha) a s výrazným prevýšením nad priľahlú časť Ponitria, dominuje kostolík sv. Michala (Janšák, Š. 1929: Slovenské hrady z doby halštatskej. In: Sbor. Muzeál. slov. Spoločn. 23. Turčiansky Sv.

Martin, s. 6-8, tab. III; Mencl, V. 1937: Stredoveká architektúra na Slovensku, Praha - Prešov, s. 126, 127).

Na skalnatom jadre ostrohu je 30-70 cm hrubá vrstva hlíny zmiešanej s kameňmi. Plošina je trávnatá, v severnej a západnej časti lokality je borovicový lesík. Južné a juhovýchodné svahy porušil kameňolom. V južnej časti lokality sú zachované zvyšky výrazných, pôvodne väčších jaskynných útvarov.

Výskum nadviazal na zisťovaciu sondáž v r. 1947-48 (Kraskovská, Ľ. 1961: Výskum na hradisku v Dražovciach. In: Štud. Zvesti Archeol. Úst. SAV. 6. Nitra, s. 161-179) a predchádzala ho v r. 1986-88 geofyzikálna a letecká prospekcia, resp. presné geodetické zameranie.

Cieľom prvej etapy výskumu bolo spresniť poznatky o: 1. konštrukcii a datovaní šijového valu, 2. datovaní počiatkov a stavebnom vývoji kostolíka sv. Michala, 3. predpokladanej včasno- alebo vrcholnostredovekej profánnej zástavbe, 4. datovaní a charaktere cintorína okolo kostola.

V súhrne ide o preverenie existencie včasnostredovekého feudálneho sídla na lokalite, ktorá je morfológicky veľmi podobná polohe s veľmožským dvorcom v Ducovom. Súbežne sa uskutočňoval prieskum ďalších lokalít v katastri obce. Na plošine ostrohu východne a južne od kostolíka sa odkrylo 10 výskumných plôch.

Výsledky:

1. Šijový val bol budovaný z 2 nasucho kladených kamenných múrov, medzi ktorými je červená prepálená hlina s popolnatou konzistenciou a miestami aj stopy dreva. Presnejšie datovanie valu je zatiaľ neisté. Val je však mladší ako vrstva s eneolitickými nálezmi.

2. Včasno- alebo vrcholnostredoveké profánne objekty sa na skúmaných plochách nezistili. Potvrdilo sa, že "pravidelné útvary" viditeľné na leteckých fotografiách sú sčasti odrazom geologickej štruktúry skalnatého podlažia, ďalšie sú výsledkom recentných zásahov. Rekognoskáciá terénu naznačuje, že profánne objekty možno očakávať na severozápadnej časti plošiny.

3. Románske jadro kostolíka, pozostávajúce z obdĺžnikovej lože s emporou a polkruhovej apsidy, datované do 12. stor., je dotknuté nielen barokovými (ako sa doteraz uvádzalo), ale aj gotickými a renesančnými úpravami. Najstaršia dosiaľ známa románska fáza patrí zrejme do druhej polovice 12. až prvej polovice 13. stor. Zistilo sa, že asi k tejto etape patrila i obdĺžniková stavba (azda bočná loď), ktorej zvyšky sa odkryli na južnej exteriérovej strane kostola. Tieto stavby predstavujú však asi až druhú etapu. Potvrďuje to i skutočnosť, že v základovom murive kostola pod "plentou", ktorou je známe románske murivo, sa rozpoznal ďalší, starší múr.

4. Domnienku o staršom stavebnom jadre kostola, ako je jeho známa emporová podoba podporujú poznatky o cintoríne. Ide o rozsahom nevelkú nekropolu (ovál s rozmermi cca 30x35 m). Z celkového počtu okolo 600-700 hrobov sa odkrylo 133. Pomerne dobre je zachovaný horizont z 11.-13. stor. (záušnice, náhrdelníky, prstene, mince), horizont zo 14.-15. stor. (čelenky, opasky, prstene) je menej výrazný. Niekoľko hrobov pochádza zo 16.-17. stor. Zastúpený je aj horizont spreď polovice 11. stor., čím sa cintorín zaraďuje medzi najstaršie doteraz skúmané lokality tohto typu na Slovensku. Nepotvrdili sa však zatiaľ indície o hroboch z 9. stor., pokračujúci výskum však môže tento stav zmeniť. Pohrebisko, s ktorým pravdepodobne súvisia staršie nálezy z Dražoviec (napr. ostrohy), bolo identifikované priamo v severnej časti intravilánu.

GRABUNG IN NITRA-DRAŽOVCE, BEI DER ST.-MICHAELS-KIRCHE UND IHRER UMGEBUNG. Bei der ersten Saison der systematischen Grabung auf einer erhöhten Spornfundstelle in Nitra, Teil Dražovce, erfaßte man äneolithische und hallstattzeitliche Besiedlung. Die Fundstelle ist von 3 Seiten mit einem Wall aus steinernen Trockenmauern befestigt, zwischen ihnen ist eine Lehmfüllung. Die romanische Kirche aus der zweiten Hälfte des 12. bis zur ersten Hälfte des 13. Jh. stellt die zweite Bauphase des Objektes dar und im Mittelalter gehörte zu ihr auch ein Seitenschiff(?). Es wurde jedoch Mauerwerk etwa einer älteren Phase der Kirche schon aus der Zeit vor der Mitte des 11. Jh. festgestellt. Auf dem Friedhof um die Kirche herum wurden 133 Gräber abgedeckt. Es überwiegen Gräber aus dem 11.-13. Jh., in kleinerer Anzahl aus dem 14.-15. Jh. und nur vereinzelt auch aus dem 16.-17. Jh. Das Fundmaterial besteht aus Haarringen, Fingerringen, Halsbändern, Stirnbändern, Gürteln und Münzen. Über den Gräbern aus dem 11.-13. Jh. befinden sich verhältnismäßig häufig Grabsteine. Die Voraussetzung eines frühmittelalterlichen befestigten Sitzes (Herrenhofes) muß noch durch weitere Grabungen beglaubigt werden.

PRIESKUM DOLNÉHO POŽITAVIA

Matej R u t t k a y

Pokračovanie systematického prieskumu dolného Požitavia, uloženie nálezov AÚ SAV v Nitre.

1. B a j č (okr. Komárno)

a/ 700-1000 m severozápadne od obce na pravom brehu Žitavy, jazykovitý výbežok pieskovej duny smerom k rieke (L-34-1-A-b, 1 : 25 000, 154 : 297 mm). Neolit - kultúra s lineárnou keramikou, črepy z tenkostenných i hrubostenných nádob (obr. 44: 1, 4), čepeľovitý úštep z obsidiánu (obr. 44: 2). Mladšia a neskorá doba bronzová, črepy s čiernym lešteným povrchom (obr. 44: 3). Mladšia doba rímska(?), okrajový šedohnedý črep z nádoby vyrobenej v ruke (obr. 44: 9).

b/ Približne 300 m západne od obce cca 500 m od Žitavy (na ľavej strane), piesková duna, kóta 112,5 (L-34-1-A-b, 1 : 25 000, 156 : 333 mm). Nálezy: atypické praveké črepy.

2. B a j č , časť V l k a n o v o (okr. Komárno)

Juhozápadne od hospodárskeho dvora ŠM, ostro vyvýšená piesková duna, pozvoľne klesajúca východným smerom (L-34-1-A-b, 1 : 25 000, 41 : 250 mm), prieskum na najvyššej časti duny určenej na vyťaženie piesku a záchranný výskum. Výskum: 10.-12. stor., preskúmaných 6 objektov, z toho časť 1 obydlia, 3 hlboké zásobné jamy, 2 plytšie jamy, a 2 časti systému žiabov. Nálezy: keramika, zvieracie kosti, bronzový plech. Pravek, plytká jama, vo výplni málo atypických črepov. Prieskum: črepy lengyelskej kultúry, tuhová keramika z doby laténskej, črepy z 9.-12. stor.

3. D v o r y n a d Ž i t a v o u (okr. Nové Zámky)

200-300 m severne od obce medzi cestou Dvory nad Žitavou - Bešeňov, piesková duna, značne porušená ťažbou piesku; v r. 1989 vyťažený piesok na ploche naj-

menej 250 m² (M-34-133-D-c, 1 : 25 000, 322 : 313 mm). V profile narušených niekoľko objektov, na povrchu črepy badenskej kultúry a z 10.-12. stor. (obr. 44: 5-8, 10-12).

BEGEHUNG DES UNTEREN ŽITAVA-TALES. Die systematische Begehung in den Bezirken Komárno und Nové Zámky setzte fort. Festgestellte Fundorte: 1. Bajč: a/ im NW der Gemeinde Siedlungsfunde, Neolithikum und Kultur mit Linear-keramik (Abb. 44: 1, 4), jüngere und späte Bronzezeit (Abb. 44: 3), jüngere römische Zeit(?) (Abb. 44: 9); b/ im W der Gemeinde, Siedlungsfunde, Urzeit; 2. Bajč, Teil Vlkano: Rettungsgrabung - 1 Objekt, Urzeit, 6 Objekte des 10.-12. Jh., Oberflächenbegehung - Siedlungsfunde, Lengyel-Kultur, Latènezeit; 3. Dvory nad Žitavou: Siedlungsfunde, Äneolithikum, Kultur mit kannelierter Keramik, 10.-12. Jh. (Abb. 44: 5-8, 10-12).

PRIESKUM STREDNÉHO PONITRIA

Matej Ruttkay

Regionálny prieskum stredného Ponitria v okrese Nové Zámky v úseku medzi Mojzesovom a Šuranmi - časť Ťiľany nad Žitavou, uloženie nálezov AÚ SAV v Nitre.

1. M o j z e s o v o

Západný okraj obce, terasovitý výbežok nad ohybom Nitry (M-34-133-C-b, 1 : 25 000, 42 : 132 mm), povrchový prieskum, objekty zistené v obnaženom profile nad riekou. Neolit - štiepaná industria, plochá kamenná sekera, nevýrazná keramika; mladšia doba rímska - črepy z nádob vytočených na kruhu alebo vyrobených v ruke (obr. 45: 2, 7); 9.-12. stor. - pomerne veľké množstvo keramiky a mazanice.

2. Š u r a n y , časť Ť i ľ a n y n a d Ž i t a v o u

a/ Severná časť obce, dom č. 335 (M-34-133-C-b, 1 : 25 000, 22 : 233 mm). Vo výkope pre základy a pivnicu rodinného domu sa porušilo najmenej 8 objektov a 2 hroby. Zachránila sa výplň 2 objektov z 9.-10. stor. (1 porušil jamu kostrového hrobu). Nálezy: veľký počet keramiky (obr. 45: 1), mazanica, zlomky žarnovov, zvieracie kosti, kostený nástroj. Neskorá doba bronzová - črepy z vyhodenej zeminy (obr. 45: 3-6).

b/ Intravilán, dom č. 120 (M-34-133-C-b, 1 : 25 000, 26 : 262 mm). Vo výkope pre pivnicu sa zistila 230 cm hrubá vrstva stredovekých navážok, pod ňou zvyšky hlinenej kupolovej pece (Ø 260 cm), ktorej dno bolo vyložené črepami (13. stor.). Vo viacfázovej navážke sa v jej spodnej vrstve našla železná ostroha s kolieskom a veľký počet črepov zo sivočiernej keramiky vyrobenej z jemne plavenej hliny (obr. 46) zo 14. stor. Najmladšie vrstvy sú datované do 16. stor.

BEGEHUNG DES MITTLEREN NITRATALES. Bei regionalen Begehungen des mittleren Nitratales wurden Fundstellen festgestellt: 1. Mojzesovo, Siedlungsfunde, Neolithikum (Keramik, Spalt- und geschliffene Industrie), jüngere römische Zeit (Keramik, Abb. 45: 2, 7), 9.-12. Jh. (Keramik); 2. Šurany, Teil Ťiľany nad Žitavou: a/ Haus Nr. 335, Bronzezeit (Keramik), 9.-10. Jh., Siedlungs-

objekte (Keramik, Lehmewurf, Mahlsteinbruchstücke, Knochenwerkzeug, Abb. 45: 1, 3-6); b/ Haus Nr. 120, Aufschüttungsschichten aus dem 13.-16. Jh. (Keramik, Eisensporn, Abb. 46).

NOVÉ NÁLEZY V PARTIZÁNSKOM

Jaroslava Ruttkayová - Matej Ruttkay

Partizánske (okr. Topoľčany), Šimonovany, Puškinova ul., dom č. 33 (35-42-06, 1 : 10 000, 93 : 183 mm), náhodný nález, 8.-10. a 15.-16. stor., uloženie nálezov ONM v Nitre.

Mierna vyvýšenina, tiahnúca sa od kostola na Z. Vo výkope základov rodinného domu sa porušilo niekoľko objektov zapustených do žltého ílovitého podlažia. Objekty mali čiernu kyprú výplň. Väčšina objektov patrí do 8.-10. a 15.-16. stor. Nálezy: keramika (obr. 47: 2, 3, 7), niektoré črepy z materiálu s veľkou prímесou piesku a drobných kamienkov (obr. 47: 4), zvieracie kosti, mazanica. Vo vyhodenej zemine sa našlo niekoľko črepov (obr. 47: 1, 5, 6) zaraditeľných do doby rímskej.

NEUFUNDE IN PARTIZÁNSKE. Im Intravillan von Partizánske (Bez. Topoľčany) erfaßte man in einer ausgehobenen Grube mehrere gestörte Objekte. Der Großteil von ihnen wird aufgrund des Scherbenmaterials in das 8.-10. Jh., ein Teil in das 15.-16. Jh. gereiht (Abb. 47: 2-4, 7). Das ausgehobene Erdreich enthielt Scherben aus der römischen Zeit (Abb. 47: 1, 5, 6).

SIEDMA VÝSKUMNÁ SEZÓNA NA KLÁŠTORISKU

Michal S l i v k a

Letanovce (okr. Spišská Nová Ves), Kláštorisko (M-34-113-B-b, 1 : 25 000, 224 : 127 mm), systematický výskum kartuziánskeho kláštora, uskutočňujúci sa od r. 1983, uloženie nálezov AÚ SAV, pracovisko v Spišskej Novej Vsi.

Výskum pokračoval v hornej (južnej) časti kláštora a sústredil sa predovšetkým na odstránenie stavebnej sutiny z interiéru kostola, ďalej na trakt objektov 4-7 po jeho západnej strane a priľahlý malý dvor. Celkove bola preskúmaná plocha cca 255 m², z ktorej sa odstránilo vyše 1000 m³ stavebnej sutiny. Najobťažnejší bol výskum interiéru kláštorného chrámu (závaly do hl. až 4 m), dlhého 23,5 m a širokého 6,5 m. V strede šírky polygonálneho sanktuária bol odkrytý základ oltárnej menzy (2x2 m), značne deštruovaný. Svätyňa je od lode vyvýšená o 3 stupne (pri poznačených maltových dlážkach). Po južnej strane svätyne je priamy vstup do sakristie, široký 95 cm. V strede dĺžky lode kostola sa narazilo na stavebnú priečku, širokú 60 cm, ku ktorej sú zo západnej strany pripojené v nárožiach 2 murované sokle (1,5x1 m) pre bočné oltáre. Chórová priečka (tzv. lettner) rozdeľovala chrámový priestor funkčne, a to pre otcov-kartuziánov a bratov (konveršov),

ako je známe aj z iných európskych kartúzií (Mauerbach, Norimberg, Buxheim, Ittingen a i.). Obidva priestory mali samostatné vstupy v severnej stene kostola a z malej krížovej chodby. V deštrukčnom závale sa našlo množstvo kamenných architektonických článkov (rebrá, ostenia, konzoly, okenné kružby) z obdobia gotiky, ako aj tehly neštandardného formátu (18x8x7 cm, 19x12x6 cm, 24x12x7 cm), pochádzajúce z klenby kostola.

Výskum štvortraktovej budovy (objekty 4-7), postavenej kolmo na západné opevnenie kláštora, ukázal 2 stavebné fázy (začiatok 14. a koniec 15. stor.), pričom z pôvodnej poschodovej stavby sa zachovalo len murivo prízemia. V objekte 4/89 (rozmery 6,4x4,5 m) sa v jeho strede odkryla priestorná murovaná pec, ktorá mohla slúžiť buď na pečenie chleba, alebo vo funkcii hypocausteria na teplovzdušné vykurovanie poschodia. V susednej miestnosti (objekt 5/89 s rozmermi 5x4,2 m) bol v severovýchodnom rohu odkrytý murovaný sokel kachľovej pece s množstvom úlomkov kachlíc z neskorogotického obdobia. Objekt mal drevenú dlážku - dosky pribité na drevené "vankúše".

V koordinovanej spolupráci na výskume pracovala paleobotanička E. Lázniková, ktorá odoberala vzorky drevín a na tangovaných miestach premývala zeminu. Vo výskume sa bude pokračovať. (Obr. 48, 49)

SIEBENTE GRABUNGSSAISON IN KLÁŠTORISKO. Die Grabung im Areal eines Kartäuserklosters in der Gemeinde Letanovce (Bez. Spišská Nová Ves) beschränkte sich im Grabungsjahr 1989 auf die Untersuchung eines Viertraktgebäudes (Objekt Nr. 4-7) an der W-Seite der Kirche und des anliegenden kleinen Hofes. Das Gebäude hatte 2 Lagerräume, 1 Wohn- (mit abgedecktem Kachelofen) und 1 Betriebsraum (Backraum). Ursprünglich handelte es sich um einen stöckigen Bau, der Ende des 15. Jh. ziemlich umgebaut wurde. Die meiste Arbeit erforderte die Beseitigung des Bauschuttes, der bis zu ca. 4 m T. das Interieur der Klosterkirche ausfüllte. Im Sanktuarium war eine gemauerte Mensa und im Kirchenschiff eine Querwand (Lettner), die den Raum in 2 Hälften teilte, die durch selbständige Eingänge aus dem Kreuzgang zugänglich waren. Im Bauschutt fand man eine Menge von steinernen Baugliedern. Mit der Grabung wird fortgesetzt werden. (Abb. 48, 49.)

VÝSKUM INTERIÉRU KOSTOLA V BRATISLAVE-RUSOVCIACH

Michal S l i v k a

Bratislava, časť Rusovce, kostol sv. Víta (44-243, 1 : 25 000, 50 : 136 mm), systematický výskum, uloženie nálezov AÚ SAV v Nitre (po spracovaní budú odovzdané do zbierok MM v Bratislave na reinštaláciu expozície Gerulata).

Výskum dnes už neživého kostola sa v sezóne 1989 sústredil na kompletne prebádanie jeho interiéru, pretože výskumné poznatky z exteriéru si to vyžadovali (Slivka, M. 1990: Výskum exteriéru kostola v Bratislave-Rusovciach. In: Archeol. Výsk. a Nál. na Slov. v r. 1988. Nitra, v tlači). Celkove sa preskúmala plocha 147 m² (včítane 2 zisťovacích sond po severozápadnej strane kostola).

Pred začatím výskumu interiéru sa odstránil betónový poter v hr. 15-17 cm, spočívajúci na pôvodnej tehlovej dlážke (tehly kladené do maltového lôžka) zo 17. stor. V pravouhlej svätyni bol odkrytý základ murovanej oltárnej menzy (220x200 cm), vystavaný z 2 riadkov tehál (rozмеры 28,5x15x6 cm). V lodi kostola boli odkryté kamenné základy bočných oltárov (95/110x145 cm) a pri severovýchodnej stene murovaný základ ambony (kazateľnice s rozmermi 140x140 cm). V lodi boli objavené 4 hroby, z ktorých 3 sú novoveké (mŕtvi v drevených rakvách) s orientáciou sledujúcou os kostola. Obsahovali devocionálne predmety a doplnky odevu. Štvrtý hrob bol odkrytý v hl. 130 cm, mal orientáciu Z-V a obsahoval fľašovitý krčiaztek s olivovozelenou polevou (obr. 50: 1), sklenený pohár (obr. 50: 2) a na horných končatinách mal mŕtvy 6 bronzových náramkov. Výbava datuje hrob do 4. stor. V strede lode kostola bola odkrytá obdĺžniková kultová(?) jama 300x230 cm, na dne ktorej (v hl. 160 cm od podlahy) spočívala kostra koňa (určenie C. Ambros). V zásype sa našli úlomky keramiky a v mieste rebier koňa malá bronzová spona s vysokým zachycovačom a so širokým vinutím (obr. 50: 3) z 2. stor. n. l. Vo vzdialenosti 18,7 m smerom na SZ sa v exteriéri kostola odkryla podobná jama (objekt 1/89) s rozmermi 300x220 cm, čiastočne zahĺbená do pieskového podlažia, na dne ktorej sa zistila popolovitá vrstva (v hl. 170 cm), obsahujúca ojedinelé zvieračie kosti, úlomky keramiky (i terra sigillata) a torzo hrdla skleneného pohára. Pri objekte neboli zistené náznaky po kolovej konštrukcii. Dominujú nálezy z rímskeho obdobia a novoveké nálezy, pričom stredoveké pamiatky absentujú. Tieto poznatky predbežne vylučujú predpoklad rímskej stavby (superpozícia základového muriva lode kostola s rímskym hrobom 6/88), aj keď rímsky stavebný materiál bol využitý pri stavbe kostola. Datovanie výstavby kostola na základe zachovaných stavebných prvkov i archeologických zistení nie je také jednoznačné, ako to vyplýva zo záverov umelecko-historického výskumu vedeného M. Zemkovou (MPS v Bratislave), ktorá v celej hmote vidí ešte ranogotickú stavbu. Základy staršej, bližšie neurčenej stavby boli na začiatku 17. stor. využité pri výstavbe kostola sv. Víta.

GRABUNG IM KIRCHENINTERIEUR IN BRATISLAVA-RUSOVCE. Die fortgesetzte Grabung in Bratislava, Teil Rusovce, konzentrierte sich auf das Interieur der heute aufgelassenen St.-Veits-Kirche. Nach Beseitigung des neuzeitlichen Betonfußbodens kam ein Ziegelpflaster aus dem 17. Jh. auf einer Mörtelunterlage zum Vorschein. Im rechteckigen Sanktuarium erschienen Fundamente einer aus Ziegeln gemauerten Mensa und im Kirchenschiff Fundamente von Seitenaltären mit Ambo. Im Schiff befand sich eine rechteckige Grube mit einem Pferdeskelett auf der Sohle. Den Fund datiert eine Bronzefibel mit hohem Nadelhalter (Abb. 50: 3) in das 2. Jh. u. Z. Weiters deckte man 4 Gräber ab, von denen 3 neuzeitlich (die Toten in Holzsärge) und 1 aus der jüngeren römischen Zeit waren. Letzteres enthielt einen kleinen flaschenförmigen Krug (Abb. 50: 1), einen Glasbecher (Abb. 50: 2) und 6 Armringe. Im Exterieur der Kirche wurde ein rechteckiges Objekt mit Funden von germanischer Keramik abgedeckt.

PIATA SEZÓNA VÝSKUMU V BOROVCÍCH

Danica S t a š š í k o v á - Š t u k o v s k á

Borovce (okr. Trnava), Rakovická ulička (35-32-17, 1 : 10 000, 434 : 176 mm), predstihový záchranný výskum, ťažisko včasný stredovek, uloženie nálezov AÚ SAV v Nitre.

Južný okraj intravilánu, sprašová terasa nivy Dudváhu, ktorú vytvára východný okraj Trnavskej pahorkatiny, nadmor. v. 160 m. Súkromné parcely (Kaššákova, Tvaroškova, Popelkova, Urbánkova), preskúmaná plocha cca 660 m².

Výskum nadviazal v severovýchodnej časti doteraz preskúmanej plochy v mieste predpokladaného okraja pohrebiska (Tvaroškova parcela, čiastočne i Kaššákova), a to sondážou na nepreskúmanej ploche. V severnej časti preskúmanej plochy sa pokračovalo západným smerom (Popelkova parcela) v snahe vyhľadať i v týchto miestach okraj pohrebiska. Zistilo sa, že jednoduché hroby v západnej časti pokračujú opäť výklenkovými hrobmi s nálezmi staršími ako z 10. stor. Okraj sa zatiaľ nezistil. V severovýchodnej časti pohrebiska sa potvrdilo, že sa tu nachádza okraj pohrebiska s hrobmi datovanými mincami do 11. stor. Ďalšími sondami sa zachytilo pokračovanie výklenkových hrobov v západnej časti, kde sa nepredpokladali (Urbánkova parcela). V centre výklenkových hrobov bol samostatný hrob koňa (Kaššákova parcela). Celkovo sa preskúmalo 40 kostrových hrobov, z toho 10 s výklenkom (hl. 60-350 cm) a 1 hrob koňa, a 2 objekty z 8.-11. stor.

Z obdobia neolitu (kultúra s lineárnou keramikou, železovská skupina) sa preskúmalo 30 objektov, z toho hliniská, žlaby, 4 pece s obsahom keramiky a zväčša štiepanej industrie. Doteraz sa preskúmalo 96 objektov.

FÜNFTE GRABUNGSSAISON IN BOROVICE. Die systematische Vorsprungs-Rettungsgrabung in Borovce (Bez. Trnava) setzte mit der Untersuchung einer Fläche von ca. 660 m² mit Anknüpfung an die in den vorangehenden Jahren untersuchten NO-, NW- und W-Teile fort. Aus dem 8.-11. Jh. wurden 40 Skelettgräber abgedeckt, davon 10 mit Nische, 1 Pferdegrab, 2 Objekte; aus dem Neolithikum 30 Objekte, davon 4 Öfen - Kultur mit Linearkeramik, Železovce-Gruppe.

PRIESKUM V TREBATICÍCH

Danica S t a š š í k o v á - Š t u k o v s k á - Vladimír K r u p a

Trebatice (okr. Trnava), Sedlišča (35-32-12, 1 : 10 000, 276-310 : 262-279 mm), povrchový prieskum, 9.-12. stor., sídlisko, uloženie nálezov AÚ SAV v Nitre.

Východná časť katastra Trebatíc, niva Váhu, nadmor. v. 157 m n. m.

Prieskum AÚ SAV v spolupráci s BM v Piešťanoch. Miesto bolo vytypované podľa leteckej fotografie. Na povrchu pooraného poľa sa nachádzali črepy, zvieracie kosti, troska a iné nálezy. Rozptyl nálezov sa viazal na viditeľne tmavšie sfarbené časti poľa. Datovanie sídliska je možné podľa výrazných črepov do 9.-12. stor. Prieskum je súčasťou projektu zamýšľaného systematického prieskumu nivného osídlenia v 6.-10. stor.

GELÄNDEBEGEHUNG IN TREBATICE. Bei der Oberflächenbegehung an der durch eine Flugaufnahme ausgesuchten Stelle in Trebatice (Bez. Trnava) wurde eine Siedlung festgestellt, die nach charakteristischer Keramik in das 9.-12. Jh. datiert wird.

ZÁCHRANNÝ VÝSKUM V HUMENNOM

Ivana S t r a k o š o v á

Humenné (okr. Humenné), Pod Sokolom (M-38-116-B-b, 1 : 25 000, 243 : 325 mm), záchranný výskum, sídlisko, ťažisko neolit, doba bronzová, uloženie nálezov OVM v Humennom.

Lokalita na ľavej terase Laborca južne od centra mesta, naďalej ničená výstavbou sídliska. Preskúmaná plocha 160 m².

Neolit, bukovohorská kultúra, objekt 1 a 2. Črepový materiál (obr. 51: 1, 2), štiepaná kamenná industria, prevažne z obsidiánu.

Objekt 3 sa nedá v súčasnosti jednoznačne interpretovať. Podľa pôdorysu a výplne ho možno označiť ako priekopu, potrebné je však jeho doskúmanie. Nálevový materiál reprezentuje keramika v zlomkoch od neolitu (kultúra s mladou lineárnou keramikou) po stredovek, dominujú však nálezy zo strednej doby bronzovej. Okrem keramiky (obr. 51: 4, 6, 9) obsahoval objekt značné množstvo mazanice, riečnych okruhliakov a uhlíkov.

Ďalší keramický materiál z neolitu, štiepanú a brúsenú kamennú industriu obsahovali vrstvy v sonde I/89 (obr. 51: 3, 5, 7, 8, 10).

RETTUNGSGRABUNG IN HUMENNÉ. Die Fundstelle befindet sich südlich der Stadt Humenné. Die linksseitige Laborec-Terrasse war im Neolithikum besiedelt, Bükker Kultur (Abb. 51: 1, 2). Das Objekt 3 ist wahrscheinlich ein Graben, in ihm dominiert Material aus der mittleren Bronzezeit (Abb. 51: 4, 6, 9). Weitere Funde stammen aus den Schichten (Abb. 51: 3, 5, 7, 8, 10).

ZÁVEREČNÁ ETAPA VÝSKUMU V DETVE

Peter Š a l k o v s k ý

Detva, časť Kostolná (okr. Zvolen), Kalamárka (36-41-12, 1 : 10 000, 348 : 87 mm), tematický výskum výšinného hradiska, osídlenie z neskorej doby bronzovej, z doby laténskej, rímskej a zo včasného stredoveku (9.-11. stor.), uloženie nálezov AÚ SAV v Nitre.

Desiatimi sondami (cca 180 m²) sa pokračovalo v skúmaní viacvrstvového telese valu, urobil sa úplný rez valom po prirodzených vrstvách, rezy konštrukciami a deštrukciami v predpolí valu a v mieste jeho predpokladaného priebehu v južnom smere.

Val aktívne existoval minimálne v 3 obdobiach, jeho najstaršia (kamenno-drevozemná) fáza vznikla pravdepodobne v staršej dobe laténskej, najmladšia (drevozemná s mohutným kamenným plášťom) bola vybudovaná a existovala v záverečnom období včasného stredoveku.

Sondáž terás na Z a JZ pod hradiskom bola negatívna, sondážou v sedle na V a JV pod hradiskom, rozšírenou do nevelkých plošných odkrývok, sa zistili povrchové sídliskové objekty púchovskej kultúry.

K významnejším nálezom patria: bronzové ihlice z neskorej doby bronzovej, sklenené perly a železný hrot šípu z obdobia púchovskej kultúry a kresadlo z 9.-11. stor.

Vyhodnotenie výsledkov výskumu významne prispeje k rozšíreniu poznania pravekého a včasnohistorického vývoja a významu osídlenia horských regiónov stredného Slovenska.

Vzhľadom na situovanie lokality v CHKO Poľana boli všetky sondy v závere výskumu dôkladne zasypané a povrch starostlivo upravený.

SCHLUSSETAPPE DER GRABUNG IN DETVA. Die vierte Grabungsetappe des Höhenburgwalls Kalamárka in Detva (Bez. Zvolen) bestätigte minimal 3 Bauabschnitte und die aktive Existenz eines mehrschichtigen Wallkörpers, der wahrscheinlich in der älteren Latènezeit errichtet wurde, und die letzte Phase des Aufbaus und der Ausnützung entfällt in den Abschluß des Frühmittelalters (9.-10. Jh.). Im Sattel im O und SO unter dem Burgwall wurden Siedlungsoberbauten der Púchov-Kultur abgedeckt.

VČASNOSTREDOVEKÉ KOSTRY ZO SEDLÁRSKEJ ULICE 2 V BRATISLAVE

Alena Š e f č á k o v á

Bratislava, časť Staré Mesto, Sedlárska ul. 2, pohrebisko, antropologický materiál zo záchranného výskumu (K. Klinčoková z MSPSOP v Bratislave), včasný stredovek, uloženie materiálu PM SNM v Bratislave.

H r o b 1

Kostra 1. Pohlavie neurčené, juvenis (19-22 rokov). Nájdene iba diafýza pravého humeru a poškodené dolné končatiny strednej stavby so stredným RSÚ, výška cca 166 cm.

Kostra 2. Žena, matorus (50-60 rokov). Kompletný poškodený skelet strednej stavby so stredným RSÚ, výška cca 159 cm. V sutura lambdoidea ossa perisuturaria, hyperplatyméria femuru, platyknémia tíbií.

H r o b 2

Kostra 3. Pohlavie neurčené, juvenis (15-20 rokov). Poškodené dolné končatiny, bez panvy, strednej stavby a so stredným RSÚ, výška cca 164 cm. Ľavý femur výrazne stenomerný, na tíbiách značná euryknémnosť.

H r o b 3

Kostra 4. Infans I (cca 6 rokov). Zachované iba časti lebky. 4 mm dlhá sutura metopica, v sutura lambdoidea ossa suturarum, prítomnosť ossa interfonticulorum interparietale.

H r o b 4

Kostra 5. Žena, vek na rozhraní adultus a maturus. Poškodený postkraniálny skelet strednej stavby s mohutným RSÚ, výška cca 145 cm.

FRÜHMITTELALTERLICHE SKELETTE AUS DER GASSE SEDLÁRSKA ULICA IN BRATISLAVA. Die Rettungsgrabung ergab aus 4 Gräbern 5 Skelette, von denen bei 2 das Geschlecht nicht festgestellt wurde; eines war ein Kind und 2 waren Frauenskelette. Beide Frauen wiesen das Alter Maturus auf, die übrigen 2 Skelette Juvenis und das Kind hatte ca. 6 Jahre. Die Skelette 1 und 2 lagen im Grab 1, wobei eines, Juvenis, ca. 19-22 Jahre und das zweite Maturus etwa 50-60 Jahre alt und weiblichen Geschlechtes war. Offenbar handelt es sich um eine verwandtschaftliche Beziehung im Rahmen einer Familie.

ZISŤOVACÍ VÝSKUM V OKOLÍ SOLNÝCH PRAMEŇOV V SOLI

Stanislav Š i š k a

Soľ (okr. Vranov nad Topľou), Surovice (38-11-14, 1 : 10 000, 45 : 335 mm), zisťovací výskum, mladý paleolit, stredný neolit, ťažisko 12.-15. stor., uloženie nálezov AÚ SAV v Nitre.

Výskum podmienený prítomnosťou dnes už zasypaných, ale dobre identifikovaných prameňov slanej vody i povrchovými nálezmi pravekej keramiky, zachránenými J. Macákom.

Sedem sond s celkovou rozlohou 400 m² situovaných v bezprostrednej blízkosti (3 m) i vo väčšej vzdialenosti (50-200 m) od prameňov 1 a 2. Vo vrstve sond nepočetná paleolitická industria, z ktorej sa vynímajú 2 hroty so stopkou z obsidiánu typické pre epipaleolit (obr. 52: 1, 2) a drobné úlomky neolitickej keramiky. Jedna zásobná jama datovaná silne korodovanými črepmi do mladého stupňa kultúry s východnou lineárnou keramikou (skupina Tiszadob). Spodná časť oválnej jamy s jednou zistenou kolovou jamkou (polozemnica?) z 12.-13. stor. Žľab široký 240 cm a hlboký 20-30 cm, preskúmaný v dĺ. 3 m; v jeho výplni bohaté nálezy keramiky z 12.-13. stor. (obr. 52: 3), zdobenej obežnými ryhami, vlnovkami, závitnicou a ornamentom zhotoveným radielkom; početná najmä keramika zo 14.-15. stor. - fragmenty krčahov, gotického pohára (kolkovaný ornament, náter bielou farbou), ale aj bronzové knižné kovanie (spona). Obec doložená v r. 1402 (Sokuth, Sowkuth).

I keď sa výskumom nepodarilo objaviť výrobné (odparovacie) zariadenia na získavanie soli ani nadobudnúť doklady o manipulácii s ňou (špecifické nádoby), nálezy úštepovej industrie a keramiky z bližšieho i zo širokého okolia prameňov zrejme dokumentujú záujem spoločenstiev zo spomínaných období o slanú vodu (solanku). Kotlina, v ktorej sa pramene nachádzajú, má rozlohu cca 15 ha, takže bezpečne doložiť v nej získavanie soli zostáva naďalej reálnou možnosťou.

FESTSTELLUNGSGRABUNG IN DER UMGEBUNG DER SALZQUELLEN IN SOĽ. In Soľ (Bezirk Vranov nad Topľou) wurde in unmittelbarer Nähe und auch in größerer Entfernung von 3 in letzter Zeit versiegten Salzquellen in 7 Schnitten (400 m²)

sporadische Besiedlung aus dem Jungpaläolithikum (Abb. 52: 1, 2), Neolithikum (Kultur mit östlicher Linearkeramik) und aus dem 12.-15. Jh. festgestellt (Abb. 52: 3). Obzwar keine direkten Belege über Salzgewinnung festzustellen waren, dokumentieren Funde von Keramik und Spaltindustrie das Interesse der Gemeinschaften aus der erwähnten Zeit am Salzwasser.

NÁLEZY Z OKOLIA PREŠOVA

Božena T o m á š o v á

Prieskum ohrozených lokalít v juhovýchodnej prímestskej časti Prešova, uloženie nálezov VM v Prešove.

1. P r e š o v , časť S o l i v a r

a/ Delňa (37-22-09, 1 : 10 000, 7 : 262 mm). Z areálu prírodného kúpaliska boli získané fragmenty hrncovitých a miskovitých nádob, niektoré zdobené vhladzovanou vlnovkou (obr. 53), množstvo železnej trosky rozptýlenej v okolí porušeného objektu v priereze hruškovitého tvaru. Z výplne pochádzajú početné zlomky mazanice a drobné uhličky, koncentrované najmä na dne jamy. Mladšia doba rímska.

b/ Stavenec (37-22-10, 1 : 10 000, 287 : 111 mm). Výstavbou vodojemu bol zničený väčší sídliskový objekt nezisteného tvaru, z ktorého výplne sa zachránili zlomky z tela hrncovitých nádob zdobených jazykovitými výčnelkami, resp. fragmenty zdobených miskovitých nádob (obr. 54: 1, 2, 4, 5), kamenná sekera lichobežníkového tvaru (dĺ. 3,9 cm), cievka (obr. 54: 3, 6). Eneolit.

2. P r e š o v , časť T e r i a k o v c e

Baracký potok (37-22-05, 1 : 10 000, 260 : 332 mm). V profile potoka bola zistená kultúrna vrstva s väčším množstvom črepov pochádzajúcich zväčša z hrubostenných hrncovitých nádob. Neolit - eneolit.

FUNDE AUS DER UMGEBUNG VON PREŠOV. Bei der Begehung der südöstlichen stadtnahen Zone wurden Fundstellen festgestellt: 1. Prešov, Teil Solivar: a/ Lage Delňa, Siedlungsfunde, jüngere römische Zeit (Abb. 53); b/ Lage Stavenec, Siedlungsfunde, Äneolithikum (Abb. 54: 1-6); 2. Prešov, Teil Teriakovce: Siedlungsfunde, Neolithikum-Äneolithikum.

VÝSKUM V LAKŠÁRSKEJ NOVEJ VSI

Katarína T o m č í k o v á

Lakšárska Nová Ves (okr. Senica), Na lósoch (34-42, 1 : 10 000, 260 : 240 mm), záchranný výskum, sídlisko, stredovek (11.-12. stor.), uloženie nálezov AM SNM v Bratislave.

Lokalita sa nachádza na pretiahnutej pieskovej dune v inundačnom pásme Lakšárskeho potoka. Preskúmané 2 sídliskové objekty obsahovali keramiku, mazanicu a zvieracie kosti.

GRABUNG IN LAKŠÁRSKA NOVÁ VES. Die Fundstelle befindet sich auf einer langgestreckten Sanddüne beim Lakšársky-Bach in der Gemeinde Lakšárska Nová Ves (Bez. Senica). 2 untersuchte Siedlungsobjekte aus dem 11.-12. Jh. ergaben Keramik, Lehmverputz und Tierknochen.

VÝSKUMY V MESTSKEJ PAMIATKOVEJ REZERVÁCII BANSKÁ ŠTIAVNICA

Štefánia Tóthová

Banská Štiavnica (okr. Žiar nad Hronom), mestská pamiatková rezervácia, systematický záchranný výskum (nadväzujúci na predchádzajúce výskumné sezóny, uskutočňovaný v súlade s pamiatkovou obnovou - priebežne, prípadne v predstihu), stredovek, novovek (12.-18. stor.), uloženie nálezov výskumné pracovisko ŠÚPS v Banskej Štiavnici.

1. Námestie SNP, býv. Trojičné nám. 13/II (M-34-122-D-b, 1 : 25 000, 170 : 310 mm) - meštiansky dom v juhovýchodnej časti historického námestia z prvej pol. 16. stor. juhozápadne od kostola sv. Kataríny z konca 15. stor. Výskum priestorov juhozápadného uličného traktu, zameraný na objasnenie pôdorysného vývoja objektu a zistenie staršieho osídlenia (ukončený).

a/ priestor 1 juhovýchodne od podjazdu

- preskúmaním objektov na úrovni fľovitej zeminy považovanej za podlažie (ohnisko, kolová jama, prepálené škvrny - bez sprievodného datovacieho materiálu) sa zistilo, že fľovitá vrstva bola v sekundárnej polohe a prekryvala 20-30 cm vrstvu kamennej deštrukcie, pod ňou bolo kamenisté podlažie;
- výskumom pri západnom obvodovom múre sa zistilo, že široký prejazdny vstup, odkrytý v hl. 80 cm, je pôvodný (15. stor.), jeho dodatočné prebúranie v renesancii vylučuje absolútny nedostatok deštrukčného materiálu (niveleta zvýšená);
- murivá severozápadného nárožia sú previazané až po základovú škáru v hl. 270 cm, v základových ryhách bol keramický materiál zo 14.-15. stor. a sporadické staršie keramické nálezy z konca 12. až zo zač. 13. stor.;

b/ priestor 2 juhovýchodne od priestoru 1 - susediaci s námestím SNP 6

- juhozápadná časť - pokračovanie stredovekého obvodového muriva (15. stor.) z priestoru 1 v celom dnešnom rozsahu; jeho prístavba k staršiemu objektu (námestie SNP 6) vylúčila predpoklad susedskej uličky, nálezy v úrovni základov reprezentujú staršie osídlenie (uhlíky, mazanica, keramika z 12./13. stor.);
- medzi priestormi 1 a 2 bola stredoveká priečka, súčasná s najstaršou fázou objektu, ďalšie nálezové situácie zlikvidovala výstavba odpadového kanála (16. stor.);

c/ priestor 3 severozápadne od podjazdu

- obvodové murivá v južnom nároží sú zviazané, výstavba porušila vrstvy staršieho osídlenia (mazanica, keramika z 12./13. stor.);

d/ priestor podjazdu

- nálezové situácie potvrdili prieluku z 15. stor. medzi 2 objektmi vybudovanými v rozdielnych niveletách a orientácii (S: S-Z; J: J-V);
- juhozápadné obvodové murivo podjazdu sa nezistilo, vstupný gotický portál (premiestnený v 16. stor. pravdepodobne z priestoru 1) bol uložený na plytkej vyrovnávacej vrstve;

- v severozápadnom obvodovom muríve, 60 cm od vonkajšieho nárožia južnejšie situovaného objektu, sa zistila západná špaleta (omietnutá) zamurovaného vstupu, rešpektujúceho pôvodnú niveletu (-100-120 cm);
- funkcia vstupu sa končí výstavbou murovaného kanála (160x70 cm), prebiehajúceho 30 cm od základov, a následným vyrovnávaním - zvyšovaním terénneho zlomu medzi 2 samostatne stojacimi domami;
- severovýchodné ohraničenie objektov sa nezistilo.

2. Starozámocká ul. 11, Starý zámok - protiturecká renesančná pevnosť, pôvodne farský kostol P. Márie z r. 1230.

Výskum sa realizoval na nádvorí protitureckej pevnosti, vybudovanej v pol. 16. stor. - pôvodne plocha strednej lode románskej baziliky, resp. neskorogotického halového kostola. Odkryli sa 3 vrstvy dlažieb: najstaršia, pozostávajúca zo štvorcových kamenných dlaždíc, korešpondovala výškou s niveletou gotického halového kostola - ležala na sterilnom ílovitom podlaží; dlažba 2 (tmavošedý lámaný andezit) predstavuje zvýšenú niveletu nádvorja protitureckej pevnosti; dlažba 1 je súčasná.

Výskumom nebola potvrdená existencia staršej sakrálnej stavby z obdobia pred výstavbou románskej baziliky. Na definitívne objasnenie situácie bol vytýpovaný priestor presbytéria.

GRABUNGEN IN DER STÄDTISCHEN DENKMALRESERVATION IN BANSKÁ ŠTIAVNICA. In Banská Štiavnica (Bez. Žiar nad Hronom) setzte im historischen Stadtkern die systematische Rettungsgrabung im Übereinklang mit der Denkmalerneuerung fort. 1. Platz námestie SNP Nr. 4 (13/II), Bürgerhaus - südwestlicher Gassentrakt: Die Grabung bestätigte auf der Fläche der heutigen Parzelle die Existenz von 2 selbständigen Objekten im 15. Jh. - in verschiedenen Höhen, die der ursprünglichen Geländekonfiguration entsprachen. Zu ihrem Zusammenschluß, d. h. zur Bildung der heutigen Hausdurchfahrt, kam es Mitte des 16. Jh. Sporadische Funde belegen (zum Unterschied von den Osttrakten) eine Besiedlung der untersuchten Lagen an der Wende des 12./13. Jh. 2. Gasse Starozámocká ul. Nr. 11 - gegentürkische Renaissancefestung Starý zámok, ursprünglich eine Jungfrau-Maria-Pfarrkirche (1230). Eine Grabung im Hof der in der ersten Hälfte des 16. Jh. erbauten Festung (ursprüngliche Fläche des Mittelschiffes der romanischen Basilika bzw. einer spätgotischen Hallenkirche) ergab 3 Pflasterungsschichten. Die älteste aus quadratischen Pflastersteinen bestehend, entsprach höhenmäßig der Nivellete der gotischen Hallenkirche und lag direkt auf der gewachsenen Lehmunterlage. Die Pflasterung Nr. 2 entspricht mit ihrer hohen Nivellete dem Hof der gegentürkischen Festung. Die Grabung hat nicht die Existenz des älteren Kirchenbaues vor dem Aufbau der romanischen Basilika bestätigt.

ZÁCHRANNÝ VÝSKUM POHREBISKA PRI LODENICIACH V KOMÁRNE

Alexander T r u g l y

Komárno (okr. Komárno), lodenice (45-43, 1 : 50 000, 350 : 146 mm), záchranný výskum pohrebiska z obdobia avarskej ríše z 8. stor. a časti sídliska zo 7.-8. a 11.-12. stor., uloženie nálezov OPM v Komárne.

Na pohrebisku sa v r. 1979-88 preskúmalo 142 hrobov, v r. 1989 ďalších 11 hrobov, z toho 4 jazdecké. Celkový počet jazdeckých hrobov vzrástol na 63. Porušené boli hroby s drevenými konštrukciami, v hrobe 152 boli pochovaní 2 jedinci s koňom. Našli sa pozlátené bronzové garnitúry opaskov a konských postrojov, strmene a nádoby.

Na sídlisku zo 7.-8. stor. sa preskúmali 3 chaty, plytké jamy a časť žlabu, na včasnostredovekom sídlisku z 11.-12. stor. chata. V objektoch boli nádoby, črepy, hlinené prasleny, fragment žarnova a železa, zvieracie kosti.

RETTUNGSGRABUNG AUF DEM GRÄBERFELD BEI DER SCHIFFSWERFT IN KOMÁRNO. Die Abdeckung des Gräberfeldes aus der Zeit des awarischen Reiches aus dem 8. Jh. und die Rettung von Funden eines Siedlungsabschnittes aus dem 7.-8. und 11.-12. Jh. setzte fort. Auf dem Gräberfeld wurden in den J. 1979-88 142 Gräber freigelegt, im J. 1989 weitere 11 Gräber, davon 4 von Reitern. Die Gesamtzahl der Reitergräber stieg auf 63 an. Gestört wurden Gräber mit Holzkonstruktion; im Grab 152 waren 2 Individuen mit Pferd bestattet. Es fanden sich vergoldete Bronzegarnituren von Gürteln und der Pferdeschirrung, Steigbügel und Gefäße. Von der Siedlung aus dem 7.-8. Jh. wurden 3 Hütten untersucht, eine seichte Grube und der Teil einer Rinne, auf dem Gräberfeld aus dem 11.-12. Jh. eine Hütte. Die Objekte ergaben Gefäße, Scherben, tönernen Spinnwirtel, ein Mahlstein- und Eisenfragment und Tierknochen.

ĎALŠÍ ROK OBNOVENÉHO VÝSKUMU ŘÍMSKEJ STANICE V STUPAVE

Vladimír Turčan

Stupava (okr. Bratislava-vidiek), Kopec (44-22, 1 : 50 000, 434 : 136 mm), doba rímska, výskum zvyškov architektúry, uloženie nálezov AM SNM v Bratislave.

Preskúmala sa plocha medzi západným múrom veliteľskej budovy a západným priebehom obvodového múru. Zistilo sa 7 stavebných fáz v rámci minimálne 3 prestavieb. Najstaršia fáza je datovaná pred postavenie kamenných múrov, resp. obvodového muriva. V južnej časti skúmanej plochy objekt 3/89 narušoval dlážku z doby rímskej; obsahoval nálezy z 3. stor.

WEITERES JAHR DER ERNEUERTEN GRABUNG AUF DER RÖMISCHEN STATION IN STUPAVA. In Stupava (Bez. Bratislava-Land) untersuchte man eine Fläche zwischen der W-Mauer des Kommandantengebäudes und dem westlichen Verlauf der Umfassungsmauer. Festgestellt wurden Umbauungen und ein Objekt aus dem 3. Jh., das den Fußboden störte.

VÝSKUM BRATISLAVSKÉHO HRADNÉHO SVAHU

Adrián V a l l a š e k

Bratislava, časť Staré Mesto, východný svah hradného vrchu (Orientačná mapa Bratislavy, 1 : 10 000, 515 : 366 mm), záchranný výskum, pravek, stredovek, novovek, uloženie nálezov AM SNM v Bratislave.

IV. etapa výskumu pri kostole sv. Mikuláša. Kamennozemný val, prebiehajúci po vrstevnici v smere S-J, bol vybudovaný v 4 etapách: 1. etapa pravdepodobne v dobe laténskej, 4. etapa vo včasnom stredoveku (keramika). Centrálna stavba bola vybudovaná v 2 etapách, 1. etapa v 11.-12. stor. technikou opus spicatum; táto stavba slúžila ako rotunda. S jej existenciou súvisí pohrebisko s nálezmi: esovitá záušnica, prsteň, keramika. V 2. etape bol objekt premurovaný a prestavaný na karner. Zanikol okolo polovice 14. stor. Nálezy: minca, keramika, dlaždice. Z novovekého cintorína sa získali mince, medaily, korpusy.

GRABUNG AUF DEM HANG DES BRATISLAVAER BURGBERGES. Es wurde die 4. Grabungs-etappe bei der St.-Nikolauskirche in Bratislava, Teil Staré Mesto (Altstadt), verwirklicht. Die Stein-Erde-Fortifikation wurde in 4 Etappen aufgebaut.

1. - Latènezeit, 4. - Frühmittelalter. Beim zentralen Bau stammt die 1. Etappe aus dem 11.-12. Jh., aufgebaut in der Technik opus spicatum, und diente als Rotunde. Das Gräberfeld ergab einen S-förmigen Schläfenring, einen Fingerring und Keramik. In der 2. Etappe wurde das Objekt zu einem Karner umgebaut, der um die Mitte des 14. Jh. einging.

SÍDLISKO LUŽICKEJ KULTÚRY V PARTIZÁNSKOM

Ladislav V e l i a č i k - Rudolf K u j o v s k ý

Partizánske (okr. Topoľčany), Závody 29. augusta (35-42-06, 1 : 10 000, 154-143 : 172-165 mm), druhá sezóna záchranného výskumu, mladšia doba bronzová (lužická kultúra), stredovek (9.-10. stor.), uloženie nálezov AÚ SAV v Nitre.

Juhovýchodné úpätie miernej vyvýšeniny, nadmôr. v. 190,6 m, údolie rieky Nitry.

Na ploche cca 1550 m² sa preskúmalo 72 sídliskových objektov, ktoré tvorili spravidla obilné, odpadové a exploatačné jamy. Nový poznatok prinieslo preskúmanie zvyškov zrubového objektu s výrazným základovým žlabom v kombinácii s kolovou konštrukciou. Informácie o spôsobe výstavby stien objektu, ale aj iných objektov (pecí) poskytli nálezy kusov mazanice s upraveným povrchom, s reliéfnou úpravou, prípadne priamo so zvyškami prúteného základu steny.

Nálezový inventár, pozostávajúci hlavne zo zlomkov keramiky, z fragmentov žarnovov a v menšej miere z bronzových predmetov, obohatil výsledky predchádzajúcej výskumnej sezóny. Potvrďuje poľnohospodársky charakter sídliska lužickej kultúry. Prevažná časť nálezov sa chronologicky radí do mladšej doby bronzovej, ale v tejto sezóne sa doplnili aj poznatky o možnom dlhšom pretrvavaní sídliska.

Z celkového počtu skúmaných objektov sa materiálom len 2 priradili k slovanskému obdobiu (9.-10. stor.).

Unikátny nález obsahoval objekt 63, hlboká (-250 cm) kruhová jama s rovným dnom pod úrovňou spodnej vody. To zrejme umožnilo zachovanie dreva v objekte. V strede objektu bolo vztýčené brvno, opracované na oboch koncoch, a zachovali sa aj zvyšky vydrevenia dolnej časti objektu. Vo výplni sa našli výlučne črepy lužickej kultúry a zvieracie kosti. Množstvo zachovaného dreva umožňuje využiť datovacie možnosti prírodovedných disciplín. Ak sa potvrdí archeologické datovanie, pôjde o nález v našom prostredí a v tejto dobe naozaj ojedinelý.

SIEDLUNG DER LAUSITZER KULTUR IN PARTIZÁNSKE. In Partizánske (Bez. Topoľčany) verlief auf der Fundstelle Záводы 29. augusta die zweite Saison der Rettungsgrabung einer Siedlung der Lausitzer Kultur aus der jüngeren Bronzezeit. Man untersuchte 72 Siedlungsobjekte, in der Regel Getreide-, Abfall- und Exploitationsgruben. Der Rest eines in Blockbautechnik kombinierten Objektes mit Pfostenkonstruktion ergab Funde: hauptsächlich Scherben, Fragmente von Mahlsteinen, Lehmewurf mit zugerichteter Oberfläche, mit Resten einer Rutenflechtwand, in kleinerem Maße Bronzegegenstände. Einzigartig war das Objekt 63, in welchem unter dem Niveau des Grundwassers ein bearbeiteter Holzbalken, Holzverkleidung des unteren Objektteiles, Lausitzer Scherben und Tierknochen festgestellt wurden. 2 Objekte enthielten slawisches Material (9.-10. Jh.).

PALEOLITICKÁ STANICA V ČERVENICI PRI SABINOVE

Marián V i z d a l

Červenica pri Sabinove (okr. Prešov), Ráztoky (27-44-06, 1 : 10 000, 442 : 110 mm), mladý paleolit, prieskum, uloženie nálezov AÚ SAV v Nitre.

Na SZ od obce na výraznej ľavobrežnej terase rieky Torysy, zvažujúcej sa smerom na J, sa zberom získalo 6 kusov štiepanej kamennej industrie s výraznými mladopaleolitickými i so staršími stredopaleolitickými prvkami. Na výrobu bol použitý rádiolarit, ktorý má na lokalite primárny zdroj. Pozoruhodné je dvojité oblúkovito vklesnuté driapadlo so stredným vrtákom, dĺ. 7,1 cm (obr. 4: 3a, 3b). (Za určenie nálezov ďakujem PhDr. L. Báneszovi.)

PALÄOLITHISCHE STATION IN ČERVENICA PRI SABINOVE. Auf einer markanten linksseitigen Torysaterrasse wurden nordwestlich von Červenica pri Sabinove (Bez. Prešov) 6 Stück Spaltindustrie mit ausgeprägten jungpaläolithischen und mitelpaläolithischen Elementen gewonnen (Abb. 4: 3a, 3b). Es wurde eine primäre Rohstoffquelle von Radiolariten festgestellt.

POLYKULTÚRNE SÍDLISKO V MARKOVCIACH

Marián V i z d a l

Markovce (okr. Michalovce), Stredné pole (38-32-13, 1 : 10 000, 147 : 91 mm), zber, neolit, eneolit, mladšia doba rímska, uloženie nálezov Katedra dejín FFUPJŠ v Prešove.

Severovýchodný svah výraznej vyvýšeniny, nadmor. v. 113-116 m.

Orbou porušené sídlisko. Neolit, početné obsidiánové úštepky i neopracovaná surovina; eneolit, skupina Nyírség-Zatín, tenkostenná keramika zdobená vruborezom s bielou inkrustáciou (obr. 59: 3, 4), črepy s pretláčanou lištou a so slamovaním (obr. 59: 2, 9); doba rímska (C₂-C₃), jemná sivá a čierna keramika zdobená kolkami (obr. 59: 5-8), črep z misy s esovitou profiláciou, zhotovenej v rúčke (obr. 59: 1).

POLYKULTURELLE SIEDLUNG IN MARKOVCE. Die durch Überpflügung gestörte Fundstelle in Markovce (Bez. Michalovce) war in mehreren Epochen besiedelt: Neolithikum - Obsidianindustrie und Rohstoff, Äneolithikum - Keramik der Nyírség-Zatín-Gruppe (Abb. 59: 2-4, 9), aus römischer Zeit Keramik (Abb. 59: 1, 5-8).

PRIESKUMY V OKOLÍ PREŠOVA

Marián V i z d a l

Tematický prieskum v katastroch Prešov a Veľký Šariš (okr. Prešov), vyvýšenina Bikoš, paleolitické stanice, uloženie nálezov AÚ SAV v Nitre.

Povrchovým zberom bolo na SZ od Prešova v priestore Bikoša (obr. 55), ktorý tvorí súčasť Šarišskej vrchoviny, zistených 6 paleolitických staníc (obr. 56). Lokalitu na S ohraničuje prelomové údolie medzi Dúbravou a Bikošom. Podľa katastrálnej hranice medzi Prešovom a Veľkým Šarišom platí rozdelenie lokalít: Prešov = Bikoš I-III, Veľký Šariš = Bikoš IV-VI.

Štiepaná kamenná industria je vyhotovená najmä z pestrofarebných (v prevahu hnedých) rádiolaritov. Na juhovýchodnom svahu Bikoša, v priestore staníc III a V, bol zistený primárny zdroj tejto suroviny, doložený početnými okruhliakmi. Z ostatných materiálov je sporadicky zastúpený rohovec, limnokvarcit a obsidián. Náleziská možno vzhľadom na miestne zdroje kamennej suroviny a charakter artefaktov (početné úštepky, výskyt okruhliakových otíkačov) považovať za dielne z rôznych fáz paleolitu.

Opis výberu nálezov

1. P r e š o v

a/ Bikoš I (27-44-24, 1 : 10 000, 355 : 370 mm), epigravettien, 112 artefaktov. Čepeľ z obitej hrany jadra s vrubom vyretušovaným na ľavej úštepovej strane, dĺ. 7,2 cm (obr. 57: 2a, 2b).

b/ Bikoš II (27-44-24, 1 : 10 000, 348 : 356 mm), mladý paleolit, 47 artefaktov.

c/ Bikoš III (27-44-24, 1 : 10 000, 375 : 346 mm), mladý paleolit, výskyt starších stredopaleolitických prvkov, 83 artefaktov. Oblúkovité driapadlo, dĺ. 6,6 cm (obr. 57: 1a, 1b).

2. Veľký Šariš (okr. Prešov)

a/ Bikoš IV (27-44-24, 1 : 10 000, 380 : 327 mm), mladý paleolit, 39 artefaktov.

b/ Bikoš V (27-44-24, 1 : 10 000, 426 : 338 mm), stredný paleolit, "zúbkovaný moustérien", 280 artefaktov. 1. Oblúkovité vklesnuté driapadlo, dĺ. 7,8 cm (obr. 58: 1a, 1b). 2. Oblúkovité driapadlo, dĺ. 4,3 cm (obr. 58: 2a, 2b).

c/ Bikoš VI (27-44-24, 1 : 10 000, 437 : 300 mm), mladý paleolit, 211 artefaktov. Jadrovitý nástroj, dĺ. 4,8 cm (obr. 57: 3a, 3b).

Kolekcia archaickej industrie z polohy Bikoš V sa radí do stredného paleolitu na základe početnej úštepovej industrie s viacerými variantmi driapadiel, úštepov s vrubmi i so zúbkovaním. (Určenie nálezov PhDr. L. Bánesz.)

BEGEHUNGEN IN DER UMGEBUNG VON PREŠOV. Auf der Anhöhe Bikoš stellte man 6 paläolithische Stationen fest, die in die Kataster von Prešov (Bikoš I-III) und Veľký Šariš (Bikoš IV-VI) gehören. Es wurde eine primäre Quelle von Radiolarit festgestellt, aus welchem der Großteil der Werkzeuge hergestellt war. Die Fundstelle stellt eine Werkstatt aus verschiedenen Phasen des Paläolithikums dar (Abb. 55-58).

KOSTROVÉ ZVYŠKY DVOCH JEDINCOV Z VEĽKOMORAVSKÉHO POHREBÍSKA V DOLNÝCH OTROKOVCIACH

Mária V o n d r á k o v á

Dolné Otrokovce (okr. Trnava), parcela č. 167/2, č. domu 14, pohrebisko, veľkomoravské obdobie, uloženie materiálu AÚ SAV v Nitre.

Pri výkope pivnice porušil majiteľ 3 kostrové hroby, z ktorých P. Romsauer a L. Veliačik (pozri v tomto periodiku) zachránili časti kostier 2 jedincov.

Z hrobu 1 pochádzajú zlomky lebky a zlomok krčného stavca mladej dospeléj ženy (adultus I) s anomáliou v chrupe - persituje dočasná druhá stolička vľavo hore a druhý trvalý črenový zub nie je prerezaný, zatiaľ čo zub múdrosti vľavo hore je už prerezaný; z hrobu 2 sú zlomky lebky a kostí postkraniálneho skeletu 6-7-ročného dieťaťa (infans III).

SKELETTRESTE ZWEIER INDIVIDUEN AUS DEM GROSSMÄHRISCHEN GRÄBERFELD IN DOLNÉ OTROKOVCE. Die anthropologische Analyse bewertet die Skelettreste einer Frau im Alter Adultus I und eines Kindes im Alter Infans III (6-7 Jahre) aus gestörten Gräbern des großmährischen Gräberfeldes in Dolné Otrokovce (Bez. Trnava).

ĽUDSKÉ KOSTROVÉ ZVÝŠKY Z NEOLITICKÉHO SÍDLISKA V BAJČI

Mária V o n d r á k o v á

Bajč (okr. Komárno), Medzi kanálmi, sídlisko, železovská skupina, antropologický materiál, uloženie AÚ SAV v Nitre.

Rovnako ako v predchádzajúcej sezóne (pozri Vondráková, M. In: Archeol. Výsk. a Nál. na Slov. v r. 1988) nachádzali sa v objektoch zlomky ľudských kostí.

Objekt 379 - zlomok kalvy muža(?), vek maturus;

Objekt 397 - zlomok sánky ženy(?), vek adultus;

Objekt 479 - kompletná mozgovňa ženy, vek adultus II - maturus I;

Objekt 495 - zlomok čelovej kosti so stopami po sečných ranách z lebky ženy(?), vek adultus;

Objekt 528 - neúplná sánka muža(?), vek adultus II - maturus I;

Objekt 550 - poškodená sánka muža, vek adultus I;

Objekt 566 - viac ako polovica distálnej časti ľavej stehnovej kosti dospelého jedinca s miernymi artrotickými zmenami v kolennom kĺbe;

Objekt 571 - neúplná tvárová časť lebky (kultová maska?) muža, vek maturus;

Objekt 573 - malý zlomok zo ženskej(?) čeľuste z oblasti M₁ - M₃ vľavo, vek adultus - maturus I;

Objekt 574 A - 5 zlomkov z temenných kostí a čelovej kosti ženy(?), vek maturus; malý zlomok dlhej kosti dospelého jedinca; malý zlomok čelovej a torzo ľavej temennej kosti nedospelého jedinca.

Lomy na ľudských kostiach zo sídliskových objektov sú zväčša pôvodné a ich povrch svedčí o tom, že kosti boli polámané ešte v období, keď obsahovali organickú hmotu. Na čelovej kosti z objektu 495 sú stopy po intencionálnom zásahu sečným alebo rezným predmetom, čo v nadväznosti na typ lomov na kostiach svedčí o nepietnom zaobchádzaní s pozostatkami niektorých jedincov, ak nie o antropofágiu.

Popri zlomkoch ľudských kostí v sídliskových objektoch odkryl vedúci výskumu I. Cheben (pozri v tomto periodiku) kostru v hrobe 2/89. Kostra patrila mužovi vo veku maturus; je strednej až robustnej stavby s mohutne vytvoreným reliéfom svalových úponov. Miery vzhľadom na zlú zachovanosť kostry nebolo možné získať. Z anomálií sú v lambdovom šve vsunuté kosti, o pokročilom veku svedčia zmeny na chrbtici - výrastky na telách stavcov v dôsledku deformujúcej spondylózy, Schmorlove uzly najväčšie na bedrových stavcoch a mierne artrotické zmeny vo veľkých kĺboch.

Dovedna predstavuje antropologický materiál zvyšky kostier 8 až 13 jedincov, teda zo sídliskových objektov pochádzajú zlomky maximálne z 12 (2 muži, 2 muži? 1 žena, 4 ženy? 2 dospelí, 1 nedospelý; vekové zastúpenie: 1 nedospelý, 3 adultus, 3 adultus - maturus, 3 maturus, 2 dospelí) a minimálne zo 7 kostier (ak pripustíme, že zlomky prislúchajúce rovnakému pohlaviu i veku môžu patriť k jednej kostre).

MENSCHLICHE SKELETTRESTE AUS EINER NEOLITHISCHEN SIEDLUNG IN BAJČ. Aus einer neolithischen Siedlung der Železovce-Gruppe in Bajč (Bez. Komárno), Lage Medzi kanálmi, wurden Bruchstücke (maximal von 12 und minimal von 7) menschlicher Skelette aus 10 Objekten und 1 schlecht erhaltenes Skelett aus Grab 2/89 anthropologisch bestimmt.

PRIESKUM OSÍDLLENIA POVODIA HLAVINKY

Egon W i e d e r m a n n

Prieskum AÚ SAV a VM Topoľčany v dolnom povodí Hlavinky v katastroch obcí Veľké Ripňany, Malé Ripňany a Čermany (okr. Topoľčany), uloženie nálezov VM v Topoľčanoch.

1. V e ľ k é R i p ň a n y

a/ Intravilán, severozápadný okraj obce (M-32-132-D-b, 1 : 25 000, 54 : 341 mm), črepy, pravek, 7.-8. stor., 15.-16. stor., novovek.

b/ Panské, juhovýchodný okraj obce (M-32-132-D-b, 1 : 25 000, 31 : 18 mm), črepy, kamenná industria, lužická kultúra.

c/ Od obsolovského, juhovýchodne od obce (M-32-132-D-b, 1 : 25 000, 26 : 3 mm), črepy, 9. stor.

d/ Od obsolovského, juhovýchodne od obce (M-32-132-D-b, 1 : 25 000, 15 : 44 mm), črepy, kamenná industria, mazanica, eneolit, lužická kultúra.

e/ Od obsolovského, južne od obce (M-33-132-D-b, 1 : 25 000, 23 : 86 mm), črepy, kamenná industria, pravek.

2. M a l é R i p ň a n y

a/ Od obsolovského, severovýchodne od obce (M-33-132-D-b, 1 : 25 000, 59 : 3 mm), črepy, eneolit, doba laténska, 9.-10. stor.

b/ Od obsolovského, severovýchodne od obce (M-32-132-D-b, 1 : 25 000, 71 : 11 mm), črepy, mazanica, kamenná industria, eneolit, doba laténska, 10.-12. stor.

c/ Od obsolovského, severovýchodne od obce (M-33-132-D-b, 1 : 25 000, 80 : 8 mm), črepy, kamenná industria, neolit, eneolit, doba laténska, 15.-16. stor.

d/ Od obsolovského, východne od obce (M-33-132-D-b, 1 : 25 000, 98 : 10 mm), črepy, sklo, neolit, stredovek.

e/ Od obsolovského, východne od obce (M-33-132-D-b, 1 : 25 000, 89 : 61 mm), črepy, eneolit.

3. Č e r m a n y

Západne od obce (M-34-121-C-a, 1 : 25 000, 293 : 105 mm), črepy, 10.-12. stor.

ERKUNDUNG VON BESIEDLUNG IM HLAVINKA-TAL. Regionale Begehung im Bezirk Topoľčany. Gewonnen wurden Siedlungsfunde von 11 Fundstellen: 1. Veľké Ripňany: a/ Urzeit, Mittelalter; b/ Hallstattzeit; c/ 9. Jh; d/ Äneolithikum, Hallstattzeit; e/ Urzeit; 2. Malé Ripňany: a/ Äneolithikum, Latènezeit, 9.-10. Jh.; b/ Äneolithikum, Latènezeit, 10.-12. Jh.; c/ Neolithikum, Äneolithikum, Latènezeit, 15.-16. Jh.; d/ Neolithikum, Mittelalter; e/ Äneolithikum; 3. Čermany, 10.-12. Jh.

VÝSKUM POLYKULTÚRNEHO SÍDLISKA V HAJNEJ NOVEJ VSI

Egon W i e d e r m a n n

Hajná Nová Ves (okr. Topoľčany), Lúky (M-34-121-A-c, 1 : 25 000, 300 : 266 mm), pokračovanie záchranného výskumu, bošácka skupina, lužická kultúra, uloženie nálezov VM v Topoľčanoch.

Ľavostranná terasa potoka Dolina, meandrovitý výbežok s polykultúrnym náleziskom, rozrušený zemnými prácami, prevaha osídlenia z neskorej doby bronzovej.

Bošácka skupina, sídlisko, neúplne preskúmaný 1 objekt, črepy, zvieracie kosti.

Lužická kultúra, sídlisko, neúplne preskúmaných 15 jám (väčšina pravidelný kónický tvar s rovným dnom), črepový materiál, zvieracie kosti, drobné predmety (parohové postrannice uzdy).

GRABUNG AUF EINER POLYKULTURELLEN SIEDLUNG IN HAJNÁ NOVÁ VES. Eine Fundstelle in der Lage Lúky liegt südlich der Gemeinde Hajná Nová Ves (Bez. Topoľčany) auf einem mäandrischen Ausläufer des Baches Dolina. Durch die Fortsetzung der Grabung wurden unvollständig weitere 15 Siedlungsgruben der Bošáca-Gruppe und der Lausitzer Kultur abgedeckt. Auf dieser polykulturellen Fundstelle wurden seit dem J. 1982 zusammen 135 Siedlungsobjekte (Produktionsobjekte, Vorrats- und Abfallgruben, Hütten) der Bošáca-Gruppe, der Lausitzer Kultur und der Latènezeit abgedeckt.

DALŠÍ STOPY POVRCHOVÉ TĚŽBY RUD MĚDI VE ŠPANÍM POLI

Pavel Ž e b r á k

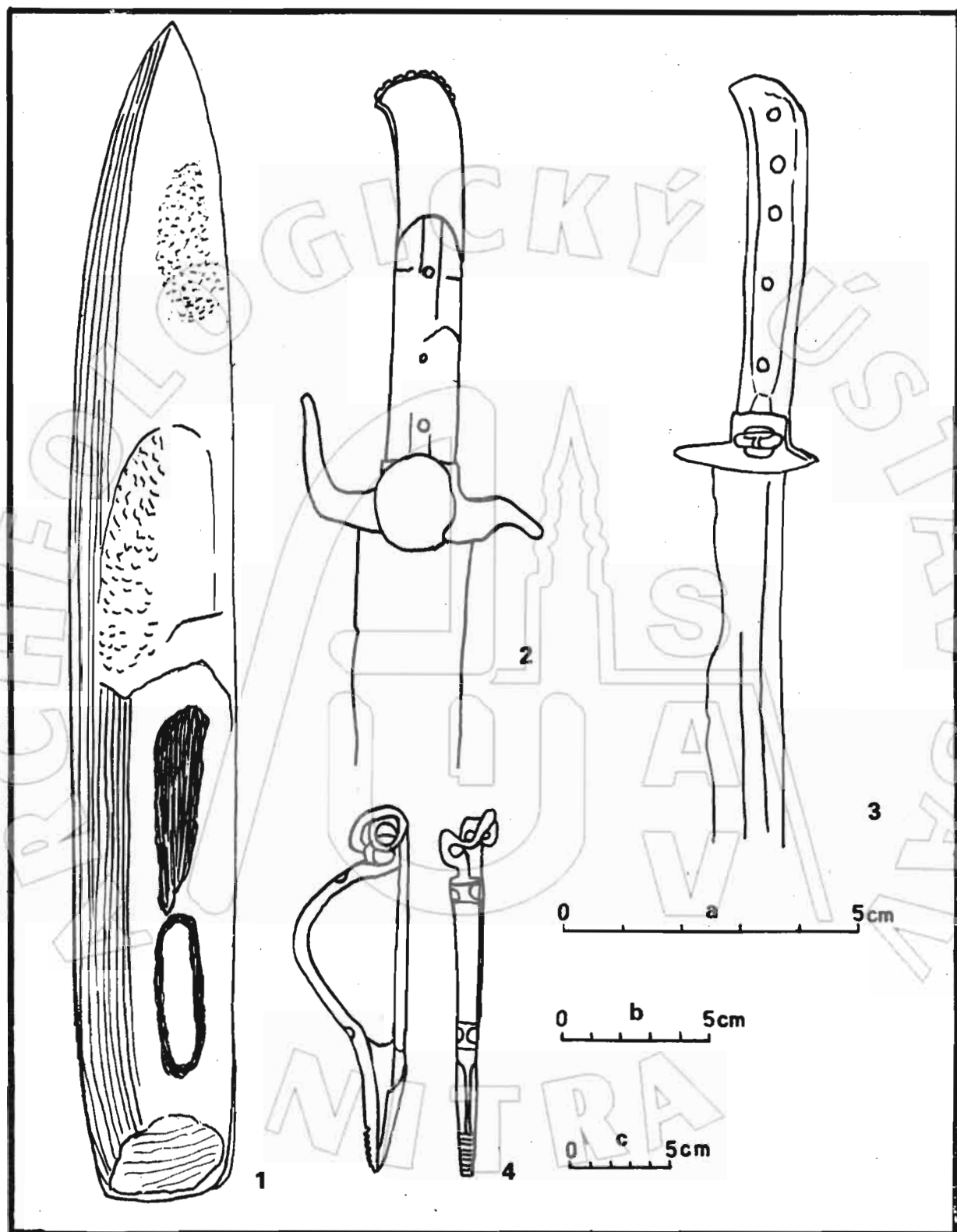
Španie Pole (okr. Rimavská Sobota), Kopánky, resp. Rézbanya (M-34-125-A-d, 1 : 25 000, okolí bodu 309 : 347 mm), průzkum.

V návaznosti na průzkumy z minulých let se hledaly stopy po případné pravěké exploataci mědi, zatím ale bez výsledku. Objeveny byly jen další novověké kuttací jámy, stopy geologických vrtů a průzkumných štol z padesátých a šedesátých let. Archeologický materiál nebyl zjištěn, průzkum bude nadále pokračovat v širším okolí.

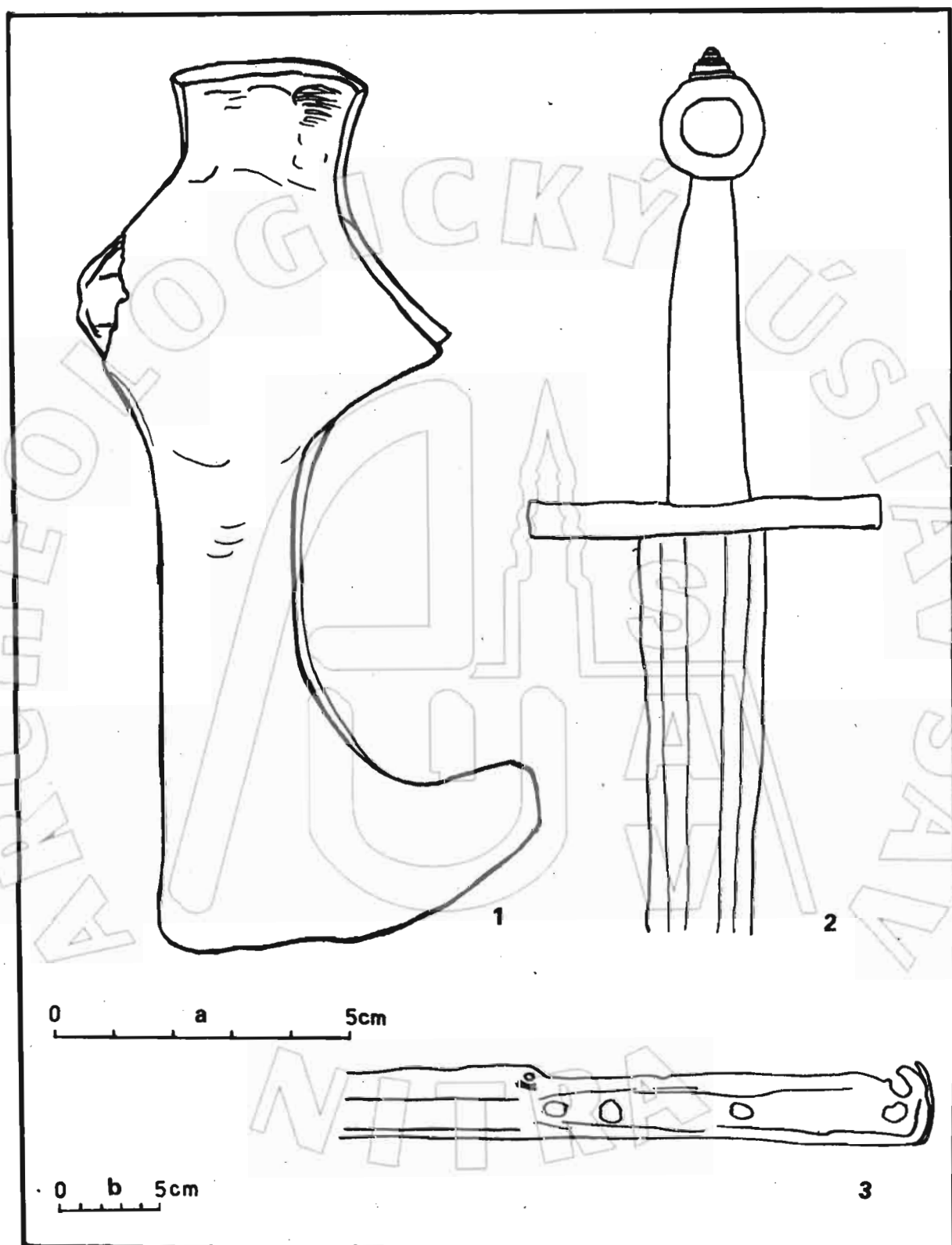
WEITERE SPUREN VON OBERTAGEABBAU VON KUPFERERZEN IN ŠPANIE POLE. Eine weitere Begehung in Španie Pole (Bez. Rimavská Sobota) richtete sich auf die urzeitliche Kupfererzexploitation und war bis jetzt nicht erfolgreich. Festgestellt wurden nur Spuren von neuzeitlicher Exploitation.

SKRATKY NÁZVOV PRACOVÍSK

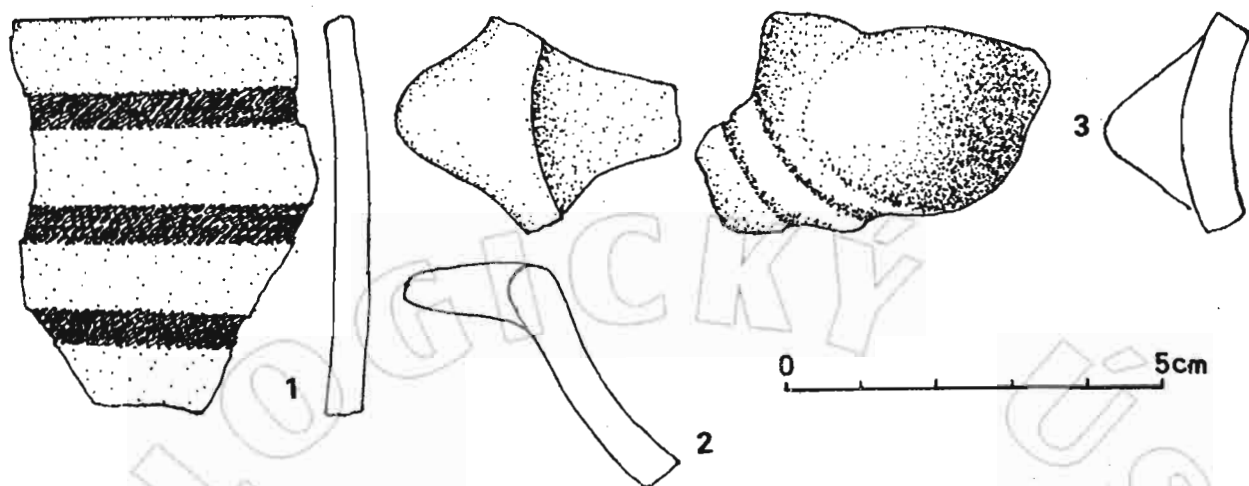
AŮ SAV	Archeologický ústav Slovenskej akadémie vied
AM SNM	Archeologické múzeum Slovenského národného múzea
BM	Balneologické múzeum
FFUK	Filozofická fakulta Univerzity Komenského
FFUPJŠ	Filozofická fakulta Univerzity Pavla Jozefa Šafárika
GM	Gemerské múzeum
KM	Kysucké múzeum
KŮŠPSOP	krajský ústav štátnej pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody
LM	Liptovské múzeum
MM	mestské múzeum
MPS	mestská pamiatková správa
MSPSOP	mestská správa pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody
OM	okresné múzeum
ONM	Oblasťné nitrianske múzeum
OPM	Oblasťné podunajské múzeum
OVM	okresné vlastivedné múzeum
PM	Podtatranské múzeum
PM SNM	Prírodovedné múzeum Slovenského národného múzea
PS	pozemné stavby
PvM	Považské múzeum
SBM	Slovenské banské múzeum
SM	Stredoslovenské múzeum
ŠM	štátny majetok
TM	Trenčianske múzeum
TkM	Tekovské múzeum
ŠŮPS	Štátny ústav pamiatkovej starostlivosti
VM	vlastivedné múzeum
VPS AŮ SAV	Výskumné pracovné stredisko Archeologického ústavu Slovenskej akadémie vied
VsM	Východoslovenské múzeum
ZDŠ	základná deväťročná škola
ZhM	Záhorské múzeum
ZM	Zemplínske múzeum
ZsM	Západoslovenské múzeum
ZŠ	základná škola



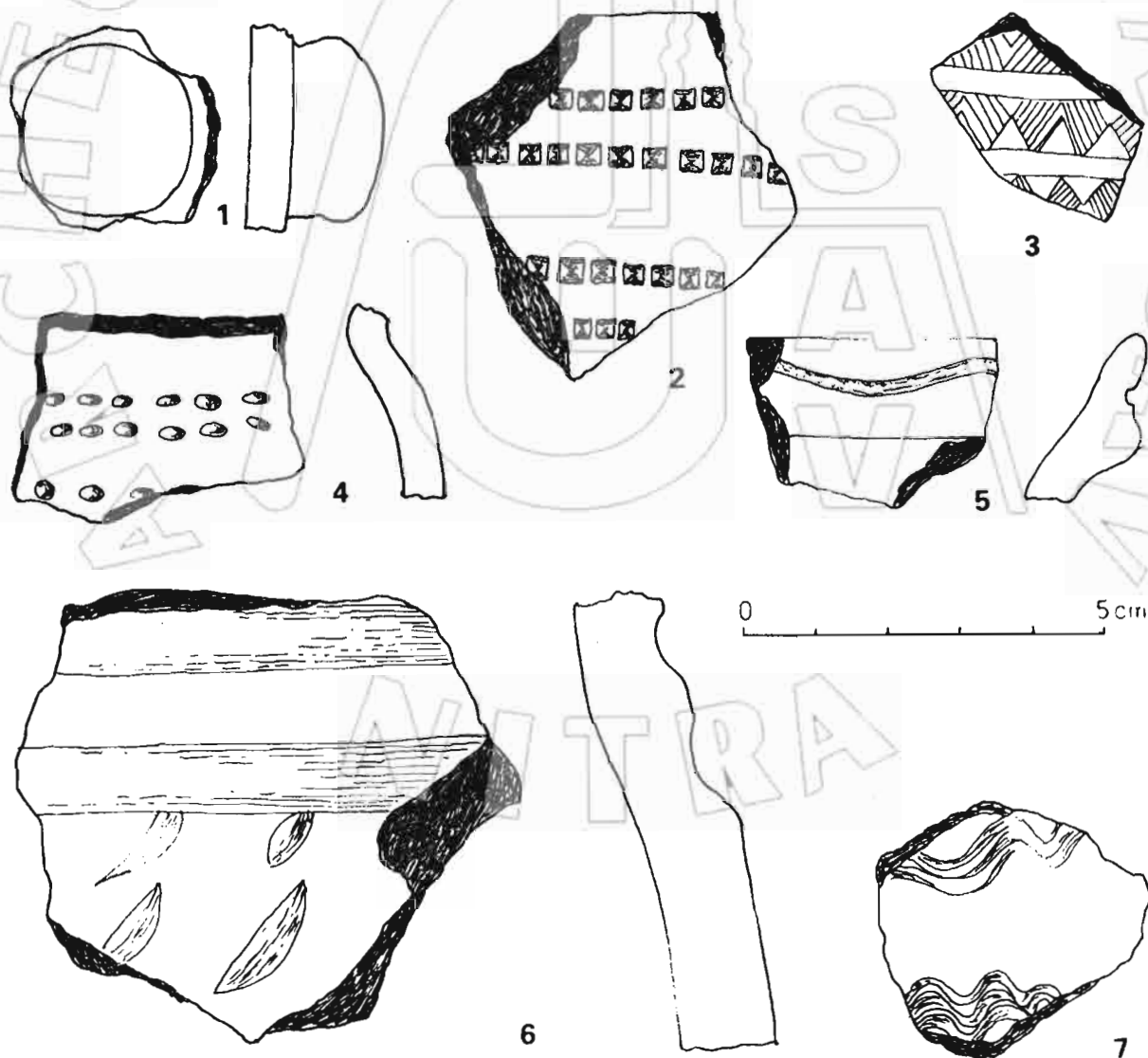
Obr. 1. 1 - Gabčíkovo (vodné dielo), kopytovitý klin, mladšia doba kamenná; 2, 3 - Drahovce (Baková), železný meč, 15. stor.; 4 - Sokolovce (Pod židovňou), bronzová spona, mladšia doba rímska. Mierka a: 4; b: 1; c: 2, 3. (R. Bača - V. Krupa, s. 19)



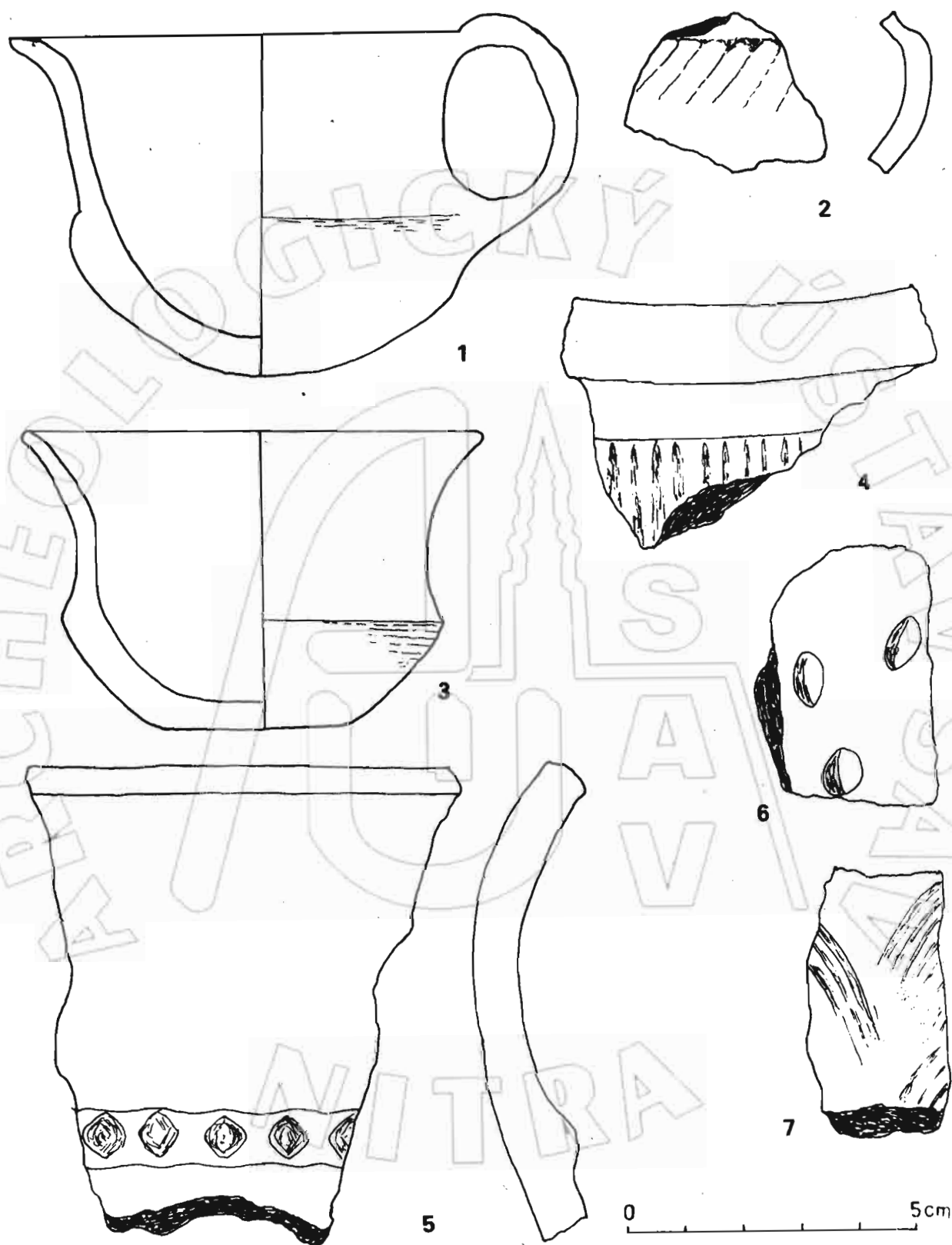
Obr. 2. 1 - Moravany nad Váhom (Marhát), železná sekera, 11.-13. stor.; 2, 3 - Drahovce (Baková), železné meče, pol. 14. stor. a 15. stor. Mierka a: 1; b: 2, 3. (R. Bača - V. Krupa, s. 19)



Obr. 3. Bučany. 1 -- črep s výzdobou v štýle Litzenkeramik; 2, 3 - črepy z objektu zo začiatku strednej doby bronzovej. (J. Bartík - J. Štrbík, s. 22)



Obr. 4. Oslany - výber nálezov. 1 - poloha Dolné lány, lengyelská kultúra; 2-5, 7 - poloha Horné lány II, 9.-16. stor.; 6 - poloha Horné lány I, 13. stor. (P. Bednár - J. Hunka, s. 25)

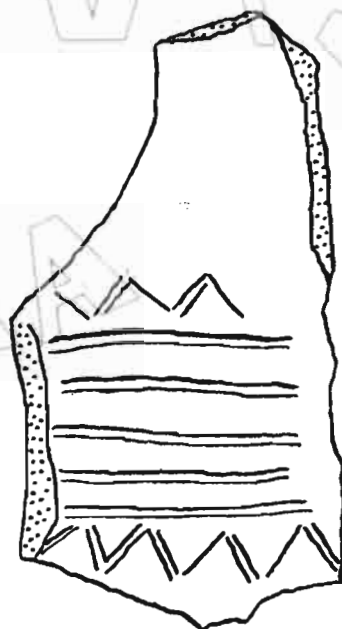


Obr. 5. Kolíňany - výber keramiky. 1-3, 5 - poloha b, čačianska kultúra; 4 - poloha c, doba laténska; 6, 7 - poloha e, doba rímska. (P. Bednár - M. Ruttkay, s. 26)

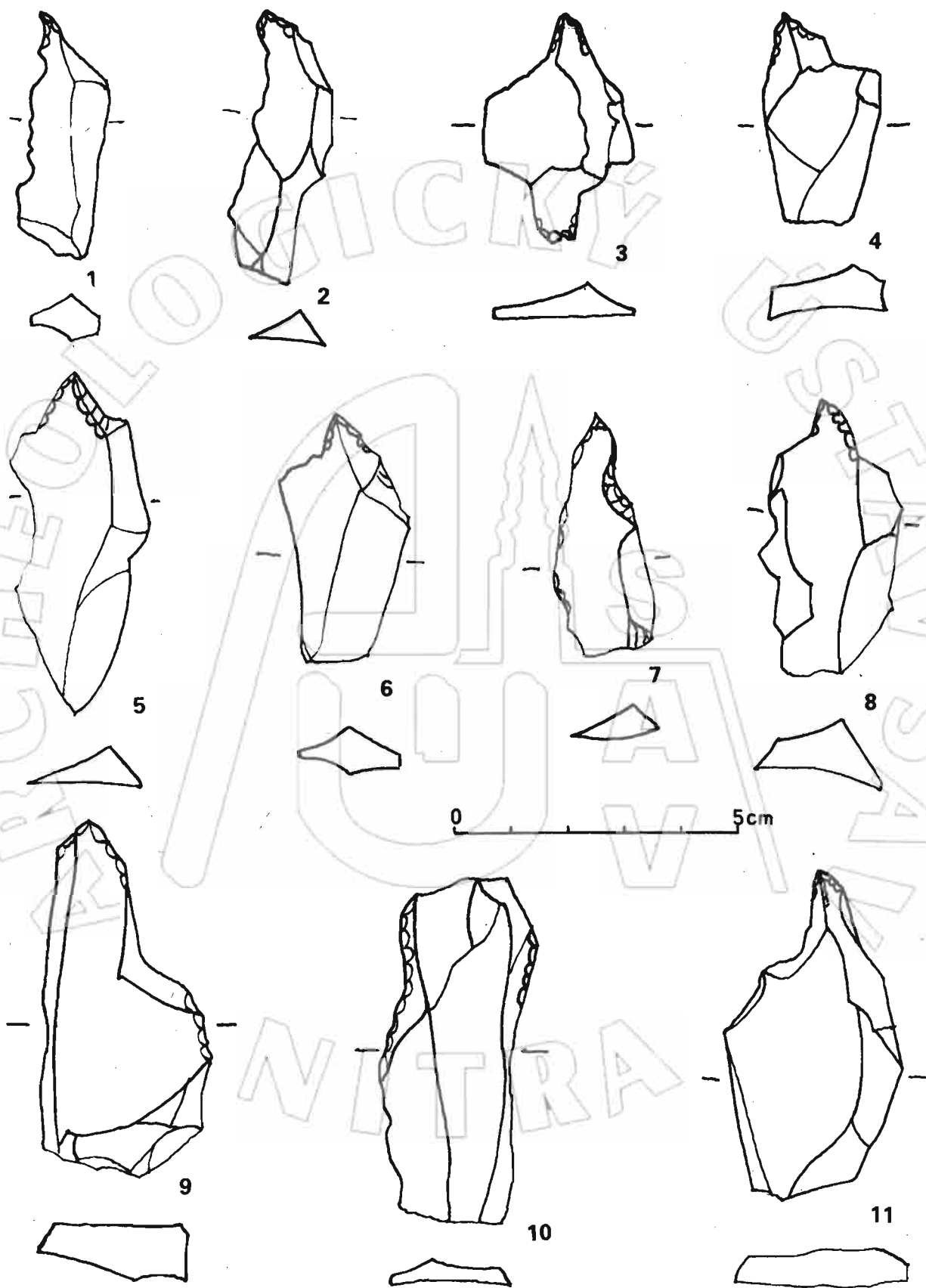
Obr. 6. Salka. Fragment sekerovitej hrivny.
(D. Bialeková, s. 29)



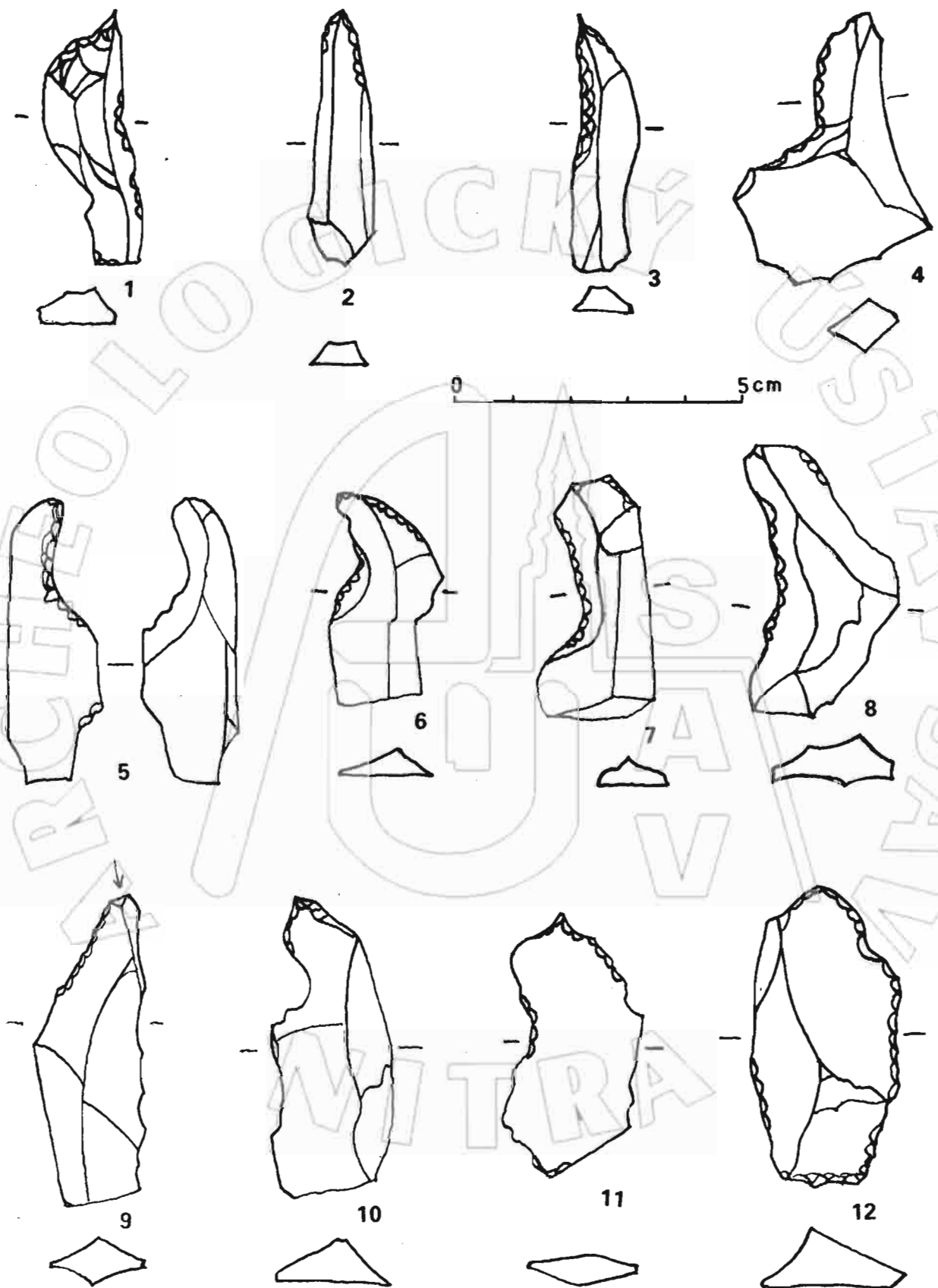
Obr. 7. Nitra, časť Klokočina. Železný
hrot ošepu, stredovek. (M. Griačová,
s. 35)



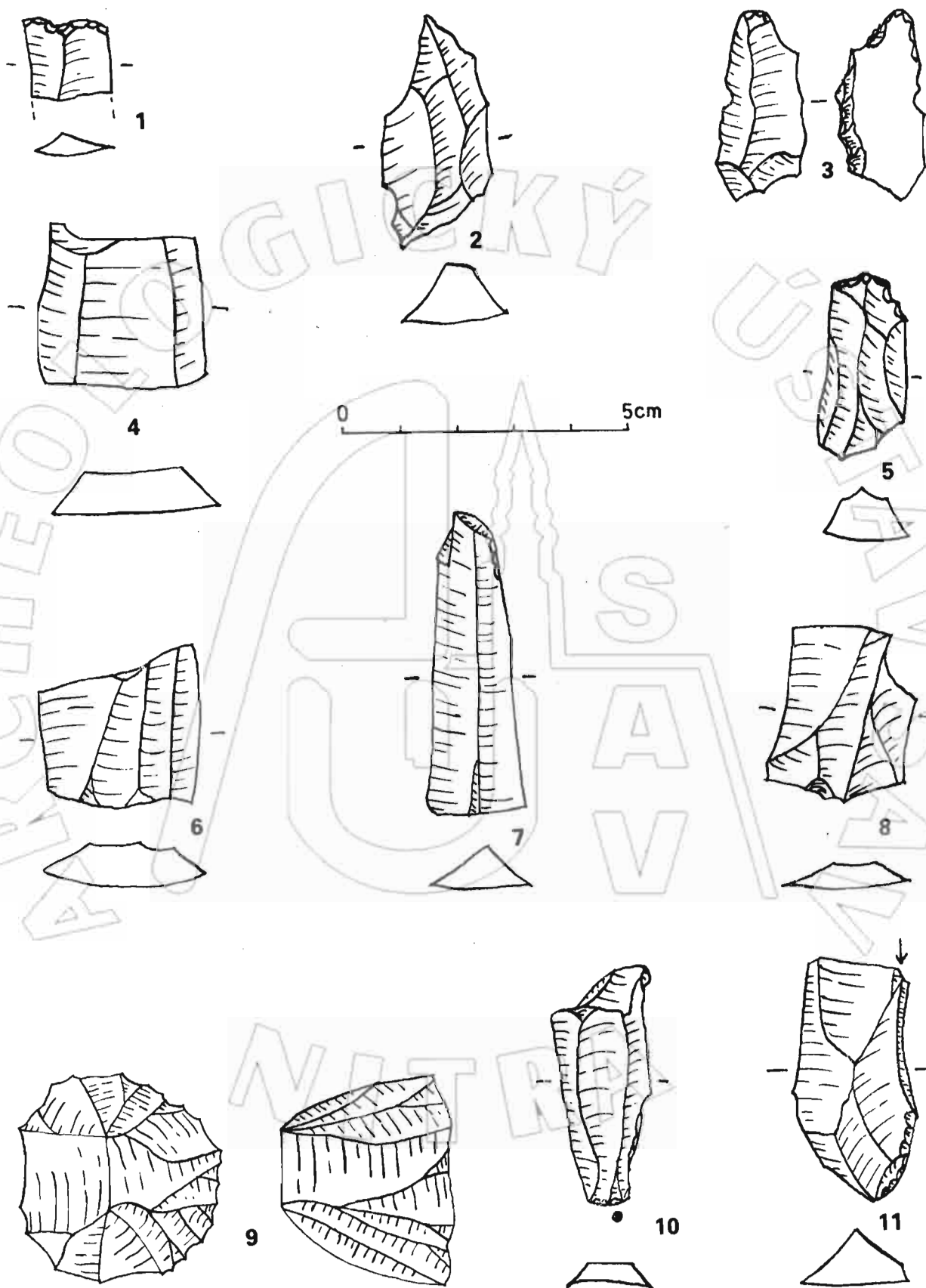
Obr. 8. Bína (hospodársky dvor fary). Fragment
plochého hlineného idolu, badenská kultúra.
(Š. Holčík, s. 37)



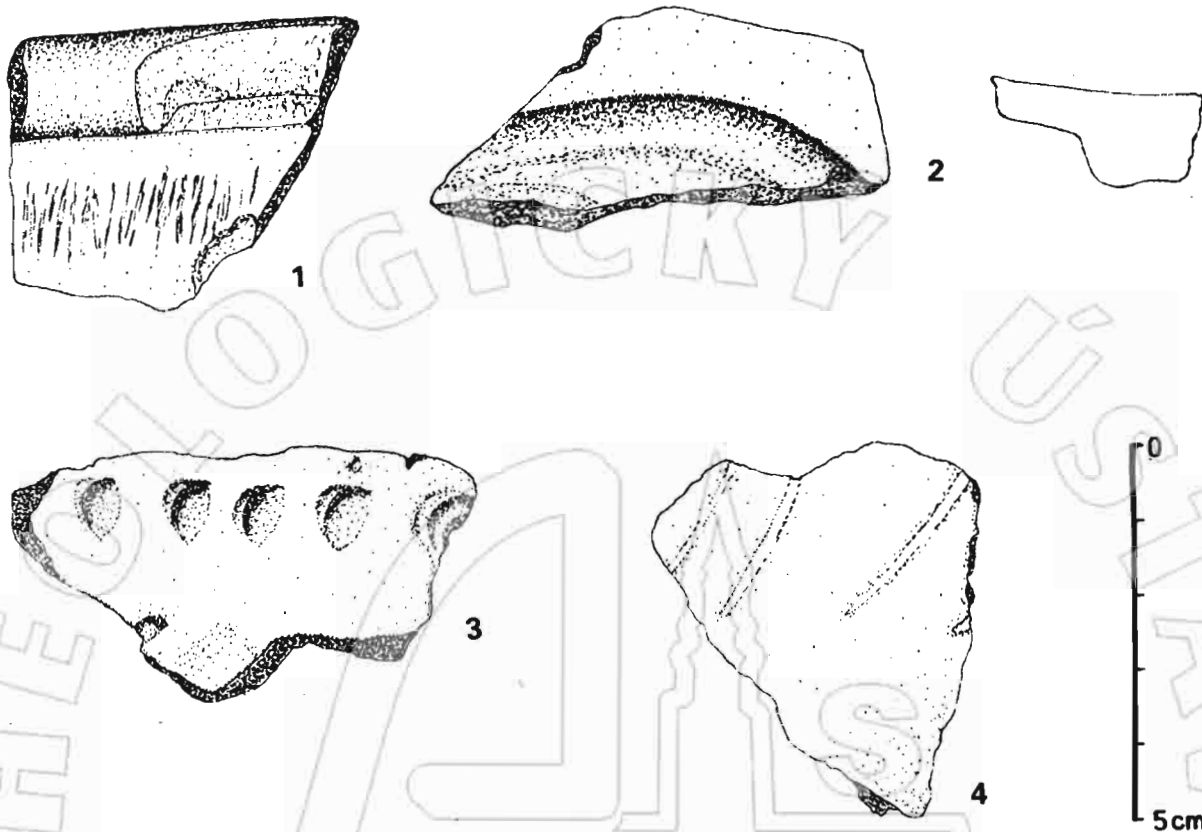
Obr. 9. Dubová. Výber neskoropaleolitickej industrie. (J. Hromada - J. Cupér, s. 38)



Obr. 10. Dubová. Výber neskoropaleolitickej industrie. (J. Hromada - J. Cupér, s. 38)



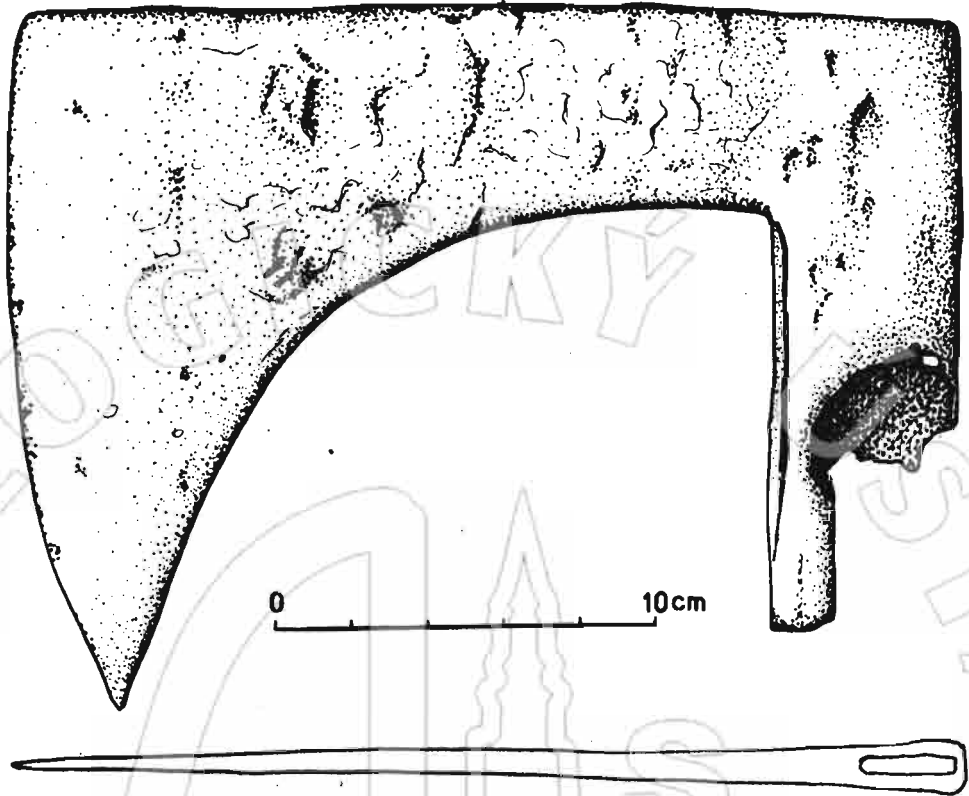
Obr. 11. Nitra (Tobola). Neskoropaleolitická štiepaná industria. (J. Hromada - J. Ruttkayová, s. 38)



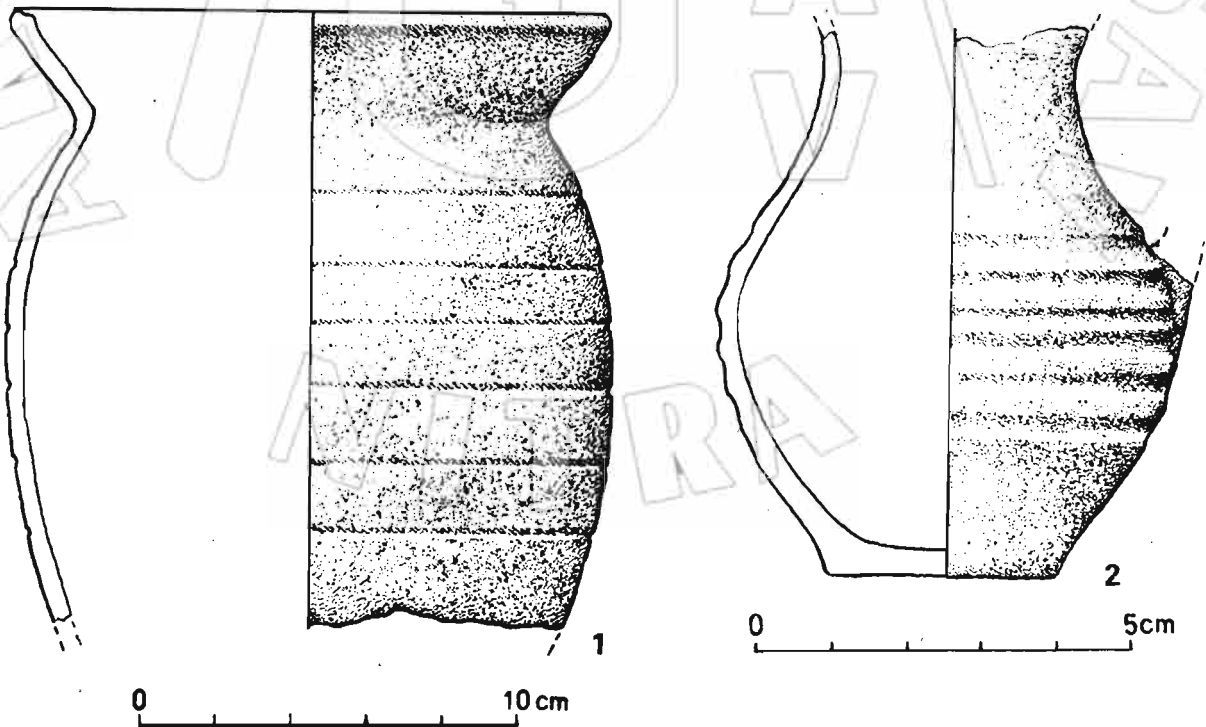
Obr. 12. Kvetoslavov (III). Výber keramického materiálu, doba rímska. (J. Hromáda - V. Varsík, s. 40)



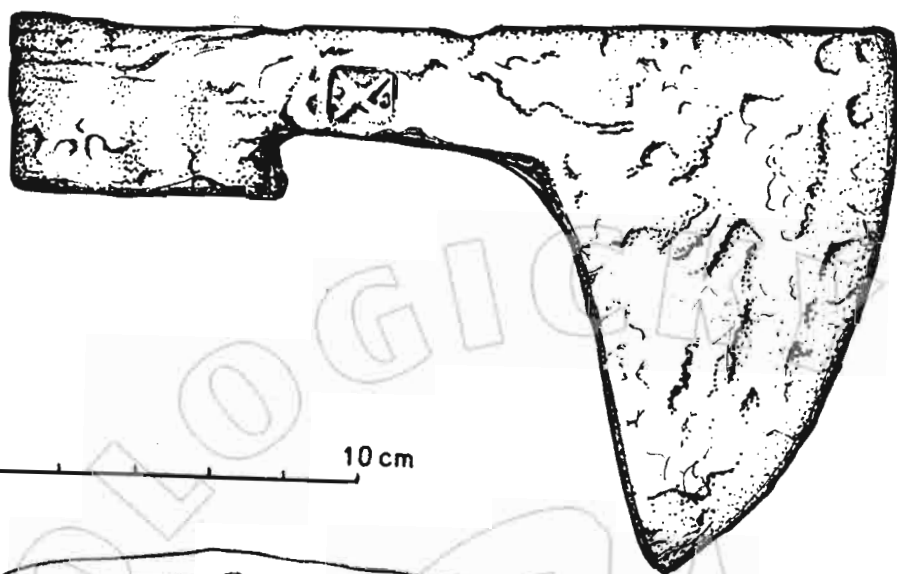
Obr. 13. Zemplínske Hradište. Nádobka pilinskej kultúry. (J. Chovanec, s. 42)



Obr. 14. Drahovce. Železná sekera z 15. stor. (M. Klčo, s. 50)

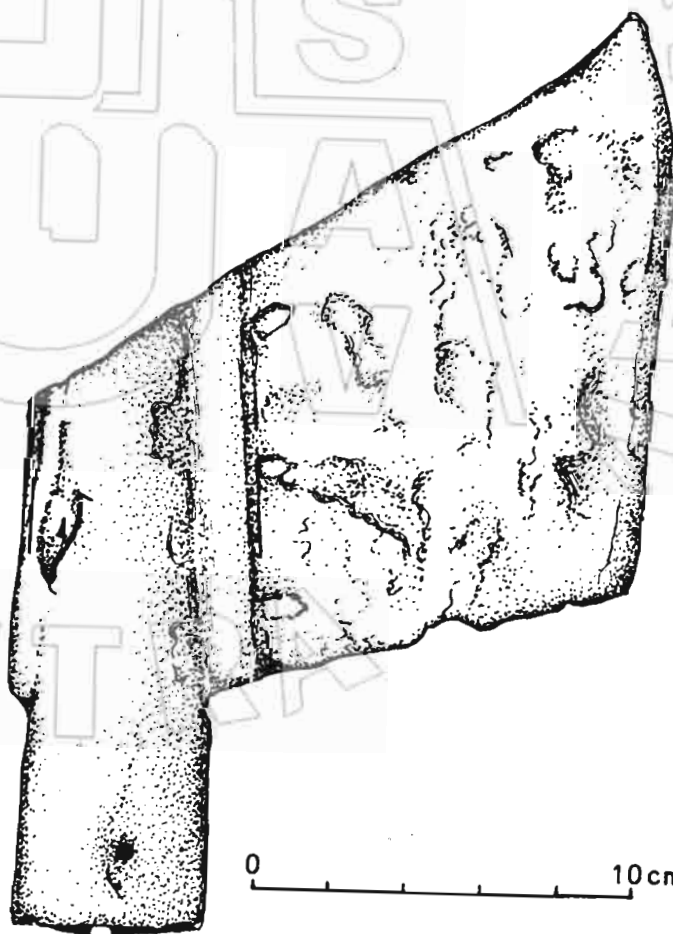


Obr. 15. Vrbové. Středověká keramika. 1 - první pol. 13. stor.; 2 - 15.-16. stor. (M. Klčo, s. 51)



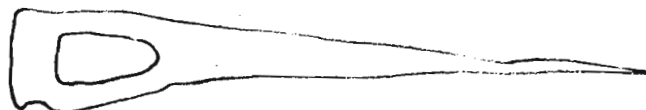
Obr. 16. Rakovice. Železná sekera z 15. stor. (M. Klčo, s. 51)

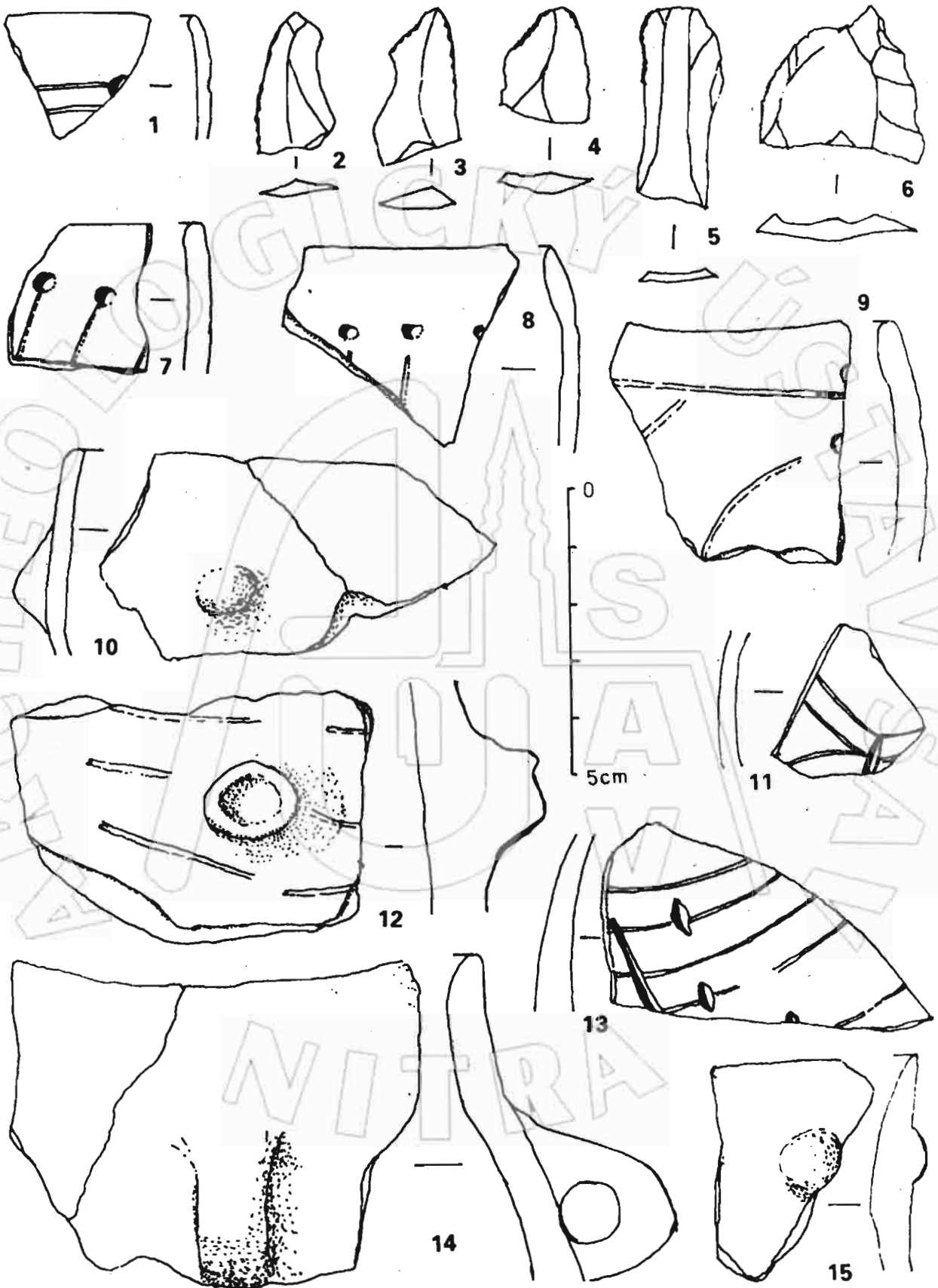
0 10 cm



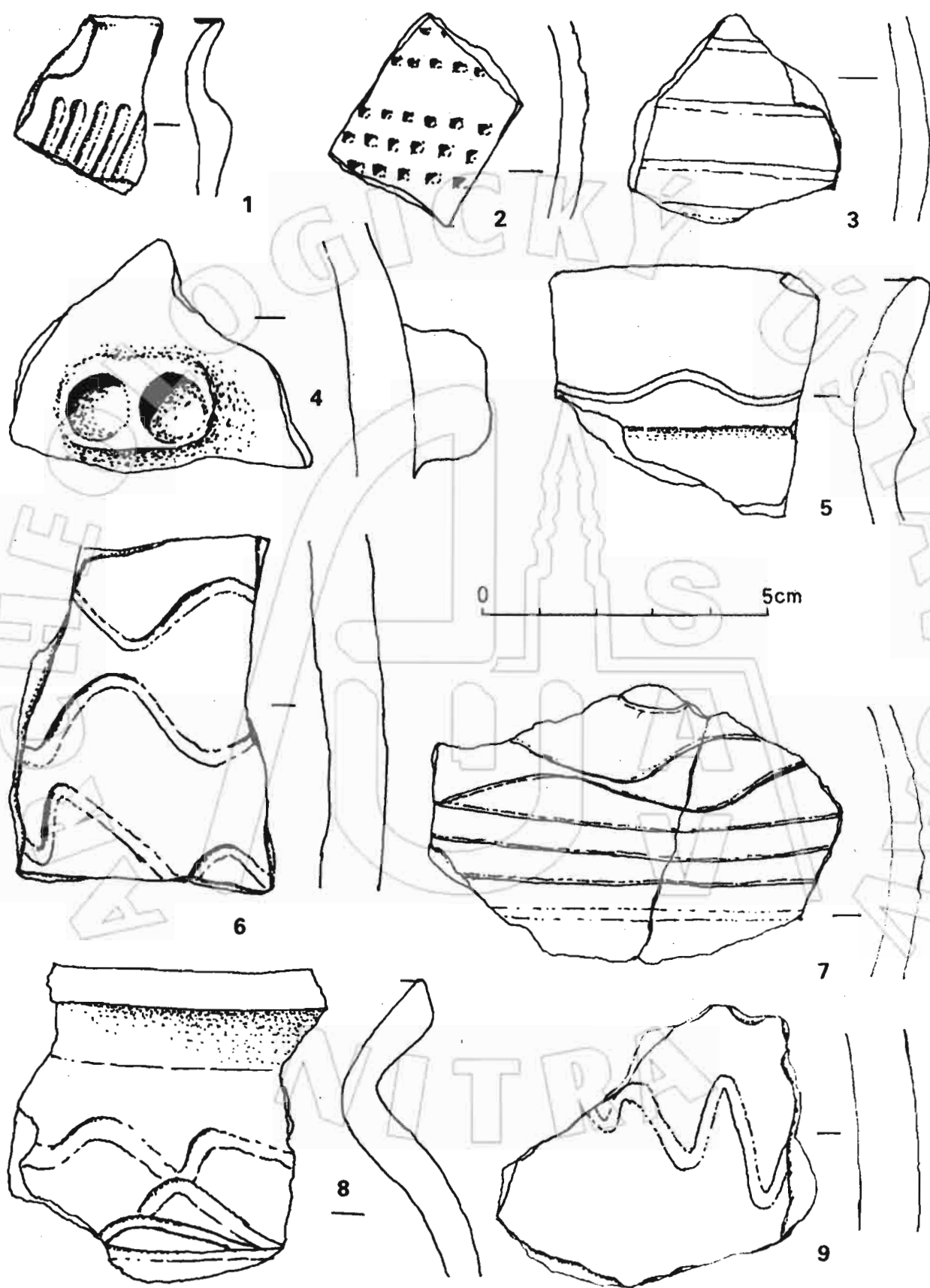
Obr. 17. Ostrov, část Velké Orvište. Železná sekera z 16. stor. (M. Klčo, s. 51)

0 10 cm

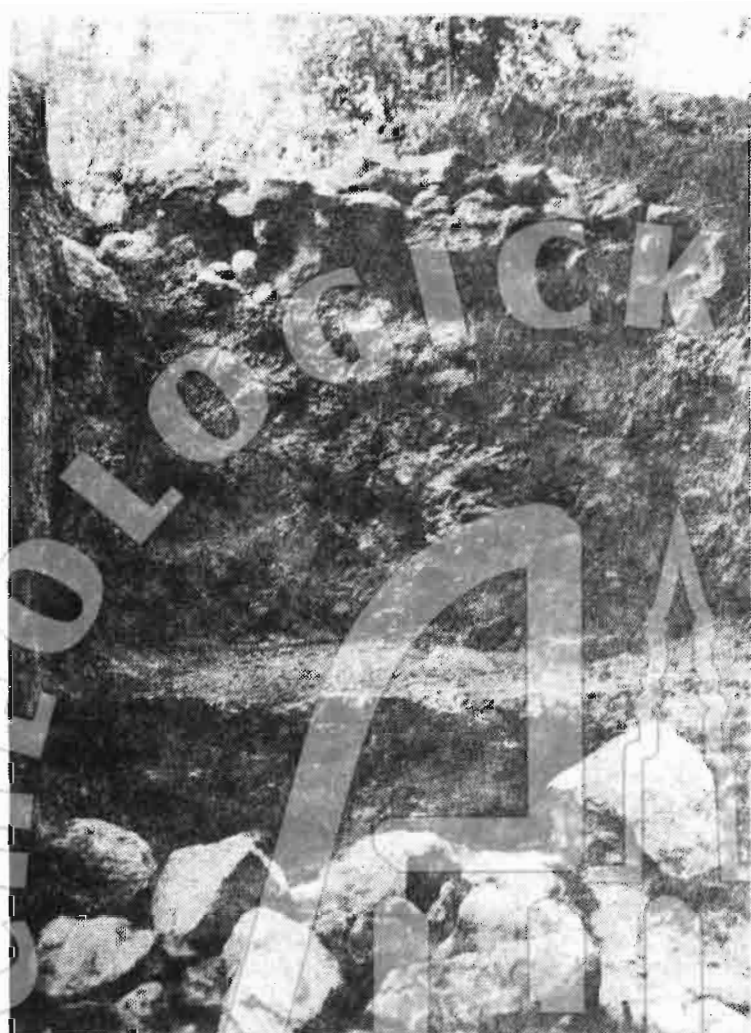




Obr. 18. Hronský Beňadik, časť Psiare. Nálezy štiepanej kamennej industrie, mladej lineárnej, železovskej a lengyelskej keramiky. (K. Konečná, s. 57)



Obr. 19. Hronský Beňadik, časť Psiare. Nálezy keramiky. 1 - doba bronzová; 2, 3, 5-9 - stredovek; 4 - neolit. (K. Konečná, s. 57)



Obr. 20. Zvolen, časť Môťová (hradisko Priekopa). Rez južným valom. Deštrukcia kamenného čelného múru z 1. stavebnej fázy (dolu); obvodový kamenný múr spájaný maltou, 3. stavebná fáza (hore). (M. Mácelová, s. 62)

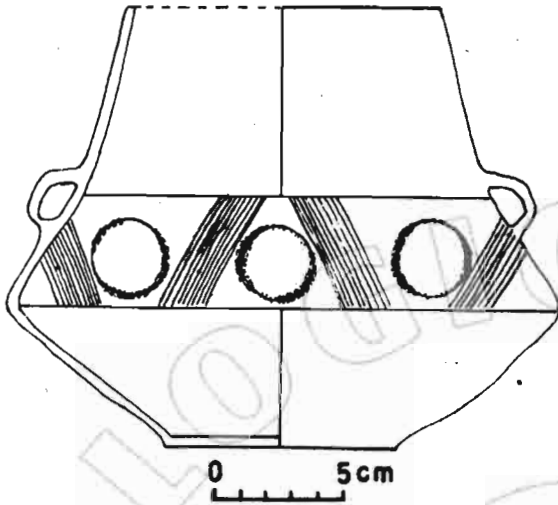


Obr. 21. Zvolen, časť Môťová (hradisko Priekopa). Deštrukcia vonkajšej polovice valu v juhozápadnej časti hrádku (M. Mácelová, s. 62)

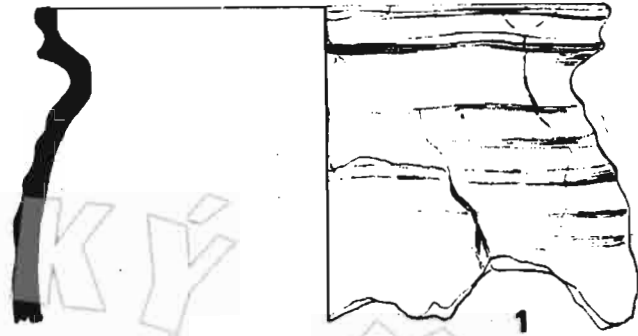
Obr. 22.
Zvolen,
časť Môto-
vá (hra-
disko
Priekopa).
Deštrukcia
ohniska
sídliško-
vého ob-
jektu
z 10.-11.
stor. (M.
Mácelová,
s. 62)



Obr. 23. Zvolen, časť Mô-
tová (hradisko Priekopa).
Juhovýchodný roh objektu
z 10.-11. stor. v strede
areálu hradiska. (M. Má-
celová, s. 62)



Obr. 24. Sliach, časť Rybáre (Rybárska ul.). Amfora lužickej kultúry. (M. Mácelová, s. 63)

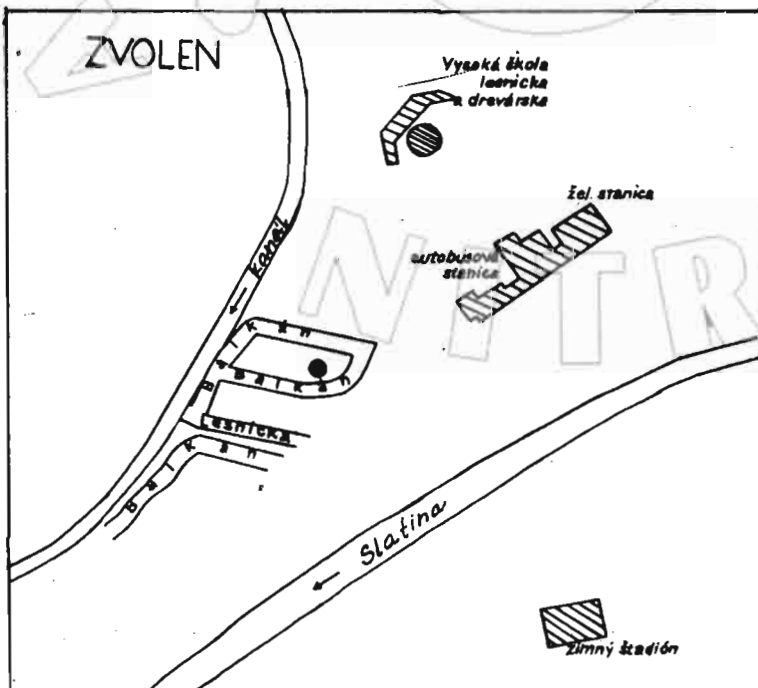


0 5cm

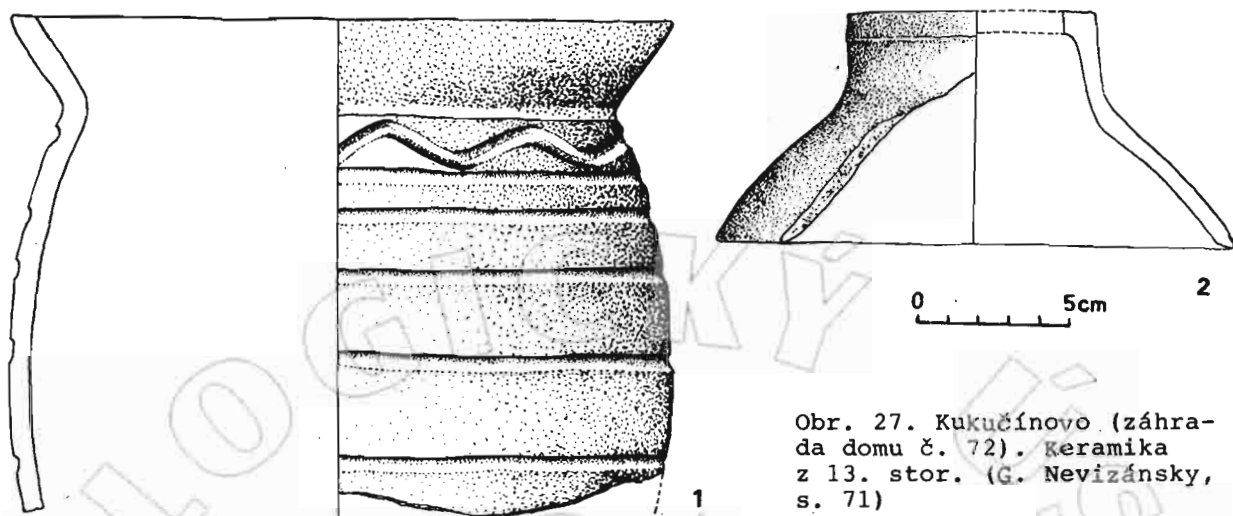


0 5cm

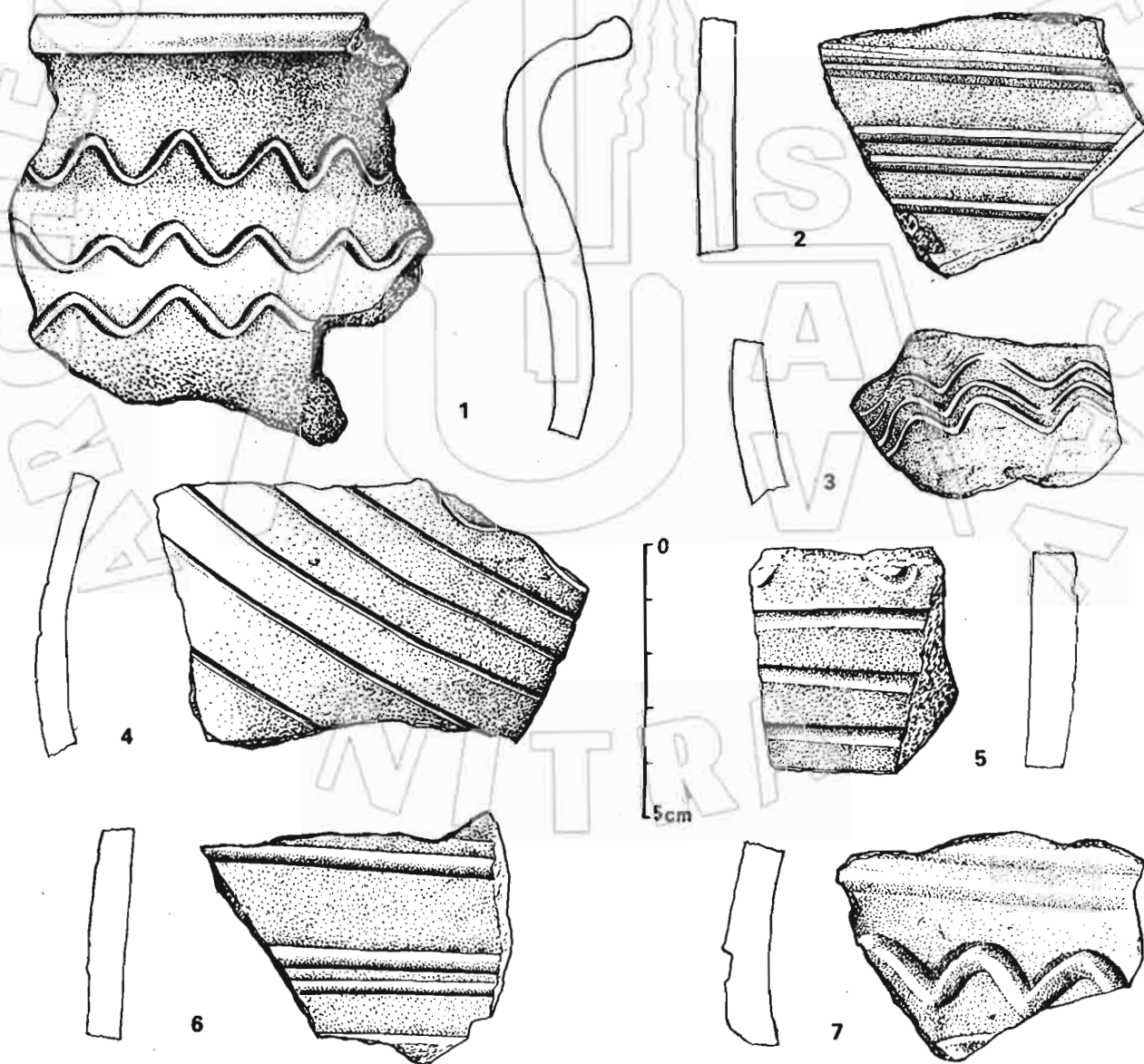
Obr. 25. Sliach, časť Rybáre (Rybárska ul.). Výber čiastočne rekonštruovanej keramiky zo 14.-15. stor. (M. Mácelová, s. 63)



Obr. 26. Zvolen (Balkán). Situačný plán; miesto nálezu označené plným krúžkom. (M. Mácelová, s. 64)

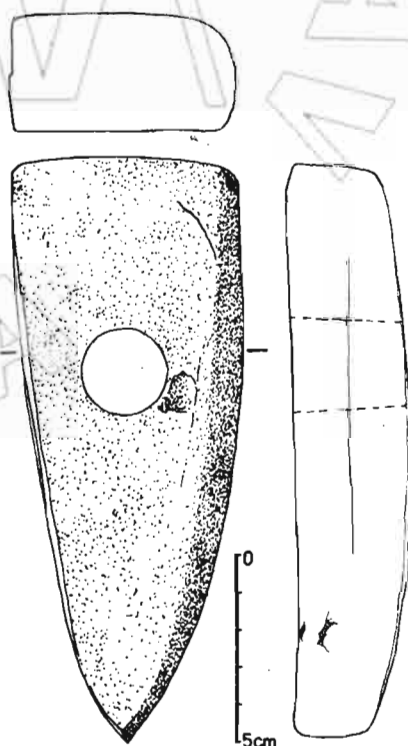


Obr. 27. Kukučínovo (záhrada domu č. 72). Keramika z 13. stor. (G. Nevizánsky, s. 71)

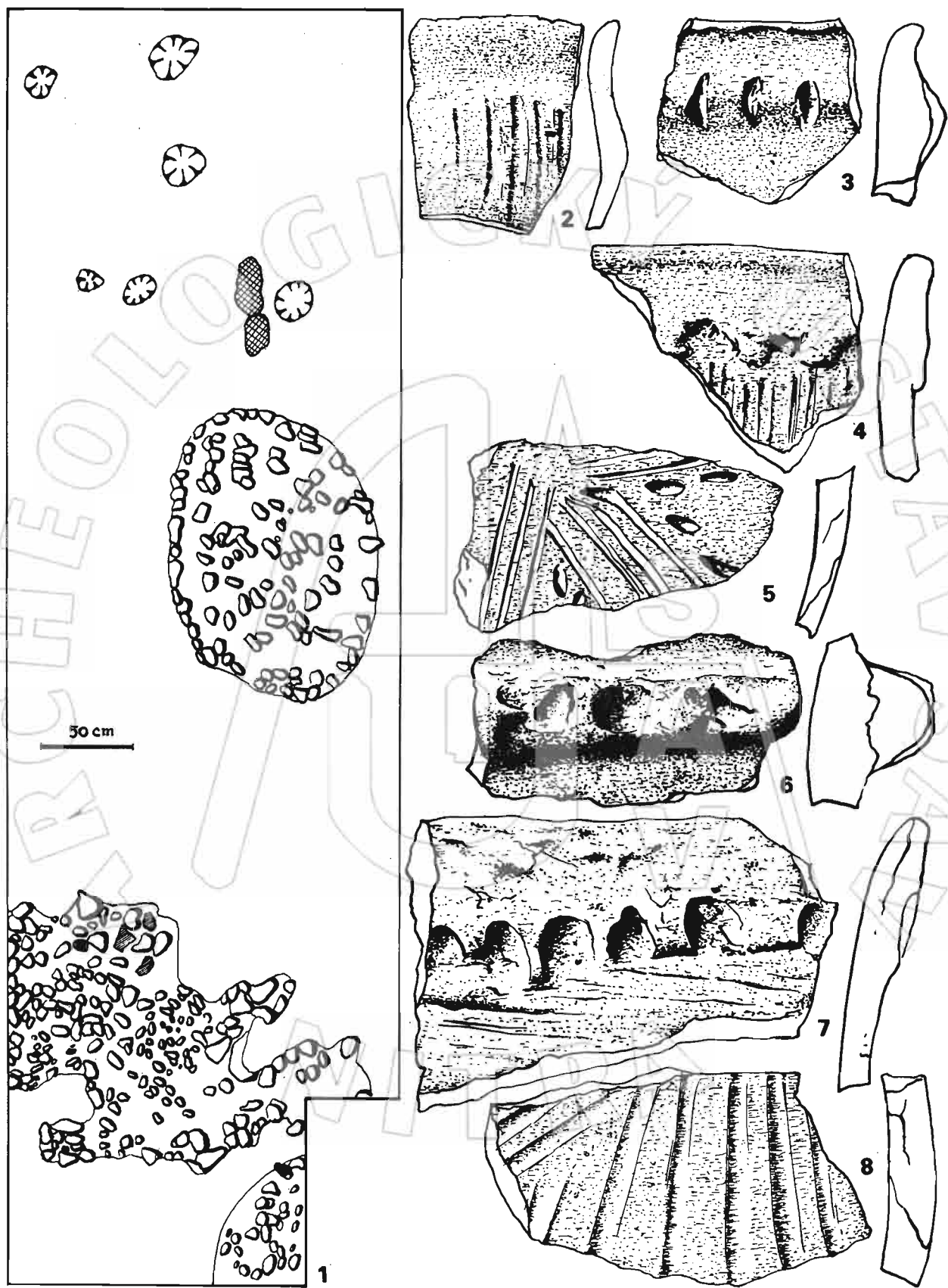


Obr. 28. Sikenica, časť Veľký Pesek (Két víz köze). Črepy z 10.-11. stor. (G. Nevizánsky - M. Pöhlhősová, s. 71)

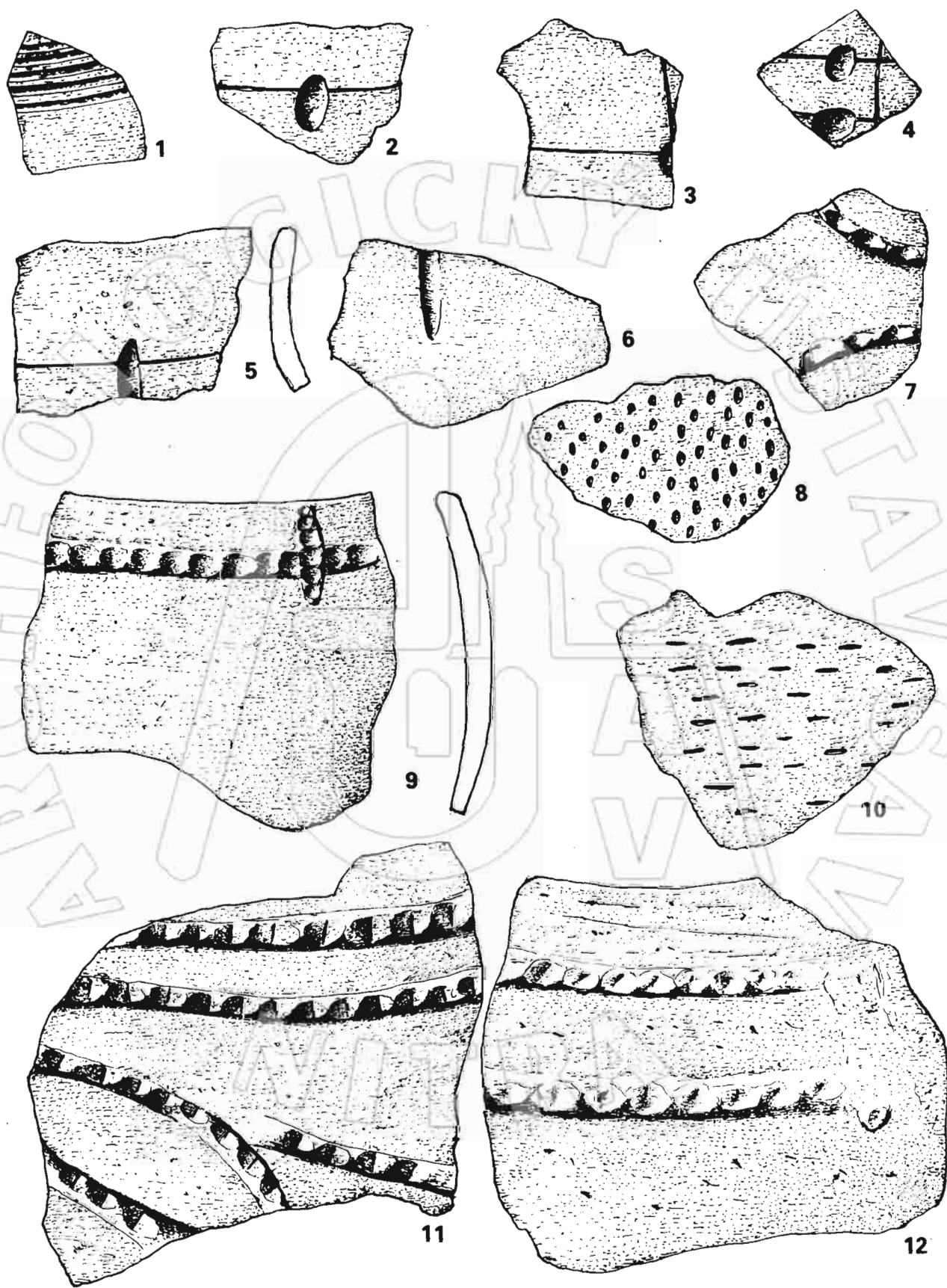
Obr. 29. Hlohovec, část Šulekovo. Železný strmeň zo 17. stor. (P. Novosedlík, s. 73)



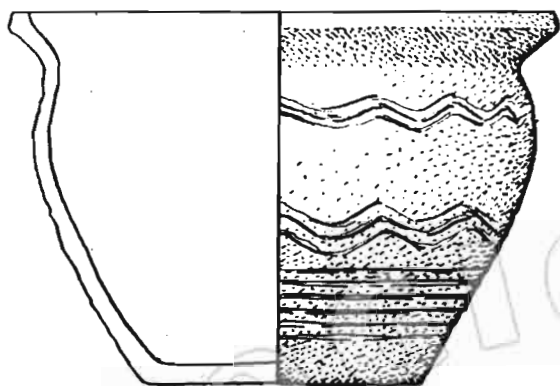
Obr. 30. Lúčnica nad Žitavou (dom čp. 156). "Hromový klin". (B. Novotný, s. 73)



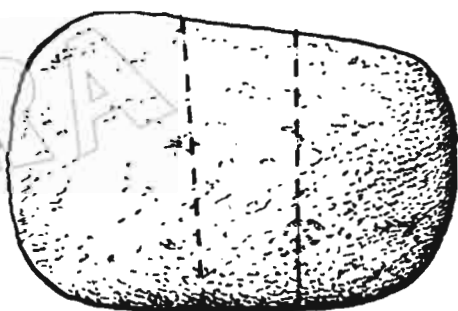
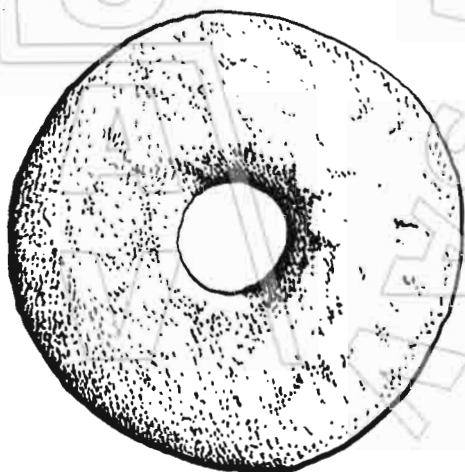
Obr. 31. Veľká Lomnica (Burchbrich). Ohniská badenskej kultúry a výber nálezov.
(B. Novotný, s. 74)



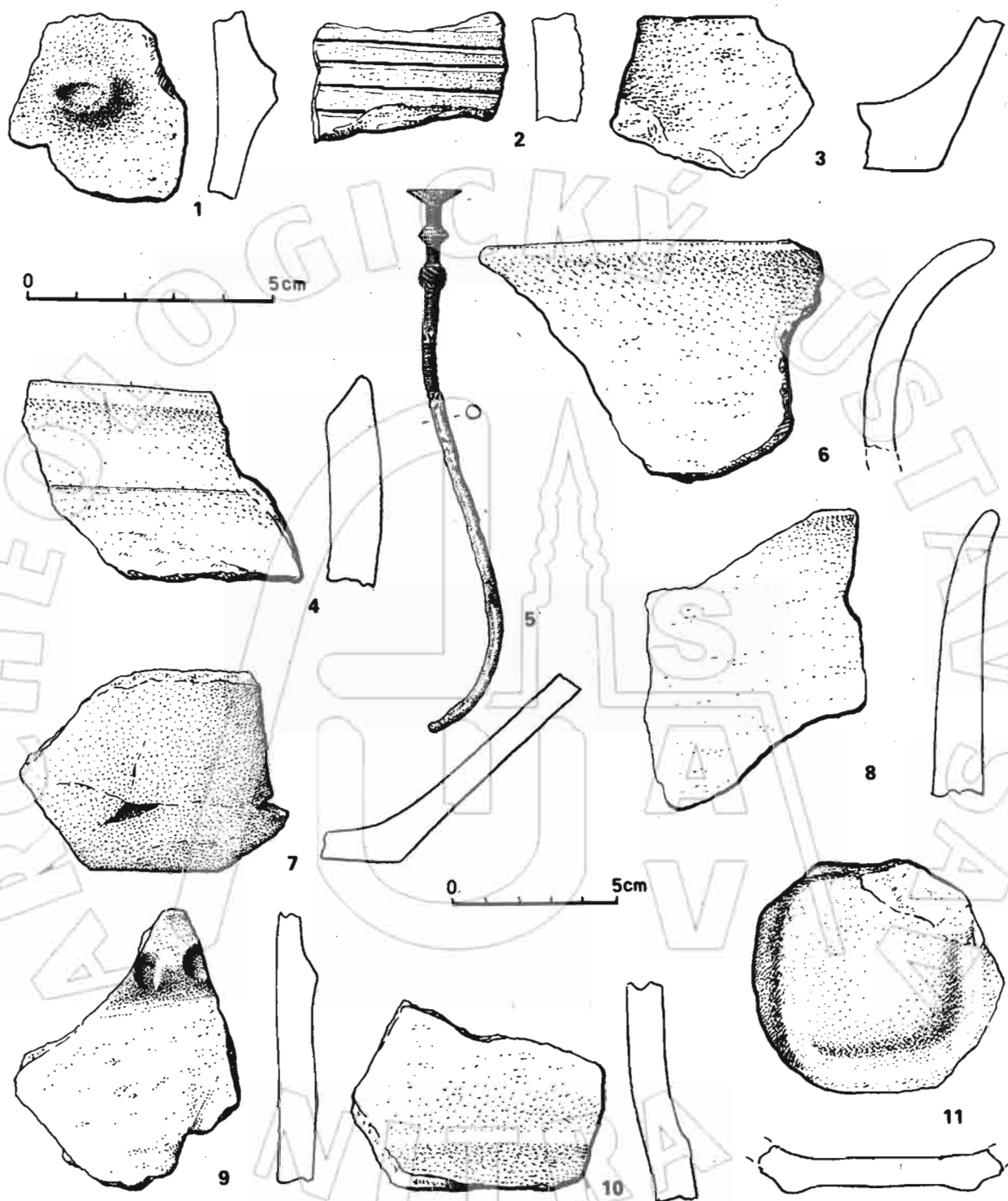
Obr. 32. Gánovce (Za stodolami). Výber nálezov. (B. Novotný - M. Novotná, s. 74)



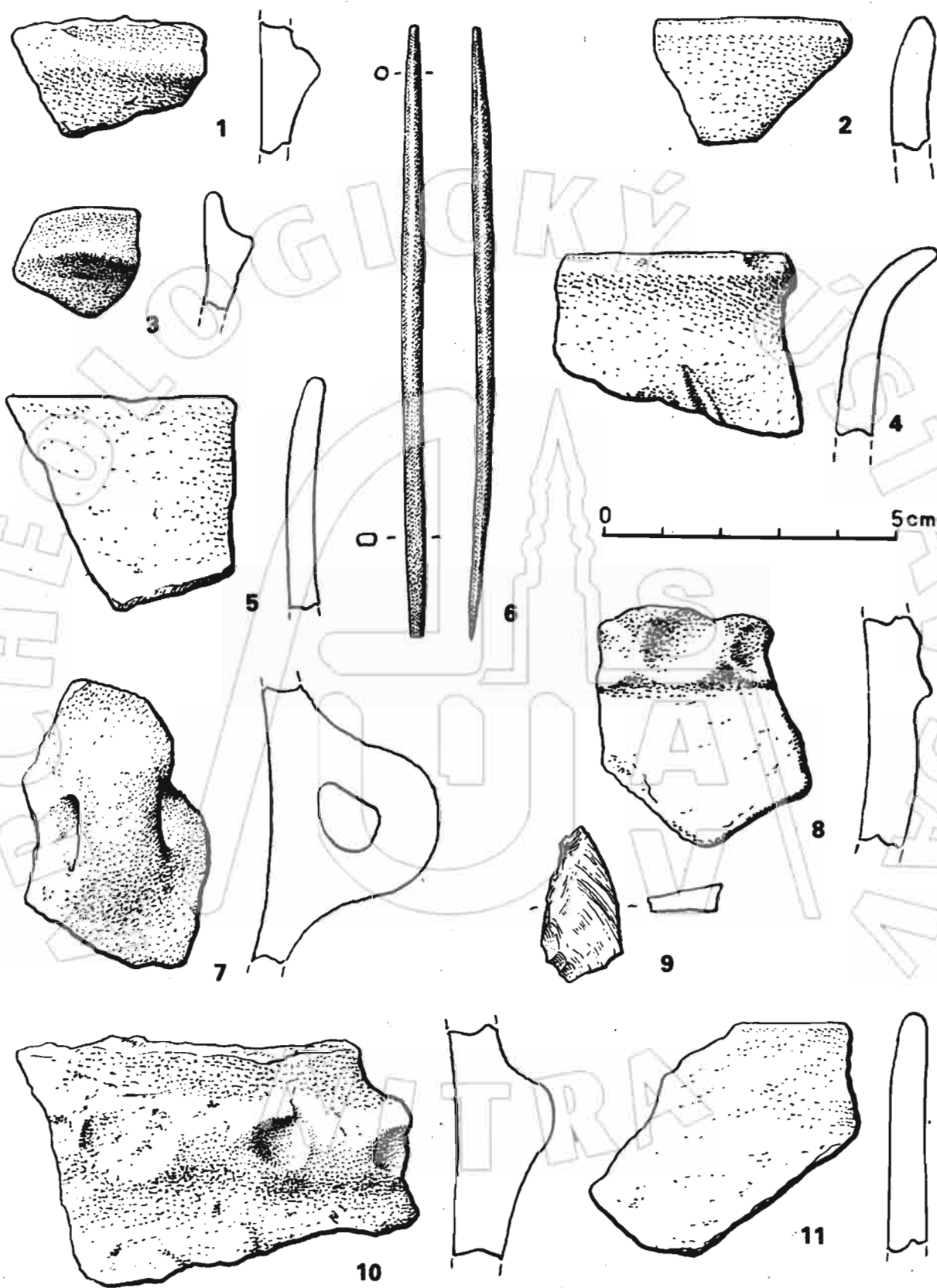
Obr. 33. Šurany, část Ůlany nad Žitavou. Hrnec z 9.-10. stor. (O. Oždání, s. 76)



Obr. 34. Šurany, část Ůlany nad Žitavou. Praveké závaží. (O. Oždání, s. 76)



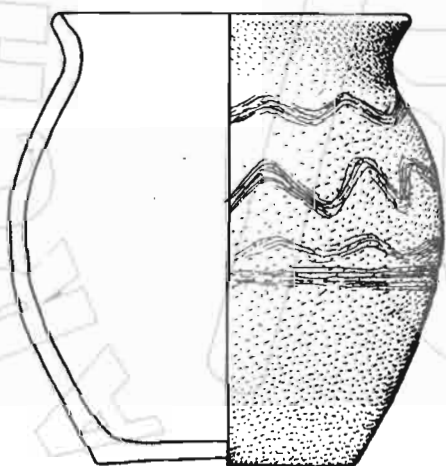
Obr. 35. Šurany, část Úlany nad Žitavou. Výber nálezov z doby bronzovej a z 12.-13. stor. (O. Ožďáni, s. 77)



Obr. 36. Šurany, část Ůlany nad Žitavou. Výber nálezov z výskumu. (O. Oždáni, s. 77)

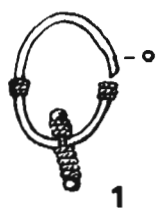


Obr. 37. Vyšné nad Hronom (Lapoše). Hromadný hrob ľudanickej skupiny (K. Pietá - K. Konečná - G. Trgina, s. 81)



Obr. 38. Lefantovce, časť Dolné Lefantovce. Nádoba zo zničeného hrobu, 9. stor. (M. Rejholcová, s. 84)

0 10cm



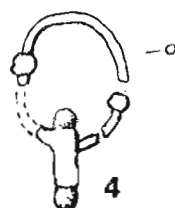
1



2



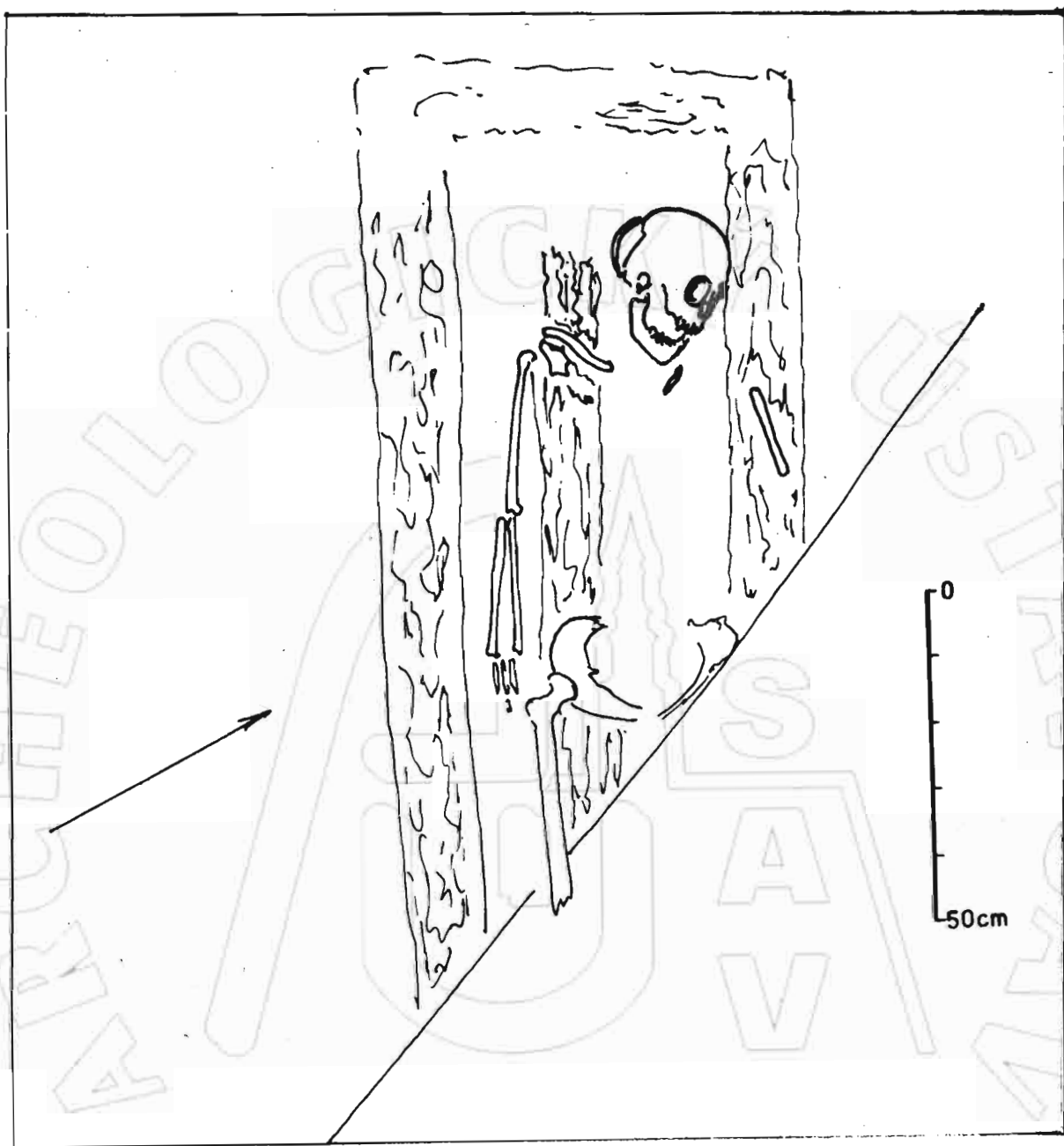
3



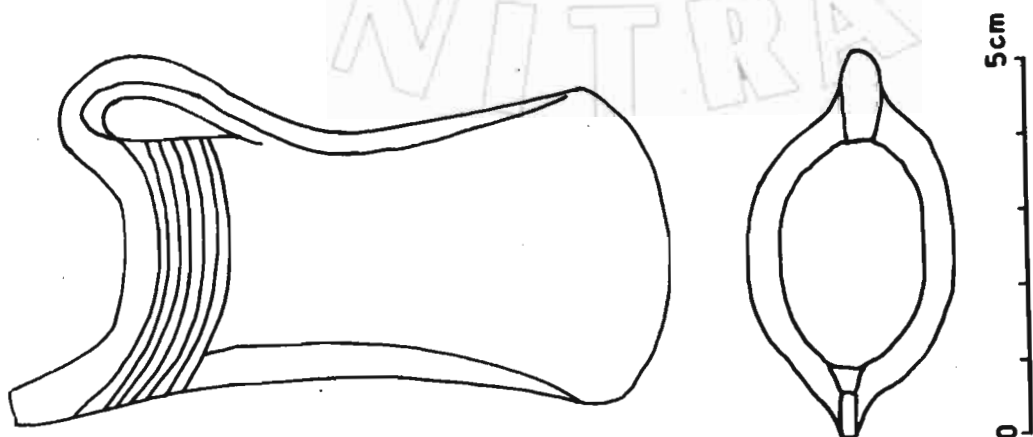
4

0 5cm

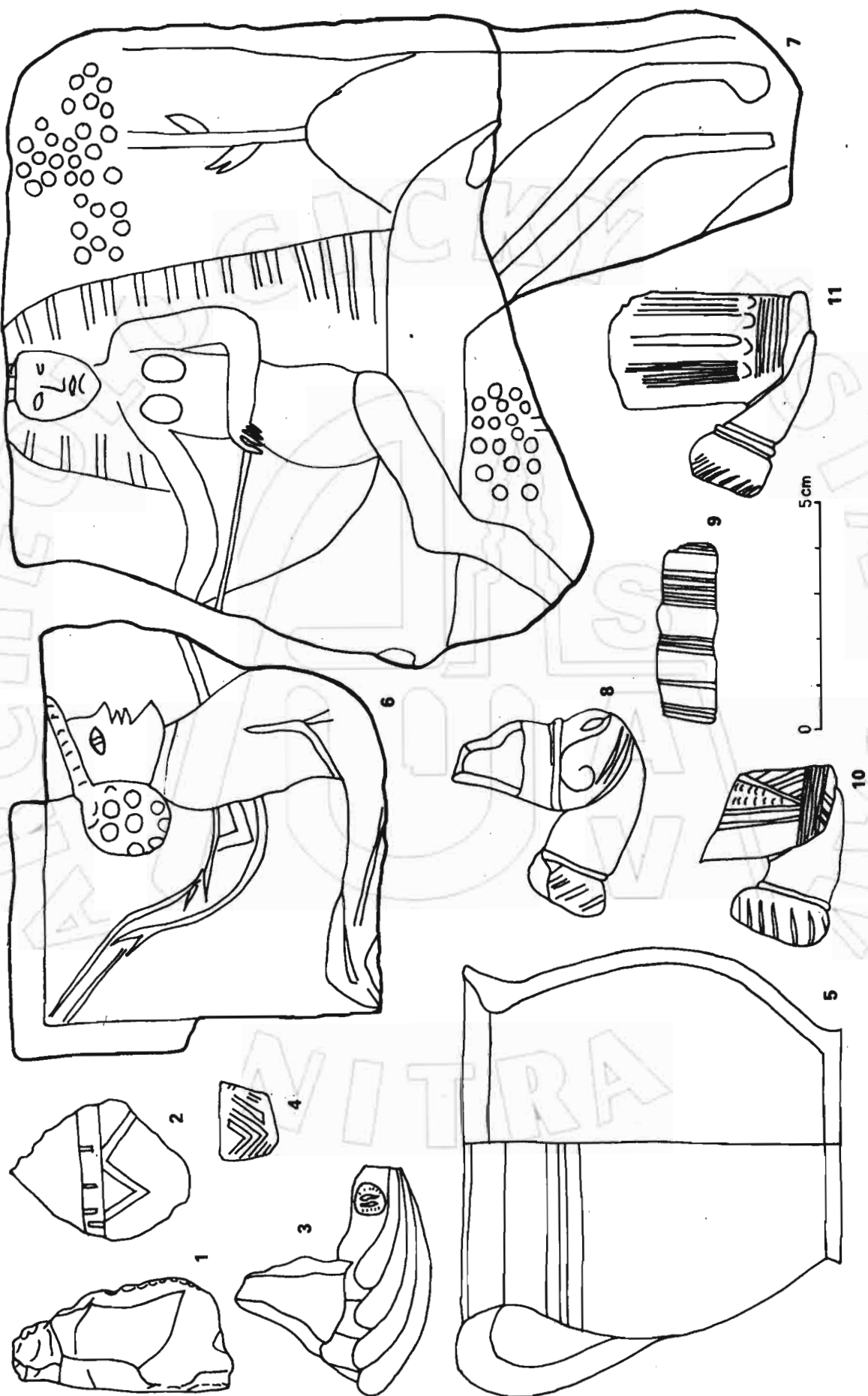
Obr. 39. Dolné Otrokovce. Bronzové náušnice z hrobu 1. (P. Romsauer - L. Veliačik, s. 85)



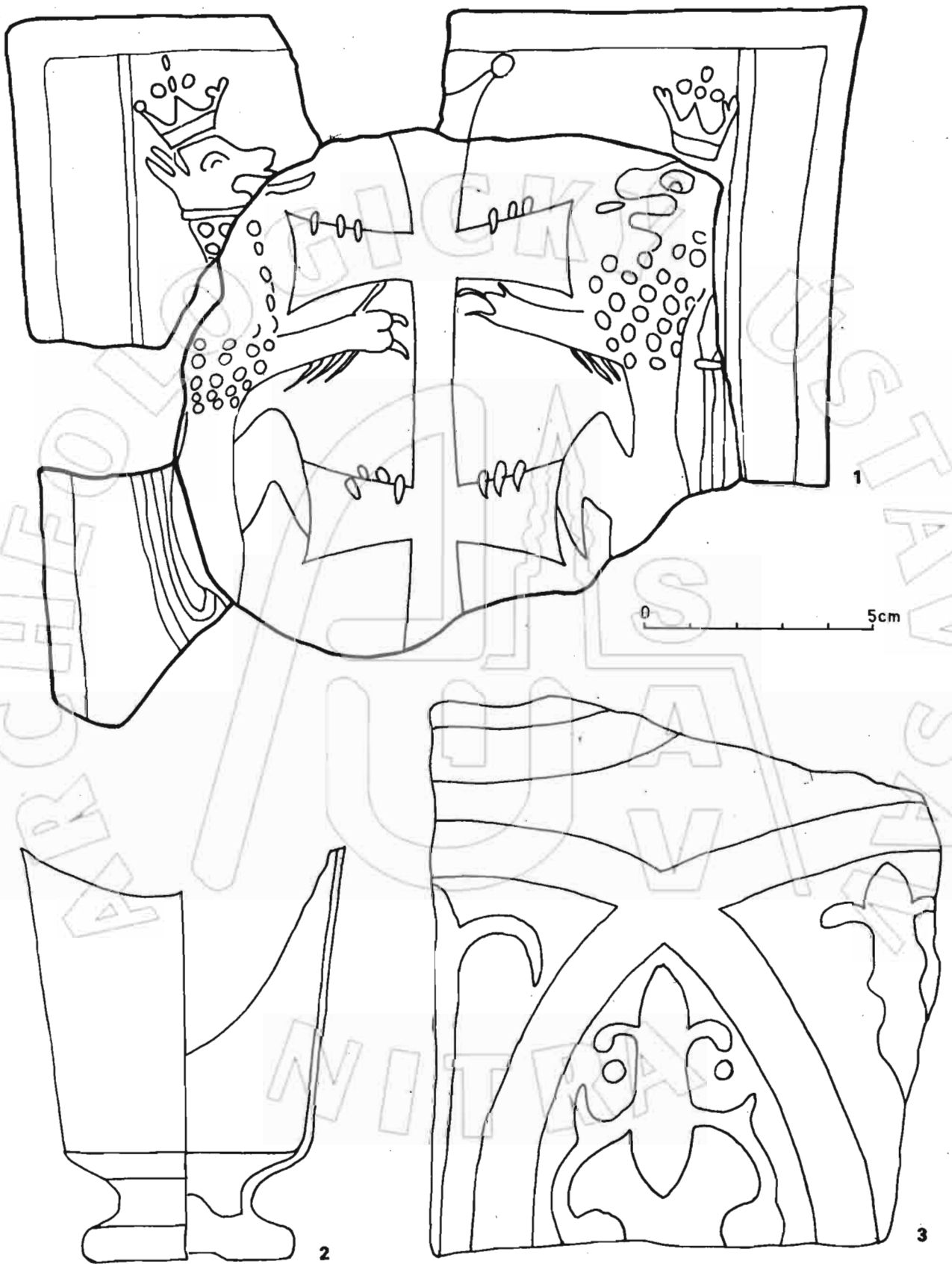
Obr. 40. Dolné Otrokovce. Situačný náčres hrobu 1 s vydrevením. (P. Romsauer - L. Veliačik, s. 85)



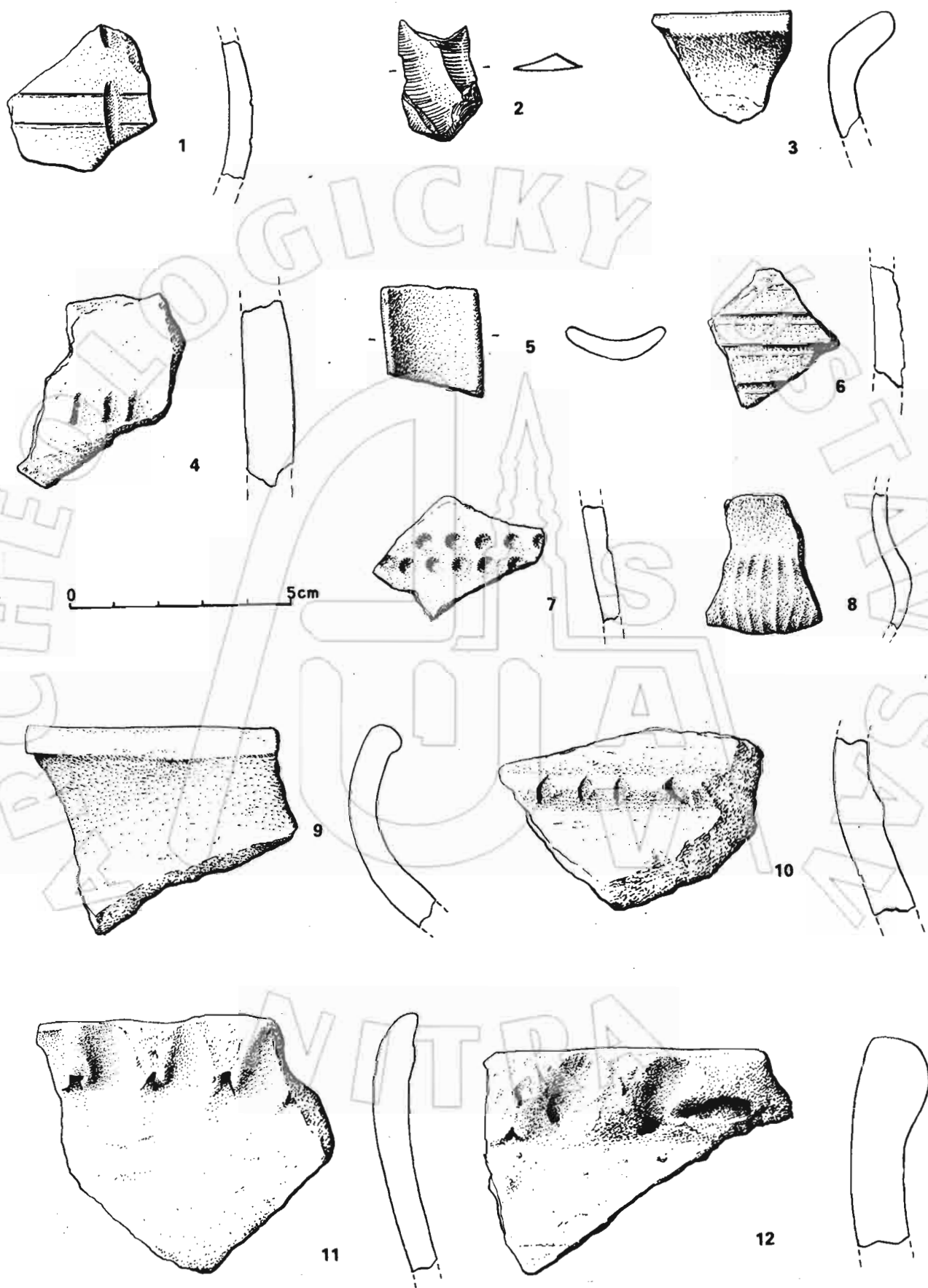
Obr. 41. Hranovnica (intravilán). Bronzová sekera z neskorej doby bronzovej. (P. Roth, s. 86)



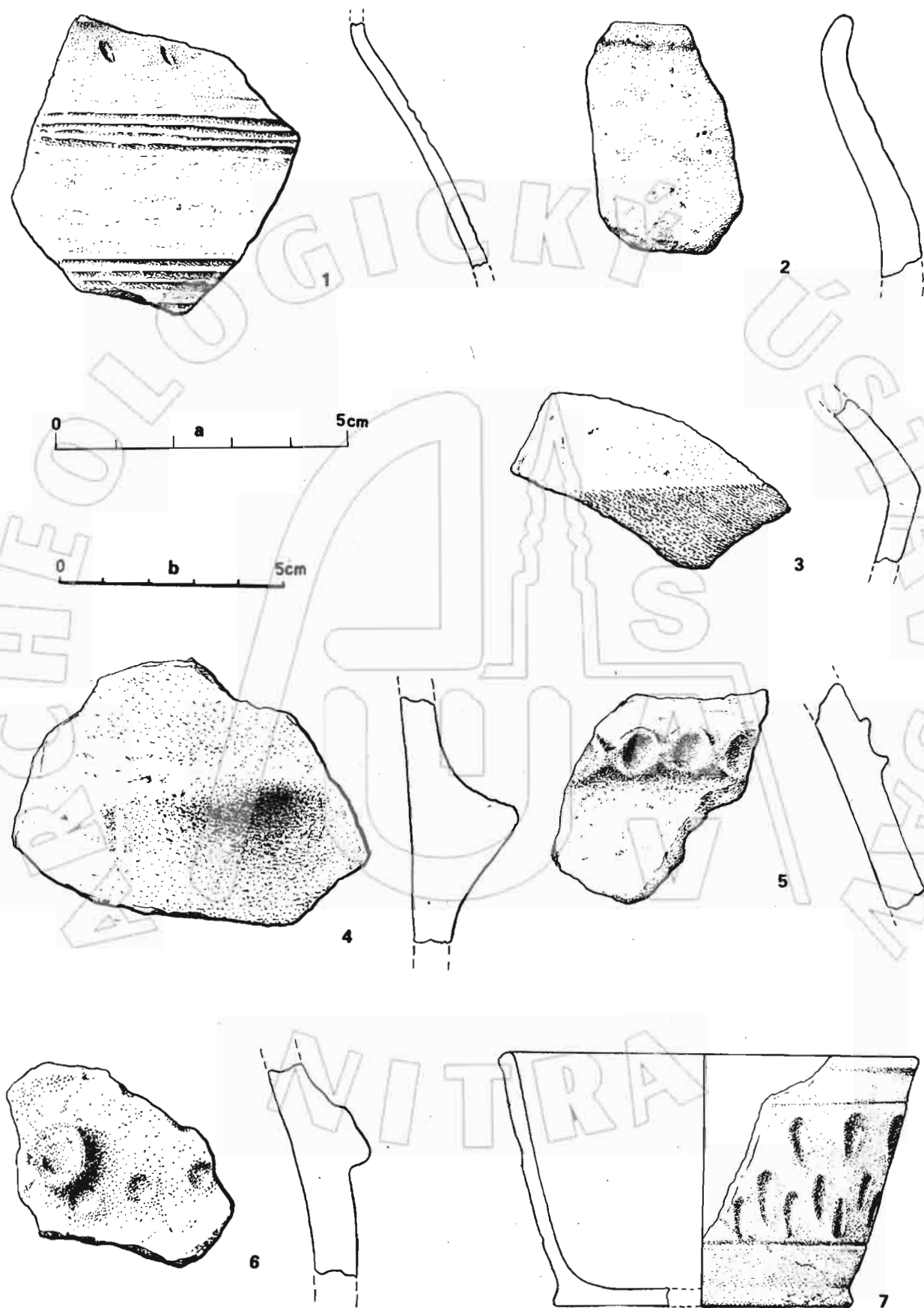
Obr. 42. Stará Ľubovňa. 1, 2 - terasa Popradu, rádiarilitový úštep a črep; 3 - pri železničnej trati, novoveká fajka; 4 - Nemecký vrch, črep z neolitu-eneolitu; 5-11 - hrad Ľubovňa, výber náleзов (5 - keramika, 6, 7 - glazované kachlice, 8, 10, 11 - hlinené fajky, 9 - kostená ozdoba). (P. Roth, s. 86, 87)



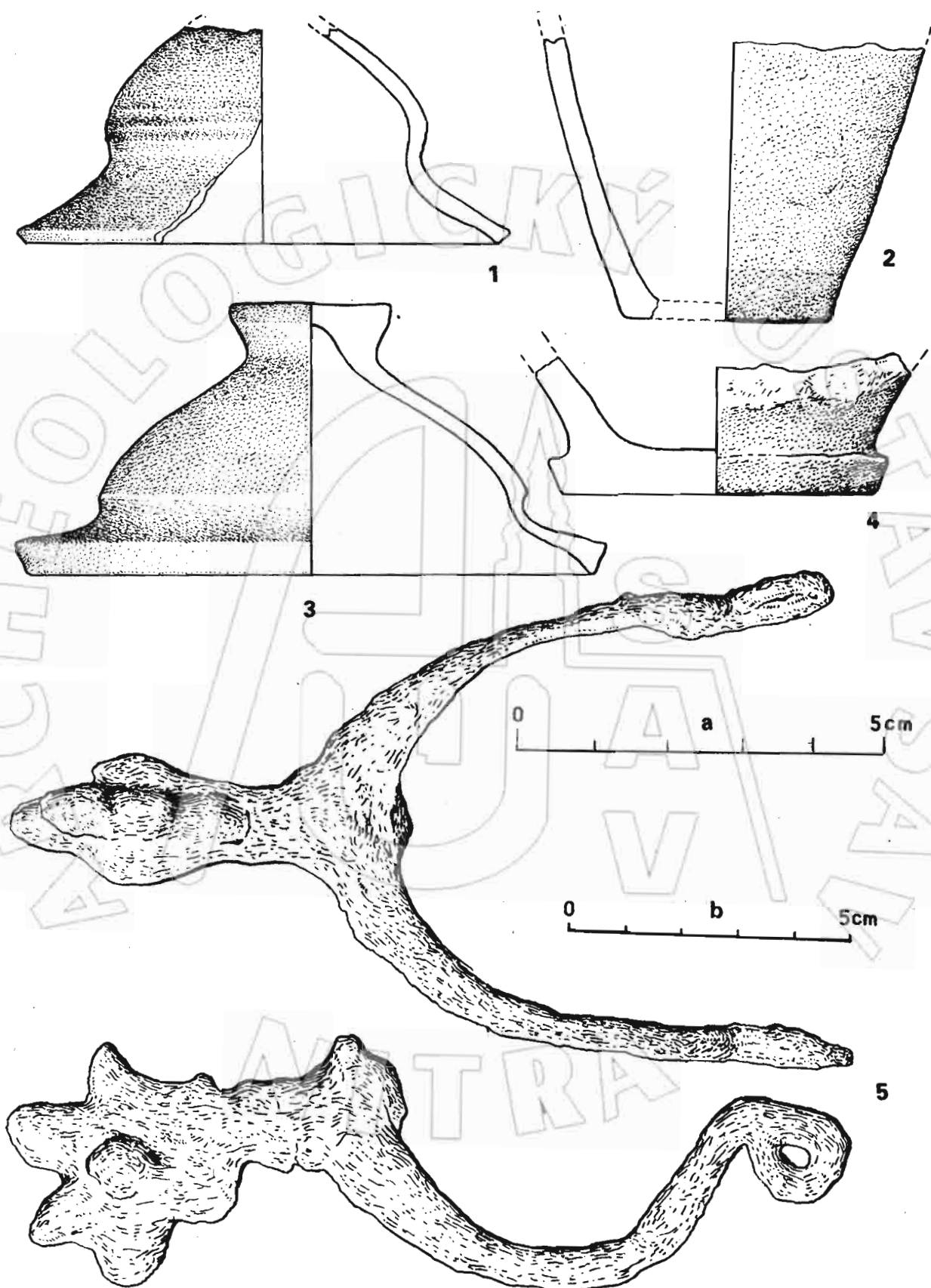
Obr. 43. Stará Ľubovňa (hrad Ľubovňa). Výber nálezov. 1, 3 - glazované kachli-
ce; 2 - sklenený pohár. (P. Roth, s. 86, 87)



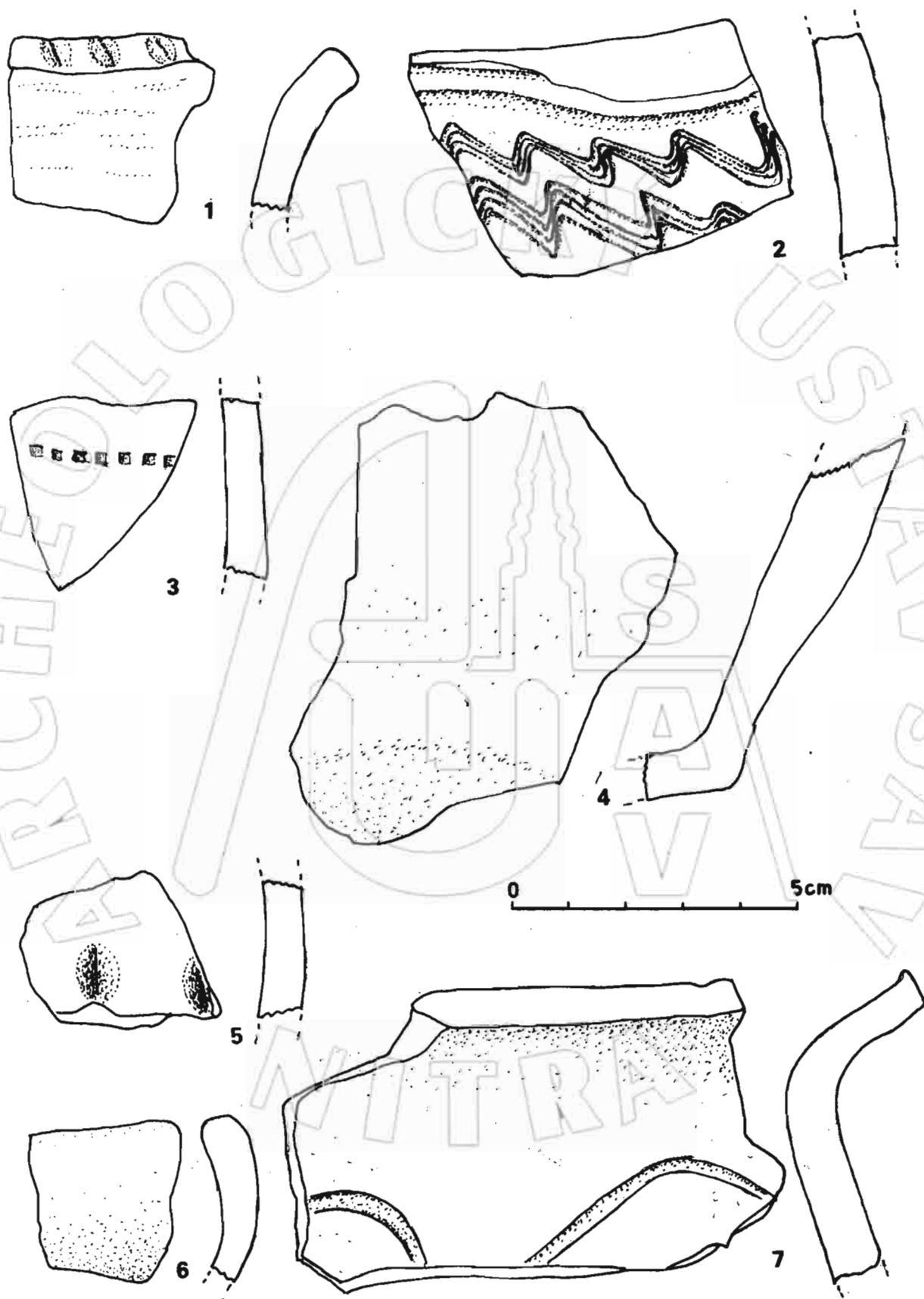
Obr. 44. Výber nálezov. 1-4, 9 - Bajč; 5-8, 10-12 - Dvory nad Žitavou. (M. Ruttkay, s. 90)



Obr. 45. Šurany, část Ůlany nad Žitavou. Výber nálezov. Mierka a: 1, 2, 4-7; b: 3. (M. Ruttkay, s. 91)



Obr. 46. Šurany, část Úlany nad Žitavou. Výber nálezov. (M. Ruttkay, s. 91)



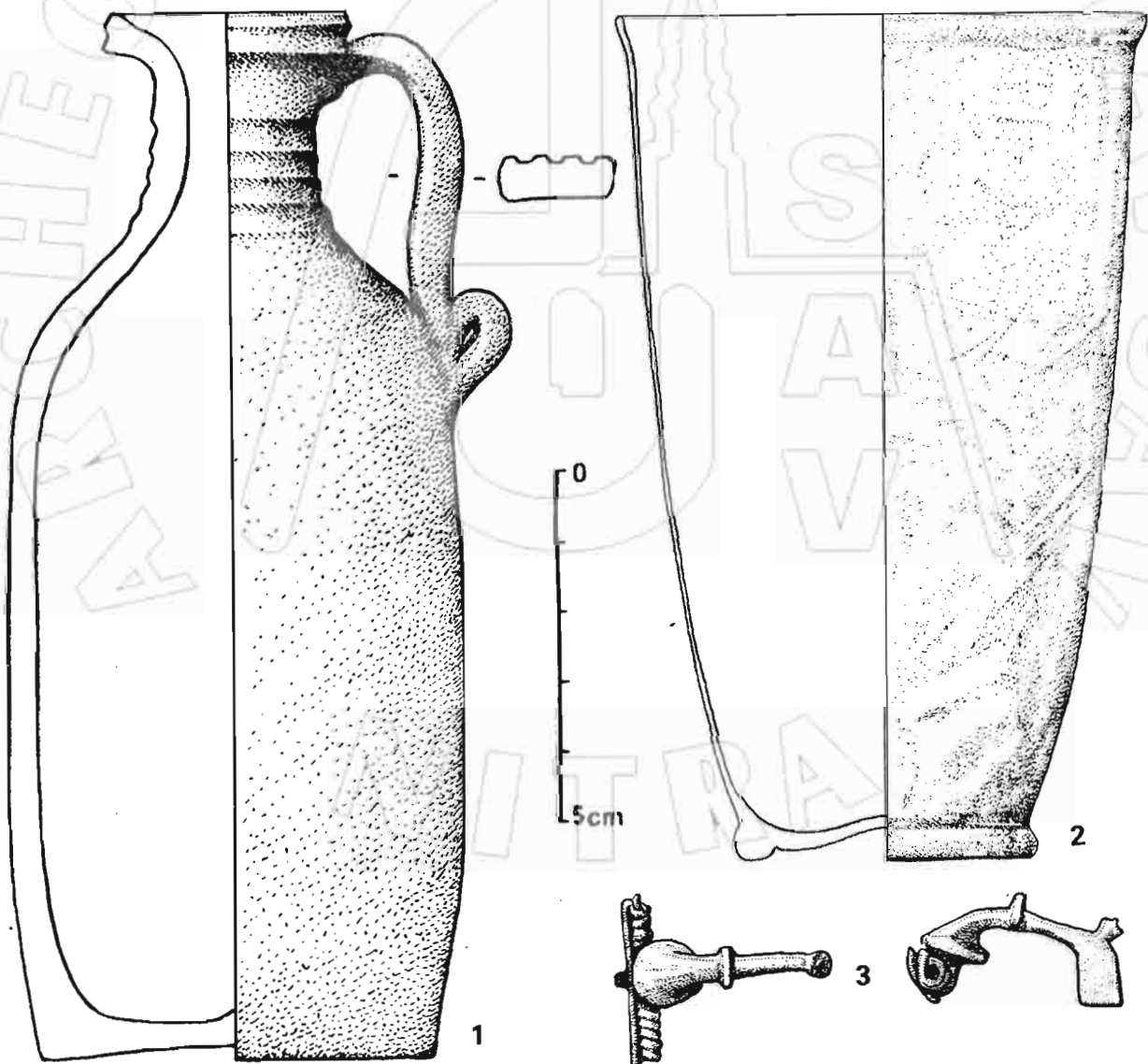
Obr. 47. Partizánske (Šimonovany). Výber nálezov. (J. Ruttkayová - M. Ruttkay, s. 92)



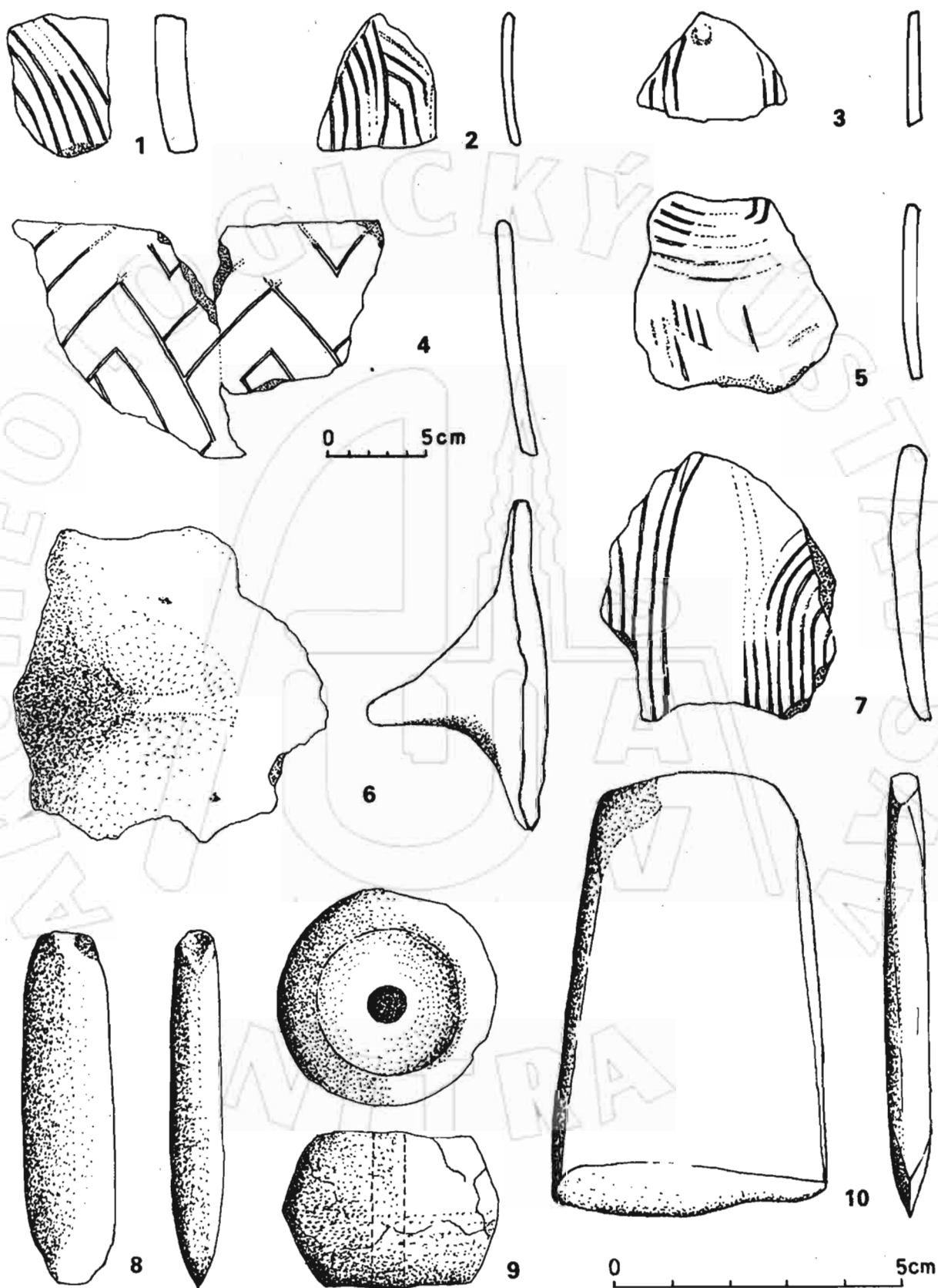
Obr. 48. Letanovce (Kláštorskó). Niková kachlica so zelenou polevou z konca 15. stor. (M. Slivka, s. 92)



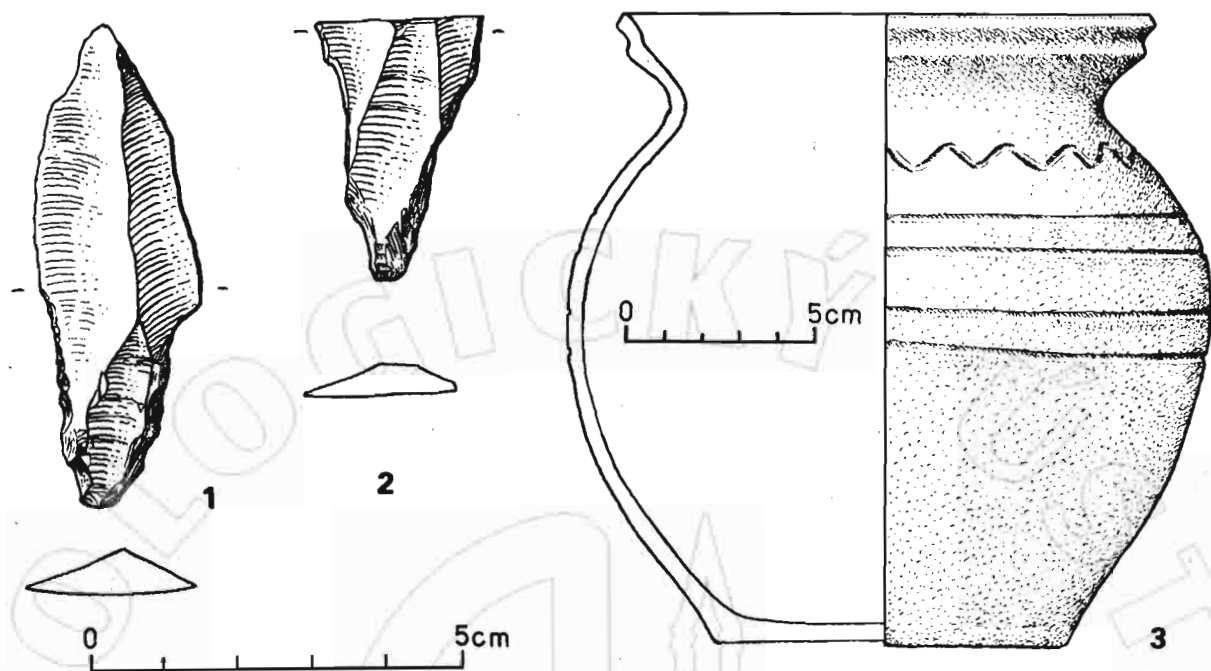
Obr. 49. Letanovce (Kláštorská).
Spona z knižnej väzby s vytepanou
Madonou z konca 15. stor. (M. Sliv-
ka, s. 92)



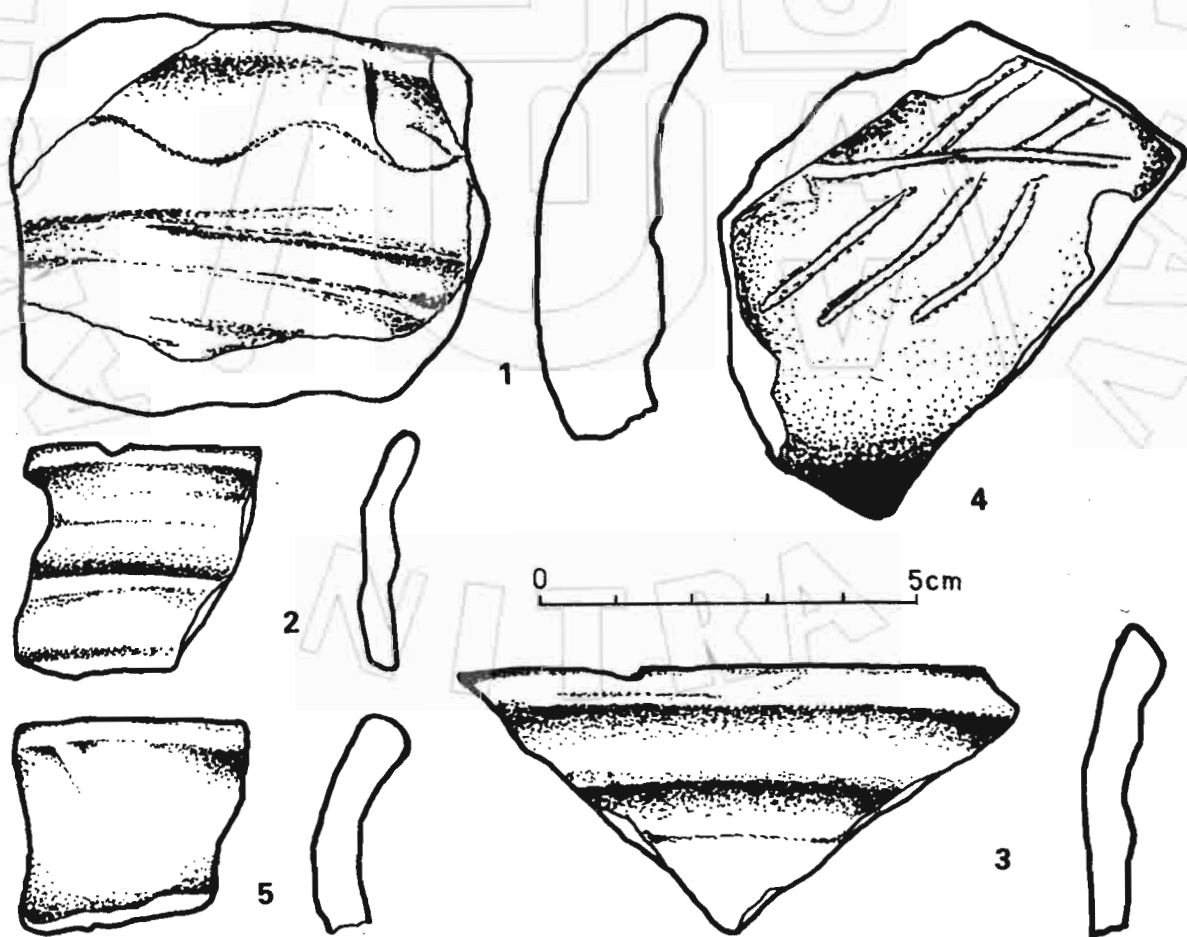
Obr. 50. Bratislava, časť Rusovce (kostol sv. Víta). 1 - krčiaztek s olivovoze-
lenou polevou z hrobu 4/89; 2 - sklenený pohár z hrobu 4/89; 3 - bronzová spona
s vysokým zachycovačom z 2. stor. (M. Slivka, s. 93)



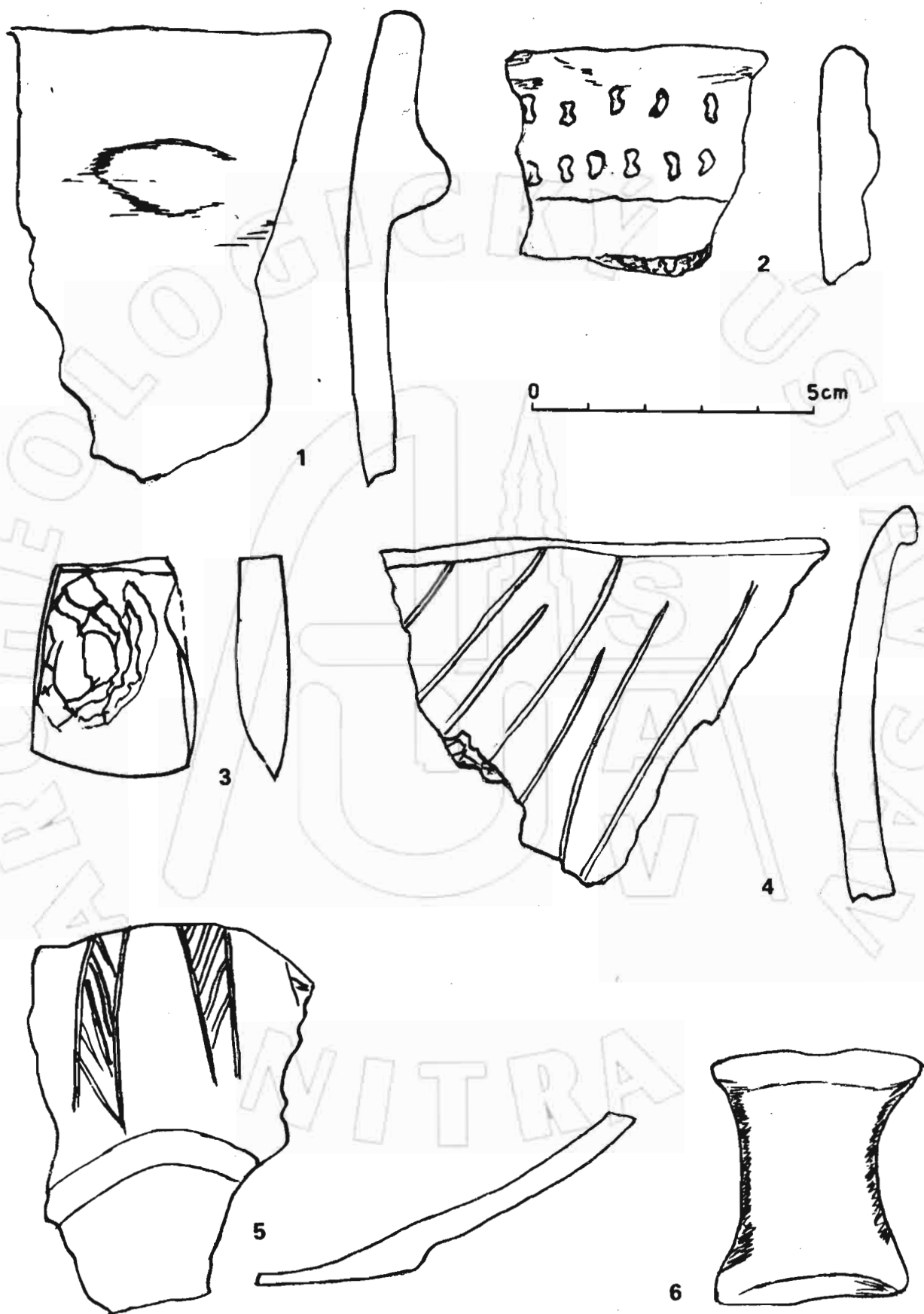
Obr. 51. Humenné (Pod Sokolom). Výber nálezov. (I. Strakošová, s. 96)



Obr. 52. SoI (Surovice). 1, 2 - vrstva, hroty z obsidiánu, epipaleolit; 3 - žlab, nádoba z 12.-13. stor. (S. Šiška, s. 98)



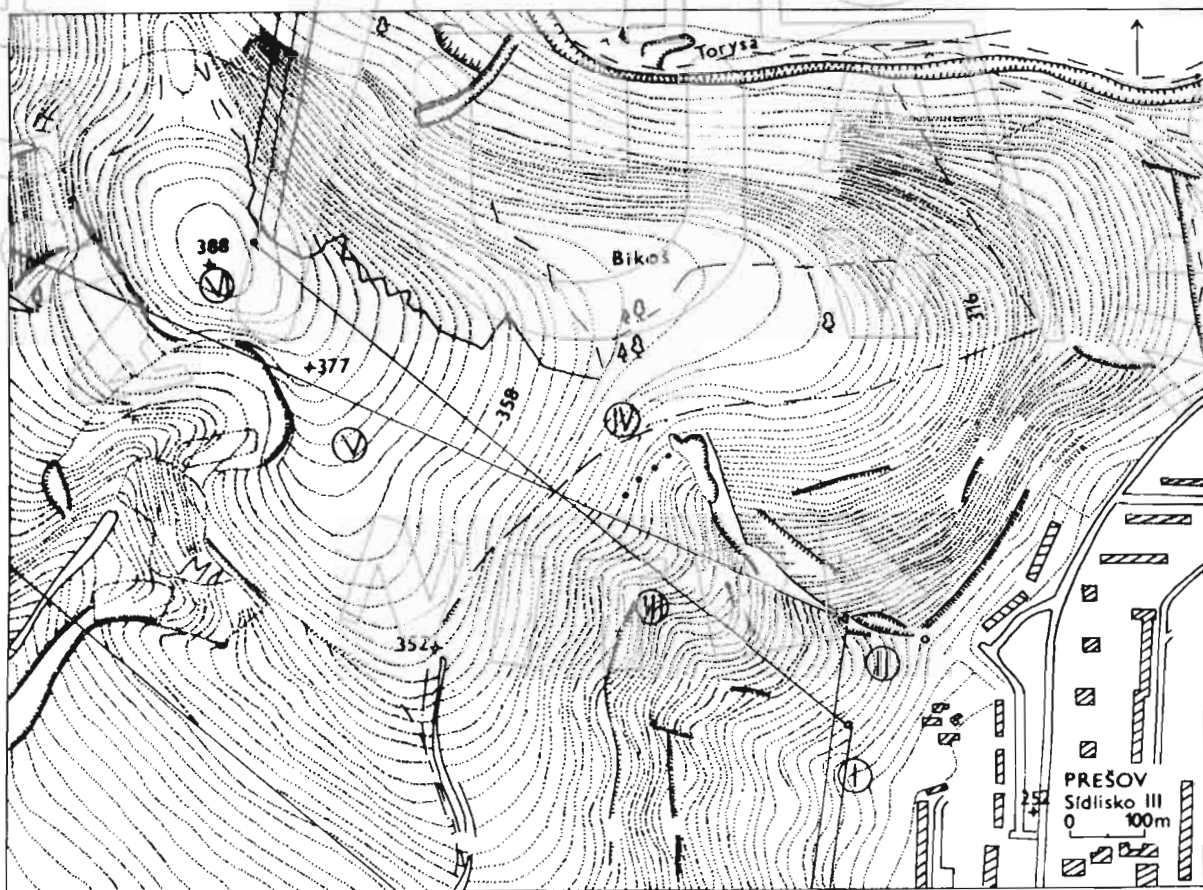
Obr. 53. Prešov, časť Solivar (Delňa). Výber keramiky z mladšej doby rímskej. (B. Tomášová, s. 99)



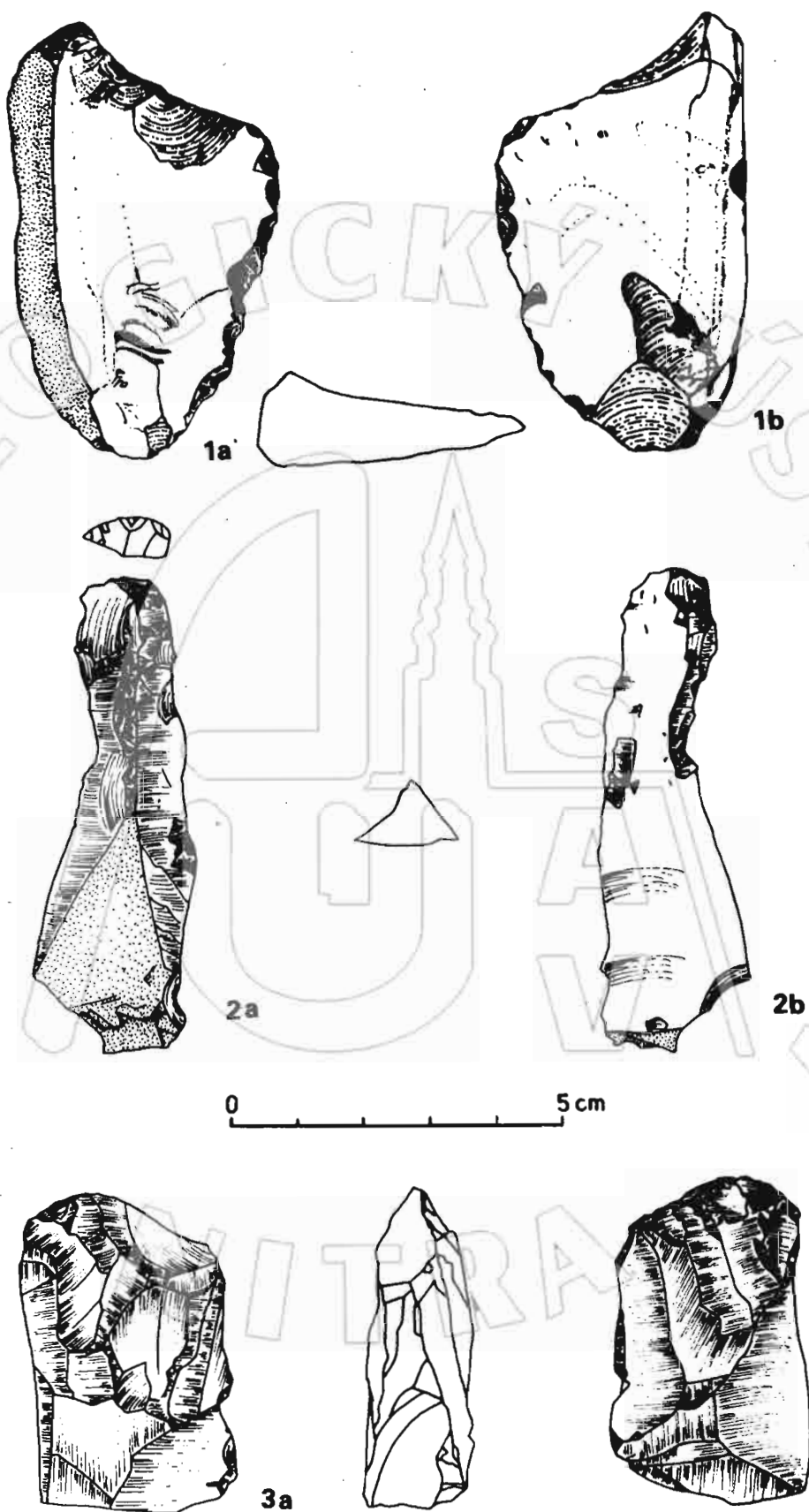
Obr. 54. Prešov, časť Solivar (Stavenec). Nálezy z neskorej doby kamennej.
(B. Tomášová, s. 99)



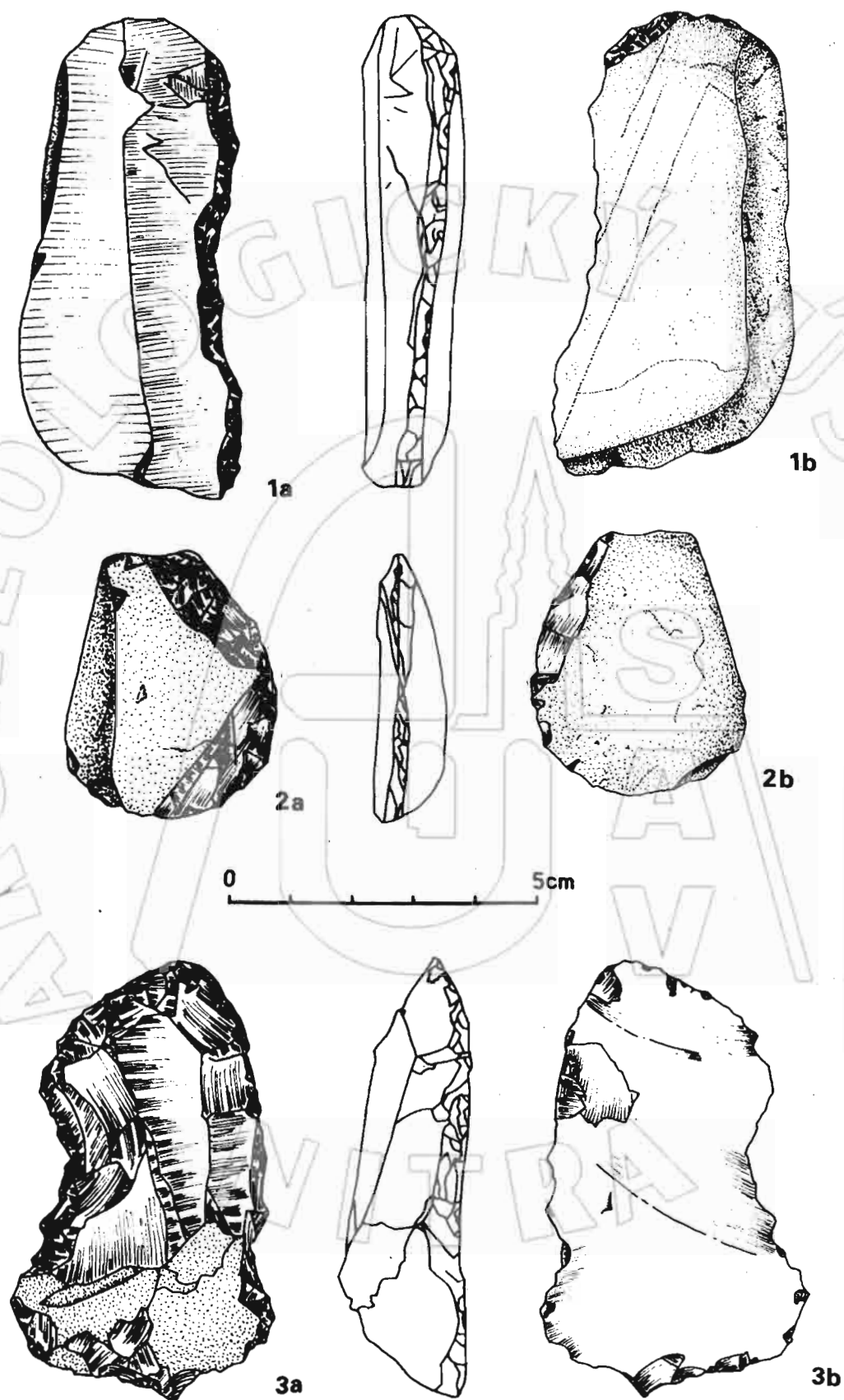
Obr. 55. Prešov. Pohľad od JV na lokalitu Bikoš (označená šípkou), v pozadí vľavo Šarišský hradný kopec. (M. Vizdal, s. 105)



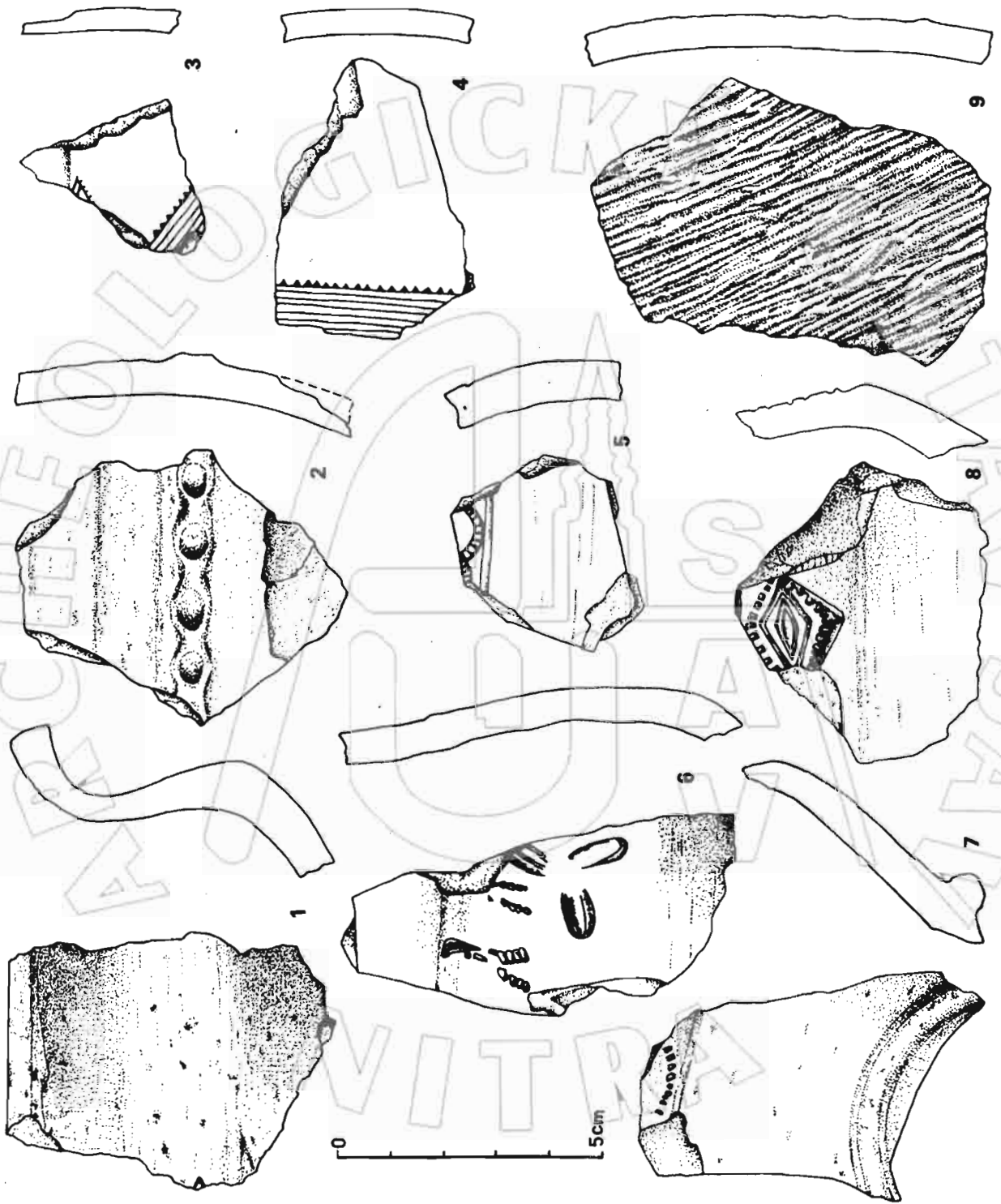
Obr. 56. Prešov a Veľký Šariš. Paleolitické stanice v oblasti Bikoša. (M. Vizdal, s. 105)



Obr. 57. 1, 2 - Prešov (Bikoš I, III); 3 - Veľký Šariš (Bikoš VI). Paleolitické nálezy. (M. Vizdal, s. 105)



Obr. 58. 1, 2 - Veľký Šariš (Bikoš V); 3 - Červenica pri Sabino-
ve. Paleolitické nálezy. (M. Vizdal, s. 105)



Obr. 59. Markovce (Stredné pole). Výber nálezov. 1, 5-8 - doba rímska; 2-4, 9 - eneolit, skupina Nyírség-Zatín. (M. Vizdal, s. 105)

Text zu den Abbildungen

Abb. 1. 1 - Gabčíkovo (Wasserkraftwerk), Schuhleistenkeil, jüngere Steinzeit; 2, 3 - Drahovce (Baková), Eisenschwerter, 15. Jh.; 4 - Sokolovce (Pod Židovňou), Bronzefibel, jüngere römische Kaiserzeit. Maßstab a: 4; b: 1; c: 2, 3. (R. Bača - V. Krupa, S. 19)

Abb. 2. 1 - Moravany nad Váhom (Marhát), Eisenaxt, 11.-13. Jh.; 2, 3 - Drahovce (Baková), Eisenschwerter, Mitte des 14. Jh. und 15. Jh. Maßstab a: 1; b: 2, 3. (R. Bača - V. Krupa, S. 19)

Abb. 3. Bučany, 1 - Scherbe im Verzierungsstil der Litzenkeramik; 2, 3 - Scherben aus einem Objekt der beginnenden mittleren Bronzezeit. (J. Bartík - J. Štrbík, S. 22)

Abb. 4. Osľany - Fundauswahl. 1 - Lage Dolné lány, Lengyel-Kultur; 2-5, 7 - Lage Horné lány II, 9.-16. Jh.; 6 - Lage Horné lány I, 13. Jh. (P. Bednár - J. Hunka, S. 25)

Abb. 5. Kolínany - Keramikauswahl. 1-3, 5 - Lage b, Čaka-Kultur; 4 - Lage c, Latènezeit; 6, 7 - Lage e, römische Zeit. (P. Bednár - M. Ruttkay, S. 26)

Abb. 6. Salka. Fragment eines Axtbarrens. (D. Bialeková, S. 29)

Abb. 7. Nitra, Teil Klokočina. Eiserne Speerspitze, Mittelalter. (M. Griačová, S. 35)

Abb. 8. Bíňa (Wirtschaftshof der Pfarrei). Fragment eines flachen Tonidols, Badener Kultur. (Š. Holčík, S. 37)

Abb. 9. Dubová. Auswahl spätpaläolithischer Industrie. (J. Hromada - J. Cuper, S. 38)

Abb. 10. Dubová. Auswahl spätpaläolithischer Industrie. (J. Hromada - J. Cuper, S. 38)

Abb. 11. Nitra (Toboľa). Spätpaläolithische Spaltindustrie. (J. Hromada - J. Ruttkayová, S. 38)

Abb. 12. Kvetoslavov (III). Auswahl von Keramikmaterial, römische Zeit. (J. Hromada - V. Varsik, S. 40)

Abb. 13. Zemplínske Hradište. Gefäße der Pilinyer Kultur. (J. Chovanec, S. 42)

Abb. 14. Drahovce. Eisenaxt aus dem 15. Jh. (M. Klčo, S. 50)

Abb. 15. Vrbové. Mittelalterliche Keramik. 1 - erste Hälfte des 13. Jh.; 2 - 15.-16. Jh. (M. Klčo, S. 51)

Abb. 16. Rakovice. Eisenaxt aus dem 15. Jh. (M. Klčo, S. 51)

Abb. 17. Ostrov, Teil Veľké Orvište. Eisenaxt aus dem 16. Jh. (M. Klčo, S. 51)

Abb. 18. Hronský Beňadik, Teil Psiare. Funde von Spaltindustrie, von jüngerer Linear-, Želiezovce- und Lengyel-Keramik. (K. Konečná, S. 57)

Abb. 19. Hronský Beňadik, Teil Psiare. Keramikfunde. 1 - Bronzezeit; 2, 3, 5-9 - Mittelalter; 4 - Neolithikum. (K. Konečná, S. 57)

Abb. 20. Zvolen, Teil Môťová (Burgwall Priekopa). Schnitt durch den Südwall. Destruktion der steinernen Vordermauer aus der 1. Bauphase (unten); steinerne Umfassungsmauer mit Mörtel gefügt, 3. Bauphase (oben). (M. Mácelová, S. 62)

Abb. 21. Zvolen, Teil Môťová (Burgwall Priekopa). Destruktion der äußeren Wallhälfte im Südwestteil der Kleinburg. (M. Mácelová, S. 62)

Abb. 22. Zvolen, Teil Môťová (Burgwall Priekopa). Destruktion der Feuerstelle eines Siedlungsobjektes aus dem 10.-11. Jh. (M. Mácelová, S. 62)

Abb. 23. Zvolen, Teil Môťová (Burgwall Priekopa). Südostecke eines Objektes aus dem 10.-11. Jh. in der Mitte des Burgareals. (M. Mácelová, S. 62)

- Abb. 24. Sliač, Teil Rybáre (Rybárska ul.). Amphore der Lausitzer Kultur. (M. Mácelová, S. 63)
- Abb. 25. Sliač, Teil Rybáre (Rybárska ul.). Auswahl von teilweise rekonstruierter Keramik aus dem 14.-15. Jh. (M. Mácelová, S. 63)
- Abb. 26. Zvolen (Balkán). Situationsplan; der Fundplatz mit vollem Kreis bezeichnet. (M. Mácelová, S. 64)
- Abb. 27. Kukučínovo (Garten des Hauses Nr. 72). Keramik aus dem 13. Jh. (G. Nevizánsky, S. 71)
- Abb. 28. Sikenica, Teil Veľký Pesek (Két víz köze). Scherben aus dem 10.-11. Jh. (G. Nevizánsky - M. Pölhösová, S. 71)
- Abb. 29. Hlohovec, Teil Šulekovo. Eisensteigbügel aus dem 17. Jh. (P. Novosedlík, S. 73)
- Abb. 30. Lúčna nad Žitavou (Haus Nr. 156). "Donnerkeil". (B. Novotný, S. 73)
- Abb. 31. Veľká Lomnica (Burchbrich). Feuerstellen der Badener Kultur und Fundauswahl. (B. Novotný, S. 74)
- Abb. 32. Gánovce (Za stodolami). Fundauswahl. (B. Novotný - M. Novotná, S. 74)
- Abb. 33. Šurany, Teil Ůlany nad Žitavou. Topf aus dem 9.-10. Jh. (O. Ožďáni, S. 76)
- Abb. 34. Šurany, Teil Ůlany nad Žitavou. Urzeitliches Webgewicht. (O. Ožďáni, S. 76)
- Abb. 35. Šurany, Teil Ůlany nad Žitavou. Fundauswahl aus dem 12.-13. Jh. (O. Ožďáni, S. 77)
- Abb. 36. Šurany, Teil Ůlany nad Žitavou. Fundauswahl der Grabung. (O. Ožďáni, S. 77)
- Abb. 37. Vyšné nad Hronom (Lapoše). Massengrab der Ludanice-Gruppe. (K. Pieta - K. Konečná - G. Trgíňa, S. 81)
- Abb. 38. Lefantovce, Teil Dolné Lefantovce. Gefäß aus einem vernichteten Grab, 9. Jh. (M. Rejholcová, S. 84)
- Abb. 39. Dolné Otrokovce. Bronzeohrring aus Grab 1. (P. Romsauer - L. Veliačik, S. 85)
- Abb. 40. Dolné Otrokovce. Situationsplan von Grab 1 mit Holzeinbau. (P. Romsauer - L. Veliačik, S. 85)
- Abb. 41. Hranovnica (Intravillan). Bronzeext aus der Spätbronzezeit. (P. Roth, S. 86)
- Abb. 42. Stará Ľubovňa. 1, 2 - Poprad-Terrasse, Radiolaritabschlag und Scherbe; 3 - bei der Bahnstrecke, neuzeitliche Pfeife; 4 - Nemecký vrch, Scherbe aus dem Neolithikum-Äneolithikum; 5-11 - Burg Ľubovňa, Fundauswahl (5 - Keramik, 6, 7 - glasierte Kacheln, 8, 10, 11 - Tonpfeifen, 9 - Knochenzierat). (P. Roth, S. 86, 87)
- Abb. 43. Stará Ľubovňa (Burg Ľubovňa). Fundauswahl. 1, 3 - glasierte Kacheln; 2 - Glasbecher. (P. Roth, S. 86, 87)
- Abb. 44. Fundauswahl. 1-4, 9 - Bajč; 5-8, 10-12 - Dvory nad Žitavou. (M. Ruttkay, S. 90)
- Abb. 45. Šurany, Teil Ůlany nad Žitavou. Fundauswahl. Maßstab a: 1, 2, 4-7; b: 3. (M. Ruttkay, S. 91)
- Abb. 46. Šurany, Teil Ůlany nad Žitavou. Fundauswahl. (M. Ruttkay, S. 91)
- Abb. 47. Partizánske (Šimonovany). Fundauswahl. (J. Ruttkayová - M. Ruttkay, S. 92)
- Abb. 48. Letanovce (Kláštorská). Nischenkachel mit grüner Glasierung vom Ende des 15. Jh. (M. Slivka, S. 92)

Abb. 49. Letanovce (Kláštorská). Spange vom Bucheinband mit getriebener Madonna vom Ende des 15. Jh. (M. Slivka, S. 92)

Abb. 50. Bratislava, Teil Rusovce (St. Veit-Kirche). 1 - olivgrün glasierter Krug aus Grab 4/89; 2 - Glasbecher aus Grab 4/89; 3 - Bronzefibel mit hohem Nadelhalter aus dem 2. Jh. (M. Slivka, S. 93)

Abb. 51. Humenné (Pod Sokolom). Fundauswahl. (I. Strakošová, S. 96)

Abb. 52. Soľ (Surovice). 1, 2 - Schicht, Spitzen aus Obsidian, Epipaläolithikum; 3 - Rinne, Gefäß aus dem 12.-13. Jh. (S. Šiška, S. 98)

Abb. 53. Prešov, Teil Solivar (Delňa). Keramikauswahl aus der jüngeren römischen Kaiserzeit. (B. Tomášová, S. 99)

Abb. 54. Prešov, Teil Solivar (Stavenec). Funde aus der Spätsteinzeit. (B. Tomášová, S. 99)

Abb. 55. Prešov. Blick von Südosten auf die Fundstelle Bikoš (mit Pfeil bezeichnet), im Hintergrund links der Šarišer Burgberg. (M. Vizdal, S. 105)

Abb. 56. Prešov und Veľký Šariš. Paläolithische Station in der Bikoš-Gegend. (M. Vizdal, S. 105)

Abb. 57. 1, 2 - Prešov (Bikoš I, III); 3 - Veľký Šariš (Bikoš VI). Paläolithische Funde. (M. Vizdal, S. 105)

Abb. 58. 1, 2 - Veľký Šariš (Bikoš V); 3 - Červenica pri Sabinove. Paläolithische Funde. (M. Vizdal, S. 105)

Abb. 59. Markovce (Stredné pole). Fundauswahl. 1, 5-8 - römische Zeit; 2-4, 9 - Äneolithikum, Nyírség-Zátin-Gruppe. (M. Vizdal, S. 105)

ARCHEOLOGICKÉ VÝSKUMY A NÁLEZY NA SLOVENSKU V ROKU 1989

Zodpovedný redaktor PhDr. Dušan Čaplovič, CSc.

Redaktori publikácie PhDr. Ondrej Ožďáni, CSc., PhDr. Mária Rejholcová

Výkonná redaktorka Helena Bublová

Technická redaktorka Melánia Líšková

Nemecký preklad Berta Nieburová

Vydavateľ Archeologický ústav Slovenskej akadémie vied v Nitre

Rok vydania 1991

Náklad 500 výtlačkov

153 strán, 59 obrázkov, 1 mapa

Vytlačilo Reprografické stredisko Archeologického ústavu Slovenskej akadémie vied v Nitre ako svoju 68. publikáciu

